

Protokoll 2/2020

fört vid Östermalms Stadsdelsnämnds sammanträde
torsdagen den 13 februari 2020 kl. 18:00-21:15,
Östermalmsskolans aula

Ledamöter

Andrea Hedin (M) Ordförande
Birgit Marklund Beijer (S) Vice ordförande
Annika Elmlund (M)
Henrik Lundquist (M)
Magnus Granat (M)
Mats Hasselgren (L)
Vivianne Gunnarsson (MP)
Caroline Blomberg (C)
Rudolf Sjöstrand (S)
Berit Nyberg (S)
Jaime Barrios (V)
Marion Sundqvist (V)
Göran Ek (SD)

Ersättare

Henrika Skott (M)
Christina Huss (M)
Amelie Langby (M)
Stefan Swärd (KD)
Fredrik Boeke (S)
Sanna Eliasson (S)
Emil Bustos (S)
Catharina Gabrielsson (V)

Övriga närvarande

Jessica Alfredsson Tjänsteman
Carolina Bjurling Tjänsteman
Vasiliky Creutz Tjänsteman
Sarah Johansson Nämndsekreterare
Ulrika Josephson Westberg Tjänsteman
Christina Klang Stadsdelsdirektör
Roger Melroth Tjänsteman
Jan Rönnberg Tjänsteman
Jens Vesterlund Tjänsteman
Madeleine Widerström Tjänsteman
Marianne Wikander Tjänsteman

Justerare

Birgit Marklund Beijer

Datum för justering

Paragraf §5

Sekreterare Sarah Johansson

§ 5**Verksamhetsberättelse för Östermalms stadsdelsnämnd
år 2019.**

ÖST 2020/53

Beslut

1. Nämnden godkänner verksamhetsberättelse och bokslut 2019, inklusive bilagor, och överlämnar den till kommunstyrelsen.
2. Nämnden godkänner att resultatenheternas nettoresultat inom förskola, parklek och äldreomsorg avsätts i resultatfond under eget kapital i balansräkningen.
3. Nämnden upplöser resultatenhet Östermalms parklekar i samband med bokslut och resultatfonden överförs till Centrala Östermalms förskolor.
4. Nämnden hemställer hos kommunstyrelsen om ombudgetering av trygghetsmedel om 0,6 mnkr.

Sammanfattning av ärendet

I verksamhetsberättelsen redovisas hur och i vilken mån nämnden bidragit till att uppfylla kommunfullmäktiges tre inriktningsmål, 12 mål för verksamhetsområdena och nämndens egna mål.

Ärendets beredning

Östermalms stadsdelsförvaltning hade redovisat ärendet i bilagan Verksamhetsberättelse 2019 - Östermalms stadsdelsnämnd.

Beslutsgång

Nämnden ställde sig bakom förvaltningens förslag.

Särskilt uttalande

**Birgit Marklund Beijer (S) m.fl. och Jaime Barrios (V)
m.fl. lämnar särskilt uttalande enligt följande:**

Östermalm är på många sätt en bra stadsdel för människor att bo och verka på. Vi är glada att den borgerliga majoriteten fortsätter många av de program som vi socialdemokrater påbörjade under mandatperioden 2014–2018. Samtidigt visar verksamhetsberättelsen för 2019 att verksamheternas kvalitet blir lidande när stora satsningar uteblir.

Vi är givetvis nöjda med att förvaltningen gör ett exemplariskt arbete när det gäller att hålla budgeten i balans utifrån de förutsättningar som majoriteten har gett. Det ges också bra analyser, inom de områden där målen inte uppfylls eller uppfylls delvis. Sett i ljuset av det prognostiserade överskottet om drygt 39 miljoner kronor finns det dock områden som man bör arbeta vidare med. Prognosen i tertialrapport 2 visade ett överskott på 28,6 miljoner

kronor och månadsprognosen i december ett överskott på 24 miljoner kronor. Den utredning som förvaltningen gjort när det gäller äldreomsorgens överskott är bra och kan förhoppningsvis innebära att säkrare prognoser uppnås. Likväl behöver rutinerna för prognosarbetet ses över.

Låga ambitioner med förskolan

Föräldrarnas nöjdhet med förskolan på Östermalm är fortsatt hög och den visar också att den är högre än snitten för kommunala förskolor. Det finns dock mål som man måste arbeta med. Det gäller till exempel att dokumentera och synliggöra barns utveckling och lärande – ett icke oviktigt mål.

I nyckeltalstexten beskrivs bland annat att barngruppernas storlek som ”att 16 barn per avdelning inte per automatik säger något om verksamhetens kvalitet”. Forskningen säger bland annat enligt Pia Williams, professor i barn och ungdomsvetenskap vid Göteborgs universitet som har forskat på barngruppers storlek. ”Det finns inget som gör stöd för stora barngrupper, utan snarare för mindre grupper och då speciellt för yngre barn. Stora barngrupper leder ofta till att arbetslaget väljer bort innehåll i läroplanen som ska finnas med.” Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har som mål att minska barngruppernas storlek. Analysen gällande svårigheten att anställa förskollärare beror bland annat på förhöjda löneanspråk. Vi anser inte att detta ska vara ett hinder för att anställa förskollärare.

Låga ambitioner med feriejobben

Antalet feriejobb som den blågröna majoriteten tillhandhållit har näst intill uppnåtts. Det är emellertid långt till att uppnå antalet 272 som den rödgröna majoriteten kunde erbjuda 2018. Det är således låga ambitioner från borgerliga politiker i nämnden.

Otillräckliga föreningsbidrag

Det breda och engagerade föreningslivet är en fantastisk tillgång för Östermalm. Många ideella föreningar gör ett utmärkt jobb och stora samhällsnyttiga insatser i stadsdelen, bidrar till god livskvalitet och ett rikare samhällsliv. Vi hade sett att 4H-gården, Föräldravandrarna borde ha tilldelats ytterligare medel men har på grund av skattesänkningar inte kunnat tillgodoses.

Ökad missnöjdhet med parkerna

Stadsmiljö är den enhet som utmärker sig med ett underskott. Detta avspeglas också i att stockholmarnas nöjdhet med skötsel av park och grönområden (59 %) både sjunker jämfört med 2018 (69 %) och ligger väsentligt under fullmäktiges årsmål (71 %). Med mer resurser hade kvaliteten på parkskötseln varit bättre, och stockholmarna haft finare områden att vistas i.

Minskad upplevd trevnad på vård- och omsorgsboenden

Vi ser att de boende på vård- och omsorgsboenden uppgår allt sämre omdömen om sin situation. Andelen som exempelvis upplever att måltiden är en trevlig stund på dagen (63 %) både sjunker jämfört med 2018 (66 %) och ligger tio procentenheter under årsmål (70 %). Vi ser en liknande trend för andelen boende som upplever att möjligheten att komma utomhus är bra.

Digitaliseringens möjligheter tas inte till vara på
Vi ser att andelen medarbetare som anser att de har hög digital kompetens samt de som anser att de har tillgång till digitala verktyg både sjunker från 2018 års värden, vilka inte är helt jämförbara, och ligger under årsmålen. Vi är övertygade om att digitaliseringen är en nyckel för förbättrade verksamheter framgent på Östermalm och kommer hålla denna indikator under uppsikt. Andra områden där målen inte uppnås eller nöjdheten sjunker är till exempel inom socialpsykiatri, äldreomsorgen, sjukfrånvaron, stadsmiljö och medarbetarindex. Inom dessa områden måste den borgerliga majoriteten visa på ett kvalitetsförbättrande arbete.

Handlingar i ärendet

- ÖST 2020/53-11 Verksamhetsberättelse för Östermalms stadsdelsnämnd år 2019
- ÖST 2020/53-2 Bilaga 1. Ekonomibilaga 1
- ÖST 2020/53-1 Bilaga 2. Ekonomibilaga 2 Sdn10
- ÖST 2020/53-3 Bilaga 7. Uppföljning av intern kontroll
- ÖST 2020/53-4 Bilaga 8. Dokumentation av aktiva åtgärder 2019
- ÖST 2020/53-7 Bilaga 5. Uppföljning åtgärdsprogram för god vattenstatus
- ÖST 2020/53-5 Bilaga 10. Översyn av nämndens fritidsverksamheter för unga
- ÖST 2020/53-6 Bilaga 9. Utredning av överskott inom äldreomsorgen Östermalm
- ÖST 2020/53-8 Bilaga 3. Uppföljning trygghetsinvesteringar
- ÖST 2020/53-9 Bilaga 6. Kvalitetsredovisning 2019 Östermalms kommunala förskolor
- ÖST 2020/53-10 Bilaga 4. Samlad rapport över nämndens klimatinvesteringsprojekt

Verksamhetsberättelse 2019

Östermalms stadsdelsnämnd

stad.stockholm/ostermalm

Stockholms
stad

Handläggare
Carolina Bjurling &
Roger Mellroth
Telefon: 08-508 10 052Till
Östermalms stadsdelsnämnd
2020-02-13

Verksamhetsberättelse VB 2019 för Östermalms stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Nämnden godkänner verksamhetsberättelse och bokslut 2019, inklusive bilagor, och överlämnar den till kommunstyrelsen.
2. Nämnden godkänner att resultatenheternas nettoresultat inom förskola, parklek och äldreomsorg avsätts i resultatfond under eget kapital i balansräkningen.
3. Nämnden upplöser resultatenhet Östermalms parklekar i samband med bokslut och resultatfonden överförs till Centrala Östermalms förskolor.
4. Nämnden hemställer hos kommunstyrelsen om ombudgetering av trygghetsmedel om 0,6 mnkr.

Christina Klang
Stadsdelsdirektör

Innehållsförteckning

Sammanfattande analys.....	4
Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	8
1. En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla	8
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svenskunkaper är kort	10
1.2. Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i	15
1.3. I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige	20
1.4. I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet.....	29
1.5. I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande	41
2. En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt	48
2.1. Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv	49
2.2. Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov	51
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	52
2.4. Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring	54
2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	59
3. En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden	64
3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	65
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna.....	66
Uppföljning av ekonomi.....	76
Analys av resultaträkning – uppföljning av driftbudget.....	76
Resultatenheter	87
Investeringar.....	87
Ombudgeteringar.....	89
Medel för lokaländamål.....	89
Analys av balansräkning	89
Bedömning av nämndens interna kontroll.....	91
Kvalitetsarbete.....	91

Bilagor

Bilaga 1: Ekonomibilaga 1

Bilaga 2: Ekonomibilaga 2 Sdn10

Bilaga 3: Uppföljning trygghetsinvesteringar

Bilaga 4: Samlad rapport över nämndens klimatinvesteringsprojekt

Bilaga 5: Uppföljning åtgärdsprogram för god vattenstatus

Bilaga 6: Kvalitetsredovisning 2019 Östermalms kommunala förskolor

Bilaga 7: Uppföljning av intern kontroll

Bilaga 8: Dokumentation av aktiva åtgärder 2019

Bilaga 9: Utredning av överskott inom äldreomsorgen Östermalm

Bilaga 10: Översyn av nämndens fritidsverksamheter för unga

Sammanfattande analys

I verksamhetsberättelsen redovisas hur och i vilken omfattning nämnden har bidragit till att uppfylla kommunfullmäktiges tre inriktningsmål.

Bedömningen av måluppfyllelsen grundar sig på underliggande mål samt andel uppfyllda indikatorer och genomförda aktiviteter. Ett flertal indikatorer baseras på brukarundersökningar. Inom förskola, socialtjänst och äldreomsorg genomförs brukarenkäter som baseras på totalundersökningar, men svarsfrekvensen varierar mellan 36-77 procent i de olika undersökningarna. Medborgarundersökningen baseras på ett slumpmässigt urval om 9 371 av stadens invånare i åldersgruppen 18-100 år. I tidigare års undersökningar har urvalet bestått av invånare i åldersgruppen 18-79 år. Svarsfrekvensen för Östermalm 2019 var 48 procent, vilket motsvarar 357 individer. Det ger en statistisk felmarginal på +/- 5,2 procentenheter.

Analys av måluppfyllelsen samt en kortfattad redovisning av den verksamhet som bedrivits under året återfinns under respektive mål för verksamhetsområdet. För indikatorer som inte uppfylls helt lämnas en avvikelseanalys och för aktiviteter som inte är genomförda lämnas en kommentar. I det fall det finns resultat uppdelat på kön redovisas detta. Anledningen till att det inte alltid finns ett utfall kan vara att andelen svarande har varit för få eller att resultaten inte presenterats uppdelat på kön. De indikatorer som relaterar till individer och kön analyseras om det är en betydande skillnad i utfall mellan könen.

Kommunfullmäktiges tre inriktningsmål uppfylls för verksamhetsåret. Till inriktningsmålen hör sammantaget 12 verksamhetsmål. Nio av dessa uppfylls helt och tre uppfylls delvis. Den totala måluppfyllelsen är därmed 75 procent, vilket innebär en förbättring jämfört med föregående år. 2018 var den totala måluppfyllelsen 65 procent. Nedan följer en sammanfattande redogörelse och analys av uppfyllelsen av kommunfullmäktiges inriktningsmål och det ekonomiska utfallet för 2019.

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Inriktningsmålet uppfylls. Tre av fem verksamhetsmål uppfylls helt och två uppfylls delvis.

Verksamhetsmålet *I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete* uppfylls helt. Andelen vuxna och barn som lever i familjer med ekonomiskt bistånd, samt andelen vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd, har aldrig varit så låg sedan mätningarna påbörjades.

I januari stod det klart att före detta Dianagården i Hjorthagen tillfälligt ska upplåtas som genomgångsboende för nyanlända. En förstudie genomfördes under våren som förberedelse. Under året har nämnden efterfrågat och mottagit intresseanmälningar från frivilliga som på olika sätt vill bidra i integrationsarbetet. Inflyttningen i boendet, som nu heter Drevkarlen, startade i december. Precis innan jul bjöd nämnden, SHIS och Goda Grannar in de nya hyresgästerna, volontärnätverket och närboende till ett julmingel. Nämnden fortsätter samverka såväl inom staden som med civilsamhället under 2020. För att erbjuda nyanlända individuell coaching och praktisk vägledning, med särskilt fokus på bostadssituationen, finns Samhällsvägledning city, en gemensam verksamhet för Östermalms, Norrmalms och Kungsholmens stadsdelsnämnder.

Verksamhetsmålet *Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i* uppfylls delvis. Andel stockholmare som upplever trygghet i sin stadsdel är fortfarande hög på Östermalm, jämfört med stadens snitt, men resultatet har försämrats något jämfört med tidigare år. Förvaltningen har under året fortsatt samverkan med polisen, civilsamhället samt andra förvaltningar och aktörer för att utveckla arbetet med trygghetsskapande åtgärder.

Nämndens mål är att kvaliteten på skötseln och renhållningen av parker och grönområden ska öka. Resultaten av medborgarundersökningen indikerar dock att invånarnas nöjdhet med skötsel av parker och grönområden har minskat. Förvaltningens egna besiktningar och uppföljningar visar inte på samma negativa trend men att det finns förbättringsområden. En upphandling av entreprenör för renhållning, parkskötsel och vinterväghållning genomfördes under året. Nytt avtal gäller från och med 1 april 2020. Förvaltningen kommer att intensifiera arbetet med uppföljning och förtydliga rutiner för kontroll av parkdriftsentreprenaden, inför att ny entreprenör tillträder. För att öka engagemang och trivsel i parkerna har nämnden genomfört flera insatser, bland annat har dekalering med trivselregler satts upp.

Verksamhetsmålet *I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige* uppfylls helt. I bedömningen av måluppfyllelsen läggs särskild vikt vid den årliga Kvalitetsredovisningen, se bilaga 6, och resultatet i förskoleundersökningen. Jämfört med kommunala förskolor i staden är vårdnadshavarna på Östermalm generellt sett mer nöjda. Stadsdelens resultat är inom flera områden de bästa i staden. De goda resultaten kan kopplas till förskoleområdenas behovsstyrda verksamhetsutveckling med barnen i fokus.

Under året har förskoleverksamheten omorganiserats från fem enheter till fyra förskoleområden. I samband med detta flyttades parklekarna in i förskoleområdena och den öppna förskoleverksamheten sammanfördes med parklekarna. Förändringen förväntas leda till samordningsvinster och möjligheter att gemensamt utveckla båda verksamheternas kvalitet och innehåll. Omorganisationen har hittills medfört mer likvärdiga strukturella förutsättningar till följd av en jämnare fördelning av medarbetare och barn inom förskoleområdena.

Verksamhetsmålet *I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet* uppfylls helt. Inom socialtjänsten har fler preventiva insatser och vidareutvecklingen av olika former av samverkan bidragit till måluppfyllelsen. Samverkan med skolan har prioriterats och ett samarbete har inletts kring elever med hög skolfrånvaro. Arbetssätt har utarbetats för att säkerställa att allvarssamtal med ungdomar och deras föräldrar hålls inom 48 timmar efter det att det kom till socialtjänstens kännedom att den unge för första gången begått brott eller misstänks ha begått brott. Barn och ungas perspektiv och rättigheter synliggörs i socialtjänstens arbete. Barnets bästa uppmärksammas och socialtjänsten får vetskap om barn och unga som har behov av stöd eller skydd. Dessa ges individuellt anpassade insatser som ger ett långsiktigt resultat och minskar behovet av återaktualisering. Personer med funktionsnedsättning upplever att de har fått ett gott bemötande och varit delaktiga vid utredning och genomförande av insatser. Vuxna med missbruksproblem har fått stöd i enlighet med den plan som upprättats. Relationsvåldscentrum innerstaden, RVCI, arbetar systematiskt mot våld i nära relationer och har under året givit stöd till fler våldsutsatta.

Ungdomsmottagningens medicinska del övergick till Stockholms läns sjukvårdsområde, SLSO, från och med 1 maj 2019. Nämnden ansvarar fortsatt för kuratorsverksamheten.

Antalet besök till ungdomsmottagningens kuratorer är fortsatt högt och har ökat ytterligare under året. Andelen pojkar har ökat, vilket är positivt då verksamheten har målsättningen att nå fler yngre pojkar.

Verksamhetsmålet *I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande* uppfylls delvis. Andelen nöjda och trygga omsorgstagare inom äldreomsorgen är fortsatt relativt hög. Andelen boende på vård- och omsorgsboende som upplever måltiden som en trevlig stund på dagen, och som upplever att möjligheten att komma ut är bra, behöver dock öka. Personalkontinuiteten inom hemtjänsten är även fortsatt ett utvecklingsområde.

Äldreomsorgen har under perioden vidareutvecklat arbetssätt för att öka de äldres upplevelse av gemenskap, social stimulans och meningsfullhet. Rio vård- och omsorgsboende arbetar med individanpassade aktiviteter och de öppna verksamheterna erbjuder ett stort och varierat utbud av aktiviteter, möjlighet till social samvaro och träning. I juni lämnades Kampementets vård- och omsorgsboende över till entreprenören A & O Temabo AB.

För att säkra en trygg hemgång från slutenvården finns insatsen Tryggt mottagande, som nu är fullt tillsatt. Uppföljning visar att insatsen varit uppskattad. Hela hemtjänsten i egen regi har genomfört Svenskt Demenscentrums kompetensutvecklingsmodell och därigenom Stjärnmärkts i demenskunskap.

En beskrivning av arbetet för att främja lika rättigheter och möjligheter för brukarna i nämndens verksamheter, redovisningen av arbetet för ökad jämlikhet, återfinns under flera verksamhetsområdesmål. En samlad beskrivning av arbetet med *Barns rättigheter* samt *Tillgänglighet och delaktighet för personer för funktionsnedsättning* återfinns under mål 1.4. Medan rubriken *Utbyggnad av förvaltningsområde för nationella minoriteter* återfinns under mål 1.5.

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Inriktningsmålet uppfylls. Samtliga fem verksamhetsområdesmål bedöms vara helt uppfyllda.

Nämnden samverkar med det lokala näringslivet i trygghetsfrågor, bland annat genom att lokala fastighetsägare och näringsidkare medverkar vid trygghetsvandringar i stadsdelsområdet. Nämnden är en aktiv part i stadsutvecklingen och säkerställer att invånarnas behov beaktas tidigt i stadsplaneringen. Under sommaren besvarades bland annat en detaljplaneremiss för Gasverket Östra som innebär en utveckling av befintlig industribebyggelse till stadsdelscentrum.

Invånare i alla åldrar erbjuds ett varierat utbud av kultur- och fritidsaktiviteter som är tillgängliga för alla. Detta sker dels genom kulturaktiviteter inom ramen för nämndens egna verksamheter, dels genom stöd till ideella föreningar samt genom att utöka möjligheterna till aktiviteter och spontanidrott i parker och grönområden. Nämnden har under året fortsatt satsningen på att möta det ökande behovet av tillgängliga, trygga, pedagogiska och hållbara lekmiljöer. Under året har bland annat en ny temalekplats i Kvarteret Krubban färdigställts.

Arbetet med effektiva och hållbara transporter har fortsatt. Tack vare tilldelade klimatinvesteringsmedel har fler elcyklar kunnat köpas in under året så att material och personal snabbt, enkelt och hållbart kan transporteras mellan nämndens verksamheter. Nämnden har även beviljats klimatinvesteringsmedel för att fortsätta arbetet med energieffektiviserande åtgärder i verksamheterna, vilket börjat ge resultat i energistatistiken.

Arbetet för att minska användningen och exponering av skadliga kemikalier har fortsatt. Parker och grönområden har anpassats till nya klimatförutsättningar, den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsterna har synliggjorts och förstärkts.

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Inriktningsmålet bedöms i huvudsak vara uppfyllt. Ett verksamhetsmål uppfylls helt och ett delvis.

Verksamhetsmålet *Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser* bedöms vara helt uppfyllt. Nämndens resultat för driftsbudgeten för året uppgår till ett överskott om 39,7 mnkr. Med hänsyn till resultatenheternas resultat uppgår överskottet till 37,9 mnkr. Nettokostnaderna har ökat med 24,1 mnkr sedan 2018, medan budgeten mellan åren ökat med 34,8 mnkr.

Nämnden redovisar överskott inom äldreomsorg, socialtjänst, nämnd- och förvaltningsadministration samt förskola och parklek. Förskoleverksamheten har under flera år redovisat underskott, men har således nu vänt trenden. Inom stadsmiljö redovisas underskott som beror på städkostnader för olagliga bosättningar, där budgetkompensation inte har begärts utifrån ett prognostiserat totalt överskott för nämnden.

Redan tidigt under året prognostiserade nämnden ett större överskott. Överskottet hänfördes till äldreomsorgen och i samband med tertialrapport 1 om disponerade nämnden också 3,5 mnkr från äldreomsorg till stadsmiljö: 2,5 mnkr avseende underhållsåtgärder/upprustningar, 1 mnkr till arbetsmarknadsåtgärder för ökat antal feriearbetande ungdomar.

Den största avvikelser i bokslutet återfinns inom äldreomsorgen där överskottet uppgår till 25,6 mnkr. Swecos prognos för den äldre befolkningen, över 80 år, skrevs i samband med tertialrapport 2 ned i förhållande till vad som gällde vid budgettilldelningen. Då stadsdelen flera år i följd haft större överskott inom äldreomsorgen gav förvaltningen Sweco uppdraget att utreda orsakerna till detta. Utredningen visar att omsorgstagandet på Östermalm är lägre än förväntat i fördelningsnyckeln. Det finns inget som pekar på att biståndsbedömningen på Östermalm skulle vara stramare än andra stadsdelsnämnders. Snarare antyder utredningen att den är något mer generös, om man tar hänsyn till grad av funktionsnedsättning. Det pekar på att de äldre östermalmarna är friskare än äldre i staden i övrigt, även med hänsyn tagen till faktorer som inkomstnivå och ensam-/samboende, se bilaga 9.

Budgeten för investeringar uppgick till 18,5 mnkr och utfallet är 18,5 mnkr, vilket innebär budget i balans totalt sett, dock med smärre avvikelser mellan olika anslag vilka kommenteras under avsnittet Uppföljning av ekonomi.

Verksamhetsmålet *Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna* är delvis uppfyllt. I bedömningen läggs särskild vikt vid att nämnden endast delvis uppnår de förväntade resultat som finns kopplade till de två nämndmålen.

Målsättningen om att aktivt medskapandeindex, AMI, inklusive delindex ledarskapsindex ska öka uppnås inte. En kartläggning av chefsstrukturen och förutsättningarna i chefskapet har genomförts. Syftet är att ge förutsättningar till ett nära ledarskap som ger goda förutsättningar i uppdraget för såväl chef som medarbetare. Kartläggningen har bland annat resulterat i en omorganisation inom äldreomsorgen. Nämnden har arbetat systematiskt med kompetensförsörjning och personalomsättningen har halverats jämfört med föregående år. Arbetet med att göra heltid till norm har fortsatt, och visat resultat genom att andelen

heltidstjänster har ökat.

Andelen beslutsunderlag som innehåller jämställdhetsanalys har ökat. Nämnden har under året stärkt upphandlingskompetensen. Östermalm är den stadsdelsförvaltning som har högst andel elektroniska inköp. Under året har arbetet med att förbereda för inflytt i nya lokaler fortsatt. Från och med maj månad har delar av kontoret suttit i evakueringslokaler i Garnisonen medan de nya lokalerna färdigställts. Det nya kontoret baseras på en öppen planlösning med fasta arbetsplatser i hemvister. Målet är att den nya lokallösningen ska bidra till en modern och mer flexibel organisation och stimulera innovativa arbetssätt, samarbete och kompetensöverföring i en god arbetsmiljö.

Samtliga avdelningar har under året haft systematiskt kvalitetsarbete och digitalisering som prioriterade fokusområden. Arbetet med att införa välfärdsteknik inom omsorgsverksamheterna har fortsatt. Stadens övergripande systemstöd, eDok, för registrering av handlingar och nämnd- och remisshanteringen har införts. I samband med införandet reviderades arbetssätt och rutiner för att uppnå en så smidig digital ärendeprocess som möjligt.

Nämndens målsättning om att öka andelen medarbetare som skattar sin digitala kompetens som hög, använder digitala verktyg som en naturlig del i sitt arbete samt har tillgång till digitala verktyg som stödjer ett mobilt och flexibelt arbetssätt, uppnås emellertid inte. En stor del av förklaringen till detta är sannolikt att undersökningen genomfördes vid årets slut och att de nya it-leveranserna, som infördes sista kvartalet, inte fungerade fullt ut.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s inriktningsmål:

1. En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Inriktningsmålet uppfylls. Tre av fem verksamhetsmål uppfylls helt och två uppfylls delvis.

Andelen vuxna och barn som lever i familjer med ekonomiskt bistånd, samt andelen vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd, har aldrig varit så låg sedan mätningarna påbörjades. För att erbjuda nyanlända individuell coaching och praktisk vägledning, med särskilt fokus på bostadssituationen, finns Samhällsvägledning city, en gemensam verksamhet för Östermalms, Norrmalms och Kungsholmens stadsdelsnämnder.

Andel stockholmare som upplever trygghet i sin stadsdel är fortfarande hög på Östermalm, jämfört med stadens snitt, men resultatet har försämrats något jämfört med tidigare år. Förvaltningen har under året fortsatt samverkan med polisen, civilsamhället samt andra förvaltningar och aktörer för att utveckla arbetet med trygghetsskapande åtgärder. Resultaten av medborgarundersökningen indikerar även att invånarnas nöjdhet med skötsel och renhållning av parker och grönområden har minskat. Förvaltningens egna besiktningar och uppföljningar visar inte på samma negativa trend men att det finns förbättringsområden. En upphandling av entreprenör för renhållning, parkskötsel och vinterväghållning genomfördes under året. Nytt avtal gäller från och med 1 april 2020. Förvaltningen kommer att intensifiera arbetet med uppföljning och förtydliga rutiner för kontroll av parkdriftsentreprenaden, inför att ny entreprenör tillträder.

Nämndens förskoleverksamhet håller hög kvalitet. Jämfört med kommunala förskolor i staden är vårdnadshavarna på Östermalm generellt sett mer nöjda. Stadsdelens resultat är inom flera områden de bästa i staden. De goda resultaten kan kopplas till förskoleområdenas behovsstyrda verksamhetsutveckling med barnen i fokus. Under året har förskoleverksamheten omorganiserats från fem enheter till fyra förskoleområden. Förändringen förväntas leda till samordningsvinster och möjligheter att gemensamt utveckla båda verksamheternas kvalitet och innehåll. Omorganisationen har hittills medfört mer likvärdiga strukturella förutsättningar till följd av en jämnare fördelning av medarbetare och barn inom förskoleområdena.

Inom socialtjänsten har fler preventiva insatser och vidareutvecklingen av olika former av samverkan bidragit till måluppfyllelsen. Samverkan med skolan har prioriterats och ett samarbete har inletts kring elever med hög skolfrånvaro. Arbetssätt har utarbetats för att säkerställa att allvarssamtal med ungdomar och deras föräldrar hålls inom 48 timmar efter det att det kom till socialtjänstens kännedom att den unge för första gången begått brott eller misstänks ha begått brott. Barn och ungas perspektiv och rättigheter synliggörs i socialtjänstens arbete. Barnets bästa uppmärksammas och socialtjänsten får vetskap om barn och unga som har behov av stöd eller skydd. Individuellt anpassade insatser ger långsiktiga resultat och minskar behovet av återaktualisering. Personer med funktionsnedsättning upplever att de har fått ett gott bemötande och varit delaktiga vid utredning och genomförande av insatser. Vuxna med missbruksproblem har fått stöd i enlighet med den plan som upprättats. Relationsvåldscentrum innerstaden, RVCI, arbetar systematiskt mot våld i nära relationer och har under året givit stöd till fler våldsutsatta.

Ungdomsmottagningens medicinska del övergick till Stockholms läns sjukvårdsområde, SLSO, från och med 1 maj 2019. Nämnden ansvarar fortsatt för kuratorsverksamheten. Antalet besök till ungdomsmottagningens kuratorer är fortsatt högt och har ökat ytterligare under året. Andelen pojkar har ökat, vilket är positivt då verksamheten har målsättningen att nå fler yngre pojkar.

Andelen nöjda och trygga omsorgstagare inom äldreomsorgen är fortsatt relativt hög. Andelen boende på vård- och omsorgsboende som upplever måltiden som en trevlig stund på dagen, och som upplever att möjligheten att komma ut är bra, behöver dock öka. Personalkontinuiteten inom hemtjänsten är även fortsatt ett utvecklingsområde.

Äldreomsorgen har under perioden vidareutvecklat arbetssätt för att öka de äldres upplevelse av gemenskap, social stimulans och meningsfullhet. Rio vård- och omsorgsboende arbetar med individanpassade aktiviteter och de öppna verksamheterna erbjuder ett stort och varierat utbud av aktiviteter, möjlighet till social samvaro och träning. I juni lämnades Kampementets vård- och omsorgsboende över till entreprenören A & O Temabo AB.

För att säkra en trygg hemgång från slutenvården finns insatsen Tryggt mottagande, som nu är fullt utbyggd. Uppföljning visar att insatsen varit uppskattad. Hela hemtjänsten i egen regi har genomfört Svenskt Demenscentrums kompetensutvecklingsmodell och därigenom Stjärnmärkts i demenskunskap.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svenskkunskaper är kort

 Uppfylls helt

Analys

Målet bedöms vara uppfyllt. Bedömningen baseras på utfall för helåret där sex av fullmättes indikatorer uppnås helt, två uppnås delvis samt att samtliga aktiviteter är genomförda. Underliggande nämndmål med tillhörande indikatorer är uppfyllda och samtliga nämndaktiviteter är genomförda.

Människor är självförsörjande och vägen till arbete är kort

Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen är fortsatt låg och har sjunkit ytterligare sedan föregående mätning. Även andelen vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd är låg och har sjunkit ytterligare sedan tertialrapport 2. Målet om att minst 25 procent av personer med socialmedicinska rehabiliteringsskäl ska gå till annan försörjning efter insatser från nämndens marknads- och rehabiliteringsteam uppfylls. Antalet barn som lever i familjer med ekonomiskt bistånd är det lägsta som registrerats sedan mätningarnas början

Jämställdhetsanalys

Arbetet med att säkerställa en jämställd verksamhet fortgår, och innebär att män och kvinnor ska få del av insatser på lika villkor. Statistik och annat underlag för uppföljning analyseras ur könsperspektiv där så är möjligt. Analysen ligger sedan till grund för utvecklande av andra parametrar för analys samt för förbättringsåtgärder. Resultaten för 2019 visar bland annat att det är något fler män än kvinnor som uppstår ekonomiskt bistånd, samma förhållande gäller för staden i stort. Det är även en något större andel män än kvinnor som får ett långvarigt ekonomiskt bistånd.

Fler män än kvinnor har kunnat gå vidare till annan försörjning efter arbetsrehabiliterande insatser. Det är betydligt fler män än kvinnor som varit aktuella för insatsen, orsakerna till det bör analyseras vidare. Aspiranter till Stockholmsjobb är däremot jämnt fördelade mellan könen och uppvisar mindre variationer mellan åren. Förvaltningen har kunnat erbjuda lika många flickor som pojkar feriearbete. Skillnaderna i utfall mellan könen beror på att fler pojkar än flickor sökt feriejobb och på att fler flickor än pojkar tackade nej till erbjuden plats. Antalet nyanlända kvinnor som tar del av samhällsvägledning är lägre än antalet män, vilket speglar fördelningen mellan kvinnor och män bland nyanlända.

Genomgångsboende för nyanlända i Hjorthagen

I januari stod det klart att före detta Dianagården i Hjorthagen tillfälligt ska upplåtas som genomgångsboende för nyanlända, under tiden som fastighetsägaren Micasa utreder vad huset ska användas till på lång sikt. För att förbereda förvaltningen inför att boendet skulle etableras genomförde förvaltningen en förstudie under våren. Planering och samverkan inom staden har under året skett med framförallt stadsledningskontoret, Intro Stockholm, Micasa och SHIS, som alla har olika roller i etableringen av genomgångsboendet. I februari samordnade stadsledningskontoret ett öppet hus om Dianagården dit närboende och föreningar bjöds in. I

juni var genomgångsboendet i Hjorthagen temat på den öppna timme som inleder nämndens sammanträden. Representanter från olika delar av staden deltog då och berättade om sina respektive uppdrag samt svarade på frågor.

Förvaltningen har under året även efterfrågat och mottagit intresseanmälningar från frivilliga i civilsamhället som på olika sätt vill bidra i integrationsarbetet. I oktober hölls ett uppstartsmöte för volontärnätverket tillsammans med SHIS samt företrädare för nätverket Goda Grannar och Inkludering i Örby. Inflyttningen i genomgångsboendet, som nu heter Drevkarlen, startade i december. Inflyttningen var från början tänkt att ske tidigare på året men sköts fram beroende på de verksamhetsanpassningar som behövde göras i lokalen. Precis innan jul bjöd förvaltningen, SHIS och Goda Grannar in volontärnätverket, närboende och de hyresgäster som flyttat in i Drevkarlen till ett julmingel, som ett första tillfälle att träffas under trevliga former. Nämnden fortsätter samverkan såväl inom staden som med civilsamhället under 2020.

Samhällsvägledning

Alla stadsdelsnämnder ska erbjuda samhällsvägledning till nyanlända. Samhällsvägledningen är ett komplement till befintliga etableringsinsatser och syftar till att stötta nyanlända på väg mot egen försörjning och eget stadigvarande boende. För att erbjuda nyanlända individuell coachning och praktisk vägledning med särskilt fokus på bostadssituationen har Kungsholmens, Norrmalms och Östermalms stadsdelsnämnder en gemensam verksamhet, Samhällsvägledning city.

Fokus för verksamheten har varit att öka kvaliteten på och tillgängligheten till samhällsvägledningen. Bland annat har öppettider justerats utifrån målgruppens behov, samhällsvägledarna närvarar på fler arenor och praktisk bo-vägledning har erbjudits målgruppen både individuellt och i grupp. Samhällsvägledningen präglas av ett holistiskt synsätt som ser till hela människans situation. En person som får träna språket, skapa nya relationer och har en meningsfull fritid har större chans att fullt ut delta i etableringen och nå målsättningen med egen försörjning och eget boende. Samhällsvägledningen samverkar löpande med andra aktörer som också möter målgruppen. Det gäller såväl andra aktörer inom staden som SHIS, arbetsförmedlingen, regionens representanter och civilsamhället. Samhällsvägledningen medverkade vid inflyttningen i Drevkarlen och kommer 2020 fortsätta arbeta för att erbjuda samhällsvägledning till de nya hyresgästerna.

Arbetssätt och goda exempel

- Försörjningsstödsenheten har ett nära samarbete med samhällsvägledarna och arbetar aktivt för att implementera nya arbetssätt som kan hjälpa målgruppen. Gemensamma möten och genomgång med alla socialsekreterare och samhällsvägledare har resulterat i utvecklad praktisk bo-vägledning både individuellt och i grupp. Samverkan sker också med Jobbtorg city. Försörjningsstödsenheten bevakar antal hushåll som efter avslutad etablering övergår till enheten för att kunna göra säkra prognoser och planera utifrån behov.
- Nämnden har under rapporteringsperioden arbetat riktat med att säkerställa anpassade feriejobb för ungdomar med funktionsnedsättning, bland annat genom MISA (arbetsträning) och anpassning av arbetsuppgifter och handledarstöd vid övriga feriejobb som finns inom nämndens egna/entreprenörers verksamheter. 51 prioriterade ungdomar fick förtur till sommarjobb, 47 av dessa genomförde sin anställning medan

övriga fyra tackade nej till jobb. Antalet prioriterade ungdomar har ökat med 38 procent sedan föregående år.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	0,2 %			0,3 %	0,3 %	0,4 %	2,8 %	VB 2019
Analys Andelen barn är fortsatt låg och har sjunkit ytterligare sedan senaste mätningen. Endast 25 barn av totalt 11 928 barn i stadsdelsområdet lever i en familj som uppbär ekonomiskt bistånd. Stadens snitt är 2,5 procent.								
   Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	0,19 %	0,29 %	0,2 %	0,21 %	0,3 %	0,3 %	1,6 %	VB 2019
Analys Andelen personer med ekonomiskt bistånd har sjunkit sedan föregående mätning och är det lägsta sedan mätningarna började. Indikatorn mäter andelen biståndstagare och baseras på både vuxna och barn. De konsuppdelade uppgifterna baseras på vuxna biståndstagare. I snitt har 147 personer per månad fått ekonomiskt bistånd av totalt 77 139 invånare. Det är något fler män än kvinnor som uppbär ekonomiskt bistånd. Stadens snitt är 1,46 procent.								
   Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	0,15 %	0,17 %	0,14 %	0,18 %	0,17 %	0,25 %	1,1 %	VB 2019
Analys Andelen vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd är låg och har sjunkit ytterligare sedan tertialrapport 2. I snitt 76 personer per månad av totalt 49 645 vuxna invånare. Stadens snitt är 0,91 procent.								
   Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	7 st	4 st	3 st	5 st	7 st	7 st	1 050 st	VB 2019
Analys Fler män än kvinnor har erhållit Stockholmsjobb. Underlaget är begränsat till sju individer, varför det är svårt att göra en relevant jämställdhetsanalys utifrån fördelning på kön. Aspiranterna matchas till jobb utifrån deras individuella behov och förmåga.								
  Antal tillhandahållna platser för feriejobb	246			272	246	233 st	9 000 st	VB 2019
Analys Outnyttjade arbetstillfällen, som Östermalm inte tillsatt, tilldelades Arbetsmarknadsförvaltningen som fördelade dem vidare inom staden.								
  Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	16			11		19 st	1 050 st	VB 2019
Analys Förvaltningens verksamheter har anmält fler platser för Stockholmsjobb än föregående år, men årsmålet uppnås inte.								
  Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	65			47	44	35	Tas fram av nämnden	VB 2019
Analys Ett fyrtiotal studenter som går den ordinarie förskoleläroutbildningen har sin VFU-placering på förskolorna. Utöver dessa är det sammanlagt 23 barnskötare på nämndens förskolor som vidareutbildar sig till förskollärare som har gjort deras VFU på förskolorna. Två socionomstudenter har praktiserat inom socialtjänsten.								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flicko r	Perio dens utfall VB 2018	Progn os helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	194 st	112 st	82 st	252 st	200	200 st	9 000 st	VB 2019
Analys Under sommaren arbetade 185 ungdomar. Under höstlovet erbjöds 15 ungdomar feriearbete men i praktiken arbetade endast nio ungdomar, varav två tillhörde prioriterade grupper. Orsaken till att målet inte uppnåddes under höstlovet beror på att verksamheten inte hade möjlighet att tillsätta alla arbeten då ungdomarna som fick jobb inom förskola och parklek inte hann få sina registerutdrag i tid. Vidare fanns inte tid att matcha om arbetstillfällen till annan sökande när ungdomar tackade nej till erbjuden plats. Ett stort antal ungdomar, 26 procent, har av olika anledningar tackat nej till erbjudet arbete och därför har ny matchning behövt göras. 51 ungdomar har fått förtur till sommarjobb via prioriteringar, 47 av dessa genomförde sin anställning medan övriga fyra tackade nej till jobb. Tre av de prioriterade fick sommarjobb via MISA (arbetsträning). Antalet prioriterade ungdomar har ökat med 38 procent sedan föregående år.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utveckla arbetet med samhällsvägledning för nyanlända, med särskilt fokus på att ge kunskaper om bostadssituationen.	2019-01-01	2019-12-31	
  Socialnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna stärka samverkan kring personer med olika funktionsnedsättningar och förbättra målgruppens möjligheter att komma in på arbetsmarknaden.	2019-01-01	2019-12-31	

Nämndmål:

1.1.1 På Östermalm är människor självförsörjande och vägen till arbete är kort

 Uppfylls helt

Beskrivning

Nämnden arbetar med utgångspunkt i Riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd, Stadens program mot hemlöshet samt Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad, och ska nå målet genom att:

- Ge personer med försörjningsstöd stöd att bli självförsörjande genom individuellt utformade insatser.
- Handläggningen sker med hög rättssäkerhet utifrån likabehandlingsprincipen.
- Barns behov uppmärksammas särskilt.
- Samarbeta med arbetsmarknadsnämnden och andra aktuella huvudmän för att säkerställa målgruppens vägar till arbete eller annan försörjning.
- Erbjuda samhällsvägledning till nyanlända som stöd för deras etablering i samhället.
- Informera om feriejobb så att fler ungdomar inom prioriterade grupper får vetskap om samt söker feriejobb i stadens regi.

Förväntat resultat

Fortsatt låg andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen. Minst 25 procent av andelen personer med socialmedicinska rehabiliteringsskäl går till annan

försörjning efter insatser från nämndens arbetsmarknads- och rehabiliteringsteam. Nyanlända som bor inom stadsdelsområdet är inkluderade och delaktiga i samhället. Fler ungdomar med funktionsnedsättning och eller sociala skäl har sökt feriejobb i stadens regi.

Analys

Det förväntade resultatet bedöms vara uppnått, med hänvisning till redovisade resultat.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel nyanlända kvinnor och män som får information om och hänvisning till samhällsvägledning inom en månad från det att de har aktualiserats hos Försörjningsstödsenheten.	100 %	100 %	100 %			100 %		2019
Analys Målet är uppnått. Samtliga nyanlända, bestående av 25 kvinnor och 38 män, sammantaget 50 hushåll, som har aktualiserats har fått information och hänvisning till samhällsvägledning både muntligen och med broschyrer.								
  Andel personer med socialmedicinska rehabiliteringsskäl som går till egen eller annan försörjning efter insatser i förvaltningens verksamhet.	25 %	60 %	10 %	31,58 %		25 %		2019
Analys Målet bedöms vara uppnått. Det baseras på att av totalt 16 deltagare, fem kvinnor och 11 män, har tre kvinnor och en man gått till egen eller annan försörjning. Antalet deltagare i verksamheten är få, varför det är svårt att dra några generella slutsatser om könsfördelningen gällande insatser.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Stadsdelsförvaltningen tar fram information om feriejobb samt sprider denna så att fler ungdomar inom prioriterade grupper får vetskap om samt söker feriejobb i stadens regi.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Feriehandläggaren har deltagit i ledningsgruppsmöten hos socialtjänsten för att informera chefer om att ungdomar i deras enheter kan få förtur till feriejobb. Övriga prioriterade ungdomar kontaktade handläggaren själva eller via vårdnadshavare och uppgav sina behov av förtur. Samtliga ungdomar fick jobb inom nämndens egna/entreprenörers verksamheter, vissa med någon anpassning av arbetsuppgifter.			
 Stadsdelsnämnden ska inom ramen för samhällsvägledning för nyanlända utveckla arbetssätt och aktivt vägleda de nyanlända i samhälls- och bostadsfrågor	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Försörjningsstödsenheten samarbetar tätt med samhällsvägledarna och arbetar aktivt med att implementera nya arbetssätt som kan hjälpa målgruppen. Samhällsvägledarna erbjuder vägledning i bostadsfrågor och andra samhällsområden, både på "drop-in" och bokade individuella besök. Enheten samverkar både med SHIS och andra samhällsvägledningsprojekt i staden.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.2. Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i

🟡 Uppfylls delvis

Analys

Bedömningen av måloppfyllelsen baseras på utfall gällande fullmäktiges indikatorer samt underliggande två nämndmål med tillhörande indikatorer och aktiviteter.

Trygghet och säkerhet

Resultaten från medborgarundersökningen 2019 indikerar att en högre andel östermalmsbor än invånare i staden som helhet upplever såväl staden som stadsdelen som en trygg plats att bo i. Nämndens mål är att andelen trygga invånare ska öka. Den totala andelen som upplever stadsdelen som trygg att bo i tycks dock ha minskat något sedan föregående mätning. Förändringen mellan åren är inte statistiskt säkerställd men en nedåtgående trend kan skönjas från år till år sedan 2016. Det finns säkert många olika faktorer som påverkar invånarnas trygghetsupplevelse, såsom samhälls- och brottsutvecklingen i stort, medias rapportering och händelser i det egna närområdet. Mycket av detta kan sägas ligga utanför nämndens kontroll. Nämnden har som mått på det egna utvecklingsarbetet valt att särskilt följa upp andelen invånare som känner sig trygga i parker och grönområden. Indikatorn visar på ett positivt, och statistiskt säkerställt, resultat då andelen som upplever sig trygga i parker och grönområden har ökat med hela 12 procentenheter sedan föregående mätning.

Förvaltningen beviljades i samband med tertialrapport 2 medel för trygghetshöjande belysningsåtgärder i Humlegården och på bollplanerna i Humlegården och Tessinparken. Belysningen på bollplanerna har inte åtgärdats på grund av tidsbrist, förvaltningen begär därför att medlen för detta flyttas till 2020. Basketplanen vid Humlanhuset har dock byggts om under året och kommer att spolas till en isbana vintertid. Förhoppningen är att platsen ska befolkas mer under den mörka årstiden vilket förväntas leda till ökad upplevelse av trygghet i parken.

Förvaltningen har samverkat med polisen, civilsamhället samt andra förvaltningar och aktörer i arbetet med att utveckla tryggheten i stadsdelsområdet. Utgångspunkt för arbetet är synpunkter som inkommit från Synpunktsportalen samt trygghetsvandringar och medborgarförslag. Synpunkterna analyseras kontinuerligt för att identifiera platser, parker och grönområden som upplevs som otrygga och för att genomföra trygghetshöjande insatser. Trygghetsvandringar har under hösten genomförts i Hjorthagen och kring Karlaplan, i syfte att identifiera vilka trygghetshöjande åtgärder som kan genomföras på platserna. Under vandringen vid Karlaplan diskuterades främst hur tryggheten på de gator som omger Fältöversten kan göras tryggare genom olika typer av fasadbelysning och genom att öppna upp verksamheterna mot gatorna genom skyltfönster. Under vandringen i Hjorthagen diskuterades främst hur belysningen kan förbättras vid Hjorthagens IP samt vid de olika byggarbetsplatserna i Norra Djurgårdsstaden.

Jämställdhetsanalys

I årets undersökning uppgav en högre andel kvinnor än män att de upplever stadsdelen som trygg att bo i, men skillnaden mellan könen är inte statistiskt säkerställd. Andelen som känner sig trygga när de går hem ensamma på kvällen i stadsdelsområdet ser ut att ha minskat de

senaste åren. Bland de svarande uppgav 62 procent av kvinnorna och 70 procent av männen att de känner sig trygga även under kvällstid. I 2019 års undersökning fanns även frågan: Händer det att du avstår från att gå ut på torg, parker eller gångvägar i din stadsdel för att det känns otryggt? Andelen kvinnor som svarade nej aldrig var 40 procent, att jämföra med 62 procent av männen. Oavsett värderingen av stadsdelen som en plats som relativt sett är trygg att bo i indikerar resultaten att trygghet är en viktig jämställdhetsfråga, eftersom upplevd otrygghet begränsar mångas, och då i synnerhet kvinnors, liv och rörelsefrihet.

Lokal handlingsplan för arbetet mot våldsbejakande extremism

Nämnden reviderar årligen, i samband med tertiärrapport 1, sin handlingsplan mot våldsbejakande extremism. Den reviderade handlingsplanen har ett tydligare fokus på förebyggande och förhindrande arbete. Utformningen av handlingsplanen var mer styrd än tidigare. Detta för att förvaltningarna skulle lägga fokus på att beskriva lägesbild och vilka åtgärder som planerades. Förvaltningarna fick också för första gången en gemensam dragning av polisen kring deras lägesbild. Arbetssättet ledde till en mer enhetligt beskriven problembild och bättre jämförelsematerial över tid. Flertalet åtgärder som finns beskrivna i nämndens handlingsplan har genomförts under året. Det enda undantaget handlar om att implementera de nya stadsövergripande rutinerna för såväl föreningsbidrag som uthyrning av lokaler. Det har inte varit möjligt eftersom stadsledningskontoret fortfarande arbetar med att ta fram stadsövergripande riktlinjer.

Skötsel, renhållning och investeringar i parker och grönområden

Nämndens mål är att kvaliteten på skötseln och renhållningen av Östermalms parker och grönområden ska öka. Resultaten av medborgarundersökningen indikerar att invånarnas nöjdhet med skötsel av parker och grönområden har minskat. Förvaltningens egna besiktningar och uppföljningar samt extra sommarkontroller visar inte på samma negativa trend, men att det finns förbättringsområden. En ny upphandling av entreprenör för renhållning, parkskötsel och vinterväghållning på Östermalm har genomförts under året. Nytt avtal med Svensk markservice AB gäller från och med 1 april 2020. Förvaltningen kommer att intensifiera arbetet med uppföljning och förtydliga rutiner för kontroll av parkdriftsentreprenaden inför att den nya entreprenören tillträder.

Förvaltningen får in många synpunkter gällande parker och grönområden, och antalet synpunkter och klagomål har ökat jämfört med föregående år. Ökningen av synpunkter förklaras troligtvis delvis av ökad användning av den digitala mobilapplikationen, Synpunktportalen, samt befolkningstillväxten i och med utbyggnaden av Norra Djurgårdsstaden. Förvaltningen har under sommaren anställt extra sommarpersonal för att hantera den ökade andelen synpunkter. Under året genomfördes en skräpkampanj för att motivera parkbesökarna att slänga sitt skräp i skräpkorgarna. Förvaltningen har även satt upp dekalerna med trivselregler på de miljösmarta skräpkorgarna för att minska konflikter och upplevd otrygghet hos medborgarna. I förvaltningens arbete med att minska andelen fimpar som hamnar på marken sattes tre så kallade fimpomater ut i parkerna, i syfte att på ett positivt sätt uppmuntra till att inte slänga fimpar på marken.

I den växande staden är de gröna gaturummen viktiga för att upprätthålla och stärka den gröna infrastrukturen. Stadsdelsförvaltningen har ett delat ansvar med trafikkontoret för att sköta och förbättra dessa ytor. Under året har avdelningen därför inlett ett samarbete med trafikkontoret för att effektivisera och samordna drift och underhåll av gröna gaturum.

Under året har nämnden fortsatt att satsa på stadsdelsområdets gröna platser för lek för att möta det ökande behovet av tillgängliga, trygga, pedagogiska och hållbara lekmiljöer. Under hösten förnyades lekplatsen vid Starrängsringen, som samtidigt anpassades för bättre tillgänglighet. Upprustningen av lekplatsen Dianaparken i Hjorthagen genomfördes också under hösten. Några mindre planteringsåtgärder återstår, de genomförs våren 2020. Den nya temalekplatsen vid kvarteret Krubban vid Historiska museet invigdes i början av december. Idén till lekplatsen kommer från ett medborgarförslag.

Arbetssätt och goda exempel

- Den 6 juni firades Humlegården 400 år, ett gemensamt evenemang med parkleken, Kulturskolan och Kungliga biblioteket, med bland annat musikuppträdanden och tal från stadsdelsnämndens ordförande. I samband med jubiléet gjordes en rad upprustningsåtgärder i parken. Tillsammans med Statens Fastighetsverk planterades 17 nya träd i parken. Gångvägarna rustades och fick ett nytt gruslager, elskåp målades och skadade planterings- och gräskantsräcken förnyades och förvaltningen ordnade också historiska vandringar och en trädvandring i parken. Förvaltningen anlade även en liten 1600-talsinspirerad grönsaksträdgård invid parkens mitt.
- Stöd- och serviceenhetens särskilda boenden enligt LSS har tagit fram krislådor för att säkerställa de boendes grundläggande behov vid olika typer av kriser eller extraordinära händelser. Cheferna har gått på utbildning hos Försvarsutbildarna för upplägg och planering. Krislådorna, inklusive mat- och vattenlager, är framtagna med utgångspunkt i att verksamheten ska klara sig utan hjälp utifrån i minst 48 timmar.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel genomförda åtgärder inom ramen för risk- och sårbarhetsanalys (RSA)	67 %					100 %	100 %	2019
Analys Förvaltningen gör årligen en risk- och sårbarhetsanalys (RSA), analysen görs i flera steg. I steg 2 identifieras ett antal åtgärder som kan förebygga eller undanröja sårbarhet. Flera av dessa skulle enligt planen slutföras under året. Genomförandet av några åtgärder har dock behövt skjutas fram till våren 2020, eftersom samordnaren som ansvarat för att hålla samman arbetet slutade och rekrytering av en ersättare pågick under hösten.								
   Andel stockholmare som upplever trygghet i den stadsdel där man bor	80 %	78 %	83 %	82 %		83 %	77 %	2019
Analys Årsmålet uppnås inte. Inte heller för staden som helhet, då resultatet på totalen var 70 procent trygga. Det försämrade resultatet för Östermalm ligger inom den statistiska felmarginalen. Nämndens arbete för att öka tryggheten beskrivs i analysen direkt under målet i texten ovan.								
   Stockholmarnas nöjdhet med renhållning och städning	54 %	50 %	58 %	68 %		71 %	71 %	2019
Analys Årsmålet nås inte. Det försämrade resultatet, jämfört med 2018, följer trenden i staden i stort där resultatet 2019 blev 57 procent. Indikatorn mäter nöjdhet med rent och städad på både parkmark och gatumark, där stadsdelsnämnden endast ansvarar för skötseln av parkmark. Se analys direkt under målet ovan.								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Stockholmarnas nöjdhet med skötsel av park och grönområden	59 %	57 %	61 %	69 %		71 %	71 %	2019
Analys Årsmålet uppnås inte och det försämrade resultatet, i jämfört med 2018, följer trenden i staden i stort där resultatet 2019 blev 60 procent. Förvaltningens uppföljning av parkdriftsentreprenaden visar inte på samma negativa trend. Det finns dock förbättringsområden och därför kommer förvaltningen intensifiera arbetet med uppföljning och kontroll i och med att en ny entreprenör tillträder under våren 2020.								
  Stockholmarnas nöjdhet med stadsmiljön	87 %	85 %	91 %			88 %	88 %	2019
Analys Årsmålet uppnås inte. Det försämrade resultatet, jämfört med 2018, följer trenden i staden i stort där resultatet blev 82 procent 2019. Försämringen ligger dock inom den statistiska felmarginalen. Stadsdelsnämnden ansvarar endast för skötsel av parkmark. Nämnden har inte rådighet över resultatet som gäller för skötseln av stadsmiljön generellt, men samverkar med övriga ansvariga nämnder. Under året har förvaltningen inlett ett samarbete med trafikkontoret för att effektivisera och samordna drift och underhåll av gröna gaturum.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska i samarbete med bostadsbolagen och stadsdelsnämnderna utveckla samverkan mot våldbejakande extremism.	2019-01-01	2019-08-31	
  Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna inventera behovet och lämplig geografisk placering av nya parklekar.	2019-01-01	2019-12-31	
  Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda möjligheterna och de ekonomiska konsekvenserna för fler parklekar med djur i staden.	2019-01-01	2019-12-31	
  Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna verka för att utreda vilka områden som kan läggas till - och utöka redan godkända områden – som platser där stadens ordningsvakter verkar för att skapa trygghet för medborgarna.	2019-01-01	2019-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med utbildningsnämnden och i samverkan med polis och fritidsverksamhet inrätta och bidra till lokala operativa samverkansforum för barn i behov av samlade insatser från skola och socialtjänst.	2019-01-01	2019-12-31	
  Trafiknämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda möjligheterna till utveckling av Stockholms stadsmiljöer genom exempelvis brukaravtal för skötsel av parklekar eller stadsodling.	2019-01-01	2019-12-31	

Nämndmål:

1.2.1 Östermalms stadsdelsområde är tryggt och säkert

 Uppfylls delvis

Beskrivning

Nämndens arbetar för att nå målet genom att:

- Trygghets- och säkerhetsarbetet tar sin utgångspunkt i stadens trygghets- och

säkerhetsprogram.

- Den lokala samverkansöverenskommelsen med polisen, som utgår från en gemensam lägesbild och samverkan inom tre prioriterade fokusområden.
- Genomföra trygghetsvandringar och platssamverkan som leder till trygghetshöjande åtgärder.
- Förbättra belysningen på förskolegårdar, under förutsättning att trygghetsmedel erhålls.
- Vidta åtgärder utifrån årliga risk- och sårbarhetsanalyser.
- Fortsätta arbetet mot våldsbejakande extremism och årligen revidera nämndens handlingsplan.
- Genomföra krisberedskapsövningar utifrån nämndens krisledningsplan.

Förväntat resultat

Andelen trygga invånare ökar jämfört med föregående år. Förvaltningen ökar sin beredskap och vidareutvecklar förmågan att hantera extraordinära händelser.

Analys

Nämndmålet bedöms endast vara delvis uppfyllt, då andelen trygga invånare i stadsdelsområdet inte har ökat i jämförelse med föregående år. Andelen invånare som känner sig trygga i parker och grönområden har emellertid ökat. Förvaltningen har under året ökat sin beredskap och vidareutvecklat förmågan att hantera extraordinära händelser, bland annat genom att delta i utbildningar om totalförsvar och fördjupad krisledning. Utöver detta har förvaltningen deltagit i en rad nätverk som leds av staden, länsstyrelsen och privata aktörer.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel invånare som känner sig trygga i parker och grönområden	77 %	79	79	65 %		70 %		2019
Analys Årsmålet uppnås. Resultatet har ökat med 12 procentenheter sedan föregående mätning, vilket tyder på att det är en statistiskt säkerställd förbättring. Resultatet är bättre än det för staden i stort där 67 procent känner sig trygga i parker och grönområden 2019. En högre andel män än kvinnor har uppgett att de känner sig trygga i parker och grönområden, urvalet är dock alltför litet för att dra säkra slutsatser när resultatet bryts ned på undergrupper.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förbättrad utomhusbelysning på förskolegårdar, under förutsättning att trygghetsmedel erhålls.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Under året har åtta förskolegårdar samt Humlegårdens parklek fått förbättrad utomhusbelysningen.			

Nämndmål:

1.2.2 Parker och grönområden är välskötta, tillgängliga och välkomnande för alla

 Uppfylls delvis

Beskrivning

Nämnden arbetar för att nå målet genom att:

- Skötsel och utveckling av parker och grönområden utgår från mål och riktlinjer i Östermalms parkplan.
- Stadsdelsnämndens parker sköts av upphandlad entreprenör enligt en så kallad funktionsupphandling som utgår från tydliga skötsel mål.
- Analysera inkomna förslag och synpunkter.
- Parkupprustningar genomförs kontinuerligt utifrån given investeringsbudget.

Förväntat resultat

Uppföljning av entreprenören och medborgarundersökningen visar att kvaliteten på skötseln och renhållningen i Östermalms parker och grönområden ökar jämfört med föregående år. Parker och grönområden utvecklas i dialog med invånarna.

Analys

Målet bedöms vara endast vara delvis uppfyllt. Uppföljningen av entreprenören, inkomna synpunkter och klagomål samt medborgarundersökningen, sammantaget, tyder på att kvaliteten på skötseln och renhållningen i parker och grönområden minskat jämfört med föregående år.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Anställa sommarpraktikanter som förstärker kontrollerna av parkskötseln.	2019-01-01	2019-12-31	
 Erbjuda skolklasser och idrottsföreningar att städa i naturmark	2019-01-01	2019-12-31	
 Genomföra informationsåtgärder för att motverka nedskräpning	2019-01-01	2019-12-31	
 Installera särskilda behållare för fimpar	2019-01-01	2019-12-31	
 Utredda konstbevakning med solcellsdriven teknik.	2019-01-01	2019-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3. I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige

 Uppfylls helt

Analys

Målet bedöms vara uppfyllt. Bedömningen av måluppfyllelsen baseras på slutresultatet gällande fullmättes indikatorer samt underliggande två nämndmål med tillhörande indikatorer och aktiviteter. Särskild vikt läggs vid den årliga Kvalitetsredovisningen och resultatet i förskoleundersökningen.

Underlagen till Kvalitetsredovisningen består av utvärderingar och uppföljningar som involverat arbetslag, barn och vårdnadshavare under året. Årets kvalitetsredovisning visar på ett både aktivt och målmedvetet arbete. Sammantaget är bedömningen att de analyserade underlagen och resultaten indikerar att utvecklingen går i den riktning som eftersträvas, samt att det är en utveckling som gynnar barnen i den utbildning som genomförs. Se bilaga 6.

Jämfört med kommunala förskolor i staden är vårdnadshavarna på Östermalm generellt sett mer nöjda, vilket framgår av årets resultat i förskoleundersökningen. Stadsdelens resultat är inom flera områden de bästa i staden och återfinns bland topp tre inom 24 av 25 områden i undersökningen. De fortsatt mycket goda – och höga – resultaten kan bland annat kopplas till förskoleområdenas behovsgrundade verksamhetsutveckling med barnen i fokus. Det mest förbättrade resultatet jämfört med 2018 återfinns inom årets särskilda fokusområde, digitala verktyg i utbildningen, från 65 till 70 procent (staden uppnår 66 procent).

Jämställdhetsanalys

Vad gäller likabehandlingsarbetet visar förskoleundersökningens resultat att vårdnadshavarna i mycket stor utsträckning upplever att deras barn ges lika möjligheter att utvecklas oberoende av kön, etnisk tillhörighet, religion eller funktionsnedsättning (95 procent). Vårdnadshavarna upplever även att personalen bemöter deras barn på ett respektfullt sätt (94 procent). Resultaten har dessutom varit konstant höga de senaste tre åren, vilket indikerar hållbara arbetssätt inom området.

Av de 95 procent av vårdnadshavarna som upplever att deras barn ges lika möjligheter är variationen mellan pojk- och flickföräldrars svar låg (flickföräldrarnas svarsvärde är tre procent högre än pojkföräldrarnas). Detta kan i sin tur jämföras med att resultaten i övrigt visar att vårdnadshavare till flickor är marginellt – och genomgående – mer nöjda än pojkarnas vårdnadshavare. Skillnaderna speglar sannolikt förväntningar och normer som finns kopplade till flickor respektive pojkar i samhället. Dessa förväntningar återfinns såväl inom förskolan som hos vårdnadshavarna. I förskolorna pågår ett löpande utvecklingsarbete för att ett normmedvetet förhållningssätt ska råda bland personalen.

Omorganisation

Under året har verksamheten inom Förskole- och parklekavdelningen omorganiserats från fem enheter till fyra förskoleområden, vilka sammanlagt består av 37 förskolor samt tre parklekar och en öppen förskola. I samband med omorganiseringen flyttades parklekarna in i förskoleområdena och den öppna förskoleverksamheten sammanfördes med parklekarna. Förändringen förväntas leda till samordningsvinster och möjligheter att gemensamt utveckla båda verksamheternas kvalitet och innehåll. Omorganisationen har hittills medfört mer likvärdiga strukturella förutsättningar till följd av en jämnare fördelning av medarbetare och barn inom förskoleområdena.

Legitimerade förskollärare

Under året har det i vissa arbetslag saknats legitimerade förskollärare. Främsta anledningen är den rådande förskolläraryrket. För att säkerställa en förskollärlädd undervisning för alla barn gör rektorerna en löpande översyn av kompetensen i relation till barngruppernas behov. Vid brist på förskollärare tilldelas enskilda förskollärare ansvar för ytterligare barngrupper. Förskolläraren ansvarar främst genom att vara med i planering och uppföljning av undervisningen, medan barnskötarna på avdelningen ansvarar för genomförandet. Ledningen möjliggör för förskollärarens vidgade uppdrag genom schemaläggning samt planering och

handledning från såväl kollegor som ledning. Noterbart är att avdelningen, trots en något lägre andel förskollärare 2019 jämfört med 2018, lyckats halvera antalet barngrupper där undervisningen inte kontinuerligt genomförs med förskollärare vid jämförelse med både 2018 och 2017. Detta visar på effekten av rektorernas kontinuerliga uppföljningar och förbättrade möjligheter att hitta lösningar inom ett större förskoleområde.

Nyckeltal

De redovisade nyckeltalen som beskriver barngruppernas storlek och antalet barn per årsarbetare, är snarare resursmätt än resultatindikatorer, då de inte ger svar på verksamhetens kvalitet i förhållande till uppdraget. Nyckeltalen indikerar snarare vilka de grundläggande förutsättningarna är, men avgörande blir den organisation som formas och de arbetssätt som tillämpas. Den enskilt viktigaste faktorn för en god kvalitet är varje medarbetares kompetens, vilken är avgörande för utbildningens och undervisningens kvalitet oavsett antalet barn. Verksamhetens förutsättningar ramas in av budgeten, vilken exempelvis avgör antalet medarbetare som kan anställas. 2019 nås inte stadens mål på 41 procent förskollärare samt årsmålet på 4,9 barn per personal. Årsmålet för antalet barn per barngrupp uppnås men det som egentligen följs upp via nyckeltalet är inte ett mått på de faktiska gruppernas storlek utan istället hur många barn som finns inskrivna på en förskoleavdelning. Barnens faktiska vistelsetid inom ramtiden är en ytterligare påverkansfaktor i sammanhanget. Resultatet med 16 barn per avdelning säger inte per automatik något om verksamhetens kvalitet. Indikatorn visar på förutsättningar men den faktiska kvaliteten på den undervisning och utbildning som genomförs avgörs av organisation, arbetssätt, medarbetarnas kompetens, lokaler, lärmiljöer ute och inne med mera.

Högre personaltäthet ger inte heller per automatik högre kvalitet i verksamheten. Barngruppernas storlek påverkar förutsättningar och arbetsmiljön, men avgör inte kvaliteten i exempelvis undervisningen. Barngruppernas storlek, när undervisning genomförs, är vanligtvis mellan två till tio barn. Under året har förutsättningarna för att arbeta med mindre barngrupper förbättrats sett till hela dagen, då rätten till heltid för föräldralediga togs bort i februari. Det ska dock betonas att antalet barn inte är färre med denna förändring, däremot har vistelsetiden minskat.

Viktigt att framhålla är att 2019 års resultat är skapade inom given budgetram, vilket kan jämföras med resultaten för 2017 och 2018, då verksamheten överskred givna budgetramar. De goda resultaten gör det möjligt för samtliga förskoleområden att gå in i 2020 som resultatenheter. Detta ger i sin tur verksamheten bättre planeringsförutsättningar, eftersom positiva resultat kan fonderas och därmed möjliggörs en mer långsiktig verksamhetsplanering.

Barn i behov av särskilt stöd

Under 2019 har verksamhetsstöd beviljats för 93 barn i behov av särskilt stöd, varav 24 barn är flickor och 69 barn är pojkar. Att andelen pojkar dominerar bland barn i behov av särskilt stöd är vanligt, och vad det beror på är under analys. Genom avdelningsstödet specialpedagogiska handledning kan det konstateras att uppdragen kring de yngsta barnen ökat under året. Frågeställningarna gäller framförallt samspel och koncentration. Även en analys av orsakerna till detta har inletts i syfte att anpassa handledningen på bästa sätt för barnen. Uppföljningen av årets verksamhetsstöd visar i övrigt på väl anpassade insatser med goda resultat utifrån barnens bästa.

Utbud och efterfrågan av förskola på nationella minoritetsspråk

Sammanställningen av årets språkkartläggning visar att 18 barn i stadsdelens kommunala förskolor har finska som identitetsspråk. Inga barn har samiska eller meänkieli som sitt identitetsspråk. Bland de 18 barnen med finska som identitetsspråk finns det för två barn efterfrågan på förskoleverksamhet delvis på finska. Detta har främst skett genom inköp av barnlitteratur på finska.

Arbetsätt och goda exempel

Förskolorna utgår från de arbetsätt och den värdegrund som skollagen och förskolans läroplan, Lpfö 18, ger uttryck för. Under året har bland andra följande goda – och avdelningsgemensamma – exempel identifierats utifrån hur de konkret bidragit till kvaliteten i utbildningen för barnen.

- Den höga resultatuppnåelsen kan relateras till att samtliga rektorer är rektorsutbildade och har en stor medvetenhet kring vikten av ett långsiktigt och strategiskt arbete för att utbildningen ska hålla en god kvalitet. Både övergripande och riktade satsningar till exempel i form av olika nätverk och workshops har under året visat sig vara framgångsrika arbetsätt för kompetensutveckling. I dessa sammanhang används också medarbetares särskilda spetskompetens för utformning och innehåll. Framför allt workshops, som bygger på kollegialt lärande, har givit goda resultat genom att nya kunskaper direkt omsätts i arbetet med barnen.
- *TAKK* för nybörjare (tecken som alternativ och kompletterande kommunikation) har genomförts för barnskötare och förskollärare, totalt 34 deltagare. *TAKK* används för att stötta kommunikationen och för att stimulera språkutvecklingen hos barn som behöver extra stöd i sin språkliga och kommunikativa utveckling. Utvärderingarna visar att utbildningen leder till direkta och positiva effekter för barnen i förskolorna.
- *ABC* för pedagoger-utbildningar, Alla barn i centrum, har under året genomförts för barnskötare och förskollärare, totalt 35 deltagare. Utbildningen ger förskollärare och barnskötare konkret stöd i att utveckla förhållningssätt och bemötande med syfte att utveckla varma och uppmuntrande relationer till barnen. Barnen gynnas genom att personalen reflekterar kring sina förhållningssätt, sina förväntningar på barn, hur de hanterar olika uppkomna situationer samt hur de kan prova att göra på annat sätt för att åstadkomma en annan utgång. Barnperspektivet blir synligt liksom rättighetsperspektivet: barn har rätt att bli lyssnade på, deras behov och integritet ska tillgodoses och respekteras. Utvärderingarna visar att deltagarna i större utsträckning börjat fokusera på det som fungerar för barnen i olika situationer samt att uppmärksamheten på negativt beteende minskat.

Både *TAKK* och *ABC för pedagoger* genererar arbets- och förhållningssätt som är av stor betydelse för barnens möjligheter till en likvärdig utbildning som också inkluderar en god omsorg.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flicko r	Perio dens utfall VB 2018	Progn s helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel förskollärare av totalt antal anställda (årsarbetare)	37,1 %	1 %	36 %	37,6 %		41 %	41 %	VB 2019
Analys Årsmålet uppnås inte. Andelen förskollärare har minskat marginellt från föregående år. Den bristande måluppfyllelsen beror på förskollärarbristen och de eskalerande löneanspråken inom staden till följd av denna. Spridningen mellan andelen legitimerade förskollärare i förskoleområdena är mellan 27-39,4 procent. Spridningen kan kopplas till hur väl etablerat ett förskoleområde är. Områden med nyetablerade förskolor behöver tid för att bygga upp en stabil organisation, vilket påverkar såväl rekrytering som personalrörlighet. För att säkerställa en förskollärlädd undervisning för alla barn gör rektorena en kontinuerlig översyn av kompetensen i relation till barngruppernas behov. Noterbart är att antalet barngrupper där undervisningen inte kontinuerligt genomförs med förskollärare är färre 2019, i jämförelse med både 2017 och 2018, trots att andelen förskollärare av totalt antal anställda sjunkit.								
  Andel nöjda föräldrar till barn i förskolan	90 %	88 %	92 %	89 %		90 %	90 %	2019
Analys Det högt satta årsmålet uppnås. Östermalm ligger även detta år över snittet för kommunala förskolor i staden totalt, 85. Förskolornas ledningar följer upp frågorna som är kopplade till vårdnadshavarnas nöjdhet utifrån de lokala förutsättningarna och resultaten för varje specifik förskola								
  Antal barn per grupp	16 barn/avd.			16,2 barn/a vd.	16 st	16	16	VB 2019
Analys Utfallet för antal barn per grupp ligger vid årets slut på 16,03. Måluppfyllelsen är 99,8 procent, vilket gör att indikatorn signalerar gult trots att resultatet redovisas som 16 barn per grupp och årsmålet därmed bör anses vara uppfyllt. Utbildningen, liksom undervisningen, organiseras i mindre grupper under dagen. Det innebär att barnens tillhörighet i en grupp och gruppernas storlek varierar under barnens dag i förskolan. Det finns även variation under året i barngruppernas storlek och sammansättning utifrån efterfrågan på förskoleplatser.								
  Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	5,3 st			5 st		4,9	4,9	VB 2019
Analys Utfallet för antal förskolebarn per anställd ligger på 5,3 vid årets slut och därmed uppnås inte årsmålet på 4,9 barn. Utfallet ska relateras till att barnens tillhörighet i en grupp och att antal förskolebarn per anställd varierar under barnens dag i förskolan. Se mer om detta ovan samt i bilagan Kvalitetsredovisningen.								
  Kvalitetsindikatorn - Självvärdering utifrån läroplansuppgiftet	3,8			3,6		3,8	3,8	2019
Analys Det högt satta årsmålet uppnås. I självvärderingen ligger fokus på reflektion och det fördjupande pedagogiska samtalet kring skattningarna. Förskolornas ledning följer upp arbetslagens självvärdering, i syfte att öka bedömningskompetensen. Inget arbetslag ligger i år under nivå 3, som är gränsen för när handlingsplaner måste upprättas.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda sommarkolloverksamhetens avgiftsmodell, både gällande dygnsavgiften per barn och de inkomstspann som ligger till grund för de olika avgiftsnivåerna	2019-01-01	2019-12-31	
  Utbildningsnämnden ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna utveckla arbetssätt och rutiner för att säkerställa att utbildningsnämndens samordningsansvar för elever med upprepade och längre frånvaro är väl fungerande oavsett huvudman	2019-01-01	2019-12-31	

Nämndmål:

1.3.1 Varje barn utvecklar sina förmågor och sitt kunnande i en god pedagogisk miljö

 Uppfylls delvis

Beskrivning

Nämnden arbetar för att nå målet genom att:

- Säkerställa att digitaliseringens möjligheter utifrån ett pedagogiskt perspektiv tillgängliggörs för alla barn.
- Ha fördjupad reflektion tillsammans med barnen kring lärprocesserna med hjälp av digitala verktyg.
- Utgå från en gemensam pedagogisk plattform med verktyg för systematiskt kvalitetsarbete.
- Tydliggöra utbildningens mål för barnen och deras vårdnadshavare.
- Resultaten i utbildningen systematiskt och kontinuerligt dokumenteras, följs upp, utvärderas och analyseras.
- Kommunicera samordnat och effektivt med vårdnadshavare.
- Skapa pedagogiska lärmiljöer ute och inne som utmanar barnens utforskande och lek samt vidgar barnens undersökningsområden.

Det förväntade resultatet har under 2019 fokus på måluppfyllelsen utifrån det prioriterade området digitalisering.

Förväntat resultat

Personalens självvärdering utifrån läroplansuppdraget visar att barns användande av digitala verktyg ökar. Andel vårdnadshavare som upplever att barn använder digitala verktyg i sitt lärande ökar. Andel vårdnadshavare som upplever att barns utveckling och lärande dokumenteras och synliggörs ökar.

Analys

Det förväntade resultatet bedöms endast vara delvis uppnått, med hänvisning till underliggande indikator gällande dokumentation. Samtliga planerade aktiviteter kopplade till nämndmålet har genomförts under året.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel arbetslag som bedömer sig klara kriteriet för digitalisering på nivå 4 i kvalitetsindikatorn, självvärdering utifrån läroplansuppdraget						70 %		2019
Analys Den valda indikatorn har inte varit möjlig att följa upp som det var tänkt, resultat redovisas därför inte. Bedömningen är samtidigt att det inte påverkar den samlade bilden av verksamhetens resultatuppfyllelse.								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel nöjda vårdnadshavare gällande barns användande av digitala verktyg/hjälpmedel	70 %					67 %		2019
Analys Årsmålet uppnås då 70 procent av vårdnadshavarna uppger att de är nöjda med barns användande av digitala verktyg. Det är en högre andel nöjda än föregående år, då motsvarande siffra var 65 procent. Årsmålet uppnås därmed. Östermalm ligger även detta år över snittet för kommunala förskolor i staden totalt (66). Förskolornas ledningar följer upp frågorna som är kopplade till vårdnadshavares nöjdhet gällande barns användande av digitala verktyg utifrån den utbildning som erbjudits och de lokala förutsättningarna som råder för varje specifik förskola.								
 Andel nöjda vårdnadshavare gällande dokumentation och synliggörande av barns utveckling och lärande	74 %					76 %		2019
Analys Årsmålet uppnås inte. 74 procent av vårdnadshavarna svarade att de är nöjda med förskolornas arbete med att dokumentera och synliggöra barns utveckling och lärande. Det är något lägre än föregående år, då motsvarande siffra var 76 procent. Östermalm ligger dock även detta år över snittet för kommunala förskolor i staden totalt, 69 procent. Förskolornas ledningar följer upp frågorna utifrån den utbildning som erbjudits och de lokala förutsättningarna som råder för varje specifik förskola.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Delta i utbildningsförvaltningens kompetensutvecklingsinsatser utifrån den reviderade läroplanen	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Personal och ledning har deltagit i två föreläsningar med tema undervisning och kvalitetsarbete i förskolan. Personal och ledning har även deltagit i Förskolesummit, en återkommande konferens som möjliggör meningsskapande möten mellan forskare och praktiker, som verkar för förskolans uppdrag och utveckling och bidrar till verksamhetsutveckling. Sju rektorer och biträdande rektorer har deltagit i en kommunförlagd högskoleutbildning på 7,5 hp med temaundervisning i förskolan i syfte att stödja det pedagogiska ledarskapet. En rektor har deltagit i en forskningscirkel med utgångspunkt bland annat i att undersöka och fördjupa det pedagogiska ledarskapet.			
 Föreläsning för all pedagogisk personal utifrån den reviderade läroplanen	2019-01-01	2019-03-31	
Analys Föreläsning för all pedagogisk personal utifrån den reviderade läroplanen för förskolan med temat "Förskollärares ansvar och arbetslagets roll i nya läroplanen" har genomförts.			
 Revidering och digitalisering av den pedagogiska plattformen	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Revidering har skett under året och fortsätter under 2020, eftersom plattformen uppdateras löpande utifrån behov.			
 Ta fram en handlingsplan för förskollärare och barnskötare i syfte att förbättra arbetsmiljön	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Handlingsplanen är framtagen och följs.			
 Ta fram en lokal plan för introduktion	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Den lokala planen är under utformning, arbetet fortsätter under 2020.			
 Ta fram och analysera statistik gällande avslut, andel personalrörlighet och orsaker till avslut	2019-01-01	2019-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Analys Arbetet med att kontinuerligt följa upp kort- och långtidssjukfrånvaron tillsammans med HR-konsult både lokalt och i ledningsgrupp tillsammans med avdelningschef har utvecklats under hösten. Ett särskilt utvecklingsområde under hösten och för 2020 har varit att insatser vidtas tidigt vid tecken på ohälsa och vid hög kortidssjukfrånvaro. Detta genom bland annat hälsosamtal, som syftar till att identifiera orsaker till frånvaron och vidta adekvata åtgärder i syfte att minska sjukfrånvaron. Digital avslutsenkät finns numera som komplement till avslutssamtalet, HR-avdelningen sammanställer resultaten årligen och tar fram statistik över personalrörligheten.			
 Utbildningsinsats för enheternas ledningsorganisationer med koppling till organisationsöversynen	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Insatsen, på temat kommunikation, har genomförts under hösten.			
 Utbildningsinsats om hela rekryteringsprocessen för förskolechefer och biträdande förskolechefer	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Under våren deltog rektorer och biträdande rektorer i en utbildningsinsats för förvaltningens alla chefer om kompetensbaserad rekrytering med uppföljande frukostseminarium om rekryteringssystemet Jobba i stan.			

Nämndmål:

1.3.2 Varje barn utvecklar tillit, empati och respekt för sin omgivning i hållbara sammanhang

 Uppfylls helt

Beskrivning

Nämnden arbetar för att varje barn ska utveckla tillit, empati och respekt för sin omgivning i hållbara sammanhang (syftar på hållbar utveckling, såväl ekonomisk och social som miljömässig) i enlighet med läroplansuppdraget genom att:

- Årligen ta fram en plan mot diskriminering och kränkande behandling på respektive förskola.
- Systematiskt arbeta och dokumentera aktiva åtgärder.
- Kontinuerligt lyfta, identifiera, definiera och konkretisera förskolornas värdegrundsarbete kopplat till läroplansuppdraget.
- Säkerställa en trygg och säker omsorg för alla barn.
- Arbeta aktivt med FN:s barnkonvention, normkritik och jämställdhet.
- Vid behov av mera stöd och hjälp för barn sätta in insatser så tidigt som möjligt.
- Skapa möjligheter till barns delaktighet och inflytande, oavsett kön.
- Skapa tillitsfulla relationer med hemmen.

Det förväntade resultatet har under 2019 fokus på måluppfyllelsen utifrån barnrättsperspektivet som är ett prioriterat område.

Förväntat resultat

Personalens självvärdering utifrån läroplansuppdraget visar att arbetet utifrån barnkonventionen är väl förankrat i verksamheten. Andel vårdnadshavare som upplever att barnen på förskolorna ges lika möjligheter att utvecklas är fortsatt hög. Andel vårdnadshavare som upplever att förskolan är trygg och säker är fortsatt hög.

Analys

Det förväntade resultatet bedöms vara uppnått med hänvisning till redovisade resultat.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel arbetslag som bedömer sig klara kriteriet för barnkonventionen på nivå 4 i kvalitetsindikatorn, självvärdering utifrån läroplansuppdraget						95 %		2019
Analys Den valda indikatorn har inte varit möjlig att följas upp som det var tänkt, och inget resultat redovisas därför. Vår bedömning är samtidigt att det inte påverkar den samlade bilden av avdelningens resultatuppnåelse.								
 Andel nöjda vårdnadshavare gällande barns lika möjligheter att utvecklas på förskolan	95 %					93 %		2019
Analys Årsmålet uppnås. I årets förskoleundersökning svarar 95 procent av vårdnadshavarna att de instämmer i att barnen får lika möjligheter att utvecklas på förskolan. Det är något högre än föregående år, då motsvarande siffra var 93 procent. Östermalm ligger även detta år över snittet för kommunala förskolor i staden totalt, 89 procent. Förskolornas ledningar följer upp frågorna utifrån den utbildning som erbjudits och de lokala förutsättningarna som råder på varje specifik förskola.								
 Andel nöjda vårdnadshavare gällande trygg och säker förskola	90 %					90 %		2019
Analys Årsmålet uppnås. I årets förskoleundersökning svarar 90 procent av vårdnadshavarna att de instämmer i att förskolan i sin helhet är trygg och säker. Det är samma utfall som föregående år. Östermalm ligger även detta år över snittet för kommunala förskolor i staden totalt, 88 procent. Förskolornas ledningar följer upp frågorna som är kopplade till trygg och säker förskola utifrån den utbildning som erbjudits och de lokala förutsättningarna som råder på varje specifik förskola.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Barnrättsperspektivet inkluderas tydligare i den reviderade pedagogiska plattformen	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Barnrättsperspektivet har tydligt inkluderats i det slutliga dokumentet <i>Östermalms kommunala förskolors pedagogiska ställningstagande</i> .			
 Föreläsningar för barnskötare och förskollärare kopplat till barn i behov och barnrättsperspektivet	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Föreläsning på tema lågaffektivt bemötande genomfördes i mars för medarbetare och ledning.			
 Ta fram lokala riktlinjer utifrån stadens riktlinjer för barnsäkerhet	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Arbetet har påbörjats, och kommer att ingå som en del i Plattform för Östermalms kommunala förskolor.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4. I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet

 Uppfylls helt

Analys

Bedömningen av måloppfyllelsen baseras på utfall för helåret där åtta av fullmäktiges indikatorer uppnås helt och fyra indikatorer uppnås delvis. Sex av indikatorerna baseras på Stockholmsenkäten, som genomförs först år 2020, och därför räknas bort i underlaget för sammantaget resultat. Två av tre underliggande nämndmål med tillhörande indikatorer är helt uppfyllda och ett delvis uppfyllt. De fullmäktigeuppdrag som nämnden ansvarar för är genomförda.

Jämställdhetsanalys

Arbetet med att säkerställa jämställdhet i verksamheterna har fortsatt under året. Det syftar till att säkerställa att pojkar och flickor samt män och kvinnor ska få del av insatser på lika villkor. Statistik och annat underlag för uppföljning analyseras utifrån könsaspekten, där detta är möjligt, och ligger till grund för utvecklande av andra parametrar för analys samt för förbättringsåtgärder. Resultaten för 2019 visar bland annat att pojkar och flickor kunde placeras under trygga förhållanden i lika hög utsträckning, efter bedömt skyddsbehov. Statistiken visar inte på någon skillnad mellan könen eftersom det är omständigheterna som bedöms och inte det enskilda barnet. Fler pojkar än flickor återaktualiseras för insatser inom 12 månader, vilket avspeglar könsfördelningen gällande antalet aktuella pojkar och flickor.

Flera indikatorer baseras på stadens brukarenkäter inom socialpsykiatri och funktionsnedsättning. Fler män än kvinnor inom målgrupperna upplever sig inte diskriminerade och känner sig också tryggare i sin verksamhet. Båda könen uppger sig dock trivas i sina verksamheter och upplever sig väl bemötta i lika hög utsträckning. Detsamma gäller den enskildes möjlighet att påverka insatsens utformning och nöjdhet med hur utredningen av deras behov genomfördes. Det föreligger marginella skillnader mellan könen gällande avslutade insatser enligt plan inom vuxna med missbruk, där något fler män avslutar enligt plan. Svarsfrekvensen varierar både mellan frågor och mellan könen, varför underlaget är otillräckligt för att dra långtgående slutsatser. Samtliga ärenden följs dock upp individuellt, frågor från enkäten tas då upp med den enskilde.

Inom våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck är det övervägande kvinnor som är kända av socialtjänsten och tar emot insatser.

Antalet besök till ungdomsmottagningens kuratorer har ökat något och är fortsatt högt. Andelen pojkar har ökat från cirka 11 till 14 procent, vilket ses som positivt då verksamheten har målsättningen att nå fler yngre pojkar.

Uppföljning av utvecklad samverkan mellan skola och socialtjänst

Samverkan med skolan prioriteras och ett samarbete pågår kring elever med hög skolfrånvaro. Arbetet utgår från modellen med skolsociala team. Utbildningsförvaltningen har under året anställt en särskild samordnare i stadsdelen, för att i nära samverkan med socialtjänsten utveckla arbetssätt för barn med problematisk skolfrånvaro. Samverkansöverenskommelsen

mellan stadsdelsförvaltningen och utbildningsförvaltningen har reviderats och implementerats i berörda verksamheter. Familjeenhetens mottagningsgrupp har årligen flertalet öppet hus-möten där representanter från både skolor och förskolor bjuds in för samverkan och information om socialtjänstens arbete.

Uppföljning av arbetssätt och riktlinjer för att säkerställa att allvarssamtal hålls inom 48 timmar

Familjeenheten har utarbetat rutiner för hur dessa anmälningar ska hanteras och har påbörjat allvarssamtal. Då modellen som sådan förutsätter ett tätt samarbete med polis inväntar stadsdelsförvaltningen stadens kommande undersökning om vilka effekter som modellen kan ge utan polisens deltagande. Förvaltningen bedömer att modellen är resurskrävande men att det ännu är för tidigt att dra slutsatser om effekten.

Barns rättigheter

Berörda verksamheter har arbetat med stadens program för barnets rättigheter och implementerat stödmaterialet för barnrättsperspektiv inom socialtjänsten, i enlighet med implementeringsplanen. Inom familjeenheten läggs särskilt fokus på samtalsmetoder, arbetssätt och bemötande som ökar barnets delaktighet för att ta reda på barnets uppfattning om sin situation. Barnet får information anpassat efter ålder och mognad. Inför förvaltningens flytt till nya lokaler har särskilda samtalsrum anpassats för att barn och unga ska känna sig välkomna. Föräldrar och barn har informerats om barngrupper och annat stöd som kan erbjudas både från enheten och via samarbetspartners. Barnets delaktighet och åsikter har dokumenterats i förhandsbedömning, utredning och genomförandeplaner. Stöd- och serviceenheten har utvecklat särskilda kallelser för barn och fortsätter implementera ett särskilt barnspel som ett stöd i mötet med barnet.

Socialtjänstavdelningens enheter har reviderat interna samverkansrutiner utifrån barnrättsperspektivet. Medarbetare har erhållit utbildning i bland annat barnkonsekvensanalyser och att samtala med barn. Egenkontroll i form av kollegial aktgranskning har genomförts för att följa upp såväl arbetssätt som avvikelser inom barnrättsarbetet.

Rutiner och metoder ska fortsätta implementeras i förvaltningens kvalitetsledningssystem enligt SOSFS 2011:9. En enkät gick under hösten ut till medarbetare inom socialtjänsten för uppföljning av arbetet samt inventering av kompetens och användande av stadens stödmaterial. Resultatet kommer att ligga till grund för utvecklingen av det fortsatta arbetet.

Övrig samverkan och tidiga insatser

Projektet för samordning för individuell plan (SIP-samordnare) inom barn och ungdom har fortgått även 2019, i samarbete med Kungsholmen och Norrmalm. Projektet syftar till att förbättra barnets situation och hälsa samt att stärka delaktigheten så att de barn som är i behov av samtidig hjälp från flera vård- och omsorgsgivare får sina behov tillgodosedda. SIP-samordnaren har under året förberett SIP-möten samt hållit i dessa.

Preventionsenheten har i dialog med socialförvaltningen tagit fram en ANDT-handlingsplan som omfattar hela socialtjänstavdelningen. Rutiner och arbetssätt för fältgruppen och fritidsgården Humlanhuset är kopplade till handlingsplanen, vilken kommer att implementeras under 2020.

På ungdomsmottagningen har kuratorerna fortsatt arbetet med ACT-kurser (Acceptance and Commitment Therapy) för ungdomar. Utvärderingen visar att kurserna har haft positiv effekt

på gruppdeltagarnas psykiska mående och förmåga att förstå och hantera stress. Kurserna kommer därför att fortsätta hållas under 2020.

Fältgruppen har under året i samarbete med Kungsholmen och Norrmalms stadsdelsförvaltningar genomfört det så kallade fälthänget Drop-in på fredagar i ungdomsmottagningens lokaler. Ungdomar kan komma dit för att träffa fältassistenter och prata med andra ungdomar. Syftet är att nå ut till ungdomar i behov av en vuxen att prata med. En utvärdering som gjorts visar på ett lågt antal besökare och verksamheten kommer därför se över arbetssättet för att nå fler ungdomar framöver.

Under hösten påbörjade fältassistenter i samverkan med familjeenheten ett nytt arbetssätt där de erbjuder stödsamtal och flexibelt vardagsstöd vid behov. I samband med att utredning inom socialtjänsten inte inleds, alternativt då ungdomen inte önskar insats, kan fältassistenter erbjuda ovanstående inom ramen för råd och stöd. Syftet är att främja en god psykisk hälsa och att ungdomar inte hamnar i ett socialt nedbrytande beteende.

Tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Nämndens arbete utgår från stadens program och dess fokusområden som helt eller delvis ligger inom nämndens ansvarsområden. Funktionshinderombudsmannen har deltagit på chefsforum för att informera om programmet. Material för fortsatt arbete på enhetsnivå har tagits fram av förvaltningen.

Rätten till arbete och försörjning

Nämnden har som tidigare nämnts arbetat aktivt med nå ut till ungdomar med funktionsnedsättning om deras möjligheter till feriejobb, se mål 1.1.

Förvaltningen har kontakt med arbetsmarknadsförvaltningens olika verksamheter med inriktning arbetsträning och praktik, dels för personer som på grund av psykiska funktionshinder står långt från arbetsmarknaden, dels för personer som idag deltar i daglig verksamhet och som i enlighet med lagstiftningens intentioner önskar gå vidare till praktik, arbete eller studier.

En representant från FINSAM, Samordningsförbundet i Stockholm, bjöds in till socialtjänstens ledningsgrupp för att informera och utveckla samverkan. FINSAMs uppgift är i första hand att verka för att medborgare ska få stöd och rehabilitering som ger dem möjlighet att försörja sig själva.

Rätten att kunna förflytta sig, vistas i och använda Stockholms inne- och utemiljö samt ha en fungerande bostad och garanteras säkerhet i kris

Nämnden samverkar med rådet för funktionshindersfrågor avseende förvaltningens lokaler samt de delar av utemiljön som nämnden ansvarar för. Under 2019 har projektering av förvaltningens nya lokaler pågått. Rådet har tagit del av ritningar, planering och har tillsammans med förvaltningen tagit fram en checklista för kognitiv, kommunikativ samt perceptuell tillgänglighet. Arbetsgrupper inom förvaltningen har arbetat med tillgänglighet i de nya lokalerna med fokus på alternativ och kompletterande kommunikation, AKK, och fysisk tillgänglighet samt inkluderande möblering. En tillgänglighetsvandring i de nya lokalerna är inplanerad till våren 2020.

Rådet har lyft såväl utemiljö som säkerhet vid kriser. Ansvariga tjänstemän har adjungerats och tagit del av rådets synpunkter och förslag. Krisberedskap har lyfts på en övergripande

nivå i staden och arbetet ska aktualiseras under våren 2020.

Rätten till information och kommunikation samt att få tillgång till ny teknik

Under året avslutades stöd- och serviceenhetens AKK-projekt där teknik, hjälpmedel samt olika metoder för att öka den enskildes kommunikation och delaktighet har prövats samt implementerats. Bemötande och metodik har utvecklats genom inköp av VR- glasögon och en actionkamera. Dessa används till att förbereda och underlätta för brukarna att kunna se en miljö innan man besöker den. Filmen kan även användas för att fler personer ska kunna se och uppleva en miljö utan att åka dit, vilket sparar såväl tid som transporter. Enheten har börjat använda skypesamtal vid SIP-möten och erbjuder det som ett alternativ till att klienter kommer på byråbesök. Även Försörjningsstödsenheten har börjat använda Skype där så är möjligt och lämpligt. Information, kallelser och utredningsinstrument finns i anpassad form. Material för frågor inom våld i nära relationer, FREDÅ, finns i anpassad form, PictoStat, vilket är ett bildstöd lämpligt för personer med kommunikativa svårigheter

Rätten till bästa möjliga hälsa

Hälso- och sjukvårdsinsatser upp till sjuksköterskenivå samt paramedicinare hanteras av stadens LSS-hälsa, som organiseras under socialförvaltningen. På individnivå arbetar nämnden genom att hälsoaspekten finns med i den enskildes genomförandeplan. Föreligger särskilda risker för den enskilde kopplat till hälsa görs en individuell riskbedömning utöver den vanliga planen. På gruppnivå erbjuds och kommuniceras hälsofrämjande aktiviteter från såväl staden som externa aktörer.

Rätten till individuellt stöd

Nämnden uppfyller rätten till individuellt stöd genom sitt myndighetsutövande, sina olika insatser men också genom samverkan med regionen, arbetsförmedling och försäkringskassan. Såväl medarbetare inom socialtjänst som personligt ombud bistår i kontakt med andra huvudmän och aktörer.

Rätten till en meningsfull fritid

Nämndens verksamheter inom LSS och SoL har arbetssätt och rutiner för hur den enskilde ska få information om fritidsaktiviteter i enlighet med dennes önskemål och genomförandeplan. Staden har veckovisa utskick samt en fritidswebb som samlar regionens fritidsutbud. På gruppnivå anordnar verksamheterna aktiviteter som brukarna väljer och är med och planerar utefter sin förmåga.

Inom socialpsykiatri finns en träfflokal, Startpunkten, som är öppen varje vardag. Vuxenheten har gjort en förstudie i syfte att stärka brukarinflytandet och en projektledare från NSPH har anställts och ett brukarråd har inrättats. På Startpunkten finns två Peer-support med uppdrag att hålla i brukarrådet och studiecirklar för deltagarna. Syftet är också att Startpunkten i högre utsträckning ska ledas av brukarna själva. Under året har Peer-support tillsammans med brukarna provat på att ha verksamheten öppen vissa dagar utan direkt närvaro från förvaltningens medarbetare, vilket ska utökas nästa år.

Humlanhuset har i samarbete med KTH-studenter tittat på hur verksamheten skulle kunna förändras och förbättras för att tillgodose ungdomars behov av ett varierat fritidsutbud och samtidigt erbjuda en fysisk miljö som är hälsofrämjande och tilltalar målgruppen tjejer, som i större utsträckning än killar lider av psykisk ohälsa. I samverkan med KTH-studenterna har

Humlanhuset också tittat på hur målgruppen med funktionsvariation på ett bättre sätt kan tillgodogöra sig utbudet och känna sig inkluderande. Det förslag som presenterades avser till viss del ombyggnation i syfte att inkludera målgruppen tjejer och unga med funktionsvariation.

Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck

Förvaltningen har reviderat sina lokala rutiner och implementerat dem i ledningssystemet. Andelen personer som varit utsatta för våld i nära relationer som är kända av vuxenheten har under 2019 ökat och var 49 stycken. Ökningen antas bero på Relationsvårdscentrum innerstan, RVCi, dit våldsutsatta har möjlighet att vända sig för några stödsamtal utan biståndsbeslut. På RVCi erbjuds stöd och behandling till våldsutsatta och våldsutövare, som kan söka dit antingen genom beslut om bistånd, komma genom remiss från polisen för stöd i rättsprocessen eller på eget initiativ och då erhålla upp till fem samtal. Hittills under året har 33 våldsutsatta fått stöd, varav fyra är män. Nio våldsutövare, varav tre är kvinnor, har fått stöd för att upphöra med sitt våld. Förvaltningen har mött behovet med två handläggare med specialistkompetens inom området.

Verksamhetsförändringar

Ungdomsmottagningens medicinska del övergick till Stockholms läns sjukvårdsområde, SLSO, från och med 1 maj 2019. Ungdomsmottagningen bedrivs i samverkan med SLSO, där stadsdelsnämnden ansvarar för kuratorerna och SLSO för medicinsk personal.

Arbetsätt och goda exempel

- Fördjupat kvalitetsarbete har utförts genom att enheter inom socialtjänsten har lämnat in bidrag till stadens kvalitetsutmärkelse. Årets tävlande var vuxenheten, stöd-och serviceenhetens beställarenhet samt Värtans gruppbostad.
- Fältassistenterna har tillsammans med Kungsholmen startat ett så kallat HBTQ-häng där ungdomar som har en annan sexuell identitet än heterosexuell kan komma och umgås och prata med fältassistenterna. Under våren 2020 utökas uppdraget och kommer att planeras för att inte krocka med andra HBTQ-häng i staden samt flyttas till Humlanhuset som står outnyttjat på måndagar.
- Under hösten påbörjade fältassistenterna att sprida programmet RoS (respekt och självrespekt) till ungdomar i årskurs 7. RoS syftar till att ge unga verktyg för att medvetandegöra eget ansvar, gränsdragningar och värderingar.

Redovisning av statsbidrag

Motverka akut hemlöshet

Nämnden har erhållit medel för att motverka akut hemlöshet och utestängning från arbetsmarknaden. Medlen har använts till insatsen bointensivt stöd inom försörjningsstödsenheten.

Stärkt bemanning inom den sociala barn och ungdomsvården

Nämnden har erhållit medel för att stärka bemanningen inom den sociala barn- och ungdomsvården. Medlen har använts till att stärka upp mottagningsgruppen med ytterligare en socialsekreterare.

Stärka insatserna för barn och unga med psykisk ohälsa

Nämnden har erhållit medel för att stärka insatserna för barn och unga med psykisk ohälsa. Medlen har använts till kompetensutveckling inom systemteori för socialsekreterare inom

barn- och ungdomsvården.

Kvalitetsutveckla arbetet mot våld i nära relation

Nämnden har erhållit medel för kvalitetsutveckling av arbetet mot våld i nära relationer.

Planerade insatser försenades och kommer istället att genomföras under 2020 med metoddag och kompetensutveckling.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel barn och unga som bedöms ha skyddsbehov som har kunnat placeras under trygga förhållanden	100	100 %	100 %			100 %	100 %	VB 2019
Analys Samtliga barn som bedömts ha skyddsbehov har kunnat placeras. Flickor och pojkar har placerats i lika hög utsträckning.								
   Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ och familjeomsorgen och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats.	84,1 %	78,3 %	95,7 %	85,5 %	84 %	84 %	84 %	VB 2019
Analys Årsmålet uppnås. En (1) av totalt 23 flickor och 10 av totalt 46 pojkar återaktualiserades inom 12 månader. Majoriteten är i åldrarna 13-19 år. En vanlig orsak till återaktualisering för pojkar är hög skolfrånvaro samt missbruk.								
  Andel brukare inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning som inte upplever diskriminering	74 %	86 %	78 %	86 %	91	91 %	Öka	2019
Analys Resultatet har försämrats från föregående mätning och är i nivå med stadens snitt på 75 procent. Fler män än kvinnor uppger att de inte upplever diskriminering. Resultaten avser insatserna gruppbostad, servicebostad och korttidstillsyn. Tidigare års enkäter omfattade även hemtjänst för yngre och korttidsvistelse. Det går därför inte att jämföra resultaten med tidigare år.								
  Andel brukare inom socialpsykiatri som inte upplever diskriminering	95 %	95 %	95 %	91 %	91	91 %	Öka	2019
Analys Resultat har förbättrats sedan föregående mätning och det föreligger ingen skillnad mellan könen.								
   Andel brukare som trivs - funktionsnedsättning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	83 %	86 %	85 %			80 %	80 %	2019
Analys Resultatet avser insatserna gruppbostad, servicebostad, daglig verksamhet och korttidstillsyn. Indikatorn är ny, varför det saknas underlag för jämförelser. Ingen skillnad i utfall mellan könen. Stadens snitt var 82 procent.								

		Andel enskilda som klarar mer på egen hand inom socialpsykiatri	22,64	19,42 %	24,69 %	35,51	25 %	25 %	2019
Analys Resultatet har försämrats sedan föregående år. Det ligger något under stadens snitt, 27 procent, men nära årsmålet. Indikatorn mäter klientens upplevelse av dennes förmåga att klara mer på egen hand. Enheten har under året kompetensutvecklat medarbetare inom metoden MI (motiverande samtal) och utvecklar arbetet med genomförandeplaner. Avsikten är att den enskilde ska få mer stöd och uppföljning i att klara mer på egen hand. Arbetet kommer också att ge ett underlag för analys av årets resultat.									
		Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	50 %	52,2 %	42,9 %	65,7 %	50 %	42 %	VB 2019
Analys Årsmålet uppnås. 15 av 30 insatser har avslutats enligt plan.									
		Andel meddelanden om avhysning som inkommit till förvaltningen från Kronofogdemyndigheten som kunnat avvärjas	100 %			10 %	10 %	tas fram av nämnd	VB 2019
Analys Stadsdelens bosamordnare arbetar vräkningsförebyggande genom att etablera kontakt med personer som riskerar att bli bostadslösa genom uppsägning. De lotsas till rätt enhet inom förvaltningen alternativt till budget- och skuldrådgivare. Förvaltningen har 2019 mottagit 10 meddelanden om avhysningar på icke aktuella personer. Förvaltningen bedömer att inga av dessa avhysningar hade kunnat avvärjas. Det har bland annat handlat om att den enskilde saknat besittningsrätt eller att kontrakt har sagts upp på grund av olovlig andrahandsuthyrning.									
		Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	89 %	92 %	92 %	83 %	90 %	90 %	2019
Analys Förbättring i jämförelse med föregående år och nära årsmålet. Svarsfrekvensen var 36 procent. Utfallet visar ingen skillnad mellan könen.									
		Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	78 %	80 %	82 %	77 %	78 %	78 %	2019
Analys Resultatet har förbättrats sedan 2018 och avser insatserna gruppbostad, daglig verksamhet och korttidstillsyn. Svarsfrekvensen var 69 procent. Marginell skillnad mellan könen.									
		Andel personer med insatser inom socialpsykiatri som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes	77 %	75 %	79 %	81 %	80 %	80 %	2019
Analys Resultatet har försämrats något mot föregående år och når inte uppsatt mål. Andelen nöjda kvinnor har dock ökat medan andel nöjda män har sjunkit, men skillnaden mellan könen är liten.									
		Andel ungdomar som i stockholmsenkäten skattar sin hälsa som god				75,5 %		-	2019

Analys Indikatorn bygger på indexet Grad av god psykisk hälsa som baseras på flera frågor från Stockholmsenkäten. Enkäten görs vartannat år. Nästa Stockholmsenkät genomförs år 2020, såväl årsmål som resultat saknas därför.									
		Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder alkohol	47 %					-	2019
Analys Nästa Stockholmsenkät genomförs år 2020, såväl årsmål som resultat saknas därför.									
		Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder narkotika	88 %					-	2019
Analys Nästa Stockholmsenkät genomförs år 2020, såväl årsmål som resultat saknas därför.									
		Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder tobak	80 %					-	2019
Analys Nästa Stockholmsenkät genomförs år 2020, såväl årsmål som resultat saknas därför.									
		Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte blivit utsatta för hot och våld						-	2019
Analys Nästa Stockholmsenkät genomförs år 2020, såväl årsmål som resultat saknas därför.									
		Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte burit vapen						-	2019
Analys Nästa Stockholmsenkät genomförs år 2020, såväl årsmål som resultat saknas därför.									
		Antal vräkningar som berör barn	0	0	0	0	0	tas fram av nämnd	VB 2019
Analys Vuxenenhetsens bosamordnare samarbetar nära med familjeenheten och försörjningsstödsenheten i ärenden där det rör sig om familjer som riskerar vräkning. Detta för att insatser snabbt ska kunna sättas in för att förhindra att barnfamiljer blir vräkt. Under året har inget barn i stadsdelen vräkts.									
		Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	79 %	91 %	76 %	88 %	92 %	92 %	2019
Analys Resultatet har sjunkit sedan föregående mätning, men ligger över stadens snitt på 78 procent. Värdet baseras på resultat från stadens brukarundersökning och avser insatserna gruppboende och serviceboende. Resultaten har sammanställts på ett annat sätt än föregående år, vilket gör att resultaten inte är jämförbara. Ett faktum, som också gäller tidigare år, är att män upplever trygghet i betydligt större utsträckning än kvinnor.									

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna fortsätta att utveckla stödet till elever med funktionsnedsättning som går ut ungdomsgymnasiet och gymnasiesärskolan.	2019-01-01	2019-12-31	
✓ Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ansvara för att barnskötare, socialsekreterare och medarbetare inom äldreomsorgen erbjuds vidareutbildning och kompetensutveckling.	2019-01-01	2019-12-31	
✓ Socialnämnden ska i samarbete med idrottsnämnden, stadsdelsnämnderna och civilsamhällets aktörer utveckla hälsofrämjande insatser för personer med funktionsnedsättningar.	2019-01-01	2019-12-31	
✓ Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna följa upp konsekvenser av nya utskrivningsregler för brukare som kommer från slutenvård.	2019-01-01	2019-12-31	
✓ Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna göra en översyn av gällande riktlinjer med inriktning att alla stadsdelsnämnder ska inrätta lokala operativa samverkansforum för samverkan mellan skola, socialtjänst och polis.	2019-01-01	2019-12-31	
✓ Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och i samråd med landstinget utveckla en stadsövergripande handlingsplan för att förebygga självmord.	2019-01-01	2019-12-31	
✓ Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda en komplettering av stadens relationsvårdcentrums verksamhet så att den även inkluderar stöd till barn som upplevt våld.	2019-01-01	2019-12-31	
✓ Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda om det är möjligt att utveckla boendestöd inom missbruksområdet.	2019-01-01	2019-12-31	
✓ Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda vilka möjligheter det finns och vilka insatser som skulle krävas, i fall av våld i nära relationer, att se till att det är den våldsutsatta parten och inte våldsutövaren som bor kvar i det gemensamma boendet.	2019-01-01	2019-12-31	
✓ Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna göra en översyn av riktlinjerna för hur socialtjänsten agerar när ett barn eller en ungdom stängs av från skolan med sikte på snabbare insatser.	2019-01-01	2019-12-31	
✓ Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna göra en översyn avseende stadens ungdomsmottagningar gällande bland annat organisation och huvudmannaskap.	2019-01-01	2019-12-31	
✓ Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda förutsättningarna att införa kompetenshöjande insatser om könsstämpning genom att införa en särskild utbildning som riktas till personal inom skola, vård och socialtjänst.	2019-01-01	2019-12-31	
✓ Stadsdelsnämnderna ska utveckla arbetssätt för att säkerställa att allvarssamtal med ungdomar och deras föräldrar samt polis ska hållas inom 48 timmar efter det att det kom socialtjänsten till kännedom att den unge för första gången begått eller misstänks ha begått brott.	2019-01-01	2019-12-31	

Nämndmål:

1.4.1 Förebyggande arbete och insatser av hög kvalitet ger barn och unga goda uppväxtvillkor

Uppfylls helt

Beskrivning

Nämnden arbetar för att nå målet genom att:

- Barnets perspektiv och barnrättsperspektivet är vägledande vid all kontakt med familjer och barn.
- Medarbetare har kompetens i att samtala med barn.
- Socialtjänsten använder stadens stödmaterial samt evidensbaserade metoder och arbetssätt för att säkerställa barnets bästa i ärenden som berör barn.
- Föräldrar erbjuds olika former av föräldrastödsprogram och familjebehandling.
- Samverka strukturerat inom stadsdelsområdet mellan socialtjänst, förskola, skola, fritidsverksamhet samt genom extern samverkan med polis och hälso- och sjukvården.
- Implementera Stadens program för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken (ANDT).

Förväntat resultat

Barn och ungas perspektiv och rättigheter synliggörs i socialtjänstens arbete. Barnets bästa uppmärksammas och socialtjänsten får vetskap om barn och unga som har behov av stöd eller skydd. Dessa ges individuellt anpassade insatser som ger ett långsiktigt resultat och behovet av återaktualisering minskar. Minst 84 procent av de barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ- och familjeomsorgen ska inte vara aktuella 12 månader efter avslutad insats.

Analys

Det förväntade resultatet bedöms vara uppnått, med hänvisning till redovisade resultat.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Nämnden implementerar stadens program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad, samt förankrar det fortsatta arbetet genom lokala rutiner och samverkansformer	2019-01-01	2019-12-31	
✓ Socialtjänsten och förskolan ska särskilt stärka sitt samarbete i syfte att nå barn och deras familjer i ett tidigt skede	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Familjeenhetens samverkan med förskolan är fortsatt prioriterad och enhetens mottagningsgrupp har regelbundna öppett hus-möten för samverkan med representanter från skolor och förskolor.			

Nämndmål:

1.4.2 Vuxna i stadsdelsområdet lever ett självständigt liv utifrån sina förutsättningar

 Uppfylls delvis

Beskrivning

Nämnden arbetar för att nå målet genom att:

- Vuxna med missbruksproblem får en individuellt utformad plan som ger den enskilde förutsättningar att lämna sitt missbruk genom användande av evidensbaserade insatser.
- Erbjuder personer inom socialpsykiatri insatser av hög kvalitet som bidrar till ökad självständighet.
- Arbeta enligt Stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck och i samverkan med relationsvårdscentrum i innerstaden, RVCI.

Förväntat resultat

Vuxna med missbruksproblem får stöd i enlighet med den plan som upprättats. Minst 50 procent av insatserna avslutas enligt plan. Av de personer som har beviljats stödinsatser inom socialpsykiatri är minst 80 procent nöjda med den utredning som genomförts och minst 25 procent upplever att de klarar mer själva. Minst 75 procent av de personer som har utsatts för våld avslutar insats enligt plan och kan leva ett liv fritt från våld.

Analys

Målet bedöms vara delvis uppfyllt med hänvisning till redovisade resultat. Nämndens förväntade resultat uppnås helt vad gäller insatser för vuxna med missbruk och delvis gällande socialpsykiatriens indikatorer. Däremot uppfylls inte årsmålet avseende insatser för personer som har utsatts för våld. Se analys direkt under nämndindikatorn nedan.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel våldsutsatta personer som avslutar insats enligt plan	32 %	100	28 %			75 %		2019
Analys Årsmålet uppnås inte. Sex av totalt 19 ärenden avslutades enligt plan. Indikatorn är ny för året och målsättningen sattes mycket högt. Analysen av resultatet visar att flera ärenden avslutades innan insats påbörjats, då klienter som efter några första samtal hos relationsvårdshandläggare valt att ta tillbaka sin ansökan eftersom de är nöjda med det råd och stöd de redan har fått. I vissa fall kan dessa klienter även ha gått på de icke biståndsbedömda samtal som RVCI erbjuder. Det är även vanligt att de våldsutsatta är ambivalenta och därmed inte alltid redo att lämna relationen.								

Nämndmål:

1.4.3 Personer med funktionsnedsättning lever ett självständigt liv och deltar på lika villkor i samhället

Uppfylls helt

Beskrivning

Nämnden arbetar systematiskt för att nå målet genom att:

- Utgå från Riktlinjer för ledsagning och ledsagarservice samt Riktlinjer för handläggning av insatser enligt LSS, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, och bistånd enligt SoL, socialtjänstlagen, till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning.
- Erbjudna personer med funktionsnedsättning som är i behov av stöd ett gott bemötande och delaktighet i utformningen av insatser präglade av hög kvalitet och rättssäkerhet.
- Sprida information om Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning, till berörda verksamheter.
- Samarbeta med nämndens råd för funktionshinderfrågor.

Förväntat resultat

Personer med funktionsnedsättning har fått ett gott bemötande och upplever att de varit delaktiga vid utredning och genomförande av insatser. Minst 90 procent med stöd och service för personer med funktionsnedsättning upplever att de blir väl bemötta av nämndens personal och minst 78 procent upplever att de kan påverka insatsens utformning.

Analys

Det förväntade resultatet bedöms vara uppnått, med hänvisning till redovisade resultat.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Information om stadens program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning, ska spridas till nämndens berörda verksamheter	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Stadens funktionshinderombudsman har medverkat på chefsforum och gått igenom stadens program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Förskolornas rektorer har också fått underlag till implementering av programmet i verksamheten och budgetarbetet.			
✓ Vid utformandet av nämndens nya lokaler ska rådet för funktionshinderfrågor, brukarrepresentanter samt berörda enheter inom socialtjänsten aktivt delta och samverka.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Nämndens råd för funktionshinderfrågor har tagit del av nämndens arbete genom adjungerande av aktuell projektledare, lokalintendent samt tillgänglighetsspecialist. Särskilda checklistor för tillgänglighet, såväl fysisk som kognitiv och kommunikativ, har lyfts. Rådet kommer att fortsätta medverka i tillgänglighetsarbetet i förvaltningens nya lokaler i samband med inflytt.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5. I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande

 Uppfylls delvis

Analys

Bedömningen av måloppfyllelsen baseras på resultat för fullmäktiges indikatorer och underliggande nämndmål med tillhörande indikatorer och aktiviteter. I bedömningen läggs särskild vikt vid de äldres upplevelse av trygghet, nöjdhet med bemötande och insatser samt upplevelse av att deras behov och önskemål efterfrågas och respekteras. Andra viktiga bedömningsgrunder är nöjdheten med hur maten smakar och upplevelsen av måltiderna som trevliga stunder på dagen samt personalkontinuiteten i hemtjänsten.

Nämnden når endast målet för två av kommunfullmäktiges indikatorer, men ligger mycket nära målvärdet för ytterligare några. Indikatorerna baseras i huvudsak på resultat från Socialstyrelsens brukarundersökning, gällande hemtjänst och vård- och omsorgsboende, och stadens brukarundersökning gällande dagverksamhet. Det är mycket svårt att dra säkra slutsatser utifrån brukarundersökningarnas resultat. Svarsfrekvensen 2019 var 54 procent för dagverksamhet, 50 procent för vård- och omsorgsboende och 60 procent för hemtjänst. Östermalm ligger nära totalresultaten för staden på samtliga indikatorer och resultaten varierar stort mellan de olika stadsdelarna. Måttet för personalkontinuitet i hemtjänsten tas fram av stadsledningskontoret. Östermalm försämrade sitt resultat 2019 jämfört med 2018. Endast tre stadsdelar når målvärdet 2019. Hemtjänsten i egen regi arbetar för att förbättra kontinuiteten genom aktiv resurs- och schemaplanering. En omorganisation har påbörjats där bland annat de geografiska förutsättningarna ses över för att möjliggöra optimerade turer, i form av minskad restid mellan kunderna, och hög personalkontinuitet.

Biståndshandläggarna ställer i sin kvalitetsuppföljning på individnivå till viss del liknande frågor som i brukarundersökningarna. Individuppföljningen visar generellt på högre nöjdhet än brukarundersökningarna. Det går inte att säkert säga vad det beror på. En hypotes kan vara att det vid individuppföljning alltid är den enskilde som svarar på frågorna, vilket inte alltid är fallet i brukarundersökningarna, och att det ges en möjlighet att få frågor förklarade för sig. Förvaltningen analyserar resultaten från både brukarundersökningar och individuppföljningar såväl på enhetsnivå som på aggregerad stadsdelsövergripande nivå.

Jämställdhet

Enligt Äldreomsorgens årsrapport 2018 har Östermalms stadsdelsområde högst andel äldre mellan 65 och 79 år och också, tillsammans med Farsta stadsdelsområde, högst andel äldre över 80 år. Av de brukare som under 2018 fått ett biståndsbeslut från äldreomsorgen på Östermalms stadsdelsförvaltning var 71 procent kvinnor och 29 procent män. Av dem som under 2018 beviljats vård- och omsorgsboende var 75 procent kvinnor och 25 procent män. Östermalm hade 2018 näst högst antal beviljade snitttimmar per månad för hemtjänst, 39,9. Snittet för staden var 35 timmar. Östermalm var 2018 också en av de två stadsdelar som redovisade högst andel beslut om vård- och omsorgsboende, 30 procent.

Resultatet för indikatorerna visar inte på några stora skillnader mellan kvinnors och mäns nöjdhet med verksamheten, upplevelse av trygghet i verksamheten eller upplevelse av att

kunna påverka hur hjälpen utförs i hemtjänst och på vård- och omsorgsboende. En högre andel män än kvinnor är generellt nöjda med sin hemtjänst, medan en högre andel kvinnor generellt är nöjda med sin dagverksamhet och sitt vård- och omsorgsboende. En högre andel kvinnor än män känner sig trygga i sitt vård- och omsorgsboende, upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs och upplever att måltiden är en trevlig stund på dagen. En högre andel män än kvinnor känner sig trygga i sin dagverksamhet.

Utbyggnad av förvaltningsområde för nationella minoriteter

Stockholms stad är förvaltningsområde för finska, meänkieli samt samiska och arbetar för att stärka och främja bevarandet av de nationella minoritetsspråken. Innerstadens stadsdelsnämnder bildar ett kluster som samarbetar kring användningen av det statsbidrag som erhålls för att implementera minoritetslagstiftningen och tillgodose minoritetsgruppernas rättigheter. Med anledning av de nya förvaltningsområdena har även en informationskampanj genomförts genom att i de fyra innerstadsdelarnas lokaltidningar informerat om de nationella minoriteternas rättigheter. Under året har Rio aktivitetscenter erbjudit aktiviteter på finska, samiska och meänkieli. Aktiviteterna kommer att fortsätta under 2020.

Aktivitetscenter

Rio aktivitetscenter är öppet för alla stadsdelens seniorer och erbjuder gemenskap med kostnadsfria aktiviteter och träning efter besökarnas önskemål. Verksamheten har öppet fem dagar i veckan och exempel på aktiviteter är olika former av gymnastik, filmvisning, dator-, mobil- och surfplattkurser, akvarellmålning och musikunderhållning. Samverkan finns med biblioteket och bibliotekarie finns i verksamheten en dag i veckan. Det finns café med smörgåsar och hembakat till självkostnadspris och en dag i veckan serveras frukostbuffé. Verksamheten är mycket populär och har besöksunderlag för att kunna erbjuda fler aktiviteter, samvaro och träning. För att det ska vara möjligt behövs dock tillgång till både större lokaler och utökade personalresurser. Förvaltningen kommer troligen att få tillgång till mer lokalyta i anslutning till aktivitetscentret under 2020 och har ansökt om särskilda medel för att kunna vidareutveckla verksamheten utifrån de äldres önskemål och behov och kunna erbjuda fler seniorer gemenskap och aktivitet.

Tryggt mottagande i hemmet

Tryggt mottagande har successivt implementerats under 2019 och gruppen var fulltalig med fyra undersköterskor från och med augusti. Uppdraget är att koordinera insatser från olika vårdgivare, göra hemgången säker och trygg samt kartlägga behov av fortsatta insatser inom äldreomsorgen. Gruppens medlemmar har fått introduktion i stadsdel som haft insatsen igång en längre tid och rutiner för gruppens arbete har arbetats fram under året. Totalt har gruppen haft 30 ärenden under året och återkoppling visar att insatsen varit mycket uppskattad av de äldre. Arbetet fortsätter och vidareutvecklas i samverkan med äldreförvaltningen och Äldrecentrum under 2020. Förvaltningen har ansökt om särskilda medel för detta.

Ungdomsbesök inom äldreomsorgen

Ungdomsbesök på vård- och omsorgsboenden har genomförts på helgerna under året i samverkan med äldreförvaltningen. Ungdomsbesöken är mycket uppskattade av de äldre och förvaltningens bedömning är att de kompletterar verksamhetens ordinarie verksamhet och aktivitetsutbud och innebär en kvalitetshöjning för de äldre. Aktiviteten planeras att fortsätta under 2020 i samverkan med äldrenämnden.

Välfärdsteknik

Gungstolar, särskilt anpassade för personer med demenssjukdom, är i bruk på Rio vård- och omsorgsboende, Kampementets vård- och omsorgsboende och i Dagverksamheterna. I verksamheterna används även robotkatter och iPads. Samtliga äldreomsorgens chefer, biståndshandläggare och avdelningsstöd har under året fått en inspirationsföreläsning om användande av digitaliseringens möjligheter. Samarbete har inletts med Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning och det Vinnovafinansierade projektet Verklighetslab Stureby.

Verksamhetsförändringar

Östermalms stadsdelsnämnd drev från 1 april 2018 Kampementets vård- och omsorgsboende i avvaktan på beslut från Inspektionen för vård och omsorg, IVO, om tillstånd för dåvarande Temabo AB. Företaget köptes upp av A & O Ansvar och Omsorg AB och under våren beviljades Ansvar & Omsorg Temabo AB tillstånd och tog över driften av boendet den 11 juni 2019. Förvaltningen har arbetat tillsammans med entreprenören för att möjliggöra en verksamhetsövergång med bibehållen god kvalitet för de boende och för personalen. Verksamhetsförändringen har inneburit ett intensivt arbete för förvaltningens äldreomsorgsavdelning samt stöd- och styrningsfunktioner.

Under 2019 har äldreomsorgen förberett en intern organisatorisk förändring som träder i kraft från och med den 1 januari 2020. Syftet är att möjliggöra ett närmare ledarskap. Förändringen innebär att antalet medarbetare per enhetschef minskar, att större enheter delas upp i flera, att nivån biträdande enhetschef tas bort och att två områdeschefer, en för myndighetsutövning och en för utförarverksamheten, tillsätts.

Arbetssätt och goda exempel

- I samband med tertialrapport 1 gav stadsdelsnämnden äldreomsorgen i uppdrag att utöka möjligheten till aktivitet och samvaro för stadsdelens äldre. Ett brett och varierat utbud av aktiviteter för samvaro, utflykter, gemensamma måltider, fikastunder och träning för stadsdelens äldre erbjöds under sommaren på vård- och omsorgsboende och öppna mötesplatser. Under maj till augusti anordnades tio kostnadsfria heldagsutflykter med buss för äldre i stadsdelen. Även inför julen genomfördes särskilda satsningar i form av subventionerade julluncher på Rio aktivitetscenter och seniorträffen Bo Bergman under tio dagar i december, kostnadsfria bussresor både till julmarknader och julshopping samt möjlighet för hemtjänsten att ge en extra stund och julblomma till äldre.
- Efter sommaren genomfördes en tankesmedja med representanter för verksamhetsledning, kultursekreterare, hemtjänst, biståndshandläggare, anhörigkonsulent, dagverksamhet, seniorträff och aktivitetscenter samt nämndens pensionärsråd för att ta fram underlag till handlingsplan för hur arbetet med minska ofrivillig ensamhet hos stadsdelens äldre kan vidareutvecklas. Vård- och omsorgsboenden i egen regi och på entreprenad har givits möjlighet att ta del av särskilda medel för att förebygga och minska ofrivillig ensamhet i sina verksamheter. Under 2020 kommer ett erfarenhetsmöte att anordnas där boendena delger varandra sina resultat.
- En särskild Seniordag med information och aktiviteter anordnades 19 november på seniorträff Bo Bergman. Medverkade gjorde bland annat anhörigkonsulent, polisen och olika föreningar.
- Hela hemtjänsten i egen regi har under året uppnått Stjärnmärkning genom Svenskt

demenscentrums utbildningsmodell Stjärnmärkt.

- För att höja verksamhetens kompetens och kunskap i HBTQ-frågor deltog samtliga äldreomsorgens chefer, biståndshandläggare och medarbetare från avdelningsstödet i en föreläsning under hösten 2019.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att måltiden är en trevlig stund på dagen	63 %	60 %	64 %	66 %		73 %	70 %	2019
Analys Indikatorn avser resultat i Socialstyrelsens brukarundersökning. En liknande fråga, Är du nöjd med måltidssituationen?, ställs i biståndshandläggarnas kvalitetsuppföljning på individnivå. I den senaste redovisningen, som avser 259 svar från äldre på vård- och omsorgsboende med beslut från Östermalms stadsdelsnämnd mellan 2 januari- 30 november 2019, anger 95,6 procent att de är nöjda med måltidssituationen. Motsvarande siffra för staden totalt är 90,4 procent.								
  Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att möjligheten att komma utomhus är bra	48 %	47 %	48 %	50 %		57 %	57 %	2019
Analys Indikatorn avser resultat i Socialstyrelsens brukarundersökning. En liknande fråga, Får du komma ut i den utsträckning som du önskar?, ställs i biståndshandläggarnas kvalitetsuppföljning på individnivå. I den senaste redovisningen, som avser 259 svar från äldre på vård och omsorgsboende med beslut från Östermalms stadsdelsnämnd mellan 2 januari- 30 november, anger 75,5 procent att de får komma ut i den utsträckningen de önskar. Motsvarande resultat för staden totalt är 65,6 procent.								
  Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs i hemtjänsten	87 %	86 %	87 %			86 %	85 %	2019
Analys Indikatorn avser resultat i Socialstyrelsens brukarundersökning. En liknande fråga, Har du deltagit i planeringen om hur den beviljade hjälpen ska utföras?, ställs i biståndshandläggarnas kvalitetsuppföljning på individnivå. I den senaste redovisningen avseende hemtjänst, som avser 293 svar från äldre med hemtjänstbeslut från Östermalms stadsdelsnämnd mellan 2 januari- 30 november, anger 72,1 procent att de deltagit i planeringen. Motsvarande siffra för staden totalt var 76,6 procent.								
  Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs på vård- och omsorgsboende	73 %	67 %	75 %			77 %	76 %	2019
Analys Indikatorn avser resultat i Socialstyrelsens brukarundersökning. Samma fråga, Har du möjlighet att påverka hur hjälpen genomförs?, ställs i biståndshandläggarnas kvalitetsuppföljning på individnivå. I den senaste redovisningen, som avser 259 svar från äldre på vård och omsorgsboende med beslut från Östermalms stadsdelsnämnd mellan 2 januari- 30 november, anger 82,8 procent att de upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs. Motsvarande siffra för staden totalt är 87,2 procent.								
  Andel trygga omsorgstagare i hemtjänsten	80 %	79 %	80 %			81 %	81 %	2019
Analys Indikatorn avser resultat i Socialstyrelsens brukarundersökning. Den senaste redovisningen av biståndshandläggarnas kvalitetsuppföljning på individnivå, som avser 293 svar från äldre med hemtjänstbeslut från Östermalms stadsdelsnämnd mellan 2 januari- 30 november, visar bland annat följande resultat för trygghetsskapande faktorer: - 97,6 procent anger att de får ett respektfullt bemötande. Motsvarande siffra för staden är 98 procent. - 87,4 procent anger att de upplever att det är lätt att komma i kontakt med hemtjänsten. Motsvarande siffra för staden totalt är 88 procent.								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flicko r	Perio dens utfall VB 2018	Progn os helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel trygga omsorgstagare i vård- och omsorgsboende	85 %	79 %	87 %			88 %	87 %	2019
Analys Indikatorn avser resultat från Socialstyrelsens brukarundersökning. Den senaste redovisningen av biståndshandläggarnas kvalitetsuppföljning på individnivå, som avser 259 svar från äldre på vård och omsorgsboende med beslut från Östermalms stadsdelsnämnd mellan 2 januari- 30 november visar bland annat följande resultat för trygghetsskapande faktorer: - 97,7 procent anger att de upplever att de får ett respektfullt bemötande. Motsvarande siffra för staden totalt är 97,3 procent. - 81,4 procent anger att de upplever att personalen kommer inom rimlig tid om de påkallat hjälp. Motsvarande siffra för staden totalt är 84,2 procent. - 53 procent anger att de upplever att personalen har tid att sitta ner en stund och prata. Motsvarande siffra för staden totalt är 55,3 procent.								
  Andelen nöjda omsorgstagare i dagverksamhet	94 %	93 %	95 %			95 %	92 %	2019
Analys Resultatet från stadens brukarundersökning visar att 94 procent av besökarna är nöjda med sin dagverksamhet, vilket innebär en procents sänkning gentemot resultatet 2018. Snittet för staden 2019 är 91 procent. Förvaltningen överträffar KF:s årsmål men når inte det av nämnden satta årsmålet. Svarefrekvensen för Östermalm är i årets brukarundersökning 54 procent, vilket är något högre än 2018 då svarefrekvensen var 50 procent. Svarefrekvensen totalt för Stockholms stad är 58 procent. För Östermalm redovisas svar från 34 personer, varav 59 procent kvinnor och 41 procent män.								
  Andelen nöjda omsorgstagare i hemtjänst	84 %	87 %	83 %			85 %	84 %	2019
Analys Indikatorn avser resultat från Socialstyrelsens brukarundersökning. Den senaste redovisningen av biståndshandläggarnas kvalitetsuppföljning på individnivå, som avser 293 svar från äldre med hemtjänstbeslut från Östermalms stadsdelsnämnd mellan 2 januari- 30 november, visar på stor nöjdhet: - 97,6 procent anger att de får ett respektfullt bemötande. Motsvarande siffra för staden totalt är 98 procent. - 96,2 procent anger att de får hjälpen så som man kommit överens om. Motsvarande siffra för staden totalt är 94,2 procent.								
  Andelen nöjda omsorgstagare i vård- och omsorgsboende	77 %	75 %	78 %			82 %	81 %	2019
Analys Indikatorn avser resultat från Socialstyrelsens brukarundersökning 2019. Den senaste redovisningen av biståndshandläggarnas kvalitetsuppföljning på individnivå, som avser 259 svar från äldre på vård och omsorgsboende med beslut från Östermalms stadsdelsnämnd mellan 2 januari- 30 november visar bland annat följande resultat: - 95,6 procent anger att de upplever att de får komma upp/gå och lägga sig när de vill. Motsvarande siffra för staden totalt är 93,5 procent. - 90,6 procent anger att de är nöjda med de aktiviteter som erbjuds. Motsvarande siffra för staden totalt är 82,6 procent. - 84,7 procent anger att de är nöjda med den mat som serveras. Motsvarande siffra för staden totalt är 85,6 procent.								
  Antal personal en hemtjänsttagare med minst två besök om dagen möter under en 14-dagarsperiod	12,2			11,4		10	10	2019
Analys Måttet avser samtliga hemtjänstutförare inom Östermalms stadsdelsområde och följs upp av stadsledningskontoret. En fråga om kontinuitet, Är det ungefär samma personer som hjälper dig?, ställs i biståndshandläggarnas kvalitetsuppföljning på individnivå. I den senaste redovisningen avseende hemtjänst, som avser 293 svar från äldre med hemtjänstbeslut från Östermalms stadsdelsnämnd mellan 2 januari- 25 november, anger 78,8 procent att de får hjälp av ungefär samma personer. Motsvarande siffra för staden totalt är 75,4 procent.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och i samråd med Stockholms läns landsting utreda hur biståndsbedömarrollen kan utvecklas mot en renodling av å ena sidan myndighetsutövning, å andra sidan rådgivning och vägledning. Detta ska säkerställa en sammanhållen planering och tillgänglig uppföljning av samhällets insatser som utgår från den enskilda äldres behov och perspektiv.	2019-01-01	2019-12-31	
  Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda möjligheten att få äldreomsorg på sitt modersmål.	2019-01-01	2019-12-31	

Nämndmål:

1.5.1 På Östermalm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande

Uppfylls delvis

Beskrivning

Nämnden arbetar för att nå målet genom att:

- Arbeta evidensbaserat och i enlighet med lagar, riktlinjer och övriga styrdokument.
- Fortsätta implementera stadens riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorg för att säkerställa att myndighetsutövningen är rättssäker och likställig.
- Genomföra uppföljningar på individ-, avtals- och verksamhetsnivå samt systematiskt hantera synpunkter och klagomål och andra avvikelser.
- Kompetensutveckla medarbetare och chefer utifrån verksamhetens behov.
- Möjliggöra deltagande i sociala sammanhang och varierade aktiviteter utifrån de äldres intresse och funktionsförmåga.

Förväntat resultat

Äldre är fortsatt nöjda med bemötande och insatser och upplever att deras behov och önskemål efterfrågas och respekteras. Valfärdsteknik används för aktivering, trygghet och kommunikation på verksamheterna. Maten på vård- och omsorgsboenden är god och vällagad och måltiderna upplevs vara trevliga stunder på dagen. Personalkontinuiteten i hemtjänsten är hög.

Analys

Det förväntade resultatet bedöms endast vara delvis uppnått, med hänvisning till underliggande indikatorer och pausad aktivitet.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
☀️ ♀ Andel brukare i hemtjänst egen regi som är nöjda med bemötandet	97	98	96			98 %		2019
🟢 ♀ Andel brukare inom hemtjänsten som upplever att biståndsbeslutet motsvarar behovet.	73 %	69 %	75 %			73 %		2019
🟢 ♀ Andel brukare på dagverksamhet i egen regi som är nöjda med bemötandet.	100 %	100 %	100 %			100 %		2019
☀️ ♀ Andel brukare på vård- och omsorgsboende i egen regi som tycker att maten smakar bra.	56 %					70 %		2019
Analys Indikatorn baseras på resultat från Socialstyrelsens brukarundersökning. Verksamheten redovisar ett resultat långt under målvärdet. Andelen svarande är för liten för att kunna få könsuppdelad redovisning. Under 2020 kommer förvaltningens dietist att lägga stor vikt vid att arbeta tillsammans med verksamheten kring området mat och måltider.								
☀️ ♀ Andel brukare på vård- och omsorgsboende i egen regi som är nöjda med bemötandet	89 %					91 %		2019
Analys Verksamheten når inte det av nämnden satta målvärdet. Antalet svarande är för lågt för att resultat ska kunna redovisas könsuppdelat.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✅ Fortsätta arbetet med Stjärnmärkt i hemtjänsten egen regi	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Hela hemtjänsten egen regi har uppnått Stjärnmärkning under året.			
✅ Förvaltningen kommer att redovisa antalet avslag till vård- och omsorgsboende i samband med tertialrapporterna och verksamhetsberättelsen	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Enheten för biståndsbedömning redovisar för året totalt 371 ansökningar avseende vård och omsorgsboende, varav 306 bifall och 65 avslag.			
✅ Genomföra ett utvecklingsarbete med ungdomsbesök i äldreomsorgen.	2019-01-13	2019-12-31	
Analys Äldreomsorgen har tilldelats medel för ungdomsbesök inom vård- och omsorgsboenden i egen regi. På Rio vård- och omsorgsboende genomför Ung Omsorg aktiviteter under helgerna. Insatsen är uppskattad och kommer att fortsätta 2020.			
✅ Genomföra utbildning och inspirationsseminarier kring mat och måltider för personal på vård- och omsorgsboenden.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Under april genomfördes ett utföramöte för vård- och omsorgsboenden i egen regi och på entreprenad med tema Mat och måltider. Dietister från äldreförvaltningen medverkade och Ersta diakoni berättade om sitt måltidsprojekt på Linnégårdens vård- och omsorgsboende. Från och med september har verksamheten tillgång till dietist på 50 procent och som kommer att ansvara för fortsatta aktiviteter på området.			

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Höja medarbetarnas kunskap om och bemötande av äldre HBTQ+ personer.	2019-01-01	2019-12-31	
	Analys På förvaltningens Äldreomsorgsdag i oktober gavs en mycket uppskattad föreläsning till samtliga chefer, biträdande chefer, avdelningsstöd och biståndshandläggare. Arbetet kommer att fortsätta under 2020.			
✓	Implementera arbetssättet Tryggt mottagande i hemmet	2019-01-01	2019-12-31	
	Analys Gruppen som arbetar med Tryggt mottagande i hemmet består av fyra undersköterskor och har varit fulltalig från och med augusti. 29 äldre har tagit emot insatsen tryggt mottagande varav 19 kvinnor och 10 män, i samband med utskrivning från sjukhus eller korttidsvård			
⏸	Ta fram en lokal kostplan för äldreomsorgen	2019-01-01	2019-12-31	
	Analys Den lokala kostplanen kommer att utgå från "Mat- och måltidspolicy för äldreomsorgen i Stockholms stad" som kommunfullmäktige fattade beslut om 30 september. Förvaltningen har dietist i verksamheten sedan september. Aktiviteten är framflyttad till 2020.			
✓	Utbilda och inspirera medarbetare i användande av välfärdsteknik och digitala lösningar i verksamheten.	2019-01-01	2019-12-31	
	Analys I slutet av 2018 köpte äldreomsorgen in gungstolar, särskilt anpassade för personer med demenssjukdom. Under våren 2019 har personal fått instruktion och utbildning och verksamheterna är nu i gång med användandet. Surfplattor att använda för aktivering och kommunikation har köpts in till Rio vård- och omsorgsboende och kommer att implementeras under våren 2020. Samtliga biståndshandläggare, chefer och avdelningsstöd fick i oktober en föreläsning om användande av digitaliseringens möjligheter.			
✓	Vidareutveckla aktivitetscentret i anslutning till Rio seniorboende och övriga öppna träffpunkter i stadsdelen.	2019-01-01	2019-12-31	
	Analys Anpassning av aktivitetscentrets och övriga öppna verksamheters utbud av aktiviteter har pågått kontinuerligt under året. Planering och genomförande har gjorts tillsammans med besökarna.			

KF:s inriktningsmål:

2. En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Uppföljningen visar att nämnden når samtliga fem mål för verksamhetsområdet.

Nämnden samverkar med det lokala näringslivet i trygghetsfrågor, bland annat genom att lokala fastighetsägare och näringsidkare medverkar vid trygghetsvandringar i stadsdelsområdet. Nämnden är en aktiv part i stadsutvecklingen och säkerställer att invånarnas behov beaktas tidigt i stadsplaneringen.

Invånare i alla åldrar erbjuds ett varierat utbud av kultur- och fritidsaktiviteter som är tillgängliga för alla. Detta sker dels genom kulturaktiviteter inom ramen för nämndens egna verksamheter, dels genom stöd till ideella föreningar samt genom att utöka möjligheterna till aktiviteter och spontanidrott i parker och grönområden. Nämnden har under året fortsatt satsningen på att möta det ökande behovet av tillgängliga, trygga, pedagogiska och hållbara lekmiljöer. Under året har bland annat en ny temalekplats i Kvarteret Krubban färdigställts.

Arbetet med effektiva och hållbara transporter har fortsatt. Tack vare erhållna klimatinvesteringsmedel har fler elcyklar kunnat köpas in under året så att material och personal snabbt, enkelt och hållbart kan transporteras mellan nämndens verksamheter. Nämnden har även beviljats klimatinvesteringsmedel för att fortsätta arbetet med energieffektiviserande åtgärder i verksamheterna, vilket börjat visa resultat i energistatistiken.

Arbetet för att minska användningen och exponering av skadliga kemikalier har fortsatt. Parker och grönområden har anpassats till nya klimatförutsättningar, den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsterna har synliggjorts och förstärkts.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1. Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv

 Uppfylls helt

Analys

Målet bedöms vara uppfyllt. Bedömningen baseras på redovisad verksamhet.

Östermalm har ett rikt och diversifierat näringsliv, med många små arbetsplatser. Stadsdelen har en hög inpendling från övriga Stockholmsområden men även en stark lokal arbetsmarknad. Branschbredden är stadens största, enligt den rapport Sweco presenterade under året.

Staden ska erbjuda trygga, välfungerande och innovativa miljöer för företagande. Utifrån förslaget till Stockholms stads näringslivspolicy, som under året varit på remiss, är stadsdelsnämndens huvuduppdrag att stärka företagarperspektivet i trygghetsarbetet och säkerställa goda förutsättningar för företagande inom stadsdelsområdet. Lokala fastighetsägare och näringsidkare har under året involverats i alla de trygghetsvandringar som nämnden genomfört tillsammans med polisen.

Arbetsätt och goda exempel

- Nämnden har under 2019 samarbetat med bolaget Stadsutvecklarna i Värtahamnen AB för att stärka den nya stadsdelens trygghet och attraktivitet. Stadsutvecklarna i Värtahamnen bildades 2018 av fastighetsägarna Bonnier Fastigheter, Kungsleden, Niam, Vasakronan och Wallfast tillsammans med Stockholms Hamnar och exploateringskontoret för att tillsammans marknadsföra och driva stadsutvecklingen av den nya stadsdelen. Representanter från förvaltningen har bland annat deltagit i en workshop arrangerad av stiftelsen Tryggare Sverige, där syftet var att ta fram en handlingsplan med åtgärder för ett säkrare, tryggare och attraktivare Värtahamnen. Workshopen resulterade i en kartläggning av ansvarsområden och en tidplan för arbetet framöver.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	56 %					40 %	Tas fram av nämnd/ styrelse	2019
Analys Andel upphandlad verksamhet i konkurrens är tänkt att beskriva hur stor andel av driftverksamheten som är upphandlad i förhållande till den totala driftverksamheten. Detta mäts genom att sätta nämndens kostnader på stadskonton med extern motpart i förhållande till de totala kostnaderna. Följande kostnader ligger till grund för framtagandet av indikatorn: Köp av verksamhet, städentreprenader, husbyggnadsentreprenader, anläggnings- och reparationsentreprenader, persontransporter,								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
upphandlade administrativa tjänster, kostentreprenader och övrig upphandlad verksamhet. Av ovanstående konton/kostnadsslag står "köp av verksamhet" för den absolut största andelen, cirka 95 procent av kostnaderna. Inom köp av verksamhet utgör kostnader för äldreomsorg i sin tur 74 procent. Huruvida stadsdelsnämnden driver äldreomsorg i egen eller extern regi har därmed relativt stor inverkan på resultatet. Under 2018 avvecklades ett vård- och omsorgsboende och två andra vård- och omsorgsboenden övertogs i egen regi. I juni 2019 övergick ett av dessa vård- och omsorgsboenden återigen till extern regi.								

Nämndmål:

2.1.1 Nämnden har ett gott samarbete med det lokala näringslivet

 Uppfylls helt

Beskrivning

Nämnden arbetar för att nå målet genom att:

- Genomföra platssamverkan och trygghetsvandringar med lokala näringsidkare där behov finns.
- Samverka med Stockholm Business Region.
- Utveckla nya former för näringslivsdialog under året.
- Näringslivssamordnaren är en tydlig kontaktväg in i förvaltningen och vidare till andra delar av stadens organisation.
- Ha en kontinuerlig dialog och uppföljning av de företag som driver verksamhet på entreprenad inom nämndens ansvarsområden.

Förväntat resultat

Lokala näringsidkare upplever stadsdelsområdet som tryggt och företagsvänligt, och att samarbetet med stadsdelsnämnden är gott.

Analys

Målet bedöms vara uppfyllt med hänvisning till redovisad verksamhet.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Utveckla nya former för näringslivsdialog	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Under 2019 har Stockholm Business Region tillsammans med stadsledningskontoret arbetat fram ett förslag till näringslivspolicy för Stockholms stad. Förslaget till näringslivspolicy har skickades på remiss och behandlades på nämndens sammanträde i oktober. För att gå i takt med staden i övrigt har förvaltningen avvaktat beslut om den nya policyn innan nya former för näringslivsdialog utvecklas. Stadsdelsnämndernas roll och ansvar är enligt remissförslaget framförallt att stärka företagarperspektivet i trygghetsarbetet och säkerställa goda förutsättningar för företagande inom stadsdelsområdet. Av nämndens verksamhetsplan 2020 framgår att fokusområden är att vidareutveckla trygghetsarbetet i samverkan med det lokala näringslivet samt att stärka samverkan med näringslivet inom hållbarhetsfrågor.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2. Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov

 Uppfylls helt

Analys

Målet bedöms vara uppfyllt. Bedömningen baseras på redovisad verksamhet. Under året har förvaltningen deltagit i stadsbyggnadskontorets, exploateringskontorets och trafikkontorets arbete med stadsutvecklingen på Östermalm för att säkerställa att behovet av förskoleplatser, bostäder med särskild service, vård- och omsorgsboenden samt parker och grönområden beaktas. Stadsutvecklingen i Norra Djurgårdsstaden har fortsatt varit i fokus. Under sommaren var detaljplaneremissen Gasverket Östra på samråd. Planen innebär en utveckling av den befintliga bebyggelsen till ett stadsdelscentrum med service till de boende i Norra Djurgårdsstaden samt ett tillskott av cirka 300 nya bostäder.

Arbetsätt och goda exempel

- Förvaltningen leder fokusgruppen Leva och bo som arbetar utifrån de mål kring social hållbarhet som finns i Program för hållbar stadsutveckling för Norra Djurgårdsstaden. Inom ramen för fokusgruppens arbete har bland annat information om Norra Djurgårdsstadens hållbarhetsprofil skickats ut till nyinflyttade i samarbete med Exploateringskontoret och stadsvandringar med fokus på hållbarhetsarbetet har genomförts.
- I augusti invigdes den västra delen av Gasverket som bland annat innehåller en ny skola och idrottshall. I samband med detta genomfördes Gasverkets dag där stadsdelsförvaltningen tillsammans med andra förvaltningar svarade på frågor om utvecklingen av området.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal färdigställda bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	0			0		0	tas fram av nämnden	2019
Analys Östermalms stadsdelsnämnd Inga bostäder färdigställdes under 2019. Fler LSS-bostäder är planerade i senare etapper i Norra Djurgårdsstaden.								

Nämndmål:

2.2.1 Stadsdelsnämnden är en aktiv part i stadsutvecklingen och invånarnas behov av nämndens verksamheter beaktas tidigt i stadsplaneringen

 Uppfylls helt

Beskrivning

Nämnden arbetar för att nå målet genom att:

- I remissvar och deltagande i arbetsgrupper bevaka och verka för att invånarnas behov av specialbostäder, förskolor, äldreboenden, parker och grönområden tillgodoses.
- Nyinflyttade i Norra Djurgårdsstaden får ta del av ett introduktionsmaterial.
- Tillsammans med exploateringskontoret ge ut ett nyhetsbrev om Norra Djurgårdsstaden.

Förväntat resultat

Utbyggnaden av bostäder och service i stadsdelsområdet sker i snabb takt. Det finns förskolor, bostäder med särskild service, äldreboenden och offentliga platser i tillräcklig omfattning. De nya invånarna i Norra Djurgårdsstaden välkomnas och får kännedom om stadsdelens hållbarhetsprofil och hur de kan bidra till att upprätthålla den.

Analys

Det förväntade resultatet bedöms vara uppnått, med hänvisning till redovisad verksamhet.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet

 Uppfylls helt

Analys

Målet bedöms vara uppfyllt. Bedömningen baseras på underliggande nämndmål med tillhörande aktiviteter.

De transporter som förvaltningen gör eller ger upphov till är huvudsakligen personaltransporter till/mellan brukare eller mellan verksamheter samt varutransporter till eller mellan verksamheter. Förvaltningens resepolicy är väl förankrad och styr så att resor i tjänsten helst undviks eller sker på ett hållbart sätt. De fortskaffningsmedel som främst används för personaltransporter är gång, cykel, elcykel, elbil, el-hybridbil och kollektivtrafik, endast i undantagsfall nyttjas taxi eller privata bilar.

Arbetssätt och goda exempel

- Tack vare beviljade klimatinvesteringsmedel har 11 elcyklar, varav en lastcykel, köpts in under året. Cyklarna underlättar transport av personal och material till/mellan brukare eller verksamheter. Att cyklarna delvis drivs av en elektrisk motor möjliggör för fler medarbetare att kunna välja cykel som transportmedel.
- Robotgräsklippare bidrar till en minskning av växthusgaser då de drivs på el och inte bensin. Robotgräsklippare minskar även behovet av personaltransporter som annars

skulle sköta gräsytor. Det finns likaså en säkerhetsaspekt i att minska antalet människor som sköter ytor i rondeller och på andra trafikintensiva platser. Under sommaren testades robotgräsklippare i Roslagstulls rondellen och på trafikplats Hjorthagen. Försöken föll väl ut och robotgräsklippare kommer fortsättningsvis vara ett ordinarie arbetssätt på dessa platser. En översyn kommer ske för att identifiera fler platser som kan vara lämpliga att skötas med robotgräsklippare.

- Flera av förvaltningens verksamheter erbjuder resefria möten både internt och för brukare, se även mål 1.4.
- I upphandlingen av en ny entreprenör för parkskötseln på Östermalm, där tilldelningsbeslut fattades i september, ställdes miljökrav på entreprenörens maskinpark enligt stadens riktlinjer.

Nämndmål:

2.3.1 Transporter inom nämndens verksamheter är miljömässigt hållbara

Uppfylles helt

Beskrivning

Nämnden arbetar för att nå målet genom att:

- Utgå från stadens kommande Miljöprogram 2020-2023, Klimathandlingsplan 2020-2023 och andra handlingsplaner kopplade till miljöprogrammet.
- Tillämpa nämndens policy för resor i tjänsten.
- Verka för att förvaltningens cykelpool används i så stor utsträckning som möjligt.
- Genomföra klimatinvesteringsprojekt som kan permanentas och därefter ingå i den ordinarie verksamheten.

Förväntat resultat

Utsläpp av växthusgaser minskar genom arbetet med mer hållbara transporter och resor i tjänsten.

Analys

Det förväntade resultatet bedöms vara uppfyllt. Samtliga planerade aktiviteter kopplade till nämndmålet har genomförts under året.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Fortsätta att testa robotgräsklippare, under förutsättning att klimatinvesteringsmedel erhålls.	2019-01-04	2019-12-31	
Analys Klimatinvesteringsmedel erhöles och robotgräsklippare testades i Rosenlundsrondellen och i Hjorthagens trafikplats.			
✓ Genomföra miljörevision av driftentreprenörens maskinpark	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Miljörevisionen genomfördes under oktober månad.			
✓ Utreda möjligheterna till ökad samordning av beställningar/leveranser till verksamheter som har intilliggande adresser.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Utredning har genomförts och vissa åtgärder har vidtagits för att samordna leveranser.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Utreda vilka typer av återkommande möten som idag kräver transport, som kan ersättas med distansmöten/videokonferens.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Utredning har genomförts och distansmöten tillämpas i en allt större omfattning. Teknisk utrustning har införskaffats som möjliggör att en större andel möten kan ske på distans.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4. Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring

● Uppfylls helt

Analys

Bedömningen av måloppfyllelsen baseras på resultat gällande underliggande två nämndmål med tillhörande aktiviteter. Nämnden strävar efter att invånare i alla åldrar ska erbjudas ett varierat utbud av kultur- och fritidsaktiviteter som är tillgängliga för alla. Detta sker dels genom att erbjuda kulturaktiviteter inom ramen för nämndens egna verksamheter, dels genom stöd till ideella föreningar som kompletterar nämndens verksamheter. Nämnden har under året även utökat möjligheterna till aktiviteter, spontanidrott och rekreation i Östermalms parker och grönområden.

Nämnden följer de indikatorer som fullmäktige fastställt med intresse, då de är viktiga informationsmått, även om de inte helt faller inom ramen för nämndens ansvarsområden. Det har länge varit en brist och stor efterfrågan på idrottsanläggningar i norra innerstaden. Det är därför positivt att fler har tillkommit under hösten, i och med återinvigningen av GIH-badet, och genom utbyggnaden av Norra Djurgårdsstaden, där bland annat Klätterverket invigt sin verksamhet.

Attraktivt kultur- och fritidsutbud tillgängligt för alla

För att säkerställa att nämnden erbjuder ett varierat utbud av kultur för alla åldrar har en lokal kulturplan kallad "Kulturuppdrag på Östermalm" tagits fram under året. Uppföljningen av förskolornas kulturutbud visar på en bred variation med allt från dans, teater, konst, musik och författarbesök. Även parklekarna erbjuder kulturverksamhet, bland annat dans- och rytmikverksamhet i Tessinparkens parklek. Utöver detta har ett stort antal dockteaterföreställningar genomförts. I Humlegårdens parklek har bland annat kulturverksamheten Humlekottarna fortsatt under året.

En medarbetare i Humlanhuset har fått utbildning och verkar, tillsammans med kultureksekreteraren, som coach för unga som vill söka kulturstöd från kulturförvaltningen. Översyn av nämndens fritidsverksamheter för unga, med avseende på kännedom om verksamheten, verksamheternas innehåll samt möjligheten att samutnyttja lokalerna med andra verksamheter har genomförts under året, se bilaga 10.

För en närmare beskrivning av utbudet av kultur- och fritidsaktiviteter inom nämndens verksamheter för personer med funktionsvariationer samt inom äldreomsorgen, se analyser under mål 1.4 respektive 1.5.

Under året har tjugo föreningar beviljats föreningsstöd från Östermalms stadsdelsnämnd.

Stödet har en bred spridning, och går till föreningar med inriktning på både sociala och kulturella verksamheter. Vid årets slut redovisade samtliga föreningar genomförd verksamhet. Tre av de föreningar som beviljats stöd har återbetalat stödet. Resterande föreningar har genomfört planerade aktiviteter och redovisningen tyder på att det är seriösa verksamheter som utgår från demokratiska värderingar och bidrar till utbudet av aktiviteter för barn, funktionsnedsatta och äldre.

Mest stöd har fördelats till verksamheter med inriktning på barn och unga, såsom Hjorthagens ungdomsgård, föreningen föräldravandring Östermalm, friluftsförbundet och Stora Skuggans 4h-gård. 4h-gården nyttjas dock av alla åldrar. Av de totalt tjugo ansökande föreningarna har totalt åtta föreningar en verksamhet inriktad på äldre. De föreningar som nämnden stödjer för inte en exakt deltagarstatistik, men lämnar skattningar av antal deltagare. Sett till alla de föreningar nämnden stödjer, är deltagarantalet störst i åldersgruppen 64 år och äldre, där övervägande delen är kvinnor. Därefter följer åldrarna 26-64 år, med en något högre representation av kvinnor än män. Bland deltagare i åldrarna 0-25 år är fördelningen mellan könen jämn. Uppföljningen visar att nämndens föreningsstöd kommer alla åldrar till del, men att det vore önskvärt med ett högre deltagande bland barn och ungdom i åldrarna 0-25 år. Ur jämställdhetssynpunkt vore det önskvärt med ett ökat deltagande bland män i pensionärsföreningarnas verksamheter.

Parker och grönområden möjliggör en mångfald av fritidsaktiviteter

I takt med att barnen och ungdomarna på Östermalm blir fler ökar behovet av lek- och fritidsaktiviteter i parkerna. Därför arbetar förvaltningen för att stärka utbudet av lek och tillgången till lekplatser. I Starrängsringen har lekplatsen förnyats och utökats med mer lekutrustning och i Hjorthagen har lekplatsen Dianaparken rustats upp. Basketplanen i Humlegården har byggts om så att den nu är planare och kan spolas till isbana vintertid. Planen utrustades samtidigt med volleybollmål som kan sättas ut eller tas bort vid behov. En discgolfbana har också färdigställts vid Kaknäs naturområde, som kan bli ett nytt och aktivt utflyktsmål i stadsdelsområdet.

Parklekarna på Östermalm är populära och utemiljön nyttjas för lek, cykling, spel, grillning och mycket mer. Under året har parkleken i Humlegården fått ett nytt lekhus samt en ny grill och parkleken i Gustav Adolfsparken har fått ett nytt lekhus.

Arbetssätt och goda exempel

- Rio vård- och omsorgsboende har genomfört ett utvecklingsarbete kring hur sång och musik kan bidra till känsla av delaktighet, samvaro och trygghet hos personer med demenssjukdom. I samarbete med Kompetenscentrum för kultur och hälsa (Region Stockholm) har två workshops för baspersonnel genomförts. Verksamhetens två aktivitetsansvariga deltar i kursen Omvårdnad och bemötande med konstnärliga verktyg (7,5 hp) vid Stockholms musikpedagogiska institut.
- För att få en bild av vilka behov som finns bland äldre barn, 7-19 år, och vad som motiverar dem till en aktiv fritid och utevistelse samt vilka skillnader som finns mellan könen, har förvaltningen omvärldsbevakat och genomfört en fördjupad kunskapsanalys. Detta har ökat kunskapsnivån och kommer att tillvaratas i kommande parkupprustningsprojekt.
- Under året har den nya lekplatsen i kvarteret Krubban vid Historiska museet färdigställts, i en del av Östermalm där det tidigare saknats offentliga lekplatser.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flicko r	Perio dens utfall VB 2018	Progn os helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel ungdomar som deltar i föreningsliv							-	2019
Analys Östermalms stadsdelsnämnd Indikatorn baseras på stockholmsenkäten som riktas till elever i åk 9. Nästa enkät genomförs 2020. Därför redovisas inget utfall för 2019. I skolenkäten riktad till elever i åk 2, 5, 8 återfinns påståendet: Jag är aktiv i en förening efter skoltid t.ex. teater-, dans- eller någon sportförening. Definitionen skiljer sig något från frågan som ställs i Stockholmsenkäten, men resultatet kan ändå ge en fingervisning om huruvida Östermalms unga deltar i föreningsliv. Närmare 79 procent av eleverna hemmahörande på Östermalm instämmer helt eller delvis i påståendet. Motsvarande resultat för staden som helhet är cirka 74 procent. Avgränsat till åk 8 anger 62 procent av östermalmsungdomarna att de är föreningsaktiva, motsvarande resultat för staden som helhet är 58 procent.								
  Andelen ungdomar som är nöjda med tillgången till idrottsaktiviteter	70,3 %	69,3 %	71,2 %			74 %	74 %	2019
Analys Indikatorn avser andelen ungdomar som instämmer helt eller delvis i påståendena: Jag är nöjd med möjligheterna till ledarledd idrott/motion i Stockholm (tex. idrotta i förening, dansa i grupp, gruppträning) och Jag är nöjd med möjligheterna att spontanidrotta i Stockholm (motionera/idrotta utan ledare/tränare). Indikatorn bygger på ett index av resultat från skolenkäten som går till ungdomar i åk 5 och 8, i både fristående och kommunala skolor. 72,8 procent av östermalmsflickorna och 69,9 procent av östermalmspojkar är nöjda med möjligheterna till ledarledd idrott/motion. Totalt är 71,3 procent nöjda, vilket är något lägre än genomsnittet för staden, 73,3 procent nöjda. 69,6 procent av östermalmsflickorna och 68,7 procent av östermalmspojkar är nöjda med möjligheterna att spontanidrotta. Genomsnittet för östermalmsungdomar är 69,3 procent, även det något lägre än stadens genomsnitt som är 71,7 procent. Nämnden har under året ökat möjligheterna till spontanidrott, se analys direkt under målet ovan.								
  Andelen ungdomar som är nöjda med tillgången till kulturaktiviteter	74,1 %	72 %	76,4 %			75 %	75 %	2019
Analys Resultatet ligger strax under årsmålet. Indikatorn baseras på andelen ungdomar som instämmer helt eller delvis i påståendet: På min fritid, utanför skolan, har jag möjlighet att hålla på med kulturaktiviteter som jag tycker om (till exempel musik, teater, dans, sång, bild, låna böcker med mera). Resultatet hämtas från skolenkäten som går till ungdomar i åk 5 och 8 i grundskolan, i både fristående och kommunala skolor. En större andel av östermalmsflickorna än östermalmspojkar är nöjda med tillgången till kulturaktiviteter, samma förhållande gäller i staden som helhet. Det sammantagna resultatet gällande nöjda östermalmsungdomar, 74,1 procent, är något lägre än stadens sammantagna resultat som är 75 procent nöjda.								

Nämndmål:

2.4.1 På Östermalm finns ett attraktivt kultur- och fritidsutbud tillgängligt för alla

 Uppfylles helt

Beskrivning

Nämnden arbetar för att nå målet genom att:

- Beakta Idrottspolitiskt program för Stockholms stad 2018-2022.
- Nämndens verksamheter erbjuder varierande kultur- och fritidsaktiviteter samt möjlighet till eget skapande.
- De aktiviteter som erbjuds inom öppna fritidsverksamheter och träffpunkter är tillgängliga för alla.

- Verksamheternas kulturombud erbjuds utbildningsinsatser och möjlighet att sprida goda exempel genom interna nätverk.
- Stödja föreningar som bidrar till utbudet av kultur- och fritidsaktiviteter för barn, personer med funktionsnedsättning samt äldre.
- Tillämpa ett regelverk för föreningsstöd med tydliga och transparenta principer och samverka med kulturnämnden och övriga bidragsgivande nämnder för att ensa regelverk och bidra till förutsägbara villkor för ideella föreningar.
- Göra en översyn av nämndens fritidsverksamheter för unga.

Förväntat resultat

Invånare i alla åldrar erbjuds ett varierat utbud av kultur- och fritidsaktiviteter som är tillgängliga för alla. Uppföljningen av föreningsstödet visar att de föreningar som får stöd av nämnden är seriösa, utgår från demokratiska värderingar och bidrar till utbudet av aktiviteter för barn, funktionsnedsatta och äldre.

Analys

Målet bedöms vara uppfyllt med hänvisning till redovisad verksamhet.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Besluta om och implementera en lokal kulturplan för att säkra interna rutiner och ett systematiskt kulturarbete inom nämndens alla verksamhetsområden.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys En lokal kulturplan kallad Kulturruppdrag på Östermalm är framtagen. Den beskriver inriktning, ansvar och roller för att säkerställa ett systematiskt kulturarbete inom berörda verksamheter. Planen kommer under 2020 att kompletteras med modell för uppföljning av verksamheternas kultur- och fritidsutbud.			
✓ Fortsätta kultur- och läsombudens kompetensutveckling inom området normkritik. Ta fram förslag på normkritisk litteratur, i samarbete med biblioteket, som förskolorna kan köpa in.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Förskolornas kulturombud har under året deltagit i Kulan-träffen Normkreativa byggstenar. Därutöver har de deltagit i en bokfrukost på Östermalms bibliotek med temat normkritisk litteratur och fått tillgång till en litteraturlista att använda för fortsatt arbete inom verksamheterna.			
✓ Översyn av nämndens fritidsverksamheter för unga, med avseende på kännedom, verksamheternas innehåll samt möjligheten att samutnyttja lokalerna med andra verksamheter.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys En översyn har genomförts. Utredningen presenteras i sin helhet i bilaga 10.			

Nämndmål:

2.4.2 Östermalms parker och grönområden möjliggör en mångfald av idrotts- och fritidsaktiviteter

🟡 Uppfylls delvis

Beskrivning

Nämnden arbetar för att nå målet genom att:

- Parker och grönområden utvecklas enligt Östermalms parkplan för att utgöra mångfunktionella ytor och erbjuda ett rikt utbud av aktiviteter och anläggningar.

- Fortsätta satsningen på utomhusaktiviteter och möjligheter till spontanidrott.
- Bjuda in invånare till dialog om förslaget till vinterplan för Östermalms parker, som ska göra parkerna mer levande på vintern med utökade aktiviteter för besökare.
- Tillgänglighetsåtgärder genomförs i parklekarna.

Förväntat resultat

Andelen invånare som upplever att det finns goda möjligheter till aktiviteter, spontanidrott och rekreation i Östermalms parker och grönområden ökar.

Analys

Målet bedöms vara delvis uppfyllt. Alla indikatorer har inte kunnat följas upp beroende på att frågorna förändrats något i årets medborgarundersökning. Andelen som är nöjda med möjligheterna till spontanidrott ser ut att ha ökat, medan andelen som anser att det finns goda möjligheter till aktiviteter ser ut att ha minskat något. Förändringarna ligger dock inom den statistiska felmarginalen.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel invånare i stadsdelen som är nöjda med möjligheterna att spontanidrotta (motionera/idrotta utan ledare/tränare)	85			83		85 %		2019
Analys Årsmålet uppnås. Resultatet har förbättrats jämfört med föregående år. Genomsnittet för staden har däremot försämrats, från 84 procent 2018 till 79 procent 2019.								
 Andel invånare i stadsdelsområdet som anser att det finns goda möjligheter till aktiviteter i parker och grönområden	83 %			85 %		87 %		2019
Analys Årsmålet uppnås inte. Försämringen ligger dock inom den statistiska felmarginalen. Det försämrade resultatet, jämfört med 2018, följer trenden i staden i stort där resultatet 2019 var 69 procent. Det försämrade resultatet kan delvis bero på att invånarna ökar och i takt med detta ökar behovet av möjlighet till aktiviteter i parkerna. För att möta detta ökande behov arbetar förvaltningen kontinuerligt med att rusta och värna de anläggningar och friytor som finns och verka för att tillräckliga anläggningar och friytor anläggs i exploateringsområdena. Under året har bland annat en ny lekplats byggts inom stadsdelsområdet, basketplanen i Humlegården har byggts om så att den kan spolas till isbana vintertid och en discgolfbana har färdigställts vid Kaknäs naturområde.								
 Andel invånare i stadsdelsområdet som anser att det finns goda möjligheter till picknick och lugn och ro i parker och grönområden				93 %		95 %		2019
Analys Frågan fanns inte med i årets medborgarundersökning.								

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö

 Uppfylls helt

Analys

Målet bedöms vara uppfyllt. Bedömningen baseras på fullmäktiges indikatorer samt underliggande nämndmål med tillhörande indikator och aktiviteter.

Miljömässigt hållbara verksamheter

Arbetet med att energieffektivisera verksamheterna har fortsatt under året. Arbetet syftar till att skapa kostnadseffektiva lokaler med låga uppvärmningsbehov, god inomhusmiljö och en minskad klimatpåverkan. Projekt som genomförts är bland annat installation av luftvärmepumpar i parklekarna, utbyte av gamla energikrävande vitvaror, utbyte av gammal belysning mot LED samt genomförande av vissa ventilationsåtgärder. I ungdomsgården Humlanhuset tas nu energi från uteluften tillvara för att värma byggnaden, ventilationsluften samt även varmvattnet. Genomförda åtgärder har börjat visa resultat i energistatistiken.

Avfallshanteringen inom verksamheter och parker har under året blivit ännu mer miljösmart. Placeringen av skräpkorgarna i parkerna har setts över under året för att optimera insamling samt minska tömningsfrekvenser och transporter. Förvaltningen har även placerat ut tio nya smarta skräpkorgar i Humlegården och tre i Ellen Keys park.

Samtliga kemikalier som används i förvaltningen är inventerade och de skadliga kemikalierna har substituerats mot bättre alternativ. I något fall har arbetssätten anpassats för att göra kemikalier helt överflödiga. Nytt avtal med entreprenör för parkinvesteringar har tecknats, där krav nu ställs på Byggvarubedömning för att mer giftfria och hållbara material ska användas. I förfrågningsunderlag för nya upphandlingar ställs särskilda kemikalie- och miljökrav samt krav på kontroll av produkter.

Förekomsten av plast i miljön ökar och forskning visar att mikroplast är ett problem för våra vattenmiljöer. En källa till mikroplaster är bland annat konstgräsplaner och andra plastmaterial som finns i parker, på förskolegårdar och lekplatser. Förvaltningen har under året arbetat med att minimera användningen material som avger mikroplaster. Användandet av onödigt plast ska minimeras. Verksamheterna har ersatt plastredskap mot träredskap som ska användas vid tillredning av varm mat. Verksamheterna har även ersatt mjuka plastleksaker, sovdrar och plastserviser mot mer miljövänliga alternativ.

Anpassning till nya klimatförutsättningar och främjande av ekosystemtjänster

Parker och grönområden producerar en rad ekosystemtjänster som staden och människan är beroende av eftersom de renar luft och vatten, minskar buller och får oss att må bättre. Ekosystemtjänster är beroende av en rik biologisk mångfald. Förvaltningen har under året deltagit i stadens arbete med att öka den biologiska mångfalden. Vegetationsåtgärder har genomförts längs med delar av Gärdesgatan i syfte att öka den biologiska mångfalden och stärka ekosystemtjänsterna.

Träden utgör en viktig del av stadens grönstruktur och fungerar som livsmiljöer för många växter och djur och bidrar på så sätt till att stärka den biologiska mångfalden. För att åstadkomma ett trädbestånd med kontinuitet över tid kan det finnas behov av att byta ut gamla

träd till nya. På Östermalm har en inventering för att kartlägga träd, framförallt björkar, genomförts. Till följd av den torra sommaren 2018 samt stormen Alfrida har många träd behövt tas ner i Östermalms parker. Nämnden har sökt klimatinvesteringsmedel för återplantering av träd i samband med verksamhetsplan 2020. I syfte att byta ut döda och dåliga träd längs den historiska allén ut med Prins Bertils väg på Djurgården har en upprustning genomförts, i samarbete med Länsstyrelsen. En ny konstbevattningsanläggning har installerats i Ellen Keyspark för att skapa tåligare planteringar och gräsytor.

Stadsodlingar gynnar både biologisk mångfald och stärker social gemenskap. Under året har det funnits möjlighet till stadsodling i de permanenta stadsodlingarna i Tessinparken och Norra Djurgårdsstaden samt i den tillfälliga prova-på stadsodlingen på lekplatsen Plockepinn på Gärdets sportfält. Förvaltningen genomförde under hösten en enkätundersökning som visade att prova-på stadsodlingsprojektet var mycket uppskattat och att det finns intresse för odling i parken även fortsättningsvis.

Arbetsätt och goda exempel

- Under året har arbete för att minimera användandet av engångsartiklar pågått. Flera verksamheter har bytt ut skoskydd, assietter, haklappar och underlägg av engångstyp. I vissa fall är de nödvändiga av säkerhetsskäl men överlag eftersträvas användande av flergångsalternativ.
- De fridlysta vattensalamandrarna som i 100 år har levt i en damm på Loudden har i samarbete med exploateringsnämnden flyttats till en ny damm vid Brunslätten, under tiden som markrening och utveckling av ny stadsmiljö pågår i Loudden.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel av stadens förskolor som har genomfört alla åtgärder på nivå 2 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola	100 %			100 %		100 %	75%	2019
  Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförbara system	100 %			0 %		100 %	100%	2019
  Andel hämtställen med matavfallsinsamling av hämtställen med möjlighet till matavfallsinsamling	75 %					60 %	60 %	2019
Analys Under året har matavfallshantering införts eller förbättrats på förskolorna Skeppargatan 23, Storgatan 25, Greven och på Humlanhuset. Matavfallsrundtur med Stockholm vatten och avfall samt entreprenören Urbaser genomfördes i november och arbete pågår för att införa matavfallshantering i ytterligare sex verksamheter.								

		Andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	48,23	52,04	51 %	50%	2019
Analys Andel ekologiska livsmedel uppgår till 52,8 procent. Andelen ekologiska livsmedel i kostentreprenader är enligt avtal 40 procent. Med hänsyn tagen till kostentreprenader uppgår andelen ekologiska livsmedel till 48,2 procent. Kostentreprenaderna har inte inkluderats i förvaltningens redovisning av utfall tidigare. Kostentreprenaderna bygger på gamla avtal som ska omförhandlas under 2020. Då blir det möjligt att justera andelen ekologiska livsmedel till en nivå som stödjer stadens mål över tid.							
		Köpt energi (GWh)	2,5 GWh	2,58 GWh	2,6 GWh	1735 GWh	2019

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
		Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och berörda bolag utreda om flytande papperskorgar i anslutning till stadens strandbad kan förbättra den lokala stadsmiljön och minska plasten i stadens vattendrag	2019-01-01 2019-12-31

Nämndmål:

2.5.1 Nämndens verksamheter är miljömässigt hållbara

 Uppfylls helt

Beskrivning

Nämnden arbetar för att nå målet genom att:

- Genomföra åtgärder enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola.
- Kartlägga skadliga kemikalier, fasa ut och ersätta dem.
- Köpa in ekologiska livsmedel och servera mer vegetarisk mat.
- Anpassa arbetssätt, förändra beteenden och genomföra energibesparingsåtgärder.
- Förebygga, återanvända, sortera och återvinna avfall.
- Kartlägga och identifiera verksamheter som ännu inte har matavfallshantering samt att skapa kontakt mellan dessa verksamheter och Stockholm vatten och avfall AB.
- Minimera användningen av plast och engångsartiklar.
- Miljösamordnaren sprider goda exempel och erbjuder utbildning och nätverk för verksamheternas miljöombud.
- Erbjuder erfarenhetsutbyte och utbildning till förskolornas kocknätverk.

Förväntat resultat

Minskad användning och exponering av skadliga kemikalier. Minskad uppkomst av avfall. Andelen ekologisk och vegetarisk mat i verksamheterna är fortsatt hög.

Analys

Det förväntade resultatet bedöms i huvudsak vara uppfyllt. Samtliga planerade aktiviteter kopplade till nämndmålet har genomförts under året.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Köpt energi per kvadratmeter lokalyta (kWh/kvm)	55,07			57,27		57,3		2019
Analys Genomförda energibesparande åtgärder ger resultat.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Fortsatt satsning på miljösmyrta skräpkorgar med solcellskomprimering, under förutsättning att klimatinvesteringsmedel erhålls.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Klimatinvesteringsmedel erhöles och 13 stycken nya skräpkorgar placerades ut i Humlegården och i Ellen Keys park.			
 Föreläsning för förskolornas kokkar om vegansk matlagning.	2019-01-01	2019-05-31	
Analys Föreläsning med tema "vegansk matlagning" genomfördes under april månad.			
 Inventering och utbyte av vitvaror såsom spis, ugn och kylskåp inom förskola, socialtjänst och äldreomsorg, under förutsättning att klimatinvesteringsmedel erhålls.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Klimatinvesteringsmedel erhöles och 30 stycken gamla vitvaror byttes ut mot nya energisnåla alternativ på 15 förskolor.			
 Kartläggning, fasa ut och ersätta engångsartiklar i verksamheterna.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Kartläggning, diskussioner och workshops har genomförts under året med både chefer och miljöombud. Förslag på verksamhetsanpassade åtgärder har tagits fram och utsortering har påbörjats i verksamheterna. Detta är ett arbete som kommer att fortlöpa över tid.			
 Renovering av gamla och uttjanta ventilationsanläggningar som förvaltningen enligt hyresavtal ansvarar för, under förutsättning att klimatinvesteringsmedel erhålls.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Klimatinvesteringsmedel erhöles och dåligt fungerande ventilationsaggregat renoverades på två förskolor och på en förskola byttes ventilationsaggregatet då det bedömdes vara uttjänt.			
 Ta och ge hylla/låda, TAGE-lådor, införs inom tillämpbara verksamheter.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Kartläggning har genomförts och vägledning har tagits fram. Ytterligare verksamheter är intresserade. TAGE-hylla planeras även till de nya förvaltningslokalerna.			
 Utbyte av ålderstigen belysning till LED-belysning inom förskolan, under förutsättning att klimatinvesteringsmedel erhålls.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Klimatinvesteringsmedel erhöles och 200 stycken gamla energikrävande belysningsarmaturer byttes ut mot energisnåla LED armaturer på 12 förskolor.			
 Vegetarisk och ekologisk mat ska väljas som huvudalternativ för deltagarna vid intern representation, catering eller konferens.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Arbetsättet är implementerat genom att informera beställarorganisationen samt via information på intranätet.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Återbruksdag/klädbytdag arrangeras vår och höst för förskolans barn och föräldrar.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Återbruksdag/klädbytdag genomfördes i Humlegårdens parklek under april månad samt i Tessinparkens parklek under november månad.			

Nämndmål:

2.5.2 Parker och grönområden är anpassade till nya klimatförutsättningar och bidrar till en mångfald av ekosystemtjänster

● Uppfylls helt

Beskrivning

Nämnden arbetar för att uppnå målet genom att:

- Delta i stadens arbete för biologisk mångfald.
- Genomföra vegetationsåtgärder som stärker ekosystemtjänster och biologisk mångfald.
- Tillämpa strategier för dagvattenhantering.
- Restaurera våtmarken Kaknäs ängar.
- Erbjuda brukaravtal för stadsodling.

Förväntat resultat

Parker och grönområden är anpassade till nya klimatförutsättningar. Den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsterna synliggörs och förstärks.

Analys

Målet bedöms vara uppfyllt. Bedömningen baseras på redovisad verksamhet och genomförandet av nedanstående aktiviteter.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
⏸ Restaurering av våtmark vid Kaknäs ängar.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Då vattensalamandrar som lever på platsen har gått i vinterdvala kan inte projektet avslutas under året, utan kommer slutföras våren 2020.			
✓ Sköta strandlinjerna inom stadsdelsområdet så att både rekreation och biologisk mångfald främjas.	2019-01-01	2019-12-31	
✓ Ta fram en skötselplan för Gärdesgatan och genomföra åtgärder.	2019-01-01	2019-12-31	
✓ Ta fram en trädvårdsplan för Gustav Adolfsparken.	2019-01-01	2019-12-31	
✓ Utreda möjligheten till ökat lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD) i varje parkupprustningsprojekt.	2019-01-01	2019-12-31	

KF:s inriktningsmål:

3. En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Inriktningsmålet bedöms i huvudsak vara uppfyllt. Ett verksamhetsmål uppfylls helt och ett delvis.

Nämndens ekonomiska resultat för året är överskott om 39,7 mnkr, vilket med hänsyn tagen till resultatöverföring för nämndens resultatenheter innebär ett överskott om 37,9 mnkr.

Alla verksamheter visar positiva resultat förutom stadsmiljö. Där har stadsdelen haft städkostnader efter olagliga bosättningar och utifrån ett prognostiserat överskott totalt för nämnden har budgetmedel för detta inte sökts. Förskoleverksamheten har under flera år redovisat underskott, men har nu vänt trenden. Den största avvikelser i bokslutet återfinns inom äldreomsorgen där överskottet uppgår till 25,6 mnkr. Då stadsdelen flera år i följd haft större överskott inom äldreomsorgen gav förvaltningen Sweco uppdraget att utreda orsakerna till detta. Utredningen visar att omsorgstagandet på Östermalm är lägre än förväntat i fördelningsnyckeln. Det finns inget som tyder på att biståndsbedömningen på Östermalm skulle vara stramare än andra stadsdelsnämnders. Utredningen pekar på att de äldre östermalmarna är friskare än äldre i staden i övrigt, även med hänsyn tagen till faktorer som inkomstnivå och ensam-/samboende.

Verksamhetsmålet *Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna* är delvis uppfyllt. I bedömningen läggs särskild vikt vid att nämnden endast delvis uppnår de förväntade resultaten som finns kopplade till nämndmålen. Målsättningen om att aktivt medskapandeindex, AMI, inklusive delindex ledarskapsindex, ska öka uppnås inte. En kartläggning av chefsstrukturen och förutsättningarna i chefskapet har genomförts under året. Syftet är att ge förutsättningar till ett nära ledarskap som ger goda förutsättningar i uppdraget för såväl chef som medarbetare. Kartläggningen har bland annat resulterat i en omorganisation inom äldreomsorgen. Nämnden har arbetat systematiskt med kompetensförsörjning och personalomsättningen har halverats jämfört med föregående år. Arbetet med att göra heltid till norm har fortsatt, och visat resultat genom att andelen heltidstjänster har ökat.

Nämnden har under året stärkt upphandlingskompetensen. Östermalm är den stadsdelsförvaltning som har den högsta andelen elektroniska inköp. Under året har arbetet med att förbereda för inflytt i nya lokaler fortsatt. Från och med maj månad har delar av kontoret suttit i evakueringslokaler i Garnisonen medan de nya lokalerna färdigställts. Det nya kontoret baseras på en öppen planlösning med fasta arbetsplatser i hemvister med målet att bidra till en modern och mer flexibel organisation som stimulerar innovativa arbetssätt, samarbete och kompetensöverföring i en god arbetsmiljö.

Samtliga avdelningar har under året haft systematiskt kvalitetsarbete och digitalisering som prioriterade fokusområden. Arbetet med att införa välfärdsteknik inom omsorgsverksamheterna har fortsatt. Stadens övergripande systemstöd, eDok, för registrering av handlingar och nämnd- och remisshanteringen har införts. I samband med införandet reviderades arbetssätt och rutiner för att uppnå en så smidig digital ärendeprocess som möjligt.

Målsättningen att öka andelen medarbetare som skattar sin digitala kompetens som hög, använder digitala verktyg som en naturlig del i sitt arbete och har tillgång till digitala verktyg

som stödjer ett mobilt och flexibelt arbetssätt uppnås inte. En stor del av förklaringen till detta är sannolikt att undersökningen genomfördes vid årets slut och att de nya it-leveranserna, som infördes sista kvartalet, inte fungerade fullt ut.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser

 Uppfylls helt

Analys

Målet bedöms vara uppfyllt. Bedömningen baseras på fullmäktiges indikatorer samt att nämnden redovisar ett överskott.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	97,3 %			97,9 %		100 %	100 %	VB 2019
  Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	97,4 %			97,9 %		100 %	100 %	VB 2019
  Nämndens prognossäkerhet T2	-1 %			-2 %		+/- 1 %	+/- 1 %	2019

Nämndmål:

3.1.1 Nämnden har en budget i balans

 Uppfylls helt

Beskrivning

Nämnden arbetar systematiskt för att uppnå målet genom att:

- Ekonomiuppföljningar på enhets-, avdelnings- och nämndnivå genomförs månadsvis.
- Vid befarade underskott vidta åtgärder för en budget i balans.
- Under året utbilda budgetansvariga i stadens nya gemensamma budget- och prognosverktyg, GPS.

Förväntat resultat

Budget i balans och god prognossäkerhet.

Analys

Det förväntade resultatet bedöms vara uppnått med hänvisning till redovisade resultat.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Utbilda budgetansvariga i stadens nya gemensamma budget- och prognosverktyg, GPS.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Staden har beslutat att inte gå vidare med upphandlad leverantör av uppföljningssystem då denna inte kunnat svara upp mot ställda krav.			
 Utbildning av fakturahandläggare i redovisningsfrågor.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Under hösten har ett utbildningstillfälle genomförts i samband med att en hjälpsida med redovisningsrutiner publicerats på intranätet.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna

 Uppfylls delvis

Analys

Bedömningen av måluppfyllelsen baseras på resultat för fullmäktiges indikatorer och underliggande nämndmål med tillhörande indikatorer och aktiviteter. Särskild vikt läggs vid att de förväntade resultaten kopplade till nämndmålen endast delvis uppnås.

Kompetensförsörjning

Samtliga enheter och avdelningar upprättade kompetensutvecklingsplaner inför 2019 som de har arbetat med under året, i syfte att säkerställa såväl det korta som långsiktiga kompetensförsörjningsbehovet. Under slutet av 2019 reviderades enheternas planer inför 2020. Dessa låg sedan till grund för den reviderade kompetensförsörjningsplan som har tagits fram för hela förvaltningen.

Förvaltningen har totalt 1060 anställda. Av dessa är 90,7 procent tillsvidareanställda, vilket är något högre än i staden totalt. Andelen tillsvidareanställda är densamma som 2018. Förvaltningens totala personalomsättning har minskat under året, från 11,8 procent 2018 till 5,7 procent 2019. Personalomsättningen räknas fram genom att antal rekryteringar av tillsvidareanställningar under året ställs mot det genomsnittliga antalet tillsvidareanställningar under året. Samtliga avdelningar har minskat sin personalomsättning, undantaget stöd- och styrningsfunktionerna, som utgör en liten del förvaltningen sett till det totala antalet anställda.

Under 2019 har förvaltningen sett över chefsrollerna i syfte att skapa goda förutsättningar i uppdraget samt synliggöra en gemensam bild på ledarskapet inom förvaltningen. Som ett led i detta har förvaltningsövergripande kravprofiler tagits fram för de olika chefsrollerna med avstamp i stadens uttalade kompetenser. Detta för att säkerställa att de chefer som anställs på förvaltningen har rätt kompetens för uppdraget. Förvaltningen har under året satsat på att stärka cheferna inom arbetsgivarområdet genom att erbjuda frukostseminarium med inriktning på bland annat arbetsrätt, lönesättning och arbetsmiljö. Cheferna har även erbjudits en heldags grundutbildning i kompetensbaserad rekrytering samt en halvdagsutbildning i utmanande samtal. Under hösten påbörjades en analysutbildning för chefer och stödfunktioner för att stärka förmågan att genomföra analyser på ett systematiskt sätt samt skapa en gemensam grund för att utveckla arbetet med analys inom förvaltningen.

Kompetensutvecklingssatsningen

Socialtjänsten har fått medel för grundutbildning i Motiverande samtal, MI. Utbildningen genomfördes under november månad. Medarbetare från socialtjänstens stöd- och serviceenhet, vuxenenhet och preventionsenheten deltog. Utbildningen har gett medarbetarna fler verktyg för att genomföra svåra möten, hantera svåra samtal och en gemensam grund vad gäller förhållningssätt i bemötande av klienterna. De nya kunskaperna kommer att tillvaratas genom att implementera MI-grupper där medarbetarna får möjlighet att öva på svåra samtal och träna på de olika verktyg som de har fått under utbildningen.

LSS-bostäderna inom Stöd och serviceenheten har fått medel för grundutbildning inom lågaffektivt bemötande. Utbildningen har gett en ökad kunskap och möjlighet till vidareutvecklade arbetssätt med boende som har ett problemskapande beteende. Genom ökad förståelse skapas en lugnare och tryggare vardag för alla boende och i arbetsgruppen.

Familjeenheten har beviljats medel för en utbildning i systemteoretisk grund. Utbildningen riktar sig till medarbetare som har erfarenhet av och är yrkesverksamma inom utrednings- och förändringsarbete med barn, ungdomar och familjer. Utbildningen påbörjades under 2019 och fortsätter under 2020. Utbildningen förväntas stärka medarbetarnas förmåga att reflektera över den egna yrkesrollen samt innebörden och effekten av att jobba utifrån den grunden. Det innebär fokus på helhet och samspel i arbete med barn, familjer och dess nätverk.

Långt och hållbart arbetsliv

Förvaltningen har under 2019 haft ett särskilt fokus på att chefer och skyddsombud i ett tidigt skede ska uppmärksamma signaler på utvecklingsområden inom arbetsmiljön. Detta för att arbeta förbyggande gällande bland annat arbetsbelastning, psykiskt påfrestande arbete och friskfaktorer i arbetslivet. Särskilda utbildningsinsatser inom området har därför genomförts, som kommer att fortsätta under nästkommande år. Ett stödmaterial för arbetsplatsträff har tagits fram i syfte att möjliggöra dialog mellan medarbetare och chef i arbetsmiljöfrågor samt för att vara ett praktiskt stöd i det förbyggande arbetsmiljöarbetet. Arbetet med handlingsplanerna för att förbättra arbetssituationen för barnskötare och förskollärare samt socialekreterare och biståndsbedömare har fortgått under året.

Under året har ett utvecklingsarbete pågått gällande möjligheten att ytterligare följa upp verksamheternas arbetsmiljöarbete. Från 2020 kommer detta följas upp i en årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet, samverkan och aktiva åtgärder enligt diskrimineringslagen. Uppföljningen kommer att behandlas i lokal samverkansgrupp och resultatet kommer att följas upp i både avdelnings- och förvaltningssamverkan.

Förvaltningen vill möjliggöra, uppmuntra och stötta medarbetare att behålla och utveckla en god hälsa i syfte att bidra till ett hållbart arbetsliv. Under året genomfördes en översyn av de friskvårdsförmåner som erbjuds medarbetare. Förutsättningarna för att kunna nyttja exempelvis friskvårdstimmen har sett väldigt olika ut beroende på verksamhet. I syfte att öka likvärdigheten mellan förvaltningens olika verksamheter höjs friskvårdsbidraget under 2020 till 2000 kronor, samtidigt som friskvårdstimmen kommer att utgå. Ett tydliggörande gällande hälsocoachernas uppdrag och inventering av aktuella hälsocoacher har även gjorts med målsättningen att skapa ett aktivt nätverk under nästkommande år.

Arbetet för att minska sjukfrånvaron har fortsatt genom att bland annat kontinuerligt tillhandahålla statistik över sjukfrånvaro. Kort- och långtidsfrånvaro har följts upp på individ- och enhetsnivå tillsammans med verksamheternas chefer för att identifiera tidiga signaler och

ta fram åtgärder för att minska sjukfrånvaron.

Lika rättigheter och möjligheter samt diskriminering

Arbetet för en öppen, respektfull och jämställd arbetsmiljö fri från diskriminering, där alla medarbetare har lika rättigheter och möjligheter oavsett diskrimineringsgrund, har fortsatt under året. Nedan följer en sammanfattning av de aktiva åtgärder som vidtagits. För en utförlig dokumentation av det förvaltningsövergripande arbetet med aktiva åtgärder se bilaga 8.

Tanken är att arbetet med aktiva åtgärder ska integreras i redan befintliga processer inom det systematiska arbetsmiljöarbetet på enheterna. Ett exempel på detta är de nya riskbedömningsmallarna för arbetsmiljöarbetet som möjliggör för enheterna att på ett enkelt sätt upptäcka eventuella risker eller hinder för diskriminering och lika rättigheter, vidta åtgärder, följa upp att åtgärderna haft önskad effekt samt samverka arbetet med både medarbetare och de fackliga organisationerna.

Under året har förvaltningen tillsammans med fackliga representanter reviderat den förvaltningsövergripande rutinen om kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier. Den har sedan kommunicerats ut för att säkerställa att informationen når berörda medarbetare. En processkarta för utredning av trakasserier och kränkande särbehandling, ett dialogmaterial för arbetsplatsträff och annat stödmaterial har tagits fram för att underlätta enheternas arbete med aktiva åtgärder. Förvaltningen har även erbjudit verksamhetsnära stöd till enheter där risk för kränkande särbehandling, diskriminering, trakasserier och repressalier har identifierats.

För att möjliggöra för ökad mångfald bland förvaltningens medarbetare erbjuds chefer kontinuerlig utbildning i kompetensbaserad rekrytering. Förvaltningen har även haft introduktion för samtliga nya chefer, där kompetensbaserad rekrytering ingår som en del. Vidare godkänns alla rekryteringsannonser av HR-avdelningen innan publicering, i syfte att säkerställa en enhetlighet i processen samt minska risken för att oberättigade krav som kan vara diskriminerande ställs. I samtliga chefsrekryteringar är HR-konsulter eller Serviceförvaltningen involverade i urval, intervjuer och tillsättning.

Arbetet med att göra heltid till norm vid nyanställning och erbjuda ofrivilligt deltidssarbete heltid har fortgått. Andelen heltidstjänster har ökat under 2019, från 79,8 procent till 86,5 procent. Totalt har 32 medarbetare önskat utökad sysselsättningsgrad, varav alla utom en återfinns på Rio vård- och omsorgsboende. Under hösten har schemat arbetats om där. Det möjliggör att flera av dem som önskat utökning kommer att få det. Utöver dessa har en medarbetare inom hemtjänsten önskat ökad sysselsättningsgrad vilket hen har fått. Arbetet med att säkerställa systematiken gällande ansökan om utökad sysselsättningsgrad fortsätter under 2020. Förvaltningen har även under året haft fokus på att medarbetare anställs med rätt anställningsform, en checklista har tagits fram i syfte att underlätta för chefer i samband med rekrytering.

Effektiva och innovativa verksamheter som tillvaratar digitaliseringens möjligheter

I nämndens verksamhetsplan 2019 står det att Östermalm kommer att vara den första stadsdelsnämnden att införa de nya leveranserna av stadens gemensamma it-service. Två mottagarprojekt var sedan länge etablerade. Ett i samarbete med Tieto, det andra i samarbete med Fujitsu (som är leverantör till stadens pedagogiska verksamheter, här förskolor och

parklekar). Enligt verksamhetsplanen skulle båda projekten vara avslutade till sommaren. Övergången till nya leverantörer skedde dock först under hösten. Det innebär, för Östermalms del, ett helt års försening jämfört med den ursprungliga tidplanen. Detta medförde i sin tur att mycket av det tids- och resurskrävande arbete som redan hade lagts ned på att förbereda övergången behövde göras om. När övergången väl ägde rum var de nya stadsgemensamma it-tjänsterna och supporten ännu inte fullt utvecklade och testade, trots att ett flertal andra förvaltningar och bolag då redan hade förts över.

Övergången har haft en negativ inverkan på förvaltningens inre arbete och effektivitet under sista kvartalet. Myndighetsfunktionerna drabbades hårt när levererade skrivare inte fungerade på flera veckor, för att ta ett exempel. För de pedagogiska verksamheterna/förskolan blev situationen mycket besvärlig, i synnerhet för lednings- och administrativa funktioner, eftersom åtkomsten till centrala system och mobilitetstjänster inte fungerade som de skulle. De pedagogiska verksamheterna har inte heller tillgång till förvaltningsgemensamma kommunikationsytor och resurser på samma sätt som tidigare. Situationen är att likställa med att arbeta i två separata organisationer/företag, vilket är ineffektivt framförallt ur kommunikationssynpunkt. De centrala projekten arbetade vidare för att lösa problemen, även efter det att övergången var genomförd, ett arbete som kommer att fortsätta under 2020. Det är mycket angeläget att dessa problem löses snarast eftersom de förhindrar effektiva arbetssätt och drabbar samtliga förvaltningar som har dubbla leveranser.

Alla nämndens kärnverksamheter har under året haft digitalisering som ett prioriterat fokusområde, se beskrivningar under mål 1.3, 1.4 och 1.5. I slutet av december skickades en enkät ut till medarbetarna för att följa upp de satsningar i form av kompetensutveckling och nya digitala verktyg som gjorts de senaste åren. Endast 239 svar inkom. Den låga svarsfrekvensen förklaras delvis av att enkäten skickades ut vid en olycklig tidpunkt och att svarstiden var kort, delvis av svårigheten att nå ut till alla medarbetare som tillhör den pedagogiska leveransen. Ett flertal av dem som besvarade enkäten använde möjligheten att skriva fritextsvar till att uttrycka sin frustration över allt "strul och krångligheter" övergången till de nya it-leveranserna har medfört.

Upphandling och inköp

Förvaltningen deltar i det stadsgemensamma projektet VINST som syftar till att utveckla en ny upphandlings- och inköpsorganisation för staden. Förvaltningen bidrar i stadsgemensamma upphandlingar genom deltagande utifrån efterfrågad sakkunskap. Verksamheterna erbjuder utbildning om inköp via e-handel. Nämndens andel inköp via e-handel ökar. Riktlinjer för direktupphandling har tagits fram och beslutats av nämnd. Utbildning i direktupphandling för chefer och handläggare har påbörjats. En upphandlingssamordnare har anställts för att stärka stadsdelens upphandlingsarbete.

Nya förvaltningslokaler

Under året har arbetet med att förbereda för inflytt i nya lokaler fortsatt. Från och med maj månad har delar av kontoret suttit i evakueringslokaler i Garnisonen medan de nya lokalerna färdigställts. Cirka 200 medarbetare flyttar in i de nya lokalerna under de första veckorna av 2020, parallellt med att kontoret iordningställs. Det nya kontoret baseras på en öppen planlösning med fasta arbetsplatser i hemvister med målet att bidra till en modern och mer flexibel organisation som stimulerar innovation, samarbete och kompetensöverföring i en god arbetsmiljö.

Arbetsätt och goda exempel

- Förvaltningen har, i väntan på den centrala översynen av samverkan, valt att införa samverkansgrupper på avdelningsnivå från och med augusti. Det innebär att det nu finns samverkan på enhets-, avdelnings- och förvaltningsnivå vilket ger bättre förutsättningar till att samverkan sker på rätt nivå och ökar möjligheterna till delaktighet.
- Under våren infördes stadens övergripande systemstöd, eDok, för registrering av handlingar och nämnd- och remisshanteringen. Det innebär ett nytt arbetsätt där hela kedjan, från att ett ärende kommer in tills det arkiveras, hanteras digitalt i samma system. I samband med införandet reviderades arbetsätt och rutiner för att uppnå en så smidig digital ärendeprocess som möjligt.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Aktivt Medskapandeindex 	78	78	77	80		82	82	2019
Analys Nämndens mål är att AMI, inklusive delindex ledarskapsindex, ska öka. Förvaltningens resultat har dock försämrats jämfört med föregående år. Förvaltningens svarsfrekvens var 72 procent. Den låga svarsfrekvensen beror på att några enheter inom äldreomsorgen drar ned resultatet. Åtgärder för att möjliggöra en ökad svarsfrekvens kommer att erbjudas inför kommande års mätning. Medarbetarundersökningen kan ses som en temperaturmätning och är ett underlag för diskussion i arbetsgrupperna. Det är en stor variation i resultaten mellan olika avdelningar och arbetsplatser. Förskole- och parklekavdelningen samt socialtjänstavdelningen uppvisar i de flesta fall mycket goda resultat. Resultaten analyserades på arbetsplatsnivå under april-maj, därefter arbetades handlingsplaner fram tillsammans med medarbetarna. Förvaltningens samlade resultat för delindex motivation är 78 och för delindex styrning 80. Båda har minskat med två punkter men visar fortsatt på ett jämförelsevis gott resultat. Ledarskapsindex ligger däremot på 75 vilket innebär en minskning med tre indexpunkter sedan förra mätningen. Sett till förvaltningen som helhet är de främsta styrkorna att medarbetarna förstår hur deras arbete bidrar till verksamhetens måluppfyllelse, att arbetet känns meningsfullt, att medarbetare tar egna initiativ till att utveckla sin kompetens utifrån verksamhetens behov och att de är insatta i arbetsplatsens mål. Förvaltningens lägsta resultat återfinns inom området hälsa och arbetsmiljö, gällande påståendena; På min arbetsplats har vi ett gott arbetsklimat och Jag har en bra arbetssituation. Två andra påståenden med lågt resultat är Min chef visar uppskattning för mina arbetsinsatser och Min chef ger mig återkoppling på min prestation och mitt arbetsresultat, det sistnämnda kopplat till området lön. Flertalet av förvaltningens utvecklingsområden återfinns även i resultatrapporten för staden som helhet. Förvaltningens arbete för att vara en bra arbetsgivare har en tydlig koppling till ledarskapet. Förvaltningen har gjort en kartläggning av chefsstrukturen och förutsättningarna i chefskapet. Syftet var att säkra ett ledarskap präglad av tillit, med öppet och tillåtande klimat, där medarbetares kompetens tas tillvara. Ett vägledningsmaterial gällande medarbetarsamtal och nya förvaltningsövergripande lönekriterier har tagits fram under året. Det förväntas efter implementeringen öka medarbetarnas upplevelse av återkoppling om prestation och arbetsresultat. Ett fortsatt uthålligt arbete med att implementera personalpolicyn och utvecklingen av ett nära tillitsfullt ledarskap förväntas på sikt förbättra både upplevelsen av arbetssituationen och arbetsklimatet.								
  Andel elektroniska inköp	82 %			78 %		70 %	tas fram av nämnd en	VB 2019
  Andel tjänsteutlåtanden som innehåller en jämställdhetsanalys	92,86 %			83,33 %		90 %	tas fram av nämnd	VB 2019
Analys Indikatorn beskriver andelen upprättade och relevanta tjänsteutlåtanden hos respektive nämnd som innehåller en jämställdhetsanalys. Det handlar om ärenden som upprättas inom nämnden och inte inkomna ärenden som till exempel motioner och remisser. Genomgången av periodens ärenden visar att förvaltningen haft med jämställdhetsanalyser i relevanta tjänsteutlåtanden i 26 fall av 28, men att det samtidigt behövs en mer konsekvent hållning och fortsatta interna diskussioner gällande jämställdhetsanalyser.								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	100 %			100 %		87 %	87%	2019
  Index Bra arbetsgivare	77			81		83	85	2019
Analys Årsmålet uppnås endast delvis. Jämfört med föregående års mätning innebär resultatet en minskning med fyra indexpunkter. Index Bra arbetsgivare består av tre delindex. Värdet på Jämförbarhetsindex är 77, vilket är en minskning med åtta indexpunkter. Detta index avser skillnaden mellan män och kvinnor i fråga om heltidsanställning, långtidssjukfrånvaro och karriärmöjligheter/chefskap. Resultatet visar att en högre andel kvinnor än män arbetar heltid, att män har lägre långtidssjukfrånvaro än kvinnor och att kvinnor är chefer i högre utsträckning än män. Andelen anställda män uppgår till 14 procent, men endast 10 procent, fem av totalt 51 chefer, är män. Eftersom gruppen män är relativt liten får små förändringar stort genomslag. Föregående år var exempelvis sex av cheferna män vilket motsvarar 14 procent, då förelåg alltså ingen könsskillnad. Även föregående år var en högre andel kvinnor än män heltidsanställda. Att andelen minskat för båda grupperna förklaras troligtvis av de verksamhetsövergångar som skett, där förvaltningen övertagit stora personalgrupper inom vård- och omsorgsboende från privata aktörer där relativt många arbetade deltid. Värdet på delindex Attraktiv arbetsgivare är 83, det innebär en minskning med en indexpunkt. Det baseras på andel tillsvidareanställningar, korttidssjukfrånvaron och avgångar på egen begäran. Medan värdet på delindex Rekommendera arbetsplats är 70 vilket innebär en minskning med fem punkter jämfört med föregående mätning. Detta index baseras på svaren på fyra av påståendena som återfinns i medarbetarundersökningen: Jag har en bra arbetssituation, På min arbetsplats behandlas alla med respekt, Jag tycker att jag och min chef har meningsfulla medarbetarsamtal samt Vi genomför det vi har beslutat på arbetsplatsen.								
   Sjukfrånvaro	6,7 %	3,7 %	7,3 %	6,4 %		6,6 %	tas fram av nämnd	VB 2019
Analys Den totala sjukfrånvaron var i oktober 6,67 procent. Samma period föregående år var resultatet 6,41 procent. Det innebär en liten ökning, i linje med stadsdelsförvaltningarnas sjukfrånvaro totalt som också har ökat. Förvaltningen uppnår därmed inte årsmålet på 6,6 procent. Östermalm ligger dock fortsatt under snittet för samtliga stadsförvaltningar, som uppgick till 7,22 procent 2019. Förvaltningen arbetar kontinuerligt med att tillhandahålla statistik och att följa upp kort- och långtidssjukfrånvaro på individ- och enhetsnivå tillsammans med verksamheternas chefer. Detta för att identifiera tidiga signaler och ta fram åtgärder för att minska sjukfrånvaron.								
   Sjukfrånvaro dag 1-14	2,4 %	2,12 %	2,49 %	2,68 %		2,6 %	Tas fram av nämnd/styrelse	VB 2019
Analys Årsmålet uppnås. Förvaltningen uppvisar i oktober 2019 (sjukfrånvaron mäts rullande för 12 månader) en korttidssjukfrånvaro på 2,4 procent, vilket är en minskning med 0,24 procent jämfört med samma period 2018.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska i samverkan med socialnämnden och stadsdelsnämnderna göra en översyn av resursfördelningssystem inom funktionshindersområdet	2019-01-01	2019-12-31	
  Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna fortsätta arbetet med att ta fram en handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för barnskötare och förskollärare	2019-01-01	2019-08-31	
Analys Handlingsplanen är klar och följs.			

Nämndmål:

3.2.1 Nämnden är en attraktiv arbetsgivare som erbjuder en god arbetsmiljö

Uppfylls delvis

Beskrivning

Nämnden arbetar för att nå målet genom att:

- Ta utgångspunkt i stadens personalpolicy.
- Verksamheterna tar fram och arbetar med handlingsplaner utifrån medarbetarundersökningen.
- Arbeta med handlingsplan för förbättrad arbetssituation för socialsekreterare och biståndsbedömare.
- Arbeta med handlingsplan för förbättrad arbetssituation för barnskötare och förskollärare.
- Arbeta med handlingsplan för systematiskt arbetsmiljöarbete.
- Arbeta utifrån rutin mot kränkande särbehandling.
- Arbeta med kompetensförsörjningsplaner på flera nivåer.
- Vidareutveckla introduktionen för nya medarbetare.
- Göra en månatlig uppföljning och analys av utvecklingen av sjukfrånvaron.
- Rikta insatser till enheter som har hög sjukfrånvaro och/eller personalomsättning.

Förväntat resultat

Aktivt medskapandeindex, AMI, inklusive delindex ledarskapsindex, och andelen medarbetare som kan rekommendera sin arbetsplats till andra ökar. Sjukfrånvaron är fortsatt låg i jämförelse med övriga stadsdelsnämnder.

Analys

Nämndmålet bedöms vara delvis uppfyllt, då det förväntade resultatet endast delvis är uppfyllt.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andelen medarbetare som kan rekommendera sin arbetsplats till andra.	70	73	70	66		70		2019
Analys Andelen medarbetare som kan rekommendera sin arbetsplats till andra (70) ligger tre enheter under stadens (73). Resultatet är inte direkt jämförbart med föregående år. Det beror dels på att svarsskalan ser annorlunda ut, 1-5 istället för 1-10, dels beror det på att resultatet i årets enkät presenteras som ett procentuellt index. Resultaten varierar stort mellan olika arbetsplatser och har därför analyserats ytterligare på enhets- och avdelningsnivå.								
 Ledarskapsindex	75			78		79		2019
Analys Ledarskapsindex har minskat med tre indexpunkter sedan förra mätningen. Förvaltningen planerar och genomför flera aktiviteter för att skapa goda förutsättningar i chefskapet då chef- och ledarskap är avgörande för en god arbetsmiljö och att vara en attraktiv arbetsgivare. Förvaltningen har bland annat sett över chefernas förutsättningar, storlek på medarbetargrupper, ansvar, befogenheter och tydlighet i uppdraget.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Alla enheter ska revidera sina kompetensförsörjningsplaner.	2019-05-01	2019-12-31	
Analys Reviderades i samband med arbetet med verksamhetsplan 2020.			
✓ Kompetenshöjande insatser om organisatorisk och social arbetsmiljö.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Tre utbildningar har genomförts för chefer och skyddsombud under året. Checklistan för arbetsmiljöronnd har uppdaterats för att inkludera även den organisatoriska och sociala arbetsmiljön. Därtill innefattar det nya vägledningmaterialet för medarbetarsamtal en del som ska ses som en individuell arbetsmiljöronnd.			
✓ Riktade insatser till enheter som har hög sjukfrånvaro och eller personalomsättning.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Sjukfrånvaroutvecklingen följs löpande, riktade individuella insatser har genomförts.			
✓ Ta fram och använda APT-material gällande nämndens rutin mot kränkande särbehandling.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys En reviderad rutin togs fram under september. Frukostseminarier för chefer erbjöds därefter och ett APT-material finns tillgängligt.			
✓ Under förutsättning att stadens föreslagna chefsförsörjningsstrategi beslutas, ska förvaltningen utforma en handlingsplan och genomföra den.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys En beskrivning av chefsuppdraget och chefsförsörjningen inom förvaltningen har tagits fram. Underlaget samverkades i förvaltningsgruppen i september. Införande av förändringar gällande chefsnivåer kommer att ske successivt.			
✓ Utbildningsinsatser som syftar till att stärka chefernas förmåga att rekrytera kompetensbaserat.	2019-01-01	2019-12-31	
✓ Webbaserad introduktion för nyanställda medarbetare tas fram.	2019-01-01	2019-07-31	

Nämndmål:

3.2.2 Nämndens verksamheter är effektiva, innovativa och tillvaratar digitaliseringens möjligheter

Uppfylls delvis

Beskrivning

Nämndens arbetar för att nå målet genom att:

- Vidareutveckla arbete med jämställdhetsanalys.
- Bidra med kompetens i centrala upphandlingar.
- Förstärka den egna upphandlingskompetensen.
- Fortsätta delta i det stadsgemensamma projektet VINST
- Införa nya leveranser av gemensam IT-service 2.0
- Införa digitalt nämnd- och ärendehanteringssystem, eDok
- Införa välfärdsteknik inom äldre- och funktionshinderomsorgen.
- Implementera skolplattformen inom förskolan.

Förväntat resultat

Andelen beslutsunderlag som innehåller jämställdhetsanalys ökar. Förstärkt upphandlingskompetens. Andelen e-handel ökar. Andelen medarbetare som skattar sin digitala kompetens som hög, använder digitala verktyg som en naturlig del i sitt arbete och har tillgång till digitala verktyg som stödjer ett mobilt och flexibelt arbetssätt ökar.

Analys

Målet bedöms vara delvis uppfyllt. Förvaltningen har under året förstärkt upphandlingskompetensen och andelen beslutsunderlag som innehåller jämställdhetsanalys har ökat. Det har däremot inte varit möjligt att få fram tillförlitliga svar gällande andel medarbetare som skattar sin digitala kompetens som hög, som använder digitala verktyg som en naturlig del i sitt arbete och har tillgång till digitala verktyg som stödjer ett mobilt och flexibelt arbetssätt. De resultat som redovisas under nämndens indikatorer nedan bygger på alltför få svar för att dra några säkra slutsatser, mer än att de nya it-leveranserna skapat stora bekymmer för verksamheterna det sista kvartalet 2019.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel medarbetare som anser att de har hög digital kompetens	51 %			60 %		65 %		2019
Analys Indikatorn är ny för året. En enkät skickades ut i slutet av december men antalet medarbetare som svarat på frågan, 239 personer, är för litet för att ge en representativ bild. I enkäten ombads de ta ställning till påståendet <i>Jag har hög digital kompetens</i> , genom en skattning på en tiogradig skala. 51 procent instämde helt, svarade 8-10, 33 procent instämde delvis, svarade 5-7. 15 procent instämde inte, svarade 1-4. Lite mer än 1 procent svarade vet ej. Samma fråga ställdes som en tillägsfråga i medarbetarundersökningen 2018, då instämde 60 procent helt. Jämförelsen mellan åren är emellertid inte helt rättvisande eftersom medarbetarenkäten 2018 hade en betydligt högre svarsfrekvens, besvarades av 620 medarbetare.								
  Andel medarbetare som anser att de har tillgång till digitala verktyg som stödjer ett mobilt och flexibelt arbetssätt.	43 %			67 %		70 %		2019
Analys Indikatorn är ny för året. En enkät skickades ut i slutet av december men antalet medarbetare som svarat på frågan, 236 personer, är för litet för att ge en representativ bild. I enkäten ombads de ta ställning till påståendet <i>Jag har tillgång till digitala verktyg som stödjer ett mobilt och flexibelt arbetssätt</i> , genom en skattning på en tiogradig skala. Endast 43 procent instämde helt, svarade 8-10, 39 procent instämde delvis, svarade 5-7. 17 procent instämde inte, svarade 1-4. Lite mer än 1 procent svarade vet ej. Samma fråga ställdes som en tillägsfråga i medarbetarundersökningen 2018, då instämde 67 procent helt.								
  Andel medarbetare som använder digitala verktyg som en naturlig del i sitt arbete.	66,2 %			74 %		80 %		2019
Analys Indikatorn är ny för året. En enkät skickades ut i slutet av december men antalet medarbetare som svarat på frågan, 237 personer, är för litet för att ge en representativ bild. I enkäten ombads de ta ställning till påståendet <i>Jag använder digitala verktyg som en naturlig del i mitt arbete</i> , genom en skattning på en tiogradig skala. 66 procent instämde helt, svarade 8-10, 24 procent instämde delvis, svarade 5-7. 10 procent instämde inte, svarade 1-4. Samma fråga ställdes som en tillägsfråga i medarbetarundersökningen 2018, då instämde 74 procent helt.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Genomföra nöjdhetsmätning riktad till förvaltningens chefer avseende de administrativa stödfunktionernas tillgänglighet, professionalism och effektivitet.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Aktiviteten har skjutits fram till 2020 på grund av att projektarbete med anledning av flytten till nya förvaltningslokaler, övergången till e-Dok och sedermera till GSIT 2.0 tagit mycket tid och resurser i anspråk, inte minst från de administrativa stödfunktionerna. Projekten har även medfört att det under lång tid inte varit normalläge för de administrativa funktionerna, sett till möjligheten att erbjuda stöd till verksamheterna.			
 Kartläggning och analys av processer samt arbetssätt inom socialtjänstavdelningen avseende resursanvändning och organisering.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Arbetet har resulterat i omorganisationer inom två av socialtjänstens enheter; familjeenheten och stöd och serviceenheten med syftet att skapa en tydligare och effektivare verksamhet.			
 Påbörja framtagande av ett digitalt kvalitetsledningssystem enligt SOFS 2011:9.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Förvaltningen har startat ett nätverk för gemensamt framtagande av ett processvisualiseringsverktyg och påbörjat inventering av nämndens nuvarande kvalitetsledningsstruktur samt dess innehåll. Arbetet fortgår med förvaltningsövergripande handbok enligt SOSFS 2011:9 samt arbetsgrupp för kvalitetsfrågor. Under 2020 övergår arbetet till ett projekt under förutsättning att medel erhålles.			
 Ta fram en lathund för direktupphandling.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Riktlinjer för direktupphandling togs av nämnden under året och i samband med detta togs också stödmaterial och mallar fram som stöd för chefer vid direktupphandlingar.			
 Utbilda förvaltningens chefer om direktupphandling.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Ett utbildningstillfälle för chefer och handläggare har hållits under året.			
 Utreda möjligheten att digitalisera enklare handlägningsrutiner för att minska administrationen inom socialtjänsten.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Arbetet kommer att ingå i moderniseringen av stadens sociala system.			

Uppföljning av ekonomi

Analys av resultaträkning – uppföljning av driftbudget

Utfall per verksamhet

Budget per verksamhet Mnr	justerad budget 2019	bokslut 2019	årets resultat	Resultatenheternas resultat	Årets resultat efter disposition	bokslut 2018	diff 2019-2018
Kostnader							
Nämnd och förvaltning	50,4	45,1	5,3		5,3	40,3	4,8
Individ och Familjeomsorg	93,9	116,4	-22,5		-22,5	88,6	27,8
varav lof barn och ungdom	48,8	69,8	-21,0		48,8	54,2	-54,2
varav vuxna	16,0	15,1	0,9		16,0	16,0	-16,0
varav socialpsykiatri	29,0	31,5	-2,5		-2,5	29,9	1,6
Stadsmiljö	17,5	20,2	-2,7		-2,7	17,2	3,0
räntor och avskrivningar	7,9	6,8	1,1		1,1	6,3	0,5
Förskoleverksamhet	320,2	328,0	-7,8	2,2	-10,0	324,5	3,5
Äldreomsorg	875,3	852,7	22,6	-0,2	22,8	837,2	15,5
Personer med funktionsnedsättning	182,2	181,4	0,8		0,8	175,7	5,7
Barn, Kultur och Fritid	20,6	18,7	1,9	-0,2	2,1	19,1	-0,4
Arbetsmarknad	17,4	17,1	0,3		0,3	24,7	-7,6
Ek bistånd	36,9	36,6	0,3		0,3	36,3	0,3
varav handläggning	22,0	23,1	-1,1		-1,1	22,5	0,6
Summa	1 622,3	1 623,0	-0,7	1,8	-2,5	1 570,0	53,0
Intäkter							
Nämnd och förvaltning	0,4	0,6	0,2		0,2	0,5	0,1
Individ och Familjeomsorg	13,9	37,2	23,3		23,3	16,4	20,8
varav lof barn och ungdom	8,0	29,1	-21,1		-8,0	14,9	-14,9
varav vuxna	0,4	0,5	0,1		-0,4	0,5	-0,5
varav socialpsykiatri	5,5	7,5	2,0		2,0	6,8	0,7
Stadsmiljö	0,0	0,3	0,3		0,3	0,0	0,3
räntor och avskrivningar	0,0		0,0		0,0	0,0	0,0
Förskoleverksamhet	23,7	34,8	11,1		11,1	30,5	4,3
Äldreomsorg	96,2	99,2	3,0		3,0	95,1	4,1
Personer med funktionsnedsättning	6,6	7,7	1,1		1,1	6,9	0,8

Budget per verksamhet Mnkr	justerad budget 2019	bokslut 2019	årets resultat	Resultatenheternas resultat	Årets resultat efter disposition	bokslut 2018	diff 2019-2018
Barn, Kultur och Fritid	1,6	2,4	0,8		0,8	2,9	-0,5
Arbetsmarknad	11,7	12,4	0,7		0,7	19,0	-6,6
Ek bistånd	15,9	15,8	-0,1		-0,1	15,9	-0,1
<i>varav handläggning</i>	<i>15,2</i>	<i>16,2</i>	<i>1,0</i>		<i>1,0</i>	<i>14,9</i>	<i>-31,1</i>
Summa	170,0	210,4	40,4	0,0	42,0	187,1	23,3
Netto							
Nämnd och förvaltning	50,0	44,5	5,5		5,5	39,8	4,7
Individ och Familjeomsorg	80,0	79,2	0,8		0,8	72,2	7,0
<i>varav lof barn och ungdom</i>	<i>40,8</i>	<i>0,0</i>	<i>0,1</i>		<i>40,8</i>	<i>39,3</i>	<i>-39,3</i>
<i>varav vuxna</i>	<i>15,6</i>	<i>0,0</i>	<i>1,0</i>		<i>15,6</i>	<i>15,5</i>	<i>-15,5</i>
<i>varav socialpsykiatri</i>	<i>23,5</i>	<i>24,0</i>	<i>-0,6</i>		<i>-0,5</i>	<i>23,1</i>	<i>0,9</i>
Stadsmiljö	17,5	19,9	-2,5		-2,5	17,2	2,7
räntor och avskrivningar	7,9	6,8	1,1		1,1	6,3	0,5
Förskoleverksamhet	296,5	293,2	3,3	2,2	1,1	294,0	-0,8
Äldreomsorg	779,1	753,5	25,6	-0,2	25,7	742,1	11,4
Personer med funktionsnedsättning	175,6	173,7	1,9		1,9	168,8	4,9
Barn, Kultur och Fritid	19,0	16,3	2,7	-0,3	3,0	16,2	0,1
Arbetsmarknad	5,7	4,7	1,0		1,0	5,7	-1,0
Ek bistånd	21,0	20,8	0,2		0,2	20,4	0,4
<i>varav handläggning</i>	<i>6,8</i>	<i>7,0</i>	<i>-0,2</i>		<i>-0,2</i>	<i>7,6</i>	<i>31,7</i>
Summa	1 452,3	1 412,6	39,7	1,7	37,9	1 382,8	29,8

Utfall per ansvar

Budget per verksamhet, Mnkr	justerad budget	bokslut	årets resultat	Resultatenheternas resultat	Årets resultat efter disposition	bokslut 2018
Kostnader						
Nämnd och administration	52,6	47,1	5,5		5,5	43,0
Äldreomsorg	875,3	852,7	22,6	-0,2	22,8	837,2
Förskola o parklek	330,6	337,7	-7,1	2,0	-9,1	334,6
Socialtjänst	338,4	358,5	-20,1		-20,1	343,5
Parksmiljö	25,4	27,0	-1,6		-1,6	23,1
Summa	1 622,3	1 623,0	-0,7	1,8	-2,5	1 581,5

Budget per verksamhet, Mnkr	justerad budget	bokslut	årets resultat	Resultatenheternas resultat	Årets resultat efter disposition	bokslut 2018
Intäkter						
Nämnd och administration	0,4	0,6	0,2		0,2	0,5
Äldreomsorg	96,2	99,2	3,0		3,0	95,1
Förskola o parklek	24,2	36,0	11,8		11,8	32,0
Socialtjänst	49,2	74,3	25,1		25,1	65,4
Parksmiljö	0,0	0,3	0,3		0,3	0,0
Summa	170,0	210,4	40,3		40,3	192,9
Netto						
Nämnd och administration	52,2	46,5	5,7		5,7	42,5
Äldreomsorg	779,1	753,5	25,6	-0,2	25,8	742,1
Förskola o parklek	306,4	301,7	4,7	2,0	2,7	302,6
Socialtjänst	289,2	284,2	5,0		5,0	278,1
Parksmiljö	25,4	26,7	-1,3		-1,3	23,1
Summa	1 452,3	1 412,6	39,7	1,8	37,9	1 388,5

Nämndens resultat för året är ett överskott om 39,7 mnkr. Budgeten var netto 34,8 mnkr högre än för 2018. Med hänsyn till resultatenheternas resultat uppgår överskottet till 37,9 mnkr.

Utfallet för kostnader för 2019 uppgår till 1623,0 mnkr och för intäkter till 210,4 mnkr, netto 1412,6 mnkr. Utfallet var netto 24,1 mnkr högre än för 2018.

Redan tidigt under året prognostiserade nämnden ett större överskott. Överskottet hänfördes till äldreomsorgen och i samband med tertialrapport 1 om disponerade nämnden också 3,5 mnkr från äldreomsorg till stadsmiljö (2,5 mnkr) och till arbetsmarknadsåtgärder (1 mnkr), avseende underhållsåtgärder/upprustningar inom parkmiljö samt att öka antal feriearbetande ungdomar.

Nämnden har utifrån prognostiserat överskott inte sökt budgetjustering för städkostnader efter illegala bosättningar i parkerna. Kostnaden för detta uppgår till 2,7 mnkr och redovisas som underskott under verksamhetsområde stadsmiljö.

Då stadsdelen flera år i följd haft större överskott inom äldreomsorgen uppdrog förvaltningen till extern utredare, Sweco, att utreda orsakerna till detta. Genomlysningen pekar på att Östermalms äldre befolkning är friskare och har ett lägre omsorgstagande beroende på bättre hälsa samt att RUT avdrag används i större utsträckning på Östermalm. Se kommentar nedan under rubrik Äldreomsorg samt i bilaga.

Budgeten för investeringar uppgick till 18,5 mnkr och utfallet till 18,5 mnkr, budget i balans totalt men med smärre avvikelser mellan olika anslag vilka kommenteras nedan under Investeringar.

Kommentarer till utfall per verksamhet

Nämnd och förvaltningsadministration

Utfall jämfört med budget

Nämnd och förvaltning redovisar ett överskott om netto 5,5 mnkr. Budgeten uppgick till 50,4 mnkr för kostnader och 0,4 mnkr för intäkter, netto 50,0 mnkr. Utfallet för kostnader uppgick till 45,1 mnkr och för intäkter till 0,6 mnkr, netto 44,5 mnkr. Avvikelse mot budget beror huvudsakligen på lägre kostnader än budgeterat för flytt till nya förvaltningslokaler samt för vakanser under året.

Utfall jämfört med prognos

prognostiserad avvikelse i mnkr			
t1	t2	nov.	bokslut
1,7	4,5	6,0	5,5

Utfall ligger närmare årets senare prognoser. En osäkerhetsfaktor har varit kostnader för lokalprojekt för nya förvaltningslokaler med inflyttning i januari 2020 och vilka kostnader som belastar 2019 respektive 2020.

Kostnads- och intäktsutveckling

Kostnaderna uppgick till 45,0 mnkr och intäkterna till 0,5 mnkr. Motsvarande för 2018 var 40,3 mnkr och 0,5 mnkr.

Personalkostnaderna uppgick till 25,1 mnkr. Motsvarande 2018 var 24,0 mnkr. Ökade kostnader i övrigt avser huvudsakligen kostnader för flytt av förvaltningskontor som uppgick till 3,0 mnkr.

Utfallet av lönerörelsen uppgick till 2,1 procent. Antalet årsarbetare uppgick till 31,25 (28,25 år 2018). Ökningen avser projektledare för lokalprojektet nytt förvaltningskontor, upphandlingssamordnare samt helårseffekt av tillsättningar 2018.

Individ- och familjeomsorg

Individ- och familjeomsorg (IoF) redovisar ett samlat nettoöverskott 0,8 mnkr där IoF barn och ungdom visar överskott om 6,0 mnkr, IoF vuxna överskott om 1,0 mnkr, socialpsykiatri underskott om 0,6 mnkr och flyktingmottagande underskott om 5,6 mnkr.

Budgeten uppgick till 93,9 mnkr för kostnader och 13,9 mnkr för intäkter, netto 80,0 mnkr. Utfallet för kostnader uppgick till 116,4 mnkr och för intäkter till 37,2 mnkr, netto 79,2 mnkr. Avvikelse mot budget avser främst kostnader och intäkter för placering och handläggning av ensamkommande barn som hanterats av Kungsholmens stadsdelsförvaltning under året och reglerats mot Östermalm i samband med bokslut samt lägre vård- och personalkostnader inom IoF barn och ungdom och lägre vårdkostnader inom socialpsykiatri. IoF vuxen visade ökade kostnader för vård.

prognostiserad avvikelse i mnkr			
t1	t2	nov.	bokslut
-4,6	-4,6	-2,8	1,1

Avvikelsen mot årets senare prognoser avser främst statsbidragsintäkter för ensamkommande barn som varit svåra att prognostisera samt en viss försiktighet vid prognostisering av placeringskostnader och svårigheter att bedöma behov av framtida insatser.

Kostnads- och intäktsutveckling

Kostnaderna uppgick till 116,4 mnkr och intäkterna till 37,2 mnkr. Motsvarande för 2018 var 88,6 mnkr och 16,4 mnkr. Utfallet för kostnader för flyktingmottagande uppgick till 31,0 mnkr och för intäkter till 22,3 mnkr, netto 8,7 mnkr. För 2018 uppgick kostnaderna till 11,5 mnkr och intäkterna till 5,8 mnkr, netto 5,7 mnkr. Ökade kostnader och intäkter beror på övergång till bruttoredovisning av kostnader och intäkter jämfört med fjolårets nettoredovisning. Kungsholmens stadsdelsförvaltning, som handlägger insatser riktade mot ensamkommande ungdomar, redovisade bruttokostnader och intäkter under 2018 varför Östermalm fick redovisa netto för att inte blåsa upp stadens omslutning. Efter att Kungsholmens stadsdelsförvaltning fått revisionssynpunkter på detta är det justerat till 2019.

Personalkostnaderna uppgick till 40,7 mnkr. Motsvarande 2018 var 41,5 mnkr. Minskning av personalkostnader om 1,8 mnkr har skett inom ungdomsmottagningen då all medicinsk personal (barnmorskor och läkare) gått över till Region Stockholm i samband med ett nytt samverkansavtal. Mindre ökningar av personalkostnader återfinns inom samtliga områden där egen personal är verksam som socialsekreterare inom IoF samt boendestödjare inom socialpsykiatri. Totalt blev ökning för egen personal ca 1,0 mnkr bland annat som resultat av lönerörelsen som uppgick till 2,13 procent. Antal anställda har dock minskat med 0,8 årsarbetare.

Entreprenadkostnaderna uppgick till 29,1 mnkr (33,1 mnkr 2018), minskningen är samlat resultat för vårdkostnader där kostnader inom IoF barn och vuxna minskat med 3,0 respektive 1,3 mnkr medan kostnader inom socialpsykiatri har ökat med 1,7 mnkr. Lokalkostnaderna minskade med 0,6 mnkr och uppgick till 8,8 mnkr. Övriga kostnader ökade med 0,3 mnkr och uppgick till 4,9 mnkr.

Intäkter har minskat med 1,5 mnkr från föregående år. Minskningen avser intäkter från Region Stockholm då ungdomsmottagningen med anledning av nya avtalet som gett minskade personalkostnader men även minskade ersättningar.

Stadsmiljö

Utfall jämfört med budget

Stadsmiljö redovisar underskott om netto 1,3 mnkr. Budgeten uppgick till 25,4 mnkr och utfallet till 26,7 mnkr, netto ett underskott om 1,3 mnkr.

Underskott avser extrakostnader i samband med städning efter illegala bosättningen om 2,7 mnkr. Nämnden har inte sökt kompensation för dessa kostnader utifrån prognostiserat överskott totalt i nämnden. För kapitalkostnaderna redovisas överskott om 1,1 mnkr som följd av sena aktiveringar av gjorda investeringar.

För extra driftmedel parkmiljöavdelningen erhöll i samband med tertialrapport 1 har avdelningen genomfört följande trygghets och kvalitetshöjande insatser: Underhåll av parkvägarna med nytt gruslager i Humlegården och i Karlavägens allé. Åtgärdat eftersatt underhåll i Humlegården i samband med 400 årsjubileet. Bland annat målning av gräskantskydd, upprustning av planteringar. Renoverat gräsmattan i Ellen Keys park samt

renovering av planteringar Bland annat vid före detta Spårvagnsstallet. Slyröjning har utförts i Ekhamnen.

Förvaltningen har även erhållit 0,8 mnkr för god vattenstatus genom restaurering av vårmarken vid Kaknäs ängar. Projektet finansieras även genom medel från länsstyrelsen samt egna driftsmedel. Projektet avslutas under våren 2020.

Utfall jämfört med prognos

prognostiserad avvikelse i mnkr			
t1	t2	nov.	bokslut
0,0	-2,9	-2,5	-1,3

Avvikelse mot prognos avser sena aktiveringar av parkinvesteringar som medförde överskott på kapitalkostnaderna.

Förskoleverksamhet

Utfall jämfört med budget

Förskoleverksamhet redovisar ett överskott för året om netto 3,3 mnkr, efter resultatdisposition om 2,2 mnkr ett överskott om 1,1 mnkr. Budgeten uppgick till 320,2 mnkr för kostnader och 23,7 mnkr för intäkter, netto 296,5 mnkr. Utfallet för kostnader uppgick till 328,0 mnkr och för intäkter till 34,8 mnkr, netto 293,2 mnkr. Överskottet avser överskott för utförarenhet Norra Djurgårdsstaden samt ej ianspråktaga medel då Jackproppens öppna förskola öppnar 2020 och inte som först planerades under hösten 2019. Att kostnaderna är högre än budget beror till stor del på ett större antal inskrivna barn. Intäktsavvikelsen består till stor del av bidrag från Arbetsförmedlingen för nystartsjobb och extratjänster, bidrag från Utbildningsnämnden för anställda som gått på vidareutbildning samt betalning från andra kommuner för interkommunala barn.

Utfall jämfört med prognos

prognostiserad avvikelse i mnkr			
t1	t2	nov.	bokslut
0,0	0,0	0,0	1,1

Avvikelse stämmer väl med prognostiserat utfall i tertiärrapport 2 med avvikelse om 0,4%.

Kostnads- och intäktsutveckling

Kostnaderna uppgår till 328 mnkr och intäkterna till 34,8 mnkr, netto 293,2 mnkr. Motsvarande för 2018 var 324,5 mnkr (ökning 1 procent), 30,5 mnkr (ökning med 14,1 procent), netto 294 mnkr (minskning 0,3 procent).

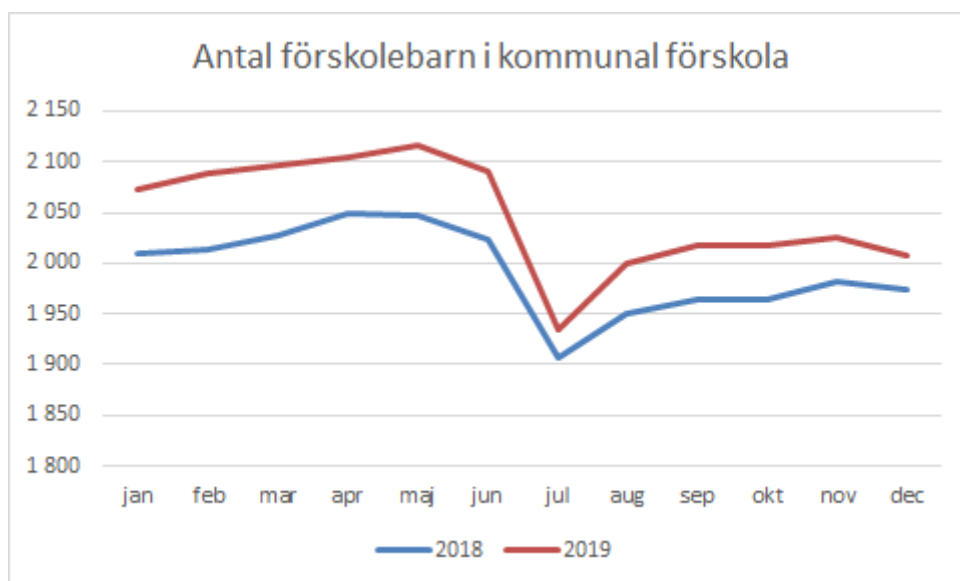
Antalet inskrivna barn i kommunal förskoleverksamhet har under året i genomsnitt varit 2048, en ökning med 55 barn från 2018. Andel barn i kommunal verksamhet utgjorde 56,6 procent av det totala antalet barn i förskoleverksamhet i stadsdelen (i genomsnitt 3619 barn). 2018 var motsvarande 56 procent.

Kostnaderna utgörs huvudsakligen av personalkostnader. De uppgick till 237,7 mnkr vilket motsvarar 72 procent av bruttokostnaderna (72,8 procent 2018). Motsvarande kostnader 2018

var 235 mnkr. Antal årsarbetare uppgick för året till 507,2 (530,4 år 2018). Minskning av årsarbetare beror dels på fler heltidsanställda dels att visstidsanställningar har löpt ut. Utfallet för lönerörelsen uppgick till 2,67 procent.

Lokalkostnader uppgick till 56,5 mnkr, en ökning med 3,7 mnkr jämfört med 2018. Ökningen avser höjda hyror. Hyreskostnader per barn motsvarar 26,8 tkr, en ökning med 6 procent (25,2 tkr 2018).

Intäktsökningen avser ökade intäkter för barnomsorgsavgifter (fler barn) samt ökade intäkter för nystartsjobb och extratjänster.

Äldreomsorg

Utfall jämfört med budget

Budgeten uppgår till 875,3 mnkr för kostnader och 96,2 mnkr för intäkter, netto 779,1 mnkr. Det är i jämförelse med 2018 en ökning av nettobudgeten med 14,8 mnkr. Äldreomsorgen redovisar för året ett nettoöverskott om 25,6 mnkr vilket efter resultatdisposition om 0,1 mnkr för resultatenhet ger ett överskott om 25,7 mnkr. Utfallet för kostnader uppgick till 852,7 mnkr och för intäkter till 99,2 mnkr, netto 752,3 mnkr. Överskottet 2019 beror huvudsakligen på att beställarsidans kostnader är lägre än budget för insatser inom såväl hemtjänst som vård- och omsorgsboende.

Stadsdelsförvaltningen har uppdragit till SWECO att utreda orsaker till överskott inom äldreomsorgen på Östermalm. Swecos rapport visar att omsorgstagandet på Östermalm är lägre än förväntat enligt fördelningsnyckeln. Detta gäller i stort sett alla grupper oavsett inkomst, ensam- eller samboende och de flesta åldrar. Däremot finns inget som pekar på att biståndsbedömningen är stramare utan snarare att den är något mer generös om man tar hänsyn till grad av funktionsnedsättning. Det tyder på att de äldre östermalmarna är friskare än äldre i staden i övrigt, även med hänsyn tagen till inkomstnivå och ensam-/samboende.

Utfall jämfört med prognos

prognostiserad avvikelse i mnkr			
t1	t2	nov.	bokslut
23,0	27,0	29,0	25,7

Avvikelsen stämmer med prognostiserat utfall i tertialrapport 2.

Kostnads- och intäktsutveckling

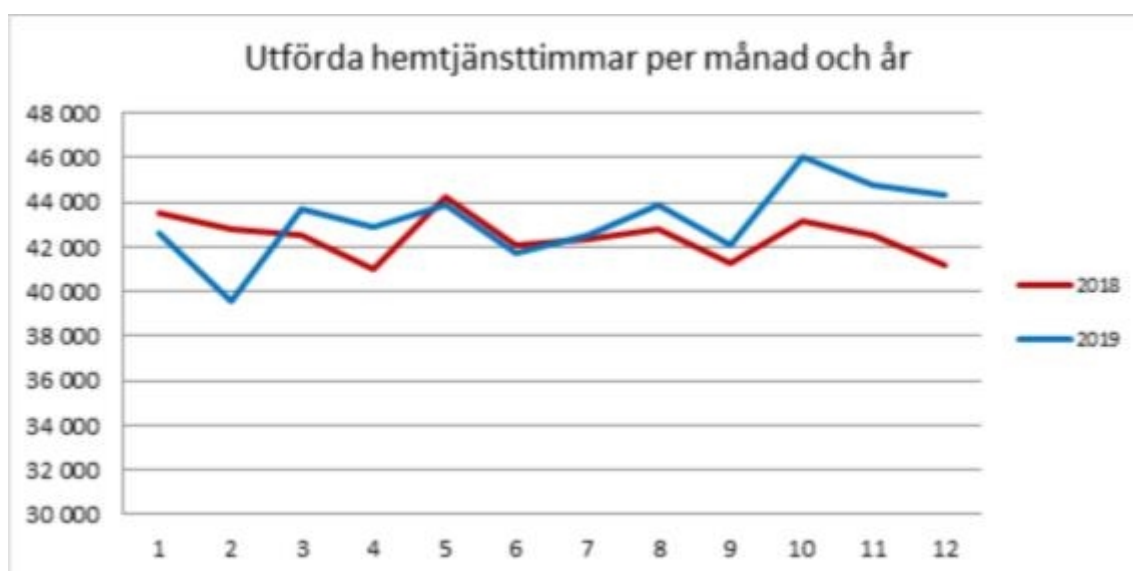
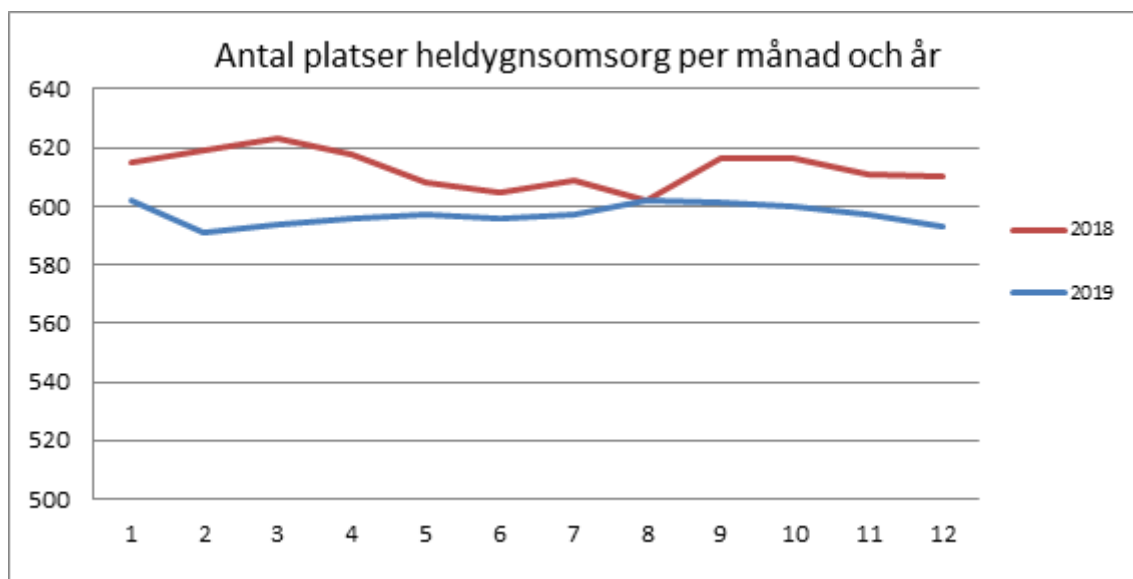
Kostnaderna uppgår till 852,7 mnkr och intäkterna till 99,2 mnkr, netto 753,5 mnkr. Motsvarande för 2018 var 837,2 mnkr och 95,1 mnkr, netto 742,1 mnkr. Kostnaderna har ökat med 1,9 procent och intäkterna med 4,3 procent.

Påverkande faktorer för kostnadsutvecklingen är framför allt prishöjning med i snitt med 2,3 procent och ökat antal omsorgsinsatser för hemtjänsten. Antal platser på vård och omsorgsboenden uppgår i snitt till 597 platser per månad. Snittet för år 2018 var 613 platser. Antal platser inom vård och omsorgsboenden har minskat med 2,6 procent. Utförda hemtjänsttimmar uppgår i snitt till 43 160 timmar per månad vilket är en ökning med 1,7 procent jämfört med snittet för utförda timmar 2018 som i snitt var 42 448 timmar per månad. Nettokostnaderna för entreprenadkostnader och intäkter för vård och omsorgsplatser har minskat med 16,5 mnkr och för hemtjänsten har det ökat med 6,5 mnkr.

Under verksamhetsåret har Kampementets vård- och omsorgsboende övergått till entreprenaddrift i juni. Rio Vård och omsorgsboende tillkom under november 2018. Hela hemtjänsten har under verksamhetsåret fått stjärnmärkning för genomförda utbildningar i personalgrupperna vilket påverkat med ökade kostnader för vikarier under utbildning och intäkter från Äldreförvaltningen som kompensation för detta.

Förvaltningens ökade intäkter består i huvudsak av ökad intern handel med andra förvaltningar. Intäkter för sålda platser till andra förvaltningar är 22,6 mnkr. 2018 var motsvarande intäkt 17,1 mnkr. Ökningen är 5,5 mnkr eller 32,2 procent.

Antal årsarbetare per den sista december uppgick till 300, motsvarande för 2018 var 405. Den stora förändringen beror på verksamhetsövergångarna för Kampementets vård- och omsorgsboende. Personalkostnaderna uppgår till 197,7 mnkr. Motsvarande 2018 var 178,9 mnkr. Ökningen beror huvudsakligen på helårseffekt av övertagandet av Rio vård- och omsorgsboende. Utfallet för lönerörelsen gav i snitt 2,19 procent.

Stöd och service för personer med funktionsnedsättning

Verksamhetsområdet redovisar ett nettoöverskott om 2,2 mnkr. Budgeten uppgick till 182,2 mnkr för kostnader och 6,6 mnkr för intäkter, netto 175,6 mnkr. Utfallet för kostnader uppgick till 181,4 mnkr och för intäkter till 7,7 mnkr, netto 173,7 mnkr. Överskott återfinns inom kostnader för 20 första timmar LASS med 2,3 mnkr samt hos egna utförare med 0,9 mnkr där fyra av fem LSS bostäder redovisar samlat överskott om 1,5 mnkr medan Tyresta gruppbostad visar ett underskott om 0,6 mnkr. Kostnader för lokaler och persontransporter kopplade till resor till daglig verksamhet översteg budgeten med 1,3 mnkr.

Utfall jämfört med prognos

prognostiserad avvikelse i mnkr			
t1	t2	nov.	bokslut
0,0	0,0	-1,7	2,2

Prognosen har förbättrats avsevärt under årets sista månad huvudsakligen beroende på för högt beräknade kostnader för 20 första timmar LASS.

Kostnads- och intäktsutveckling

Kostnaderna uppgick till 182,2 mnkr och intäkterna till 6,6 mnkr. Motsvarande för 2018 var 175,7 mnkr och 6,9 mnkr. Personalkostnaderna uppgick till 35,8 mnkr. Motsvarande 2018 var 33,1 mnkr. Utfallet av lönerörelsen uppgick till 2,20 procent. Antal årsarbetare uppgick till 54,3 (52,8 2018).

Entreprenadkostnaderna uppgick till 105,0 mnkr (99,2 mnkr 2018), ökningen om 5,8 mnkr är ett samlat resultat där kostnader för daglig verksamhet (ökning 1,3 mnkr), vuxen och barnboende LSS (ökning 4,4 mnkr), LSS assistans (ökning 2,3 mnkr) bland annat ökat. Kostnader för turbundna resor har ökat marginellt med 0,2 mnkr. Lokalkostnader uppgick till 8,5 mnkr (8,2 mnkr 2018). Övriga kostnader minskade med 0,3 mnkr och uppgick till 34,9 mnkr. Kostnaderna för 20 första timmar LASS minskade med 3,1 mnkr.

Barn, kultur och fritid

Barn, kultur och fritid redovisar ett för året ett överskott om 2,7 mnkr. Budgeten uppgick till 20,6 mnkr för kostnader och 1,6 mnkr för intäkter, netto 19,0 mnkr. Utfallet för kostnader var 18,7 mnkr och för intäkter 2,4 mnkr, netto 16,3 mnkr. Med hänsyn tagen till resultatdisposition uppgår överskottet till 3,0 mnkr. Avvikelse för kostnader avser huvudsakligen minskade kostnader på grund av vakanser, minskade kostnader på grund av senareläggning av start för parkleken Jackproppen samt ökade statsbidragsintäkter.

Utfall jämfört med prognos

prognostiserad avvikelse i mnkr			
t1	t2	nov.	bokslut
0,0	0,0	0,3	3,0

Avvikelse blev mot prognos förklaras av för stor försiktighet i prognosen utifrån flera nya medarbetare inom området.

Kostnads- och intäktsutveckling

Kostnaderna uppgår till 18,7 mnkr och intäkterna till 2,4 mnkr. Motsvarande för 2018 var för kostnader 19,1 mnkr och för intäkter 2,9 mnkr.

I årets ordinarie kolloverksamhet deltog 220 barn och unga, 87 pojkar och 133 flickor. Det är en ökning med 6,8 procent jämfört med år 2018. Nettokostnader uppgick till 1,5 mnkr, en ökning med 0,1 mnkr jämfört med 2018.

Antal årsarbetare uppgick till 19,95 (20,0 2018). Utfallet för lönerörelsen uppgick till 1,87 procent. Personalkostnaderna uppgick till 11,3 mnkr, en ökning med 0,3 mnkr. Entreprenadkostnaderna uppgick till 2,4 mnkr, en minskning med 0,3 mnkr som avser utökad omfattning av kolloverksamhet och kulturevenemang.

Föreningsbidrag har utbetalats motsvarande 1,4 mnkr (1,4 mnkr 2018).

Arbetsmarknadsåtgärder

Utfall jämfört med budget

Verksamhetsområdet redovisar nettoöverskott om 1,0 mnkr. Budgeten uppgick till 17,4 mnkr för kostnader och 11,7 mnkr för intäkter, netto 5,7 mnkr. Utfallet för kostnader uppgick till 17,1 mnkr och för intäkter till 12,4 mnkr, netto 4,7 mnkr. Överskott återfinns inom insatser för visstidsanställningar och OSA-anställningar.

Utfall jämfört med prognos

prognostiserad avvikelse i mnkr			
t1	t2	nov.	bokslut
-1,0	-1,0	0,6	1,0

Avvikelsen stämmer väl mot årets senare prognoser.

Kostnads- och intäktsutveckling

Kostnaderna uppgick till 17,1 mnkr och intäkterna till 11,7 mnkr. Motsvarande för 2018 var 24,7 mnkr och 19,0 mnkr. Minskade kostnader och intäkter återfinns inom feriearbeten då Kungsholmen och Norrmalm har tagit över ansvaret för denna insats för sina ungdomar från och med 2019.

Ekonomiskt bistånd

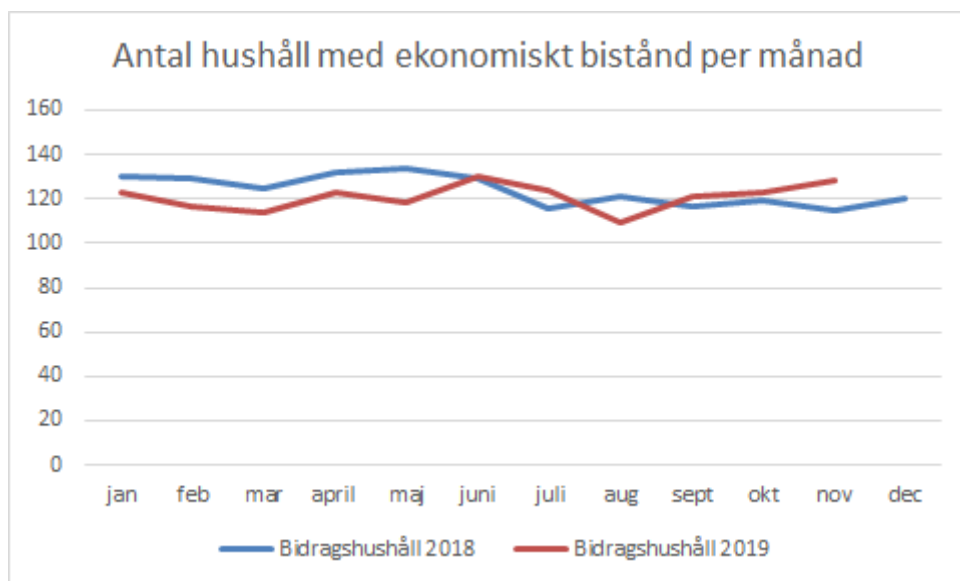
Verksamhetsområdet redovisar nettoöverskott om 0,2 mnkr. Budgeten uppgick till 36,9 mnkr för kostnader och 15,9 mnkr för intäkter, netto 21,0 mnkr. Utfallet för kostnader uppgick till 36,6 mnkr och för intäkter till 15,8 mnkr, netto 20,8 mnkr. Överskott avser minskade kostnader för försörjningsstöd.

prognostiserad avvikelse i mnkr			
t1	t2	nov.	bokslut
0,0	0,0	-0,3	0,2

Avvikelsen stämmer väl mot prognos.

Kostnads- och intäktsutveckling

Kostnaderna uppgick till 36,6 mnkr och intäkterna till 15,8 mnkr. Motsvarande för 2018 var 36,3 mnkr och 15,9 mnkr. Enheten samfinansieras av de tre förvaltningarna. Personalkostnader har ökat med 1,8 mnkr och uppgick till 17,2 mnkr, kostnader för konsulter och entreprenad har minskat med 0,7 mnkr och uppgick till 1,5 mnkr, lokalkostnader inklusive bevakning har minskat med 0,2 mnkr. Kostnader för försörjningsstöd har minskat med 0,4 mnkr men intäkter (återkrav, ersättningar från försäkringskassan har minskat med 1,4 mnkr, nettokostnader har således ökat med 1,0 mnkr). Antal bidragshushåll har minskat från i snitt 124 för 2018 till 121 för 2019. Medelbidrag per månad och hushåll har ökat med i snitt 5 procent från 9232 kr för 2018 till 9711 kr (uppgifter per november).

Resultatenheter

Från 2018 hade resultatenheterna 6,3 mnkr i resultattfond. Årets resultat är 1,7 mnkr varför 8,1 mnkr förs till 2019. Parklekarna Östermalm avvecklas som egen resultatenhet i samband med bokslut 2019. Från 2020 ingår de i Centrala Östermalms förskolors ansvarsområde. Tre resultatenheter har ökat sin fond, Engelbrekt-Gärdets förskolor, Östermalms Centrala förskolor och Hedvig Eleonora förskolor. Parklekarna har nyttjat av sina fonder under året liksom dagverksamheten. Enheternas resultat framgår av bilaga 2.

Investeringar

Investeringar 2019, Mnkr	Budget 2019	Bokslut 2019	Avvikelse	prognos t2	kommentar
Parkinvesteringar	3,4	2,4	+1,0	3,4	
Reinvesteringar	2,1	2,6	-0,5	2,1	
Investeringar med nycklade medel	7,0	6,9	+0,1	7,0	
Inventarier och maskiner	2,2	3,9	-1,7	2,2	
Klimatinvesteringar	2,9	2,4	+0,5	2,7	0,5 mnkr erhöles i T2
Trygghetsinvesteringar	0,9	0,3	*0,6	0,9	0,9 mnkr erhöles i T2
Totalt	18,5	18,5	0	18,3	

Budget för parkinvesteringar (inklusive reinvesteringar och nycklade medel) uppgick till 12,5 mnkr och utfallet uppgick till 11,9 mnkr, överskott om totalt 0,6 mnkr (se kommentarer under Parkinvesteringar).

Budget för inventarier och maskiner uppgick till 2,2 mnkr och utfall till 3,9 mnkr, underskott

om 1,7 mnkr. Underskott avser inventarier till nytt förvaltningskontor där investeringarna påbörjades december 2019 och avslutas 2020. Ökad investeringsbudget för nytt förvaltningskontor begärd i verksamhetsplan 2020.

Budget för klimatinvesteringar uppgick till 2,9 mnkr och utfall till 2,4 mnkr.

Klimatinvesteringarna avsåg klimatsmarta skräpkorgar, robotgräsklippare, elcyklar, utbyte av värme- och ventilationssystem, utbyte av vitvaror och byte av ljusarmaturer. Respektive klimatinvestering kommeterad i bilaga.

Budget för trygghetsinvesteringar uppgick till 0,9 mnkr och utfall till 0,3 mnkr.

trygghetsinvesteringarna avsåg belysningsåtgärder i Humlegården och bollplaner.

Investeringen om 0,6 mnkr i bollplaner kunde inte effektueras på grund av tidsbrist hos entreprenör och beställare. För dessa medel begärs ombudgetering.

Investering parkmiljö

Stadsdelsnämnden har en budget på 12,5 mnkr enligt verksamhetsplan 2019 för investeringar i parker och grönområden. Därtill har beviljades stadsdelsnämnden klimatinvesteringsmedel om 0,6 mnkr för skräpkorgar med solcellkomprimering samt robotgräsklippare inom parkmiljöverksamheten. I samband med tertialrapport 2 beviljades nämnden trygghetsmedel om sammanlagt 0,9 mnkr för belysning i Humlegården och på bollplaner.

Mnkr	Budget 2019	Utfall VB
Centrala medel		
Dianaparken	3,0	1,9
Prins Bertils allé	1,0	0,9
Humlegården	1,5	2,2
Nycklade medel		
Lekplats i kvarteret Krubban	3,6	4,2
Ellen Keys park	0,5	0,5
Småparker och grönområden	1,0	1,3
Prins Bertils allé	0,5	0
Discgolfbana	0,4	0,2
Humlegårdens parklek	1,0	0,7
Summa	12,5	11,9
Klimatinvesteringar		
Solcellkomprimerade skräpkorgar	0,5	0,5
Robotgräsklippare	0,1	0,1
Trygghetsmedel		
Belysning Humlegården	0,3	0,25
Bollplaner	0,6	0
Totalt	14,0	12,8

Vissa budgetjusteringar har behövt göras under det gångna året. Upprustningen av Dianaparkens lekplats uppgår till en lägre kostnad än beräknat. Mindre arbeten återstår vilket

gör att projektet löper över årsskiftet och även ger en mindre belastning på 2020 års budget. Även kostnaden för upprustningen av Prins Bertils allé blev mindre än beräknat, projektet väntar på tillstånd från Länsstyrelsen som medfört att sjuka träd ännu inte tagits ned och återplantering inte skett enligt plan. Projektet slutförs därför under 2020, det utförs med samfinansiering av Länsstyrelsen. Kostnaden för kv Krubbans lekplats höjdes mot planerat som följd av utökade projekterings- och markarbeten styrda av platsens förutsättningar. I Humlegården utfördes fler reinvesteringssåtgärder än planerat vilka blev möjliga i samband med att andra projektkostnader sjönk. Sökta trygghetsmedel för bollplaner har inte kunnat färdigställas på grund av tidsbrist hos entreprenör och beställare. Nämnden begär därför att medlen flyttas till 2020.

Ombudgeteringar

Nämnden begär ombudgetering 0,6 mnkr för investering bollplaner, trygghetsmedel.

Medel för lokaländamål

För förskolor med hög hyra har nämnden i samband med tertialrapport 2 erhållit 8 mnkr.

Förskolan Anna med två avdelningar har öppnat i Norra Djurgårdsstaden och garantiförskolan i Dianagården stängts.

Under året har ett stort arbete för att gå in i nya förvaltningslokaler 2020 pågått.

Kampementets vård- och omsorgsboende övergick i enskild regi (Temabo) den 11 juni.

Under hösten har ungdomsmottagningen flyttat till nya lokaler på Frejgatan.

Personligt ombud har flyttat till Drakenbergsgatan.

Analys av balansräkning

Balansräkning		
Tillgångar, mnkr	2019	2018
Kundfordringar (15xx, 16xx), bl.a. hemtjänst- och barnomsorgsavgifter	14,4	31,6
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter (konto 17xx)	57,9	37,2
Summa omsättningstillgångar	72,3	68,8
Summa anläggningstillgångar	113,9	104,3
Summa tillgångar	186,2	173,1

Skulder och eget kapital, mnkr	2019	2018
Leverantörsskulder (konto 25xx)	87,8	92,0
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter (konto 29xx)	66,9	44,3
Inkomster Pågående ny-, till- och ombyggnad	7,9	7,3
Summa skulder	162,6	143,6

Skulder och eget kapital, mnkr	2019	2018
Eget kapital	23,6	29,5
Summa skulder och eget kapital	186,2	173,1

Kommentarer till balansräkningen bokslut år 2019

Årets resultat enligt balansräkningen på en stadsdel visar skillnaden mellan tillgångar och skulder exklusive bankrörelsen som ligger centralt i form av en stadskassa.

Under årets resultat redovisas vid bokslutet det egna kapitalet till 23,6 mnkr inklusive resultatfonder. En förändring från bokslutet år 2018 på 5,9 mnkr som då uppgick till 29,5 mnkr.

Resultatfonden har ökat under året med 1,8 mnkr och uppgår nu till 8,1 mnkr. Resultatfonden innehåller i princip endast resultatenheter inom Förskola och Parklek 8,1 mnkr. Inom äldreomsorgens demensdagvård har fonden minskat och är nästan 0,0 mnkr.

Våra tillgångar i form av investeringar i parker har ökat netto med 9,0 mnkr. Investeringar i maskiner och inventarier har minskat med 1,4 mnkr. Ökat har investeringar med förbättringsutgifter i hyrda lokaler främst byte av ventilation och byte av belysning enligt de klimatsatsningar som gjorts under året. Bilar och andra transportmedel har också ökat, inköp av elcyklar och förändrade regler kring leasade bilar har påverkat bokföringen. Leasingkostnader bokfördes tidigare över resultaträkningen, numera aktiveras dessa avtal och påverkar balansräkningen.

Kundfordringar

Kundfordringar har minskat sedan år 2018 med 17,1 mnkr och uppgår till 14,4 mnkr. Fordringarna har minskat främst för stadsinterna kunder och beror på att vi avvecklat Kampementets vård- och omsorgsboende som numera drivs av extern leverantör. Vid förra årets bokslut hade vi också fakturerat Länsstyrelsen 4 mnkr för investeringar på Sportfälten och reglerat semesterlöneskulden vid övertagandet av Rio vård- och omsorgsboende.

Andel av kundfordringar som är att betrakta som osäkra har minskat med 1,6 mnkr. I år har nedskrivning och makulering av kundfordringar som inte har kunnat drivas in varit högre.

Förutbetalda kostnader och intäkter

Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter avseende hyror och övriga interimsfordringar har ökat med 20,6 mnkr till 57,9 mnkr jämfört med 37,3 mnkr i bokslutet för 2018. Det beror i huvudsak på en uppbokning på fordringarna för ersättningar från Migrationsverket om 18,3 mnkr.

Leverantörsskulder

Leverantörsskulden har minskat med 4,2 mnkr jämfört med föregående år. Minskningen av leverantörsskulder märks mellan den handel som förvaltningen har mellan stadens bolag och förvaltningar. Vid årsskiftet 2018 fanns fakturor ifrån Trafikkontoret i leverantörsreskontran på 2,4 mnkr samt fakturor ifrån Stockholmshem och SISAB för hyror. Dessa fakturor var redan reglerade innan den 31 december 2019.

Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

Upplupna kostnader har ökat med 22,6 mnkr och avser främst slutregleringen år 2019 för hanteringen av ensamkommande barn som hanteras av Kungsholmens stadsdelsförvaltning.

Uppbokningen totalt är 66,9 mnkr och består av fakturor avseende december som inte hann faktureras innan period 12 stängdes. Timlöner som avser december men betalas ut först i januari bokas upp till 2019 samt alla slutavräkningar för stadsintern handel såsom handläggningen av försörjningsstöd, parkskötsel, ungdomsmottagning, ekonomiadministration.

Bedömning av nämndens interna kontroll

Tillräcklig

Analys

Nämnden bedömer att den interna kontrollen under 2019 varit tillräcklig.

Bedömningen baseras på uppföljningen av förvaltningens operativa arbete, granskningar av externa utförare samt uppföljning av den egna interna kontrollen.

I bilaga 7 beskrivs resultatet av uppföljningen av intern kontrollplan 2019.

Därtill har uppföljning av de åtgärder som togs fram i samband med väsentlighets- och riskanalysen gjorts, både i samband med tertialrapport 2 och verksamhetsberättelsen. Uppföljningen visar att flertalet åtgärder är genomförda. Ett fåtal har pausats i avvaktan på nya centrala styrdokument som är under beredning. I något fall avvaktas rekrytering av ny samordnare/uppföljningsansvarig.

Kvalitetsarbete

Utveckling av det systematiska kvalitetsarbetet

Nämndens systematiska kvalitetsarbete utgår från stadens program för kvalitetsutveckling och de prioriterade utvecklingsområden som beskrivs där. Ett utvecklingsarbete genomfördes i samband med att verksamhetsplan 2019 togs fram, för att tydliggöra fokusområden, arbetssätt som ska leda fram till de förväntade resultaten samt för att göra de förväntade resultaten uppföljningsbara. Syftet var att skapa tydlighet och förbättra förutsättningarna att följa resultatutvecklingen. Avdelningarna därefter, har under året, vidareutvecklat arbetet med kvalitets- och resultatdialoger inom respektive verksamhetsområde.

Under hösten påbörjades en analysutbildning för chefer och nyckelpersoner för att stärka förmågan att genomföra analyser på ett systematiskt sätt. Syftet är även att skapa en gemensam grund för att utveckla arbetet med analys inom förvaltningen. I förlängningen handlar det om att stärka användbarheten i analyserna, oavsett om syftet är återkoppling till verksamheten som ett direkt underlag för verksamhetsutveckling eller om syftet är att bidra med beslutsunderlag till nivåer högre upp i styrkedjan.

Mer om respektive verksamhets kvalitetsarbete finns att läsa under respektive mål för verksamhetsområdet, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5 samt 3.2. Se även bilaga 6, Kvalitetsredovisning 2019 Östermalms kommunala förskolor.

Innovation

Under året har ett förvaltningsgemensamt utvecklingsarbete pågått för att stärka förmågan att främja innovationer, innovativa arbetssätt och samarbete med externa parter. Tema för chefsforum har under året bland annat varit tillitsbaserad styrning och ledning samt

innovation. Deltagarna har fått ta del av inspirationsföreläsningar och arbetat med frågor under ledning av Tillitsverket, projektledaren för stadens Idésluss samt sedermera även stadens biträdande innovationsdirektör. Stöd- och serviceenheten har under hösten arbetat med innovation i form av träffar med en av stadens projektledare för innovation. Medarbetarna har utifrån träffarna arbetat med enhetens framtida organisation för att skapa förutsättningar för ett så effektivt, nyskapande och innovativt arbetssätt som möjlig.

I nämndens uppföljningsrapporter lyfts goda exempel från verksamheterna fram. Verksamheterna tar i sin tur del av andras goda exempel på effektiva och innovativa arbetssätt genom att omvärldsbevaka både inom och utanför staden. Äldreomsorgen har under året inlett ett samarbete med Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning och det Vinnovafinansierade projektet Verklighetslab Stureby, där bland andra KI och KTH medverkar. Verklighetslabbet testar och validerar produkter, arbetssätt och tjänster som kan bidra till att utveckla framtidens äldreomsorg.

Redovisning av inkomna synpunkter och klagomål

Inkomna synpunkter och klagomål har behandlats i enlighet med förvaltningens rutin.

Verksamhetsområde	Totalt antal 2018 (varav beröm)	Totalt antal 2019 (varav beröm)
Förskola och parklek	19 (3)	75 (25)
Socialtjänst	23(0)	123 (49)
Äldreomsorg	78 (4)	74 (1)
Parkmiljö*	614 (12)	1316 (25)

Analys

Förskola och parklek

Under året har det inkommit 75 synpunkter och klagomål, varav 25 varit beröm. Ökningen från 2018 beror på förbättrade rutiner för hur den interna statistiken hanteras. Framförda synpunkter och klagomål har främst handlat om personalen: sammansättningen i arbetslag, förändringar i arbetslag, sjukfrånvaro, kompetens och bemötande. Därefter följer reaktioner på barngruppernas sammansättning, barngruppernas storlek, barns förhållningssätt till varandra samt missnöje med det egna barnets placering i en viss barngrupp. Synpunkter och klagomål har även gällt lokaler, material, gårdar och utevistelser. Beröm har framför allt gällt bemötande, information, kommunikation, kompetens och förhållningssätt.

Socialtjänsten

Under året har det inkommit 123 synpunkter och klagomål, varav 49 är beröm. Inom myndighetssidan gäller klagomålen främst bemötande, tillgänglighet och handläggning men även samarbete och information. Hos utförarna gäller klagomålen främst störande ljud från boende. Beröm har samtidigt inkommit gällande bemötande, tillgänglighet och insatser.

Äldreomsorg

Under året har det inkommit 74 synpunkter och klagomål, varav ett beröm. Sju klagomål avser enheten för biståndsbedömning. De handlar främst om bemötande, avgifter, handläggning och information. 16 klagomål avser vård- och omsorgsboenden. Dessa handlar främst om bemötande, kvalitet på insatser, kommunikation, vårdhygien och medicinhantering. 47 klagomål avser hemtjänst och handlar främst om bemötande, uteblivna insatser och

kvalitet på utförda insatser. Övriga klagomål avser korttidsboende och Trygghetsjouren. Det beröm som inkommit gäller bemötande på vård- och omsorgsboende.

Parkmiljö

Under året har det kommit in 1316 ärenden gällande parkmiljö, vilket är en ökning med 550 synpunkter från föregående år. Ökningen av synpunkter och klagomål beror troligtvis på en ökad användning av den digitala mobilapplikationen Synpunktsportalen samt en växande befolkning i Norra Djurgårdsstaden.

Av de inkomna ärendena är 509 felanmälningar, 391 klagomål, 325 frågor, 66 idéer och 25 beröm. Flest klagomål har rört parkunderhåll, såsom eftersatt underhåll av grus- och gräsytor, samt lösspringande hundar i parkerna. Många klagomål har också rört trasig eller sliten lekutrustning på lekplatserna samt nedfallna träd, efter stormen Alfrida i början på året och torkskadade/döda träd till följd av torkan sommaren 2018.

Kvalitetsarbete utifrån SOSFS 2011:9

Äldreomsorg

I äldreomsorgen har egen regi, entreprenader och verksamheter upphandlade enligt LOV följts upp enligt stadsgemensamma uppföljningsmodeller framtagna av äldreförvaltningen. Uppföljningarna genomförs av utvecklingssekreterare, medicinskt ansvarig sjuksköterska, MAS, och medicinskt ansvarig för rehabilitering, MAR. Uppföljningsarbetet omfattar flera olika delar som till exempel bemanning, dokumentation, kvalitetsledningssystem och platsbesök, såväl anmälda som oanmälda, i verksamheterna. MAS har regelbunden kontakt och avstämning med verksamheterna angående följsamhet mot riktlinjer och regler på hälso- och sjukvårdens område. Uppföljningar av egen regi och entreprenader redovisas till stadsdelsnämnden, uppföljning av LOV-verksamheter redovisas till äldrenämnden.

Verksamheter med hälso- och sjukvårdsansvar upprättar årligen en patientsäkerhetsberättelse med beskrivning av vad verksamheten har gjort för att identifiera, analysera och så långt som möjligt minska risker i vården, och för att minska antalet tillbud och negativa händelser. MAS och MAR skriver patientsäkerhetsberättelse på aggregerad nivå för hela stadsdelen. Samtliga patientsäkerhetsberättelser redovisas till stadsdelsnämnd.

Samtliga äldreomsorgens verksamheter har rutiner och arbetssätt för hur oönskade händelser, inklusive lex Sarah och lex Maria, avvikelser, klagomål och synpunkter ska hanteras. Utifrån inträffade avvikelser och oönskade händelser vidtar verksamheten åtgärder för att lösa problem och/eller förebygga att något liknande ska inträffa igen. Under 2019 har åtgärderna bland annat avsett framtagande eller revidering av rutiner, kompetenshöjande insatser och översyn av enheternas interna mötesformer för att säkerställa informationsöverföring. Identifierade risker lyfts i nämndens väsentlighets- och riskanalys och ligger till grund för framtagande av interna kontroller och åtgärder.

Varje enhet har också en plan för egenkontroll av verksamheten och genomför under året kontroller utifrån denna. Resultatet av egenkontrollerna analyseras på enheten och eventuella åtgärder och ytterligare kontrollmoment planeras och utförs. Under 2019 har verksamheten påbörjat ett förtydligande av vilka egenkontroller enheterna ska göra och hur kontrollerna ska genomföras, vilket planeras kunna gälla från och med mars 2020.

Socialtjänst

Socialtjänstens verksamheter i egen regi, dess entreprenader samt verksamheter upphandlade enligt LOV, har följts upp i enlighet med socialförvaltningens modell och underlag. Dessa utgår från kvalitetsledningssystemet SOSFS 2011:9 samt de förfrågningsunderlag och uppdragsbeskrivningar som har beslutats av kommunfullmäktige. Uppföljningarna har kompletterats med platsbesök, granskning av dokumentation, granskning av avvikelser och genomgång av verksamhets- och kvalitetsberättelser. Uppföljningarna genomförs av förvaltningens verksamhetsutvecklare och metodstödare. Resultat för egen regi och entreprenad redovisas till stadsdelsnämnden. Resultat för verksamheter enligt LOV redovisas i stadens webbaserade system för rapportering och redovisning av uppföljningarna.

Socialtjänsten arbetar enligt rutiner för riskanalys och avvikelser, inklusive lex Sarah. Klagomål, synpunkter och beröm registreras och åtgärdas i enlighet med förvaltningens rutiner. Under året har socialtjänsten utrett nio lex Sarah-rapporter, varav en anmäldes till Inspektionen för vård och omsorg, IVO. Socialtjänsten och äldreomsorgen har reviderat förvaltningens övergripande rutin för lex Sarah och implementerat den i verksamheterna. Årets risker och avvikelser har för fortsatta åtgärder och uppföljning lyfts i nämndens väsentlighets- och riskanalys för 2020, tillsammans med de rekommendationer som sammanställts av stadens revisorer och inspektörer i samband med granskningar av socialtjänstens verksamheter.

Socialtjänstavdelningen och dess enheter arbetar enligt en checklista för internkontroll och egenkontroll baserat på SOSFS 2011:9. Aktiviteter kopplade till uppföljning och analys har implementerats i verksamheternas årshjul. Egenkontrollen avser bland annat dokumentation, myndighetsutövning, barnrättsperspektiv, handläggningstider och kollegiala kvalitetsobservationer. Avdelningen har reviderat förvaltningsövergripande samverkansöverenskommelser och rutiner såsom Rutin för våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Socialtjänsten har också påbörjat en inventering av såväl stadsinterna som externa samverkansöverenskommelser och avtal för att under 2020 följa upp arbetssätt och resultat.

Förvaltning: 710 - S Uppföljning av budget Verksamhetsberättelse 2019	Nämndens budget 2019 inkl. budget- justeringar	Nämndens utfall 2019 exkl. resultat- dispositioner	Avvikelse budget/ utfall (1-2)	Resultat- enheternas resultat från 2018 överskott (-) underskott (+)	Överföring av resultat- enheternas resultat i bokslut 2019 överskott (+) underskott (-)	Nämndens utfall 2019 inkl. resultat- dispositioner (2+4+5)	Avvikelse budget/ utfall (1-6)	Av nämnden begärda om- budgeteringar till 2020	Tillstyrkta ombudge- teringar
Mnkr	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Anslag för nämndens	1 452,3	1 412,6	39,7	-6,3	8,1	1 414,4	37,9	0,0	0,0
Kostnader	1 622,3	1 623,0	-0,7	-6,3	8,1	1 624,8	-2,5	0,0	0,0
Drift och underhåll	1 614,4	1 616,2	-1,8	-6,3	8,1	1 618,0	-3,6	0,0	0,0
Avskrivningar	7,4	6,1	1,3	0,0	0,0	6,1	1,3	0,0	0,0
Internränta	0,5	0,7	-0,2	0,0	0,0	0,7	-0,2	0,0	0,0
Intäkter (-)	-170,0	-210,4	40,4	0,0	0,0	-210,4	40,4	0,0	0,0
Summa stadsdelsnär	1 452,3	1 412,6	39,7	-6,3	8,1	1 414,4	37,9	0,0	0,0
Investeringsplan									
Utgifter	18,5	19,0	-0,5			19,0	-0,5	0,6	0,0
Inkomster (-)	0,0	-0,4	0,4			-0,4	0,4	0,0	0,0
Netto	18,5	18,5	0,0			18,5	0,0	0,6	0,0

Anmärkning: siffrorna i tabellerna är avrundade och summerar därför inte exakt

Rapportnamn: UB031 - Budgetuppföljning VB Stadsdelsförvaltning

1) Efter avstämning med anledning av nämndens budget/verksamhetsplan samt av kommunstyrelsen därutöver beslutade budgetjusteringar t.o.m. december 2019. Rapportlayout uppdaterad: 2013-12-09

2) Före ianspråktagande av resultatfond i bokslut 2018 och överföring av resultatenheternas resultat till 2020 (i bokslut 2019)

3) Exkl. resultatfond i bokslut 2018 och överföring av resultatenheternas resultat till 2020 (i bokslut 2019)

4) Resultatenheternas resultat, överskott (-), underskott (+) från 2018

5) Överföring av resultatenheternas resultat till 2020 (i bokslut 2019), överskott (+) underskott (-)

6) Efter ianspråktagande av resultatfond i bokslut 2018 och överföring av resultatenheternas resultat till 2020 (i bokslut 2019)

7) Inkl. resultatfond i bokslut 2018 och överföring av resultatenheternas resultat till 2020 (i bokslut 2019)

8) För nämnds löpande verksamhet ska inga ombudgateringar begäras. I särskilda fall kan undantagsvis medel av engångskaraktär, t.ex. för interna projekt, begäras ombudgaterade.

Förvaltningschefens underskrift

Förvaltning: 710 - Stadsdelsnämnd Ostermalm Uppföljning av budget Verksamhetsberättelse 2019 Nämndens fördelning per verksamhetsområde NETTOKOSTNADER Mnkr	Nämndens budget 2019 inkl. budget- justeringar	Nämndens utfall 2019 exkl. resultat- dispositioner	Avvikelse budget/ utfall (1-2)	Resultat- enheterernas resultat från 2018 överskott (-) underskott (+)	Överföring av resultat- enheterernas resultat i bokslut 2019 överskott (+) underskott (-)	Nämndens utfall 2019 inkl. resultat- dispositioner (2+4+5)	Avvikelse budget/ utfall (1-6)	Av nämnden begärda om- budgeteringar till 2020	Tillstyrkta ombudge- teringar
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Nämnd- och förvaltningsadministration	50,0	44,5	5,5	0,0	0,0	44,5	5,5	0,0	0,0
Individ- och familjeomsorg	76,9	70,5	6,4	0,0	0,0	70,5	6,4	0,0	0,0
<i>varav socialpsykiatri</i>	23,4	24,0	-0,6	0,0	0,0	24,0	-0,6	0,0	0,0
Stadsmiljöverksamhet	17,5	20,0	-2,5	0,0	0,0	20,0	-2,5	0,0	0,0
avskrivningar	7,4	6,1	1,3	0,0	0,0	6,1	1,3	0,0	0,0
internräntor	0,5	0,7	-0,2	0,0	0,0	0,7	-0,2	0,0	0,0
Förskoleverksamhet	296,5	293,2	3,3	-5,6	7,8	295,4	1,1	0,0	0,0
Äldreomsorg	779,1	753,5	25,6	-0,2	0,0	753,4	25,7	0,0	0,0
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	175,6	173,7	1,9	0,0	0,0	173,7	1,9	0,0	0,0
Barn, kultur och fritid	19,0	16,3	2,7	-0,6	0,3	16,0	3,0	0,0	0,0
Flyktingmottagande	3,1	8,7	-5,6			8,7	-5,6	0,0	0,0
Arbetsmarknadsåtgärder	5,7	4,7	1,0			4,7	1,0	0,0	0,0
Ekonomiskt bistånd	21,0	20,8	0,2			20,8	0,2	0,0	0,0
<i>varav handläggare</i>	6,8	7,0	-0,2			7,0	-0,2	0,0	0,0
Övrig verksamhet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa stadsdelsnämnd	1 452,3	1 412,6	39,7	-6,3	8,1	1 414,4	37,9	0,0	0,0
Investeringsplan									
Utgifter	18,5	19,0	-0,5			19,0	-0,5	0,6	0,0
Inkomster	0,0	-0,4	0,4			-0,4	0,4	0,0	0,0
Netto	18,5	18,5	0,0			18,5	0,0	0,6	0,0

Förvaltning: 710 - Stadsdelsnämnd Ostermalm Uppföljning av budget Verksamhetsberättelse 2019 Nämndens fördelning per verksamhetsområde KOSTNADER Mnkr	Nämndens budget 2019 inkl. budget- justeringar	Nämndens utfall 2019 exkl. resultat- dispositioner	Avvikelse budget/ utfall (1-2)	Resultat- enheterernas resultat från 2018 överskott (-) underskott (+)	Överföring av resultat- enheterernas resultat i bokslut 2019 överskott (+) underskott (-)	Nämndens utfall 2019 inkl. resultat- dispositioner (2+4+5)	Avvikelse budget/ utfall (1-6)	Av nämnden begärda om- budgeteringar till 2020	Tillstyrkta ombudge- teringar
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Nämnd- och förvaltningsadministration	50,4	45,1	5,3	0,0	0,0	45,1	5,3	0,0	0,0
Individ- och familjeomsorg	89,5	85,4	4,1	0,0	0,0	85,4	4,1	0,0	0,0
varav socialpsykiatri	28,9	31,5	-2,6	0,0	0,0	31,5	-2,6	0,0	0,0
Stadsmiljöverksamhet	17,5	20,2	-2,7	0,0	0,0	20,2	-2,7	0,0	0,0
avskrivningar	7,4	6,1	1,3	0,0	0,0	6,1	1,3	0,0	0,0
internräntor	0,5	0,7	-0,2	0,0	0,0	0,7	-0,2	0,0	0,0
Förskoleverksamhet	320,2	328,0	-7,8	-5,6	7,8	330,2	-10,0	0,0	0,0
Äldreomsorg	875,3	852,7	22,6	-0,2	0,0	852,6	22,7	0,0	0,0
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	182,2	181,4	0,8	0,0	0,0	181,4	0,8	0,0	0,0
Barn, kultur och fritid	20,6	18,7	1,9	-0,6	0,3	18,5	2,1	0,0	0,0
Flyktingmottagande	4,4	31,0	-26,6			31,0	-26,6	0,0	0,0
Arbetsmarknadsåtgärder	17,4	17,1	0,3			17,1	0,3	0,0	0,0
Ekonomiskt bistånd	36,9	36,6	0,3			36,6	0,3	0,0	0,0
varav handläggare	22,0	23,1	-1,1			23,1	-1,1	0,0	0,0
Övrig verksamhet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa stadsdelsnämnd	1 622,3	1 623,0	-0,7	-6,3	8,1	1 624,8	-2,5	0,0	0,0
Investeringsplan									
Utgifter	18,5	19,0	-0,5			19,0	-0,5	0,6	0,0

Förvaltning: 710 - Stadsdelsnämnd Ostermalm Uppföljning av budget Verksamhetsberättelse 2019 Nämndens fördelning per verksamhetsområde	Nämndens budget 2019 inkl. budget- justeringar	Nämndens utfall 2019 exkl. resultat- dispositioner	Avvikelse budget/ utfall (1-2)	Resultat- enheterens resultat från 2018 överskott (-) underskott (+)	Överföring av resultat- enheterens resultat i bokslut 2019 överskott (-) underskott (+)	Nämndens utfall 2019 inkl. resultat- dispositioner	Avvikelse budget/ utfall	Av nämnden begärda om- budgeteringar till 2020	Tillstyrkta ombudge- teringar
INTÄKTER (-) Mnkr	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Nämnd- och förvaltningsadministration	-0,4	-0,6	0,2			-0,6	0,2	0,0	0,0
Individ- och familjeomsorg	-12,6	-14,9	2,3			-14,9	2,3	0,0	0,0
<i>varav socialpsykiatri</i>	-5,5	-7,5	2,0			-7,5	2,0	0,0	0,0
Stadsmiljöverksamhet	0,0	-0,3	0,3			-0,3	0,3	0,0	0,0
avskrivningar									
internräntor									
Förskoleverksamhet	-23,7	-34,8	11,1			-34,8	11,1	0,0	0,0
Äldreomsorg	-96,2	-99,2	3,0			-99,2	3,0	0,0	0,0
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	-6,6	-7,7	1,1			-7,7	1,1	0,0	0,0
Barn, kultur och fritid	-1,6	-2,4	0,8			-2,4	0,8	0,0	0,0
Flyktningmottagande	-1,3	-22,3	21,0			-22,3	21,0	0,0	0,0
Arbetsmarknadsåtgärder	-11,7	-12,4	0,7			-12,4	0,7	0,0	0,0
Ekonomiskt bistånd	-15,9	-15,8	-0,1			-15,8	-0,1	0,0	0,0
<i>varav handläggare</i>	-15,2	-16,2	1,0			-16,2	1,0	0,0	0,0
Övrig verksamhet	0,0	0,0	0,0			0,0	0,0	0,0	0,0
Summa stadsdelsnämnd	-170,0	-210,4	40,4	0,0	0,0	-210,4	40,4	0,0	0,0
Investeringsplan									
Inkomster	0,0	-0,4	0,4			-0,4	0,4	0,0	0,0

Stadsdelsnämnd Östermalm

Uppföljning av budget 2019 - verksamhetsberättelse och bokslut

Kostnader och intäkter (-) för strategiskt viktiga projekt eller projekt över 50 mnkr som ej är investeringar

Mnkr	Ack. t.o.m. 2018		2019				2020				2021				2022		
	(1) Kostnad	(2) Intäkt (-)	Budget		Prognos		Plan		Prognos		Plan		Prognos		Plan		Prog
			(3) Kostnad	(4) Intäkt (-)	(5) Kostnad	(6) Intäkt (-)	(7) Kostnad	(8) Intäkt (-)	(9) Kostnad	(10) Intäkt (-)	(7) Kostnad	(8) Intäkt (-)	(9) Kostnad	(10) Intäkt (-)	(7) Kostnad	(8) Intäkt (-)	(9) Kostnad
Projekt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Vid behov kan egna delsummeringar för grupper av projekt infogas. OBS att summaformeln kan behöva ändras.

1 och 2 Ackumulerad kostnad resp. intäkt t.o.m. 2018 för projektet.

11 och 12 Totalt beslutad/beviljad kostnad resp. intäkt för projektet.

15 och 16 Datum projektet ska starta resp. avslutas enligt beslutet.

17 och 18 Prognos för projektets start- resp. slutdatum. Avikelser från beslutade (15 resp. 16) datum ska förklaras.

Innehållet i blanketten ska analyseras och kommenteras i tjänsteutlåtandet.

Avikelser gentemot budget eller totalt beslutad kostnad resp. intäkt ska speciellt kommenteras med angivelse av dess orsak samt vidtagen åtgärd.

[illegible]

Stadsdelsnämnd Östermalm

Uppföljning av budget 2019 - verksamhetsberättelse och bokslut

Resultatenhetens namn (Intraprenader anges särskilt) tkr 1	Resultat- enheternas bruttobudget 2019 2	Varav 5 % av resultat- enheternas bruttobudget 2019 3	Resultat- enheternas resultat 2018 Överskott (-) Underskott (+) 4	Har resultatet uppkommit av resultatenhetens eget handlande? JA / NEJ 5	Resultat 2019 (exkl. resultatfond) Överskott (-) Underskott (+) 6
Centrala Östermalms förskolor	42440	2122,0	768	Ja	-1302
Engelbrekts/Gärdets förskolor	78506	3925,3	-4395	Ja	-728
Hedvig Eleonora förskolor	38909	1945,5	-1952	Ja	-155
Parklek Östermalm	5692	284,6	-579	Ja	285
Dagverksamheterna Östermalm	0,0	0,0	-163	Ja	142
		0,0			
		0,0			
Parklek Östermalm avvecklas som resultatenhet i samband med bokslut och ingår 2020 i Centrala Östermalms förskolor ditt Parklek Östermalms resultat förs i samband med bokslutet. Samverkan har skett med controller SLK.		0,0			
		0,0			
		0,0			
		0,0			
		0,0			
		0,0			
		0,0			
		0,0			
		0,0			
Summa resultatenheter	165546,6		-6321,0		-1758,0

*) Resultatöverföringen får maximalt uppgå till 5 procent av enhetens bruttobudget för året. Resultatfonden får ha ett överskott med maximalt 10 procent och ett underskott enhetens bruttobudget. Se vidare "Regler för ekonomisk förvaltning"

Stadsdelsnämnd Östermalm

Uppföljning av budget 2019 - verksamhetsberättelse och bokslut

Investeringsutgifter	2018	2019								2020			
	(1) Utfall t.o.m. 2018	(2) Utfall 2019	(3)	Avvikelser p.g.a.					(9) S:a avvik	(10) Utfall netto 2019	(11) VP 2019 netto 2020	(12) S:a avvik	(13) Prognos netto 2020
			VP 2019 netto 2019	(4) fördyr- ing	(5) förskjut- ning	(6) nytt projekt	(7) omprio- ritering	(8) övrigt					
Stadsmiljöprojekt													
Parkinvesteringar													
Dianaparken		0,9	2,0				-1,1		-1,1	0,9			0,0
Prins Bertils allé		0,5	0,6				-0,1		-0,1	0,5			0,0
Humlegården	0,6	1,0	0,8	0,2					0,2	1,0	1,5		1,5
Nobelparken									0,0	0,0			0,0
Balders hage									0,0	0,0	2,0		2,0
Ruddamsparken									0,0	0,0	1,0		1,0
Innergårdar Hjorthagen									0,0	0,0	1,0		1,0
									0,0	0,0			0,0
Reinvesteringar													
Humlegården	1,0	1,2	0,7	0,5					0,5	1,2			0,0
Dianaparken		1,0	1,0						0,0	1,0			0,0
Prins Bertils allé		0,4	0,4						0,0	0,4			0,0
									0,0	0,0			0,0
									0,0	0,0			0,0
									0,0	0,0			0,0
Inv. med nycklade medel													
Investeringar i enlighet med nycklade medel									0,0	0,0			0,0
Lekplatsen i kvarteret krubban	1,6	4,2	3,6	0,6					0,6	4,2			0,0
Ellen keys park		0,5	0,5						0,0	0,5			0,0
Småparker och grönområden		1,3	1,0	0,3					0,3	1,3			0,0
Prins Bertils allé		0,0	0,5				-0,5		-0,5	0,0			0,0
Discogolfbana		0,2	0,4				-0,2		-0,2	0,2			0,0
Humlegårdens parklek		0,7	1,0				-0,3		-0,3	0,7			0,0
Summa stadsmiljöprojekt	3,2	11,9	12,5	1,6	0,0	0,0	-2,2	0,0	-0,6	11,9	5,5	0,0	5,5
Övriga investeringar													
Klimatinvesteringar													
Smarta skräpkorgar	1,8	0,5	0,5						0,0	0,5			0,0

Robotgräsklippare		0,1	0,1						0,0	0,1			0,0
Vitvaror		0,4	0,4						0,0	0,4			0,0
Elcyklar		0,2	0,3					-0,1	-0,1	0,2			0,0
Armaturer		0,6	0,8					-0,2	-0,2	0,6			0,0
Ventilation		0,2	0,4					-0,2	-0,2	0,2			0,0
Värmesystem		0,4	0,4						0,0	0,4			0,0
Trygghetsinvesteringar													
Belysning humlegården		0,3	0,3						0,0	0,3			0,0
Bollplaner		0,0	0,6		-0,6				-0,6	0,0			0,0
									0,0	0,0			0,0
									0,0	0,0			0,0
Summa övriga investeringar	1,8	2,7	3,8	0,0	-0,6	0,0	0,0	-0,5	-1,1	2,7	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner		3,9	2,2					1,7	3,9	3,9			0,0
SUMMA TOTALT	5,0	18,5	18,5	1,6	-0,6	0,0	-2,2	1,2	2,2	18,5	5,5	0,0	5,5

Summa parkinvesteringar	0,6	2,4	3,4	0,2	0,0	0,0	-1,2	0,0	-1,0	2,4	5,5	0,0	5,5
Summa reinvesteringar	1,0	2,6	2,1	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	2,6	0,0	0,0	0,0
Summa nycklade medel	1,6	6,9	7,0	0,9	0,0	0,0	-1,0	0,0	-0,1	6,9	0,0	0,0	0,0
Summa klimatinvesteringar	1,8	2,4	2,9	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,5	-0,5	2,4	0,0	0,0	0,0
Trygghetsinvesteringar	0,0	0,3	0,9	0,0	-0,6	0,0	0,0	0,0	-0,6	0,3	0,0	0,0	0,0

2021			Totalt projektet		
(11) VP 2019 netto 2021	(12) S:a avvik	(13) Prognos netto 2021	(14) Genomf. beslut	(15) Avvik	(16) Prognos
		0,0	2,0		2,0
		0,0	0,6		0,6
1,5		1,5	4,4		4,4
1,0		1,0	1,0		1,0
		0,0	2,0		2,0
3,0		3,0	4,0		4,0
3,0		3,0	4,0		4,0
		0,0			0,0
		0,0	1,7		1,7
		0,0	1,0		1,0
		0,0	0,4		0,4
		0,0			0,0
		0,0			0,0
		0,0			0,0
		0,0			0,0
		0,0	3,6		3,6
		0,0	0,5		0,5
		0,0	1,0		1,0
		0,0	0,5		0,5
		0,0	0,4		0,4
		0,0	1,0		1,0
8,5	0,0	8,5	28,1	0,0	28,1
		0,0	0,5		0,5

		0,0	0,1		0,1
		0,0			0,0
		0,0			0,0
		0,0			0,0
		0,0			0,0
		0,0			0,0
		0,0			0,0
		0,0	0,3		0,3
		0,0	0,6		0,6
		0,0			0,0
		0,0			0,0
0,0	0,0	0,0	1,5	0,0	1,5
		0			
8,5	0,0	8,5	29,6	0,0	29,6

8,5	0,0	8,5	18,0	0,0	18,0
0,0	0,0	0,0	3,1	0,0	3,1
0,0	0,0	0,0	7,0	0,0	7,0
0,0	0,0	0,0	0,6	0,0	0,6
0,0	0,0	0,0	0,9	0,0	0,9

	0,0							0,0	0,0				
	0,0							0,0	0,0				
SUMMA Reinvesteringar 2015-2019	0,0	2,0	0,0	-0,5	0,0	0,0	0,0	-0,5	1,5	2,0	0,0	0,0	0,0

- 1 Investeringsnetto t.o.m. 2014
- 3 Nämndens verksamhetsplan, inom av KF beslutad planeringsnivå i budget inkluderar även eventuella ombudgeteringar i VB (verksamhetsberättelsen) och budgetjusteringar som KF beslutat om.
- 4 Ökad/minskad investeringsutgift under året som även medför en totalt sett ökad/minskad investeringsnetto för projektet (kolumn 14 eller 15).
- 5 Ökad/minskad investeringsutgift under året som i stället belastar något annat år, dvs. påverkar inte det totala investeringsnettot (kolumn 14 eller 15).
- 7 Från planeringsprojekt till genomförandeprojekt. Omprioriteringarna måste totalt summerna till noll.
- 10 Nämndens utfall.
- 14 Totalt beslutad kostnad under projektets genomförandeperiod enligt genomförandebeslut. I det fall endast inriktningsbeslut föreligger anges kostnaden enligt inriktningsbeslutet.
- 15 Avvikelse jämfört med totalt beslutad kostnad.

[illegible]

		0,0	0,0							0,0	0,0					
		0,0	0,0							0,0	0,0					
0,0	0,0	0,0	2,0	2,0	0,0	-0,8	0,0	0,0	0,0	-0,8	1,2	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0

[illegible]

0,0	0,0							0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
0,0	0,0							0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
0,0	2,0	2,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,5	2,6	10,1	-0,8	9,3

Stadsdelsnämnd Östermalm

Uppföljning av budget 2019 - verksamhetsberättelse och bokslut

Projekt med extern finansiering

Nämnden ska besluta om belopp som ska ombudgeteras till 2020

Projektnamn	Startdatum År, månad	Slutdatum År, månad	Total finansiering	Extern finansiering	Ingående balans (IB) 2019	Bokförd kostnad 2019	Belopp som återstår 2019	Belopp att balansera till 2020
<i>Belopp i tkr</i>	1	2	3	4	5	6	7	8
*) EU-projekt (Ange EU-program och projektnamn)								
Övriga projekt								

*) Även medel som betalas från en annan stad i Sverige eller Europa ska bokföras som EU-bidrag om det är del av ett EU-projekt.

Stadsdelsnämnd Östermalm

Uppföljning av budget 2019 - verksamhetsberättelse och bokslut

Hyresbidrag privat drivna gruppbostäder FH, SP

	Utbetalade medel (anges exkl 6 % moms)
Privat utförare namn och adress	
Summa	0,0

Stadsdelsnämnd Östermalm

Uppföljning av budget 2019 - verksamhetsberättelse och bokslut

[illegible]

Anvisning: Uppföljning av kommunövergripande verksamheter som anslagsfinansieras enligt budget 2019

Projektnamn	Förbättrad belysning på bollplaner
Geografisk plats för investering	<i>Humlegården och Tessinparken på Östermalm</i>
Projektets mål och syfte	Östermalms stadsdelsnämnd äger och förvaltar tre belysta bollplaner. Belysningen på bollplanerna är omodern och ger ett ojämnt ljus med mörka partier på planerna. Förvaltningen har fått kännedom om detta genom synpunkter från medborgare och Östermalms ungdomsråd. Efter platsbesök har sdf kunnat konstatera att det stämmer. Kontrasterna mellan ljus och mörker är skarpa och det är ibland svårt att se var bollen är. Bollplanen används inte alls i den utsträckning som är möjlig. Målet är att bollplanerna ska användas mer under kvällstid och som en sideeffekt öka tryggheten i parken genom att fler människor vistas där.

Delrapport/slutredovisning

Beskrivning av slutresultat utifrån investeringens mål, syfte och platsens behov av trygghetsskapande åtgärd	Den nya belysningen ger jämnare belysta bollplaner vilka kommer att blir mer attraktiva och användas i högre grad än idag. Ett ökat användande innebär att fler människor uppehåller sig i parken kvällstid vilket i sig leder till en ökad trygghetskänsla genom den ökade närvaron. Ljuset från bollplanerna sprider sig också ut i parken och de bidrar på så vis till en bättre belyst och tryggare park.
Beskrivning av eventuella avvikelser i projektets genomförande	På grund av tidsbrist hos beställare och entreprenör har inte åtgärderna hunnit slutföras. En kalkyl har tagits fram för det material (armaturer, stolpar m.m.) som behövs och beställning av detta kan nu göras. Avhängigt leveranstider kan arbeten slutföras under våren 2020.
Beskrivning av ekonomiskt utfall och eventuell avvikelse mot kalkylerade utgifter	Inget av det sökta beloppet om 600 000 kr har förbrukats under 2019. Förvaltningen önskar därför att medlen flyttas så att projektet kan utföras under 2020 istället.

Projektnamn	Belysningsåtgärder i Humlegården

Geografisk plats för investering	<i>Humlegården Östermalm</i>

Projektets mål och syfte	Belysningen i Humlegårdens nordvästra del har brister och förvaltningen tillsammans med trafikkontoret anser att den kan förbättras på flera punkter. Under en trygghetsvandring i Humlegården hösten 2017 noterades bristande belysning norr om Humlegårdens bollplan under en större grupp av bokträd samt utmed en av gångvägarna mellan Engelbrektsgatan och parkleken. Vid de samrådstillfällen som hölls i samband programarbetet för upprustning av Humlanhusets utemiljö 2016 så lyftes detta fram. Förvaltningen har haft separata möten med Östermalms ungdomsråd där bland annat trygghetsfrågan har diskuterats. De bekräftar att upplevelsen av trygghet varierar från person till person men att vissa föräldrar inte låter sina barn gå Humlanhuset.
---------------------------------	--

Delrapport/slutredovisning

Beskrivning av slutresultat utifrån investeringens mål, syfte och platsens behov av trygghetsskapande åtgärd	Den nya belysningen åtgärdar mörka partier utmed två gångvägar och lyser upp en mycket mörk plats där folk kan gömma sig i skuggorna. Parkbesökare oavsett kön och ålder kommer att kunna känna sig tryggare då de rör sig i denna, historiskt, lite lummigare delen av parken. Humlanhuset förväntas få fler besökare då vägen dit blir ljusare och tryggare. Denna del av parken förväntas samtidigt att bli vackrare under de mörkare timmarna på dygnet.
Beskrivning av eventuella avvikelser i projektets genomförande	Åtgärderna på plats har inte hunnit helt slutföras på grund av tidsbrist. Projektering samt beställning av armaturer, stolpar och fundament har gjorts. Materialet har även levererats och fakturerats. Arbetet planeras att slutföras under februari-mars 2020.
Beskrivning av ekonomiskt utfall och eventuell avvikelse mot kalkylerade utgifter	Av det sökta beloppet om 300 000 kr har 249 563 kr förbrukats. Avvikelsen är: 50 437 kr

Samlad rapport över nämndens klimatinvesteringsprojekt

Elcyklar

Slutrapport

Namn på projekt:
Elcyklar

Sökande

Nämnd:	Kontaktperson:
Östermalms stadsdelsnämnd	Daniel Edenborgh
Epost:	Telefon:
daniel.edenborgh@stockholm.se	0761242252

Datum för inlämnade av slutrapport
2020-01-23

Ifylld slutrapport mejlas även till klimatestateringar@stockholm.se

Innehåll

Innehåll	3
1 Övergripande, bakgrund och inriktning	4
1.1 Övergripande klimatmål	4
1.1.1 <i>Klimatåtgärdens övergripande mål.</i>	4
1.2 Bakgrund	4
1.3 Beskrivning av åtgärden	4
1.3.1 <i>Åtgärdens mål och syfte</i>	4
1.3.2 <i>Åtgärdens målgrupp</i>	4
1.3.3 <i>Åtgärdens projektorganisation</i>	4
1.3.4 <i>Avgränsning</i>	5
2 Styrdokument	5
3 Resultat	5
3.1 Måluppfyllelse av klimatmålen	5
3.2 Beskrivning av åtgärdens klimatmål och klimatnytta	5
3.3 Innovativitet och eller uppväxling	6
4 Tidsplan	6
5 Ekonomi	6
5.1 Åtgärdens budget och tilldelade medel	6
5.2 Påverkan på framtida driftkostnader	6
6 Övriga erfarenheter	6

1 Övergripande, bakgrund och inriktning

1.1 Övergripande klimatmål

1.1.1 Klimatåtgärdens övergripande mål.

Kryssa i vilket mål som var viktigast för åtgärden.

- ☒ minska de klimatpåverkande växthusgasutsläppen genom t ex energieffektivisering eller byte till förnybar energi
- ☐ bidra till en hög beredskap för kommande klimatförändringar genom t ex anpassning till mer extrem väderlek

1.2 Bakgrund

Elcykeln är ett miljövänligt och ekonomiskt transportalternativ som har minimal negativ påverkan på miljön och klimatet. Klimatpåverkan består av utsläpp vid tillverkning- och distributionsprocessen samt den energi som man laddar batteriet med. Elcyklar 1/60 mindre utsläpp av växthusgas eller skadliga partiklar än en vanlig personbil per km. Andra fördelar är att det är ett tyst transportmedel som främjar både den fysiska och mentala hälsan och som vid korta sträckor till och med minskar restiderna.

Stockholms stad har som ambition att vara en fossilbränslefri organisation 2030 och anser sig ha ”stora möjligheter att fortsätta att agera förebild och gå före i arbetet med att nå målet om fossilbränslefrihet”. Samtidigt framgår det i stadens miljöprogram 2016-2019 att biltrafiken ska minska, bland annat genom åtgärder som främjar gång, cykel och kollektivtrafik.

Förvaltningen avser att börja använda elcyklar för transporter av medarbetare inom stadsdelsnämndsområdet för att ersätta resor med andra transportmedel i de aktuella verksamheterna.

1.3 Beskrivning av åtgärden

Inköp av 11st elcyklar varav 1st är en ellastcykel.

1.3.1 Åtgärdens mål och syfte

Målet är att fler person- och varutransporter ska göras med elcykel istället för med andra mer klimatbelastande transportmedel.

Projektet syftar till att effektivisera transporter, minska utsläpp, minska miljöpåverkan, förbättra medarbetarnas hälsa samt vara klimatsmarta förebilder för andra verksamheter och invånare.

1.3.2 Åtgärdens målgrupp

Grupp- och serviceboenden, hemtjänst samt uppbyggnad av cykel-pool som samtlig personal har tillgång till via bokning i Outlook.

1.3.3 Åtgärdens projektorganisation

Projektet leddes av miljösamordnare, inköpare och informatör.

1.3.4 Avgränsning

2 Styrdokument

- Stockholms stads miljöprogram 2016-2019:
 - 2.1 Biltrafiken ska minska.
 - 2.2 Stockholm ska ha frisk luft.
 - 2.5 Fossil energi i transportsektorn ska minska.
- Strategi för fossilbränslefritt Stockholm 2040.

3 Resultat

3.1 Måluppfyllelse av klimatmålen

Utsläpp av CO2 ekv före och efter investeringen
FÖRE: 650,1 kg CO2 utifrån uppskattat transportbehov på 4196 km som utfördes med privatbil eller taxi, enligt ansökan av klimatinvesteringsmedel.
EFTER: 0 kg CO2, då cyklarna rullat 5059 km på mindre än ett halvt år d.v.s. längre än det uppskattade transportbehovet per år.

eller

Förändrad beredskap för kommande klimatförändringar före och efter investeringen
FÖRE: Klicka här för att ange text.
EFTER: Klicka här för att ange text.

Andra övriga miljöeffekter före och efter investeringen
FÖRE: Klicka här för att ange text.
EFTER: Klicka här för att ange text.

3.2 Beskrivning av åtgärdens klimatmål och klimatnytta

Målet var att fler person- och varutransporter ska göras med elcykel istället för med andra mer klimatbelastande transportmedel.

Cyklarna levererades i juli samt i december och har därmed endast varit tillgängliga under mindre än halva året. Trots detta har cyklarna sammanlagt rullat 5059 km d.v.s. ca 900 km längre på ett halvt år än vad transportbehovet uppskattades vara på ett helt år. Målet anses därmed vara uppfyllt.

3.3 Innovativitet och eller uppväxling

- Cykelpool har etablerats vilka kan bokas i Outlook av förvaltningens samtliga medarbetare.
- Att cyklarna har drivits med el har möjliggjort att fler medarbetare kunnat nyttja cyklarna som transportmedel vilket brutit invanda mönster.
- Lastcykeln möjliggör förutom smidiga transporter även ett nytt sätt att möta medborgarna genom att använda den som en dialogvagn/-bord.

4 Tidplan

År	Aktiviteter
2019	Inköp av 11 elcyklar

5 Ekonomi

5.1 Åtgärdens budget och tilldelade medel

Åtgärdens totala investering enligt ansökan	0,3mnkr
Varav egen medfinansiering	
Vara ev. extern medfinansiering (<i>Klimatklivet</i>)	
Varav ev. extern medfinansiering (<i>EU eller annat bidrag</i>)	
Godkänt bidrag ur CM	0,3mnkr
Åtgärdens totala investering, utfall	0,23mnkr
Driftkostnads påverkan (+ -)	

Under året erhöll förvaltningen klimatinvesteringsmedel för inköp av elcyklar vid två tillfällen.

Vid första tillfället användes medlen till att köpa in 10 elcyklar in varav 1 ellastcykel för 0,2mnkr till hemtjänst, grupp- och serviceboenden samt för uppbyggnad av förvaltningens cykel-pool.

Ansökan i tertialrapport 2 avsåg inköp av cyklar för att utöka förvaltningens cykel-pool.

På grund av att fler verksamheter nu flyttar in i nya gemensamma förvaltningslokaler växte cykelpoolen med 2st vanliga cyklar som tillhört en verksamhet som tidigare suttit på annan adress. Behovet av nyinköp begränsades därmed till 1st elcyklar. Därav nyttjades inte hela det tilldelade beloppet på 0,1mnkr.

5.2 Påverkan på framtida driftkostnader

Elcyklar medför lägre driftskostnader gentemot andra transportsätt såsom bil.

6 Övriga erfarenheter

Robotgräsklippare

Slutrapport

Namn på projekt:
Robotgräsklippare

Sökande

Nämnd:	Kontaktperson:
Östermalms stadsdelsnämnd	Magnus Björkman
Epost:	Telefon:
Magnus.bjorkman@stockholm.se	08-508 09 149

Datum för inlämnade av slutrapport
2020-01-23

Ifylld slutrapport mejlas även till klimatinvesteringar@stockholm.se

Innehåll

Innehåll	8
1 Övergripande, bakgrund och inriktning	9
1.1 Övergripande klimatmål	9
1.1.1 <i>Klimatåtgärdens övergripande mål.</i>	9
1.2 Bakgrund	9
1.3 Beskrivning av åtgärden	9
1.3.1 <i>Åtgärdens mål och syfte</i>	9
1.3.2 <i>Åtgärdens målgrupp</i>	9
1.3.3 <i>Åtgärdens projektorganisation</i>	9
2 Styrdokument	9
3 Resultat	10
3.1 Måluppfyllelse av klimatmålen	10
3.2 Beskrivning av åtgärdens klimatmål och klimatnytta	10
3.3 Innovativitet och eller uppväxling	10
4 Tidplan	10
5 Ekonomi	10
5.1 Åtgärdens budget och tilldelade medel	10
5.2 Påverkan på framtida driftkostnader	11
6 Övriga erfarenheter	11

1 Övergripande, bakgrund och inriktning

1.1 Övergripande klimatmål

1.1.1 Klimatåtgärdens övergripande mål.

Kryssa i vilket mål som var viktigast för åtgärden.

- ☒ minska de klimatpåverkande växthusgasutsläppen genom t ex energieffektivisering eller byte till förnybar energi
- ☐ bidra till en hög beredskap för kommande klimatförändringar genom t ex anpassning till mer extrem väderlek

1.2 Bakgrund

Utvecklingen är snabb även inom maskiner för parkskötsel. Alternativ till fossilbränsleddrivna maskiner för grönyteskötsel för professionell parkskötsel finns nu på marknaden.

1.3 Beskrivning av åtgärden

Testa eldrivna robotgräsklippare för att ersätta fossilbränsleddrivna gräsklippare.

1.3.1 Åtgärdens mål och syfte

- Minskad miljöpåverkan
- Minskade bullerstörningar och därmed trivsammare parkmiljö.
- Förbättrad arbetsmiljö
- Kostnadsbesparingar

1.3.2 Åtgärdens målgrupp

Stockholmarna.

1.3.3 Åtgärdens projektorganisation

Östermalms stadsdelsförvaltning, parkmiljöavdelningen norra innerstaden i samarbete med leverantör av robotgräsklippare.

2 Styrdokument

- Stockholms stads miljöprogram 2016-2019:
 - 1.1 Staden ska verka för att utsläppen av växthusgaser minskar till högst 2,3 ton per invånare till år 2020
 - 2.1 Biltrafiken ska minska.
 - 2.2 Stockholm ska ha frisk luft.
 - 2.5 Fossil energi i transportsektorn ska minska.
 - 3.7 Varje stadsdel ska planeras för god stadsmiljö
- Strategi för fossilbränslefritt Stockholm 2040.

3 Resultat

3.1 Måluppfyllelse av klimatmålen

Utsläpp av CO2 ekv före och efter investeringen
FÖRE: < 0,5 ton per år
EFTER: inga utsläpp av CO2

eller

Förändrad beredskap för kommande klimatförändringar före och efter investeringen
FÖRE: Klicka här för att ange text.
EFTER: Klicka här för att ange text.

Andra övriga miljöeffekter före och efter investeringen
FÖRE: Störande buller från motorer och klippaggregat.
EFTER: Nära nog ljudlös parkskötsel med robotgräsklippare.

3.2 Beskrivning av åtgärdens klimatmål och klimatnytta

Givet att produktionen av el kommer från fossilfri produktion kommer utsläppen av CO2 minskas till noll.

3.3 Innovativitet och eller uppväxling

Förbättrad arbetsmiljö. Att klippa gräs i trafikmiljö medför en säkerhetsrisk. Maskinisten är exponerad mot trafiken och är därför oskyddad i samband med en eventuell krock. Grässkötsel med åk-klippare är en av de minst omtyckta arbetsuppgifterna bland parkarbetare.

Robotgräsklipparna är tysta och kan användas på andra tider än då parkerna har många besökare.

4 Tidplan

År	Aktiviteter
2019	Projektet genomfördes och avslutades

5 Ekonomi

5.1 Åtgärdens budget och tilldelade medel

Åtgärdens totala investering enligt ansökan	100 000 kr
---	------------

Varav egen medfinansiering	8 000 kr
Vara ev. extern medfinansiering (<i>Klimatklivet</i>)	
Varav ev. extern medfinansiering (<i>EU eller annat bidrag</i>)	
Godkänt bidrag ur CM	100 000 kr
Åtgärdens totala investering, utfall	108 000 kr
Driftkostnads påverkan (+ -)	

5.2 Påverkan på framtida driftkostnader

Kostnadsbesparingar för parkdriften kan göras då systemet med robotklippare har ersatt manuella gräsklippare på de gräsytor där så är möjligt.

6 Övriga erfarenheter

Robotgräsklipparna behöver märkas tydligare så det framgår att de inte går att använda utanför området.

Laddstationerna behöver en fastare förankring genom mer permanenta tekniska installationer.

Robotgräsklipparna passar mindre bra på ytor där många människor rör sig nattetid, det blir många onödiga stopp som måste åtgärdas.

På sikt är det önskvärt att slippa elanslutning för de robotgräsklippare som går i t ex rondeller.

LED-belysning

Slutrapport

Namn på projekt:
LED-belysning

Sökande

Nämnd:	Kontaktperson:
Östermalms stadsdelsnämnd	Hans Malmström
Epost:	Telefon:
hans.malmstrom@stockholm.se	08-508 10 017

Datum för inlämnade av slutrapport
2020-01-23

Ifylld slutrapport mejlas även till klimatinvesteringar@stockholm.se

Innehåll

Innehåll	13
1 Övergripande, bakgrund och inriktning	14
1.1 Övergripande klimatmål	14
1.1.1 <i>Klimatåtgärdens övergripande mål.</i>	14
1.2 Bakgrund	14
1.3 Beskrivning av åtgärden	14
1.3.1 <i>Åtgärdens mål och syfte</i>	14
1.3.2 <i>Åtgärdens målgrupp</i>	14
1.3.3 <i>Åtgärdens projektorganisation</i>	14
1.3.4 <i>Avgränsning</i>	14
2 Styrdokument	14
3 Resultat	14
3.1 Måluppfyllelse av klimatmålen	15
3.2 Beskrivning av åtgärdens klimatmål och klimatnytta	15
3.3 Innovativitet och eller uppväxling	15
4 Tidplan	15
5 Ekonomi	16
5.1 Åtgärdens budget och tilldelade medel	16
5.2 Påverkan på framtida driftkostnader	16
6 Övriga erfarenheter	16

1 Övergripande, bakgrund och inriktning

1.1 Övergripande klimatmål

1.1.1 Klimatåtgärdens övergripande mål.

Kryssa i vilket mål som var viktigast för åtgärden.

- ☒ minska de klimatpåverkande växthusgasutsläppen genom t ex energieffektivisering eller byte till förnybar energi
- ☐ bidra till en hög beredskap för kommande klimatförändringar genom t ex anpassning till mer extrem väderlek

1.2 Bakgrund

Många förskolor i stadsdelen är belägna i äldre byggnader med äldre standard och där även belysningen är av äldre typ. Denna äldre belysning drar mycket energi och kan även utgöra en brandfara.

Åtgärden är en del av förvaltningens arbete med att effektivisera energianvändningen och minska CO2 utsläpp i egna verksamheter.

1.3 Beskrivning av åtgärden

Fortsatt satsning på att byta ut gammal energikrävande belysning på förskolor inom Östermalms stadsdelsområde.

1.3.1 Åtgärdens mål och syfte

Nå stadens klimatmål och minska de klimatpåverkande växthusgasutsläppen i stadsdelen.

Bidra till en hållbar livsmiljö genom energibesparingsåtgärder i egna verksamheter.

Förbättrad och säkrare belysning.

1.3.2 Åtgärdens målgrupp

Personal och barn på berörda förskolor.

1.3.3 Åtgärdens projektorganisation

Lokalfunktionen på förvaltningens ekonomienhet, avdelningschef förskola samt representanter från respektive förskola.

1.3.4 Avgränsning

Belysning som identifierats i genomförd inventering som förvaltningen enligt avtal ansvarar för.

Inga belysningsåtgärder i de förskolor där SISAB är fastighetsägare. Vi gör heller inga belysningsåtgärder i de förskolor där hyresavtalet är på väg att avslutas eller omförhandlas.

2 Styrdokument

- Stockholms stads miljöprogram 2016-2019:

- 1.1 Staden ska verka för att utsläppen av växthusgaser minskar till högst 2,3 ton per invånare till år 2020.
- 1.2 Staden ska genom energieffektiviseringar minska energianvändningen i den egna verksamheten med minst tio procent till år 2020.

3 Resultat

3.1 Måluppfyllelse av klimatmålen

Utsläpp av CO2 ekv före och efter investeringen
FÖRE: Uppskattad elförbrukning av äldre armaturer ca 15 år gamla: En äldre armatur förbrukar ca 105 kWh/år och 200 st äldre armaturer ger ca 21 000 kWh/år och på 20 år (livslängd) 420 000 kWh, vilket motsvarar 35 ton CO2.
EFTER: Enligt belysningsbranschen ger byte av äldre belysningsanläggningar till modern teknik lägre elförbrukning på upp till 80%. En armatur 21 kWh/år och 200 armaturer 4 200 kWh/år och på 20 år 84 000, vilket motsvarar 7 ton CO2

Andra övriga miljöeffekter före och efter investeringen
FÖRE:
EFTER: Livslängden på LED-ljuskällor är upp till 50 gånger längre än glödlampor, 10 gånger längre än lysrörsbelysning och LED-armaturers livslängd är ca dubbelt så lång som gamla lysrörsarmaturer. Längre livslängder ger minskad uppkomst av farligt avfall (elektronikavfall) samt färre transporter av driftstekniker och material.

3.2 Beskrivning av åtgärdens klimatmål och klimatnytta

Målet att minska förvaltningens klimatpåverkan genom att genomföra energibesparande åtgärder i egna verksamheter. Målet anses vara uppfyllt eftersom energistatistiken påvisar en minskad energianvändning under året i dessa verksamheter med ca 20-30%.

3.3 Innovativitet och eller uppväxling

Förvaltningen söker klimatinvesteringsmedel i VP2020 för ytterligare energibesparande åtgärder.

4 Tidplan

År	Aktiviteter
2018	Byte av belysning till LED i förskolor, utfört.
2019	Byte av belysning till LED i förskolor, utfört.
2020	Ytterligare utbyten av gammal belysning planeras.

5 Ekonomi

5.1 Åtgärdens budget och tilldelade medel

Åtgärdens totala investering enligt ansökan	750
Varav egen medfinansiering	
Vara ev. extern medfinansiering (<i>Klimatklivet</i>)	
Varav ev. extern medfinansiering (<i>EU eller annat bidrag</i>)	
Godkänt bidrag ur CM	750
Åtgärdens totala investering, utfall	659
Driftkostnads påverkan (+ -)	

Effektivt och innovativt tankesätt i projektet reducerade kostnaden till 659 tkr.

5.2 Påverkan på framtida driftkostnader

Enligt planen minskar elförbrukningen på de förskolor där vi gått över till Led- armaturer enligt nedan:

Energibesparing 1 år – 16 800 kWh

Kostnadsbesparing 1 år – 11 424 kr

Energibesparing 20 år – 336 000 kWh

Kostnadsbesparing 20 år – 228 480 kr

Det gäller tolv utvalda förskolor.

6 Övriga erfarenheter

De nyinstallerade belysningssystemen styrs med dagsljus- och närvarostyrning. En erfarenhet är att dialog krävs med verksamheterna för att minska den oro de har att belysningsstyrningens automatiska tänd-/släckfunktioner kan påverka verksamheten och barnen negativt. Även viktigt att styrningen följs upp och anpassas efter verksamhetens behov och önskemål.

Energibesparande ventilation

Slutrapport

Namn på projekt:
Energibesparande ventilation

Sökande

Nämnd:	Kontaktperson:
Östermalms stadsdelsnämnd	Hans Malmström
Epost:	Telefon:
Hans Malmström	08-508 10 017

Datum för inlämnade av slutrapport
2020-01-23

Ifylld slutrapport mejlas även till klimatestateringar@stockholm.se

Innehåll

Innehåll	18
1 Övergripande, bakgrund och inriktning	19
1.1 Övergripande klimatmål	19
1.1.1 <i>Klimatåtgärdens övergripande mål.</i>	19
1.2 Bakgrund	19
1.3 Beskrivning av åtgärden	19
1.3.1 <i>Åtgärdens mål och syfte</i>	19
1.3.2 <i>Åtgärdens målgrupp</i>	19
1.3.3 <i>Åtgärdens projektorganisation</i>	19
1.3.4 <i>Avgränsning</i>	19
2 Styrdokument	20
3 Resultat	20
3.1 Måluppfyllelse av klimatmålen	20
3.2 Beskrivning av åtgärdens klimatmål och klimatnytta	20
3.3 Innovativitet och eller uppväxling	20
4 Tidplan	20
5 Ekonomi	21
5.1 Åtgärdens budget och tilldelade medel	21
5.2 Påverkan på framtida driftkostnader	21
6 Övriga erfarenheter	21

1 Övergripande, bakgrund och inriktning

1.1 Övergripande klimatmål

1.1.1 Klimatåtgärdens övergripande mål.

Kryssa i vilket mål som var viktigast för åtgärden.

- ☒ minska de klimatpåverkande växthusgasutsläppen genom t ex energieffektivisering eller byte till förnybar energi
- ☐ bidra till en hög beredskap för kommande klimatförändringar genom t ex anpassning till mer extrem väderlek

1.2 Bakgrund

Ventilation har en central funktion både för byggnadens och för människors hälsa. En gammal ventilationsanläggning förlorar i effektivitet, ventilerar sämre, drar mer energi samt saknar alternativt har en dåligt fungerande energiåtervinning.

1.3 Beskrivning av åtgärden

Utbyte av 4st gamla energislukande ventilationsaggregat som förvaltningen ansvarar för i syfte att sänka energianvändningen, minska buller och förbättra luftkvaliteten för barnen i berörda förskolor. Åtgärden syftar även till att undvika problem då befintliga aggregat är tekniskt slut och utdömda av ventilationstekniker.

1.3.1 Åtgärdens mål och syfte

- Minskad miljöpåverkan
- Minskade bullerstörningar
- Förbättrad arbetsmiljö
- Kostnadsbesparingar

1.3.2 Åtgärdens målgrupp

Personal och barn på berörda förskolor.

1.3.3 Åtgärdens projektorganisation

Lokalfunktionen på förvaltningens ekonomienhet, avdelningschef förskola samt representanter från respektive förskola.

1.3.4 Avgränsning

Ventilationsaggregat som identifierats i genomförd inventering som förvaltningen enligt avtal ansvarar för.

2 Styrdokument

- Stockholms stads miljöprogram 2016-2019:
 - 1.1 Staden ska verka för att utsläppen av växthusgaser minskar till högst 2,3 ton per invånare till år 2020.
 - 1.2 Staden ska genom energieffektiviseringar minska energianvändningen i den egna verksamheten med minst tio procent till år 2020.

3 Resultat

3.1 Måluppfyllelse av klimatmålen

Utsläpp av CO2 ekv före och efter investeringen
FÖRE: 0,5 – 1,5 ton Co2 mer än efter åtgärd
EFTER: Tillverkaren beräknar att nya ventilationsaggregat sparar 2-5000 kWh per år beroende på förutsättningar såsom drifttid och lokalens ventilationsbehov. 4st ventilationsaggregat ger alltså en årlig energibesparing på 8-20 000 kWh, vilket motsvarar 0,5 – 1,5 ton Co2.

Andra övriga miljöeffekter före och efter investeringen
FÖRE: Störande buller från ventilation samt otillräcklig och oren luft.
EFTER: Buller från ventilationen minskar, driftsäkerheten ökar och luftkvaliteten i lokalerna förbättras väsentligt.

3.2 Beskrivning av åtgärdens klimatmål och klimatnytta

Målen bedöms vara uppfyllda på berörda förskolor.

3.3 Innovativitet och eller uppväxling

4 Tidplan

År	Aktiviteter
2019	Byte av äldre ventilation i förskolor, utfört

5 Ekonomi

5.1 Åtgärdens budget och tilldelade medel

Åtgärdens totala investering enligt ansökan	400 000 kr
Varav egen medfinansiering	
Vara ev. extern medfinansiering (<i>Klimatklivet</i>)	
Varav ev. extern medfinansiering (<i>EU eller annat bidrag</i>)	
Godkänt bidrag ur CM	400 000 kr
Åtgärdens totala investering, utfall	204 000 kr
Driftkostnads påverkan (+ -)	

Projektet försenades på grund av en dispyt gällande ansvarsfrågor med en fastighetsägare, därför användes inte att alla de tilldelade medlen.

5.2 Påverkan på framtida driftkostnader

Nya aggregaten använder mindre energi och har ett lägre underhållsbehov än de gamla utdömda aggregaten som byttes ut.

6 Övriga erfarenheter

Vid nybyggnation är det viktigt att ventilationen är anpassad efter den verksamhet som planeras i lokalerna. Det måste finnas tillräckligt med luft och låga bullernivåer i förskolelokaler.

Vitvaror**Slutrapport**

Namn på projekt:
Vitvaror

Sökande

Nämnd:	Kontaktperson:
Östermalms stadsdelsnämnd	Hans Malmström
Epost:	Telefon:
hans.malmstrom@stockholm.se	08-508 10 017

Datum för inlämnade av slutrapport
2020-01-13

Ifylld slutrapport mejlas även till klimatinvesteringar@stockholm.se

Innehåll

Innehåll	23
1 Övergripande, bakgrund och inriktning	24
1.1 Övergripande klimatmål	24
1.1.1 <i>Klimatåtgärdens övergripande mål.</i>	24
1.2 Bakgrund	24
1.3 Beskrivning av åtgärden	24
1.3.1 <i>Åtgärdens mål och syfte</i>	24
1.3.2 <i>Åtgärdens målgrupp</i>	24
1.3.3 <i>Åtgärdens projektorganisation</i>	24
1.3.4 <i>Avgränsning</i>	24
2 Styrdokument	24
3 Resultat	24
3.1 Måluppfyllelse av klimatmålen	25
3.2 Beskrivning av åtgärdens klimatmål och klimatnytta	25
3.3 Innovativitet och eller uppväxling	25
4 Tidplan	25
5 Ekonomi	26
5.1 Åtgärdens budget och tilldelade medel	26
5.2 Påverkan på framtida driftkostnader	26
6 Övriga erfarenheter	26

1 Övergripande, bakgrund och inriktning

1.1 Övergripande klimatmål

1.1.1 Klimatåtgärdens övergripande mål.

Kryssa i vilket mål som var viktigast för åtgärden.

- ☒ minska de klimatpåverkande växthusgasutsläppen genom t ex energieffektivisering eller byte till förnybar energi
- ☐ bidra till en hög beredskap för kommande klimatförändringar genom t ex anpassning till mer extrem väderlek

1.2 Bakgrund

Äldre vitvaror är energikrävande och kan även utgöra en brandfara.

1.3 Beskrivning av åtgärden

Fortsatt satsning på att byta ut gamla energikrävande vitvaror på förskolor inom Östermalms stadsdelsområde. Inget generellt utbyte genomförs utan endast de vitvaror som identifierats som undermåliga vid genomförd inventering.

1.3.1 Åtgärdens mål och syfte

- Nå stadens klimatmål och minska de klimatpåverkande växthusgasutsläppen i stadsdelen.
- Bidra till en hållbar livsmiljö genom energibesparingsåtgärder i egna verksamheter.
- Nämnden följer stadens miljöprogram.
- Ny utrustning som är bättre för arbetsmiljön

1.3.2 Åtgärdens målgrupp

Personal och barn på berörda förskolor.

1.3.3 Åtgärdens projektorganisation

Lokalfunktionen på förvaltningens ekonomienhet, avdelningschef förskola samt representanter från respektive förskola.

1.3.4 Avgränsning

Vitvaror som identifierats i genomförd inventering som förvaltningen enligt avtal ansvarar för.

2 Styrdokument

- Stockholms stads miljöprogram 2016-2019:
 - 1.1 Staden ska verka för att utsläppen av växthusgaser minskar till högst 2,3 ton per invånare till år 2020.
 - 1.2 Staden ska genom energieffektiviseringar minska energianvändningen i den egna verksamheten med minst tio procent till år 2020.

3 Resultat

3.1 Måluppfyllelse av klimatmålen

Utsläpp av CO2 ekv före och efter investeringen
FÖRE: 20st äldre kylar och frysar, vilka är mer än ca 15år gamla, har en årlig energiförbrukning på ca 12000 kWh och under sin livslängd på ca 10år blir energiförbrukningen 120000 kWh, vilket motsvarar 9,96 ton Co2. 7st äldre torkskåp, vilka är mer än ca 15år gamla, har en årlig energiförbrukning på ca 16800 kWh och under sin livslängd på ca 10år blir energiförbrukningen 168000 kWh, vilket motsvarar 13,9 ton Co2.
EFTER: De 20st nyinstallerade kylarna och frysarna har en årlig energiförbrukning på ca 6000 kWh och under 10år blir energiförbrukningen 60000 kWh, vilket motsvarar 4,98 ton Co2. Investeringen ger följaktligen en besparing på 0,498 ton Co2 årligen eller 4,98 ton Co2 på 10 år. De 7st nyinstallerade torkskåpen har en årlig energiförbrukning på ca 3640 kWh per år och under 10år blir energiförbrukningen 36400 kWh, vilket motsvarar 3,02 ton Co2. Investeringen ger följaktligen en besparing på 1,09 ton Co2 årligen eller 10,88 ton Co2 på 10 år.

Andra övriga miljöeffekter före och efter investeringen
FÖRE:
EFTER:

3.2 Beskrivning av åtgärdens klimatmål och klimatnytta

Målen bedöms vara uppfyllda på berörda förskolor.

3.3 Innovativitet och eller uppväxling

Förvaltningen söker klimatinvesteringsmedel i VP2020 för ytterligare energieffektiviserande åtgärder.

4 Tidplan

År	Aktiviteter
2017	Byte av kylar och frysar i förskolelokaler, utfört.
2018	Byte av torkskåp i förskolor, utfört.
2019	Byte av äldre vitvaror i förskolor, utfört.

5 Ekonomi

5.1 Åtgärdens budget och tilldelade medel

Åtgärdens totala investering enligt ansökan	400
Varav egen medfinansiering	
Vara ev. extern medfinansiering (<i>Klimatklivet</i>)	
Varav ev. extern medfinansiering (<i>EU eller annat bidrag</i>)	
Godkänt bidrag ur CM	400
Åtgärdens totala investering, utfall	439
Driftkostnads påverkan (+ -)	

Kalkylen för identifierade åtgärder på tolv förskolor var på 400 tkr. Projektet fördyrades på grund av behovet var större än vad som identifierats vid inventeringen. Innan genomförandet av tillkommande åtgärder erhöles ett tillstånd av stadsledningskontoret för att flytta överblivna klimatinvesteringsmedel från LED-belysningsprojektet till projektet för utbyte av vitvaror.

5.2 Påverkan på framtida driftkostnader

Vidtagna åtgärder resulterar i en lägre energianvändning samt lägre reparationskostnader.

6 Övriga erfarenheter

T1, T2, VB

Uppföljning av pågående klimatinvesteringsprojekt (stadens klimatmedel och statliga medel, *Klimatklivet*)

Åtgärdens namn

Miljösmarta skräpkorgar

Åtgärdens start- och slutdatum

20160101-20201231

Grunduppgifter

Förvaltning/bolag Östermalms stadsdelsförvaltning

Kontaktuppgifter

Namn Magnus Björkman

 e-postadress magnus.bjorkman@stockholm.se

tfn 08 -508 09149

Ekonomisk uppföljning

Grunduppgifter

Total investering 580 000,00

Beviljat belopp (kommunalt) 500 000,00

Beviljat belopp (statligt)

Utfall

580 000,00

Prognos resterande år

Eventuella avvikelser

Tidigare beviljade medel i projekt : 2016 0,4 mnkr, 2017 0,8 mnkr, 2018 0,5 mnkr

Klimatuppföljning

Vilka effekter har uppnåtts/eller hittills uppnåtts

Utsläppen av koldioxid minskar med 272 g per km körd vägsträcka. Projektet kommer fortgå under 2020 och när projektet är avslutat kan en sammanställning göras av de totala miljövinsten i en slutrapport. Då kommer även möjligheten att källsortera att utvärderas.

Eventuella avvikelser

Övriga resultat eller effekter

Tidigare erfarenheter från andelningens satsning på miljösmarta skräpkorgar på Normalm har visat att satsningen inte bara leder till minskade transporter utan även minskad nedskräpning.

T1, T2, VB

1(2)

Uppföljning av investeringsmedel (CM4) för åtgärdsprogram för god vattenstatus*Blanketten ska fyllas i av:**Förvaltningar som har sökt investeringsmedel ur CM4 för åtgärdsprogram för god vattenstatus**Blanketten ska redovisas per investerande åtgärd/projekt. Syfte är få en total sammanställning på vilka vattenrelatade åtgärder som genomförs i staden.***Åtgärdens namn**

Restaurering av våtmarken vid Kaknäs ängar

Åtgärdens start- och slutdatum

2018-2020

Grunduppgifter

Förvaltning

Östermalms stadsdelsförvaltning

Kontaktuppgifter

Namn

Magnus Björkman

e-postadress

magnus.bjorkman@stockholm.se

tfn

508 09 149

Ekonomisk uppföljning**Grunduppgifter**

Total investering

1600000,00

Beviljat belopp ur CM4

800000,00

Utfall

1100000,00

Prognos resterande år

500000,00

Eventuella avvikelser

Den totala kostnaden för projektet är 1 600 000. Det finansieras med 800 000 kr från God vattenstatus som är förbrukade 2019. Projektet medfinansieras från Länsstyrelsen med 750000kr varav 250 000 kr är förbrukade 2019 (500 tkr återstår till 2020). Därtill har projektet finansierats med 50 000 kr från driftbudgeten 2019.

Uppföljning

Vilka effekter har uppnåtts/eller hittills uppnåtts

Platsen ekologiska, rekreativa och kulturella värden förväntas öka enl målet för våtmarker i Nationalstadsparken. Våtmarken ska stärka den lokala populationen av groddjur.

Eventuella avvikelser

Då vattensalamandrar som lever på platsen har gått i vinterdvala kan inte projektet avslutas under året, utan kommer slutföras våren 2020.

2(2)

Övriga resultat eller effekter

Kvalitetsredovisning kommunal förskola

Östermalms stadsdelsnämnd 2019

Östermalms stadsdelsförvaltning
Förskole- och parklekavdelningen
Karlavägen 104, plan 6
Box 24156
104 51 Stockholm
Telefon 08-508 10 016
catharina.frank@edu.stockholm.se

Innehållsförteckning

Underlag för stadsdelsnämndens analys för innevarande budgetår.....	3
Kvalitetsarbets genomförande.....	3
Strukturella förutsättningar.....	4
Effekter av arbetet med utvecklingsområden för innevarande budgetår.....	7
Effekter av övriga stadsdelsnämndsgemensamma insatser innevarande budgetår för ökad måluppfyllelsen.....	9
Självvärdering.....	10
Förskoleundersökning.....	11
Resultat från övriga underlag.....	13
Effekter av stadsövergripande insatser innevarande budgetår.....	14
Sammanfattande analys.....	15
Utvecklingsområden och gemensamma insatser på stadsdelsnämndsnivå.....	15
Förslag till kommunfullmäktige/nämnd för kommande budgetår.....	15

Underlag för stadsdelsnämndens analys för innevarande budgetår

Kvalitetsarbets genomförande

Underlagen till Kvalitetsredovisningen består av utvärderingar och uppföljningar som involverat arbetslag, barn och vårdnadshavare under året. Förskoleområdenas uppföljningar och utvärderingar sker löpande såväl genom verksamhetskontakter/besök som under utvecklingsdagar, APT, workshops och övriga mötesforum. Förskolornas nyhetsbrev till vårdnadshavarna är också en viktig källa till kunskap om barngruppernas lärandeprocesser. I uppföljningsarbetet ingår även stadens kvalitetsindikator och förskoleundersökningen samt de pedagogiska enhetsmålen i verksamhetsplanen.

Barnen blir delaktiga i Kvalitetsredovisningen genom resultaten som arbetslagen redovisar i olika sammanhang, bland annat genom den pedagogiska dokumentationsprocessen. Den pedagogiska dokumentationen och reflektionen både efterfrågar och utgår från barnens tankar, idéer och upplevelser om och av den dagliga verksamheten.

Förskole- och parklekavdelningen för en löpande och strukturerad dialog med förskoleområdenas ledningsgrupper för att stämma av i vilken utsträckning arbetet med enhetsmål, prioriterade områdena samt utvecklingsinsatser ger tillfredsställande resultat. I dialogerna ingår även avdelningens verksamhetsstöd.

Kvalitetsdialogerna har fokus på utbildningens måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen i läroplanen och genomförs två gånger per år: I juni när förskoleundersökningens resultat är klara och i november i samband med färdigställandet av förskoleområdenas kvalitetsredovisningar.

I kvalitetsdialogerna sker ett kollegialt erfarenhetsutbyte kring arbetssätt som utvecklar utbildningen för barnen. I dialogerna identifieras även gemensamma styrkor, utmaningar och tänkbara utvecklingsområden på kort och lång sikt.

Utöver kvalitetsdialogerna genomförs resultatdialoger årligen i samband med tertiärrapport 1 och tertiärrapport 2. Resultatdialogerna omfattar utöver läroplansuppdraget även budget, kommunala mål samt medarbetarfrågor. I resultatdialogerna deltar förutom enheternas ledningsgrupper och avdelningens verksamhetsstöd även förvaltningens stödfunktioner inom HR och ekonomi. Eventuellt genomförda granskningar av Skolinspektionen och den kommunala utvärderingen, lyfts också i dialogerna.

Avdelningens ledningsgrupp samlas fysiskt varannan vecka och via Skype övriga tillfällen för att följa upp och utveckla det gemensamma arbetet inom verksamhetsområdet. I ledningsgruppen ingår avdelningschef, chef för avdelningsstödet samt rektorer. Chefsdagar för områdenas ledningsgrupper och avdelningens verksamhetsstöd sker en gång per termin. Dessa dagar för ledningssystemet ägnas åt aktuella och gemensamma utvecklingsfrågor. Avdelningschef har även regelbundna avstämningar med respektive rektor och genomför verksamhetsbesök varje termin inom respektive förskoleområde. Avdelningsstödet följer i sin tur upp förskoleområdenas arbete enligt årshjul.

Analys

Dialogernas utfall är beroende av hur förberedelser, genomförande samt återkoppling sker i samverkan.

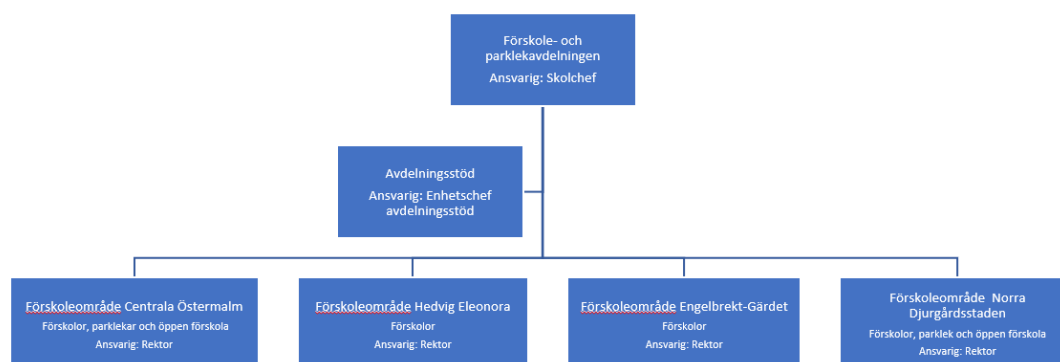
I årets dialog kring förskoleundersökningen lyftes förskolor som nått hög måluppfyllelse inom de gemensamma utvecklingsområdena fram som lärande exempel utifrån reflektionsfrågan: *Hur gör de?* Även reflektion kring frågan: *Vilka satsningar/åtgärder krävs för att öka likvärdigheten?* ingick i dialogen.

Dialogen kring enheternas kvalitetsredovisningar frångick tidigare års oppositionsmodell. Syftet med förändringen var att vända vårt fokus tydligare mot det pedagogiska området med barnen i centrum. Temat för dialogen var ett av årets gemensamma utvecklingsområden: Digitalt arbete med barnen. Erfarenhetsutbytet genererade både igenkänning och uppslag för det fortsatta digitaliseringsarbetet, dels inom förskoleområdena, dels på avdelningsnivå. Under dialogen identifierades även avdelningens gemensamma framgångsfaktorer samt vilken likvärdighet som kan eftersträvas för den utbildning barnen möter. Resultaten kommer att bearbetas och användas i det fortsatta utformandet av *Plattform för Östermalms kommunala förskolor*.

Under 2020 kommer dialogernas utformning och innehåll fortsätta att utvecklas. En viktig aspekt i processen är att dialogerna fortsätter att inriktas mot ett kollegialt lärande som främjar utveckling av utbildningen och barnens bästa.

Strukturella förutsättningar

Förskole- och parklekavdelningen ansvarar för förskola, öppen förskola och parklekar. Avdelningen leds av avdelningschef som också är skolchef.

Verksamheten är organiserad i fyra förskoleområden som vart och ett leds av rektor i samarbete med två biträdande rektorer. En administrativ funktion finns i samtliga områden. Förskoleområdena stötts och följs upp av ett särskilt avdelningsstöd samt stödfunktioner inom HR, ekonomi, kultur, kommunikation och IT. Inom avdelningsstödet finns bland annat en samordnande organisation med specialpedagogisk kompetens som stödjer insatser för barn i behov av särskilt stöd.

Under året har förskoleverksamheten inom Förskole- och parklekavdelningen omorganiserats från fem enheter till fyra förskoleområden, vilka sammanlagt består av 37 förskolor samt tre parklekar och en öppen förskola. I samband med omorganiseringen flyttades parklekarna in i

förskoleområdena och den öppna förskoleverksamheten sammanfördes med parklekarna. Förändringen förväntas leda till samordningsvinster och möjligheter att gemensamt utveckla båda verksamheternas kvalitet och innehåll.

Omorganisationen har hittills medfört mer likvärdiga villkor till följd av en jämnare fördelning av medarbetare och barn inom förskoleområdena. En utmaning med omorganisationen är att ett ökat antal medarbetare kan medföra att förändrings- och utvecklingsarbete tar längre tid att genomföra inom ett förskoleområde. Samtidigt kan antas att utvecklingen sker snabbare ur ett helhetsperspektiv vilket bidrar till ökad likvärdighet .

I nedan tabell presenteras de strukturella förutsättningarna de senaste tre åren. En del av de redovisade resultaten är nya för 2019 och saknar därmed uppgifter för tidigare år.

Nyckeltal	2019	2018	2017
Antal inskrivna barn (antal)	2020	1979	1899
Andel inskrivna barn (%)	- ¹	93,8	93,5
Andel legitimerade förskollärare (räknat på årsarbetare med förskollärarlegitimation) (%)	Exkl resurser 34,1%	-	-
Andel anställda som förskollärare (räknat på årsarbetare) (%)	37,1%	37,6%	38,8%
Andel anställda i barngrupp som saknar utbildning för arbete med barn (räknat på årsarbetare) (%)	13%	-	-
Antal avdelningar som saknar legitimerad förskollärare som kontinuerligt undervisar barnen (antal)	4	8	8
Barn per personal/årsarbetare med resurspersoner (antal)	5,3	5,0	4,9
Barn per personal/årsarbetare utan resurspersoner (antal)	5,9	5,7	5,7
Barn per grupp (antal)	16	16,2	15,6
Barn per grupp, yngre barn (antal)	14,7	-	-
Barn per grupp, äldre barn (antal)	17	-	-
Andel barn med annat modersmål än svenska (%)	7,7	7,1%	7,3%
Andel personal med annat modersmål än svenska (%)	45%	44%	34%

Analys

Årets omorganisation i fyra förskoleområden syftar till mer likvärdiga strukturella

¹ Statistiken från SLK beräknas per den 31/12 innevarande år och årets resultat är ännu inte sammanställda.

förutsättningar för verksamheterna. Inom stadsdelen finns dock sedan tidigare ett gemensamt arbetssätt vad gäller förskollärarnas schemalagda pedagogiska utvecklingstid utanför barngrupp. Detta bidrar till att barnen i förskoleområdena har förskollärare med likvärdiga villkor att planera och utveckla utbildningen.

Under året har det i vissa arbetslag saknats legitimerade förskollärare. Främsta anledningen är den rådande förskolläraryrket som bland annat medför att föräldraledighetsvikariat är mycket svåra att tillsätta. I flera arbetslag finns även förskollärare som dels väntar på sin legitimation, dels är under validering, dels genomgår utbildning från barnskötare till förskollärare.

För att säkerställa en förskollärrledd undervisning för alla barn gör rektorerna en kontinuerlig översyn av kompetensen i relation till barngruppernas behov. Vid brist på förskollärare tilldelas enskilda förskollärare ansvar för ytterligare barngrupper. Förskolläraren ansvarar främst genom att vara med i planering och uppföljning av undervisningen, medan barnskötarna på avdelningen ansvarar för genomförandet. Ledningen möjliggör för förskollärarens vidgade uppdrag genom schemaläggning samt planering och handledning från såväl kollegor som ledning. Ett utvidgat ansvar som förskollärare, med rätt förutsättningar, innebär också ett attraktivt uppdrag i vilket den pedagogiska och didaktiska kompetensen fokuseras. Noterbart är att vi trots en något lägre andel förskollärare 2019 i jämförelse med 2018 lyckats halvera antalet avdelningar där undervisningen kontinuerligt genomförs med förskollärare vid jämförelse med både 2018 och 2017. Detta visar på effekten av rektorernas kontinuerliga uppföljningar och förbättrade möjligheter att hitta lösningar inom ett större ansvarsområde (förskoleområde).

Skilnader i resultat utifrån personalens utbildningsnivå och erfarenhet gäller främst hur arbetssätt beskrivs samt hur resultaten av dessa analyseras. Arbetslag med förskollärare som utövar ett tydligt pedagogiskt ledarskap uppnår också bättre måluppfyllelse. I förskoleområdena finns även många barnskötare med hög kompetens och lång erfarenhet. Dessa bidrar till att måluppfyllelsen fortsätter att vara relativt hög i arbetslag där förskollärare saknas.

Förskolläraryrket genererar en stor personalrörlighet inom staden, både bland förskollärare och barnskötare. Personalrörligheten påverkar kontinuiteten i arbetslagen, som i sin tur kan inverka på kvaliteten i resultatuppnåelsen. Barn i behov av särskilt stöd är särskilt utsatta under dessa förhållanden, vilket tas hänsyn till genom bland annat utökad handledning.

I år nås inte stadens mål på 41 procent förskollärare. Samtidigt har andelen förskollärare enbart minskat marginellt från föregående år. Den bristande måluppnåelsen beror på förskolläraryrket och de eskalerande löneanspråken inom staden till följd av denna. Spridningen mellan andelen legitimerade förskollärare i förskoleområdena är mellan 27 och 39,4 procent. Spridningen kan kopplas till hur väl etablerat ett förskoleområde är. Områden med nyetablerade förskolor behöver tid för att bygga upp en stabil organisation, vilket påverkar såväl rekrytering som personalrörlighet.

Årsmålet på 4,9 barn per personal uppnås inte, däremot målet för antal barn per grupp (16). Förskolornas arbetssätt innebär att de fasta grupperna organiseras i mindre grupper under större delen av dagen. Det finns även variation under året i barngruppernas storlek och sammansättning utifrån efterfrågan på förskoleplatser.

De redovisade nyckeltalen behöver relateras till att barngruppernas storlek och antalet barn per årsarbetare inte ger svar på verksamhetens kvalitet i förhållande till uppdraget. Den enskilt viktigaste faktorn för en god kvalitet är varje medarbetares kompetens, som är avgörande för utbildningens och undervisningens kvalitet oavsett antalet barn. Nyckeltalen indikerar vilka de

grundläggande förutsättningarna är, men avgörande blir den organisation som formas och de arbetssätt som tillämpas.

De samlade förutsättningarna visar vilka förutsättningar som budgeten medger, det vill säga vilket antal medarbetare som varit möjligt att anställa och lokalmässiga möjligheter/begränsningar att organisera förskoleavdelningarna inom stadsdelen. Det som följs upp via nyckeltalen är inte ett mått på de faktiska gruppernas storlek utan istället hur många barn som finns inskrivna på en förskoleavdelning. Nyckeltalen indikerar därmed ingenting om de faktiska förutsättningarna eftersom dessa avgörs av antalet medarbetare och deras kompetens samt vilka lokaler, och lärmiljöer ute och inne som står till buds när undervisning och utbildning genomförs. Barnens faktiska vistelsetid inom ramtiden är en ytterligare påverkansfaktor i sammanhanget.

Högre personaltäthet ger inte per automatik högre kvalitet i verksamheten. Barngruppernas storlek påverkar förutsättningar och arbetsmiljön, men är inte avgörande för kvaliteten i exempelvis undervisningen. Barngruppernas storlek när undervisning genomförs är vanligtvis mellan 2–10 barn. Under året har förutsättningarna för att arbeta med mindre barngrupper förbättrats sett till hela dagen, då rätten till heltid för föräldralediga togs bort i februari. Det ska dock betonas att antalet barn inte är färre med denna förändring, däremot är har vistelsetiden minskat.

Sammanställningen av språkkartläggningen visar att variationen mellan enheterna när det gäller antal flerspråkiga barn där svenska ej är ett av barnets modersmål är mellan 2,9 och 17,2 procent. Resultatet visar att det lägre siffrorna rör de mest socioekonomiskt starka områdena inom stadsdelen. De högsta siffrorna kan kopplas till det aktuella områdets stora andel vårdnadshavare med forskaruppdrag i Sverige. Av de andra modersmål än svenska som finns bland barnen är engelska det vanligaste (89 barn), följt av spanska (49 barn) och ryska (44 barn). Tio barn har finska som identitetsspråk, inga barn har samiska eller meänkieli som sitt identitetsspråk.

Effekter av arbetet med utvecklingsområden för innevarande budgetår

Utifrån analyserna i kvalitetsdialogerna 2018 valde förskoleområdena att fortsätta prioritera utvecklingen av digitalisering som arbetsverktyg. Utöver detta, samt implementeringen av den reviderade läroplanen, uttrycktes ett fortsatt behov av att vidareutveckla arbetet inom de tidigare prioriterade områdena pedagogisk plattform och barnrättsperspektivet.

De gemensamma områdena att utveckla för 2019 blev därmed desamma som 2018:

- Pedagogisk plattform: Revidera den pedagogiska plattformen och göra den digital.
- Digitalisering: Aktiviteter för implementering av Skolplattformen utifrån en gemensamt framtagen tidplan.
- Barnrättsperspektivet: Förberedelse inför att barnkonventionen blir lag 2020.

De förväntade resultaten kopplade till de valda områdena var:

- Likvärdig undervisning för alla barn och kollegialt lärande genom en gemensam pedagogisk plattform med verktyg för systematiskt kvalitetsarbete. Pedagogiska lärmiljöer ute och inne som utmanar barnens utforskande och lek samt vidgar barnens

undersökningsområden. Fördjupad reflektion tillsammans med barnen kring läroprocesserna med hjälp av digitala verktyg.

- Närvarohantering i Skolplattformen. Samordnad och effektiv kommunikation internt och med vårdnadshavare. Gemensamma arbetssätt för pedagogisk dokumentation i Skolplattformen.
- Ökad kompetens och samsyn kring barnrättsperspektivet och normkritik.

De genomförda insatserna och deras effekter är:

- Revidering av den pedagogiska plattformen och det pedagogiska ställningstagandet *Meningsskapande mötesplatser för ett livslångt lärande*. Revideringen ledde till att barnrättsperspektivet tydligare skrivits fram samt att plattformen bytte namn till *Plattform för Östermalms kommunala förskolor*.
- Avdelningens digitaliseringsnätverk har fortsatt sitt förberedelsearbete inom förskoleområdena inför införandet av Skolplattformens olika delar. Under året har plattformens närvarohanteringsdel införts.
- Implementering av den reviderade läroplanen för förskolan Lpfö 18 har stöttats genom en föreläsning för ledning och all pedagogisk personal om förskollärares och arbetslagets roll och ansvar utifrån den reviderade läroplanen. Föreläsningen följdes inte upp särskilt, men fortsatt arbetsprocess med föreläsningen som avstamp har genomförts inom respektive förskoleområde.
- För att stärka barnrättsperspektivet i relation till barn i behov av särskilt stöd genomfördes en föreläsning på temat lågaffektivt bemötande för pedagogisk personal och ledning. Vårdnadshavare erbjöds en föreläsning om *Hur minskar och förebygger föräldrar konflikter*. Föreläsningarna följdes inte upp särskilt. Barnkonsekvensanalyser och barnchecklistor har införts i förskoleområdena. En analys av användningen sker under kommande år.

Analys

Samtliga rektorer är rektorsutbildade och har en stor medvetenhet kring vikten av ett långsiktigt och strategiskt arbete för att utbildningen ska hålla en god kvalitet, vilket bidrar till resultatuppnåelsen. Både övergripande och riktade satsningar till exempel i form av olika nätverk och workshops har under året visat sig vara framgångsrika arbetssätt för kompetensutveckling. Framför allt workshops, som inkluderar kollegialt lärande, har givit resultat genom att nya kunskaper direkt omsatts i arbetet med barnen. Även strukturerade forum för medarbetarna att tillsammans förtydliga, fördjupa diskutera och bearbeta pedagogiska och didaktiska begrepp och fenomen har varit betydelsefulla.

Under året har utvecklingsområdena varit flera, såväl avdelningsgemensamma som förskoleområdesspecifika. Den sammantagna bedömningen är att mycket utveckling skett, men att hur och på vilka sätt den skett är svårfångat och ibland oklart. Anledningen till detta är den stora omfattning av olika aktiviteter och processer som årligen genomförs inom avdelningen i sin helhet. Det aktualiserar frågan om vad och hur mycket som är möjligt – såväl ur såväl ett tids- som kvalitetsperspektiv – att följa upp/utvärdera av det som utvecklas under ett år.

Förskolans uppdrag är komplext och omfattande. I det strategiska arbetet ingår att avgränsa och noga välja vilka utvecklingsområden som särskilt ska fokuseras under ett verksamhetsår. Behov ska inventeras, åtgärder beslutas och genomföras samt följas upp och analyseras. Detta för att

uppnå kvalitet i den planerade utvecklingen.

Under 2020 kommer ett arbete inledas för att bättre identifiera och avgränsa vad som ska följas upp, varför och på vilka sätt. I detta arbete ingår också att bli bättre på att skilja på vad som ingår i förskolans arbetssätt och vad som bedöms behöver utvecklas särskilt utöver eller inom dessa. **Ett** prioriterat utvecklingsområde för avdelningen är därför valt för kommande verksamhetsår (se längre fram). Inom ramen för detta val ska vissa gemensamma arbetssätt generera underlag som kan användas för en samlad analys och bedömning av de resultat som tillsammans uppnås under året.

Effekter av övriga stadsdelsnämndsgemensamma insatser innevarande budgetår för ökad måluppfyllelsen

De förväntade resultaten gällande insatserna nedan har varit att öka kompetensen bland ledning och medarbetare i syfte att öka kvaliteten och likvärdigheten i utbildningen för barnen.

- TAKK för nybörjare (tecken som alternativ och kompletterande kommunikation) har genomförts för barnskötare och förskollärare, totalt 34 deltagare. Utvärderingarna är mycket positiva och utbildningen ger direkta resultat för barnen i förskolorna.
- ABC för pedagoger-utbildningar har genomförts för 35 deltagare. Utvärderingarna visar att deltagarna i större utsträckning börjat fokusera på det som fungerar för barnen i olika situationer samt att uppmärksamheten på negativt beteende minskat.
- Personal och ledning har deltagit i årets Förskolesummit.
- Rektorer och biträdande rektorer har deltagit i den kommunförlagda högskoleutbildningen på 7,5 hp om undervisning i förskolan. En rektor har deltagit i en forskningscirkel med utgångspunkt i att undersöka och fördjupa det pedagogiska ledarskapet.
- I samverkan med utbildningsförvaltningen har kompetenshöjande insatser med att vidareutbilda barnskötare till förskollärare alternativt komplettering till förskollärare skett. Sammanlagt har 23 medarbetare deltagit i dessa utbildningar. Tre medarbetare har deltagit i master- och magisterutbildningar. Två biträdande rektorer går rektorsprogrammet vid Stockholms universitet.
- Två förskoleområden har ingått i CPU, Centrum för professionsutveckling, ett övnings-förskoleprojekt vid Södertörns högskola. Projektet ska skapa ökade möjligheter till kollegialt lärande, för både handledare och studenter. Åtta förskollärare har deltagit i en lokal VFU-handledarutbildning på 7,5 högskolepoäng anordnad av Södertörns högskola.
- Avdelningens ledningsgrupp samt delar av ledningssystemet (biträdande rektorer, pedagogisk ledare, avdelningsstöd) har i december påbörjat en analysutbildning via Strategirådet.

Analys

Förutom TAKK och ABC har ovan genomförda insatser inte följts upp speciellt. Däremot genomför anordnarna av insatserna uppföljningar och utvärderingar.

Både TAKK och ABC för pedagoger genererar arbets- och förhållningssätt som är av stor betydelse för barnens möjligheter till en likvärdig utbildning som inkluderar god omsorg. Utbildningarna kommer därför att fortsätta under 2020.

Möjligheten att vidareutbilda medarbetare till barnskötare och förskollärare ökar kompetensen i förskolorna, och kommer – utifrån den rådande personalbristen – fortsätta att vara ett värdefullt verktyg. Även rektorsutbildningen för biträdande rektorer är viktig utifrån ett kompetensförsörjningsperspektiv på ledningsfunktionerna i förskolan.

Analysutbildningen fortsätter under våren och förväntas leda till kunskaper som utvecklar kommande uppföljnings- och utvärderingsarbete med fokus vad utbildningen åstadkommer för barnen.

Självvärdering

Stadens WKI-mål på 3,8 uppnås. Det totala WKI-värdet för stadsdelens förskolor har ökat de senaste tre åren. Det är huvudsakligen två områden som återkommer vad gäller icke uppnådda kriterier för att nå nivå 4 och nivå 5:

- Digitala verktyg
- Pedagogisk dokumentation

I samtliga förskoleområden ger ledningen arbetslagen återkoppling på WKI-resultaten, vilken omfattar reflektion kring de bedömningar som gjorts. Inga arbetslag har 2019 skattat sig under nivå 3.

WKI-områden	2019	2018	2017
Pedagogisk miljö/material	3,8	3,7	3,5
Skapande verksamhet/olika uttrycksformer	3,7	3,7	3,5
Språklig/kommunikativ utveckling	3,7	3,6	3,5
Matematisk utveckling	3,7	3,6	3,4
Naturvetenskap/teknik	3,9	3,6	3,5
Totalt	3,8	3,6	3,5

Analys

Arbetslag som skattar sig på nivå 3 innehåller oftare nya medarbetare som ännu inte är bekanta med WKI-verktyget. Vissa arbetslag på nivå 3 har haft svårt att få till organisation och struktur kring observation, dokumentation och reflektion. Även bristande språkförståelse i svenska påverkar hur WKI:n används.

Den interna variationen i skattningarna kan kopplas till vilka områden som under året betonats mest i barngruppen/på förskolan/inom förskoleområdet. Samtidigt har variationen inte påverkat den totala skattningen, som ökat sedan föregående år. Detta hör sannolikt samman med den satsning som under året gjorts på digitala verktyg och användning av dessa.

Orsakerna till att kriterierna kopplade till digitala verktyg samt pedagogisk dokumentation är svårare att uppnå kan förstås utifrån att det handlar om arbetsredskap som dels kräver (ny) kunskap och erfarenhet, dels behöver integreras i utbildningen. Pedagogisk dokumentationen är också en tidskrävande process, liksom teknikproblem gällande digitala verktyg tar tid i anspråk. Ett kontinuerligt utvecklingsarbete av arbetssätten kring de pedagogiska dokumen-

tationsprocesserna och de digitala verktygen pågår inom varje förskoleområde. Under höstterminen har dock arbetet påverkats negativt på grund av olika problem i samband med stadens byte av IT-leverantör.

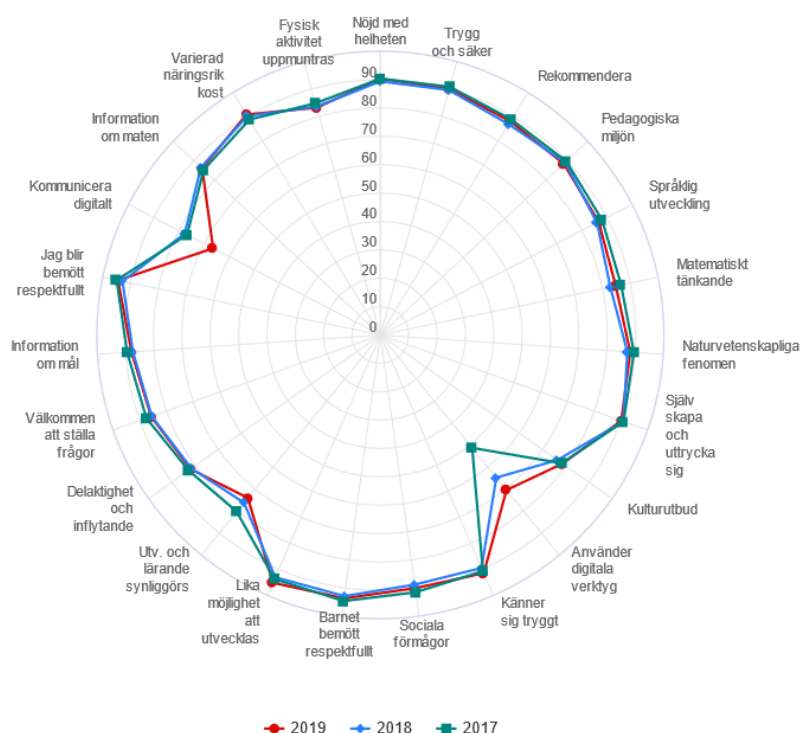
Värt att notera är att vårdnadshavarnas upplevelser av kvaliteten i förskolan inom de områden i förskoleundersökningen som överensstämmer med områden från självvärderingen, är högre än medarbetarnas bedömning. Det kan tolkas som en indikation på professionens kritiska reflektion över sin pedagogiska verksamhet.

WKI:ns främsta bidrag som uppföljningsverktyg är just de pedagogiska diskussioner det ger upphov till i arbetslagen. Dessa diskussioner fördjupar den gemensamma förståelsen för uppdraget och utvecklar utbildningen för barnen. Vissa förskoleområden har därför valt att göra fler än en WKI-skattning per år.

Förskoleundersökning

Östermalms förskolor visade åter fortsatt mycket höga resultat i årets förskoleundersökning. I diagrammet nedan presenteras resultatet för Östermalms förskolor de tre senaste åren:

Östermalm kommunala Föräldrar Förskola (1518 svar, 77%)

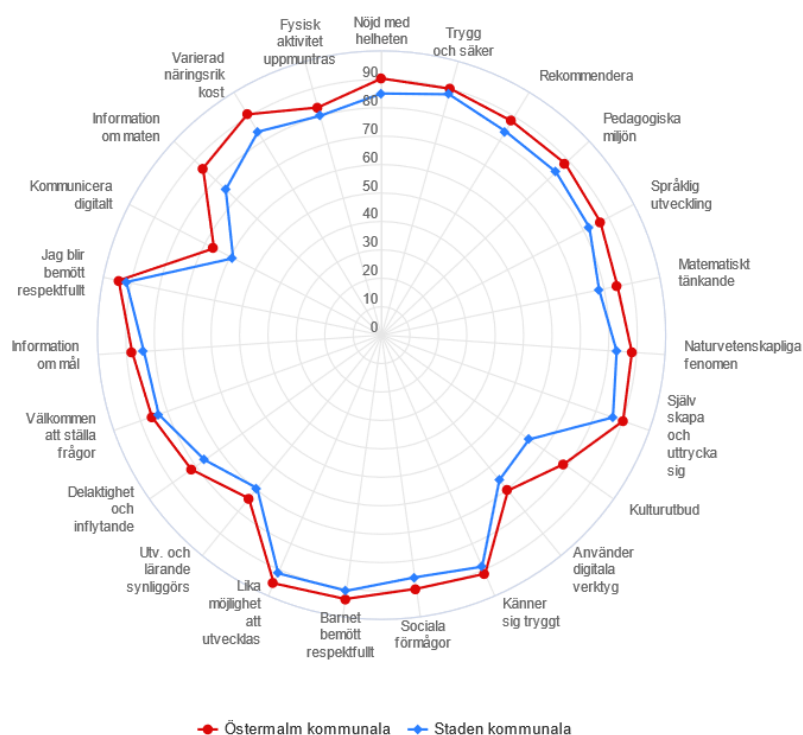

KF-indikatorn framgår av tabellen nedan:

	2019 Östermalm/staden	2018 Östermalm/staden	2017 Östermalm/staden
KF indikator	90/85	89/85	90/88
	Variation enheter	Variation enheter	Variation enheter
	86/95	76/94	81/95

Jämfört med kommunala förskolor i staden totalt är vårdnadshavarna på Östermalm generellt sett mer nöjda, vilket framgår av diagrammet nedan:

Östermalm kommunala Föräldrar Förskola (1518 svar, 77%)

I jämförelse med staden är stadsdelens resultat inom flera områden de bästa (totalt bland topp tre inom 24 av 25 områden i undersökningen).

De tre områden som vårdnadshavarna skattat lägst är deras möjligheter att kommunicera med förskolan via digitala verktyg, barns användande av digitala verktyg samt dokumentation och synliggörande av barns lärande och utveckling. Det ska samtidigt framhållas att resultaten ligger över stadens snitt på samtliga tre frågor. Det samma gäller frågan om i vilken utsträckning vårdnadshavarna upplever att deras barn fått möjlighet att ta del av och möta olika sorters kulturutbud. Resultatet når i år upp till 77 procent, vilket dels är högre än stadens snitt, dels inrymmer fler mycket nöjda vårdnadshavare.

Resultaten visar att vårdnadshavare till flickor är marginellt – och genomgående – mer nöjda än pojkarnas vårdnadshavare.

Analys

Utifrån diskussioner och analyser kring undersökningens resultat tar de förskolor/arbetslag som fått låga resultat, alternativt inte behållit sina resultat från föregående år, fram egna handlingsplaner med förbättringsåtgärder. Vad gäller den upplevda möjligheten att kommunicera digitalt med förskolan visar de öppna svaren att den framför allt förknippas med Skolplattformen: att den inte är klar, att den inte fungerar, att den inte är användarvänlig. Den lägre värderingen av synliggörandet av barnens lärande och utveckling kan sannolikt kopplas till förskolornas pedagogiska dokumentationsarbete och är enligt WKI-resultaten också ett utvecklingsområde. Samma sak gäller de digitala verktygen i det pedagogiska arbetet med barnen (se vidare ovan).

Det framgår, som redan nämnts, att vårdnadshavarna i hög grad är fortsatt mycket nöjda med den verksamhet som bedrivs i förskoleområdena. Östermalms förskoleområdens utmaning består i att över tid bibehålla de höga resultaten. En annan utmaning är att jämna ut de interna variationer som förekommer mellan såväl förskolor som avdelningar inom en förskola. Vad gäller den interna variationen påverkas den bland annat av att nyetablerade förskolor ofta får lägre omdömen i början. Erfarenheten visar att det tar något år innan verksamheten stabiliseras och resultaten ökar. Nöjdheten påverkas också av garantiplats-placeringar, som kan bli många under perioder av stort söktryck till förskolorna. En garantiplats innebär att vårdnadshavarna vanligen inte får plats för sitt barn på någon av de förskolor de önskat plats på.

Förskolorna arbetar aktivt med barnens lika möjligheter oberoende av till exempel kön. Det är också något som vårdnadshavarna uppmärksammar: 95 procent upplever att deras barn ges lika möjligheter och variationen mellan pojk- och flickföräldrars svar är låg (80 respektive 83 procent). Därför är de övriga skillnaderna i nöjdhet mellan vårdnadshavare till flickor respektive pojkar tankeväckande och speglar sannolikt förväntningar och normer som finns kopplade till flickor respektive pojkar i vårt samhälle. Dessa förväntningar återfinns såväl inom förskolan som hos vårdnadshavarna. I förskolorna pågår ett löpande utvecklingsarbete för att ett normmedvetet förhållningssätt ska råda bland personalen.

Stadsdelens kultursekreterare har under året terminsvis följt upp förskoleområdenas professionella kulturaktiviteter bland barnen. Uppföljningen har skett genom en färgkodning av olika kulturformer kallad den *Kulturella regnbågen*. Färgkodningen har tydligt visualiserat vilka kulturformer som dominerar och vilka som bör få mer utrymme i utbildningen. Förskoleområdena har också i samband med uppföljningarna fått tips på aktuella utbud kopplade till förskolornas identifierade behov. Under 2020 kommer en särskild analys göras av vilka åldrar som tar del av vilka sorters kulturaktiviteter och hur genomförda kulturaktiviteter kommuniceras till vårdnadshavare.

Resultat från övriga underlag

Utredningar om kränkande behandling av barn samt vårdnadshavares synpunkter och klagomål ger viktig information om utbildningens utförande. När kränkning av barn bedömts ha skett utarbetas alltid handlingsplaner i syfte att det inte ska upprepas.

Vad gäller likabehandlingsarbetet visar förskoleundersökningens resultat att vårdnadshavarna i

mycket stor utsträckning upplever att deras barn ges lika möjligheter att utvecklas oberoende av kön, etnisk tillhörighet, religion eller funktionsnedsättning (95 procent). Vårdnadshavaren upplever även att personalen bemöter deras barn på ett respektfullt sätt (94 procent). Resultaten har dessutom varit konstant höga de senaste tre åren, vilket kan tolkas som hållbara arbetssätt inom området. Under 2020 ska likabehandlingsarbetets övergång till aktiva åtgärder formaliseras ytterligare.

Vårdnadshavares synpunkter och klagomål under året hanterats enligt gängse lokala rutiner. Hanteringen utgår från skyndsam återkoppling på rätt nivå. Det går inte att urskilja någon trend bland inkomna synpunkter och klagomål, utöver den som gäller personalförändringar.

Under 2019 har verksamhetsstöd beviljats för 93 barn i behov av särskilt stöd, varav 24 barn är flickor och 69 barn är pojkar. Att andelen pojkar dominerar bland barn i behov av särskilt stöd är vanligt, och vad det beror på är under analys. Genom avdelningsstödet specialpedagogiska handledning kan det konstateras att uppdragen kring de yngsta barnen ökat under året. Frågeställningarna gäller framförallt samspel och koncentration. Även en analys av orsakerna till detta har inletts i syfte att anpassa handledningen på bästa sätt för barnen.

Uppföljningen av barns förändrade kunnande inom ramen för undervisningen är under utveckling. Under året har bland annat gemensamma uppföljningsunderlag skapats, som används i de förskoleområden där lokala underlag inte utarbetats. I underlagen ingår att planera och utforma en undervisning som inledningsvis tar reda på barnens förkunskaper om det valda undervisningsområdet/objektet, och som avslutas med hur barnens kunnande förändrats. Underlagen bygger på Ann S Pihlgrens bok *Undervisning i förskolan – att skapa lärande undervisningsmiljöer*.

Under året har flera verksamhetsbesök genomförts av avdelningschef tillika skolchef. Vid höstens besök var fokus på förskolornas lärmiljöer. Varje besök genomfördes under ledning av förskollärare på den aktuella förskolan. Vid besöken framgick det tydligt att förskolorna innehar olika förutsättningar när det gäller den fysiska miljön. Skillnader finns även gällande organiseringen av lärmiljöerna och synliggörandet av de lärprocesser som pågår. Barnen organiserades i mindre grupper inom och mellan avdelningarna vilket styrker att utbildningen/undervisning genomförs i grupper med färre barn än målvärdet 16 som finns i given KF-indikator. Medarbetarna arbetade professionellt utifrån givna förutsättningar och samtliga lärandemiljöer var förhållandevis lugna vilket möjliggjorde både kommunikation, lek och lärande. Ett utvecklingsområde för flera avdelningar är att tydligare synliggöra pågående lärprocesser med koppling till läroplanen. Det kan i sin tur relateras till förskoleundersökningens resultat vad gäller utvecklingsbehov kring synliggörandet av barnens lärande och utveckling samt WKI-resultaten gällande pedagogisk dokumentation (se ovan).

Analys

För analys hänvisar vi till rubriken *Strukturella förutsättningar* ovan.

Effekter av stadsövergripande insatser innevarande budgetår

Under året har rektorer, biträdande rektorer/pedagogisk ledare samt avdelningsstöd deltagit i de stadsövergripande föreläsningarna av Hans-Åke Scherp och Ann S. Pihlgren. Båda föreläsningarna blev mycket uppskattade utifrån det nära och aktuella praxisfokus med vetenskaplig anknytning som båda innehöll. Pihlgrens föreläsning har haft störst

genomslagskraft och hennes bok *Undervisning i förskolan – att skapa lärande undervisningsmiljöer* är flitigt använd i förskoleområdena, bland annat genom olika former av litteraturseminarier.

Sammanfattande analys

Uppföljningen som presenterats ovan, visar ett både aktivt och målmedvetet arbete med såväl utvecklingsområden som övriga väsentliga processer under året. Sammantaget är bedömningen att de analyserade underlagen och resultaten indikerar att utvecklingen går i den riktning som eftersträvas, samt att det är en utveckling som gynnar barnen i den utbildning som genomförs.

Utvecklingsområden och gemensamma insatser på stadsdelsnämnds nivå

Det saknas uppföljning och utvärdering av flera insatser som skett under året, vilket beror på omfattningen av det som avsetts att följas upp. Förskolan är en komplex utbildningsverksamhet och vårt uppdrag i relation till barnen omfattar omsorg, lärande och utveckling. Förskolans läroplan är också sammansatt och måste förstås och användas utifrån att barnen har flera år på sig att möta det som planen innehåller. Att arbeta i en pedagogisk verksamhet innebär dessutom ständig utveckling och daglig anpassning och uppföljning av didaktik, metodik, verktyg och förhållningssätt. För att förmå att med kvalitet följa upp det som utförs, behövs en avgränsning kring vilken kunskap som behöver inhämtas och varför. För att uppnå en långsiktig och hållbar kvalitet kan även ett utvecklingsområde behöva bibehållas över tid. I det gemensamma utvecklingsarbetet ingår även ett likvärdighets-perspektiv på den utbildning som genomförs.

Fysisk aktivitet bland barn har av staden lyfts fram särskilt under kommande år. Östermalms samlade resultat i förskoleundersökningen gällande barnens tillgång till fysisk aktivitet är högt (83 procent), men det finns en variation mellan förskolorna. Utifrån barns behov och ett likvärdighetsperspektiv på utbildningen har därför fysisk aktivitet valts som gemensamt utvecklingsområde. Det gemensamma utvecklingsområdet kommer också att ligga till grund för utveckling av arbetssätt gällande uppföljning/utvärdering och resultatanalys. Hur detta ska ske planläggs i januari.

Förslag till kommunfullmäktige/nämnd för kommande budgetår

Det finns ett stort behov av att utveckla förskolornas förmåga att kommunicera och synliggöra utveckling och lärande utifrån läroplanen. Detta borde genomföras med två riktade insatser:

1. Kompetensutveckling med fokus på att synliggöra utveckling och lärande utifrån läroplanen.
2. Kompetensutveckling gällande tillämpning av olika verktyg (till exempel digitala) för information och kommunikation.

Utifrån ovan anförda synpunkter på förskolans nyckeltal finns även följande behov:

Utarbetande av nya nyckeltal som kopplas till pedagogiska kvalitetsaspekter relaterade till uppdraget enligt skollag och läroplan. De nyckeltal som idag handlar om verksamhetens förutsättningar bör istället följas upp av HR med koppling till arbetsmiljö istället för kvalitet inom förskolan.

Handläggare

Carolina Bjurling
Telefon: 08-508 10 052

Till

Östermalms stadsdelsnämnd

Uppföljning av intern kontroll 2019, Östermalms stadsdelsnämnd

Innehållsförteckning

Bedömning av nämndens interna kontroll.....	3
Uppföljning av nämndens internkontrollplan.....	4
Nämndens planerade uppföljning av den löpande kontrollen.....	5
1.2. Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i.....	5
1.5. I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande.....	7
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna.....	7

Bedömning av nämndens interna kontroll

Analys

Nämnden bedömer att den interna kontrollen under 2019 varit tillräcklig.

Bedömningen baseras på uppföljningen av förvaltningens operativa arbete, granskningar av externa utförare samt uppföljning av den egna interna kontrollen.

I denna rapport beskrivs resultatet av uppföljningen av intern kontrollplan 2019. Därtill har uppföljning av de åtgärder som togs fram i samband med väsentlighets- och riskanalysen gjorts, både i samband med tertialrapport 2 och verksamhetsberättelsen. Uppföljningen visar att flertalet åtgärder är genomförda. Ett fåtal har pausats i avvaktan på nya centrala styrdokument som är under beredning. I något fall avvaktas rekrytering av ny samordnare/uppföljningsansvarig.

Stockholms
stad

Tjänsteutlåtande
Sid 4 (9)

Uppföljning av nämndens internkontrollplan

Nämndens planerade uppföljning av den löpande kontrollen

1.2. Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i

Process:

Besiktning av lekplatser och lekutrustning

Arbetssätt	Systematiska kontroller	Kontrollaktivitet
Säkerhetskontroll av lekplatser och lekutrustning	Okulära besiktningar utförs årligen av certifierad besiktningsman, kvartalsvis och veckovis av entreprenören	Uppföljning av säkerhetskontroll av lekplatser och lekutrustning. Beskrivning och resultat av kontrollaktivitet: Parkingenjör har gått igenom och följt upp protokoll från årlig besiktning av stadsdelsområdets lekplatser och lekutrustning, som genomförts av certifierad besiktningsman. Parkingenjör har även gått igenom och följt upp rapporter från entreprenörens kvartalsvisa besiktningar av densamma. Utifrån dessa protokoll åtgärddar förvaltningen brister kontinuerligt.

Process:

Besiktning av markarbeten på parkmark

Arbetssätt	Systematiska kontroller	Kontrollaktivitet
Entreprenören utför grävarbeten i marken vid allt från större parkinvesteringsprojekt till mindre kompletteringsarbeten.	Okulära besiktningar.	Kontroll att entreprenören tagit fram aktuella ledningsritningar Beskrivning och resultat av kontrollaktivitet: Parkingenjör har vid de markarbeten där det är relevant kontrollerat att ledningsritningar tagits fram och följts.

Process:

Förebyggande arbete för att motverka och hantera hot och våld.

Arbetssätt	Systematiska kontroller	Kontrollaktivitet
Verksamhetsspecifika rutiner utifrån riskinventering. Samtliga hot polisanmäls och rapporteras i stadens incidentrapporterings system.	Cheferna ansvarar för att incidenter anmäls i incidentrapporterings systemet, IA, och för att vidtagna åtgärder beskrivs där.	Uppföljning av incidenter och vidtagna åtgärder. Beskrivning och resultat av kontrollaktivitet: En genomgång av anmälda ärenden i incidentrapporterings systemet, IA, visar att 32 fall av hot och våld anmäls under året. 16 av av anmälningarna är utredda och åtgärder vidtagna dvs. markerade som klara. Resterande 16 anmälningar är "under utredning". 9 av dessa har förfallit, vilket sker om ärendet ligger förlänge utan att klarmarkeras dvs. utan att det rapporteras in åtgärder och alla steg beskrivs i systemet. Anmälningar om hot och våld tas alltid på allvar. Avvikelsen beror inte på att åtgärder inte har vidtagits utan på att många missar att klarmarkera i systemet. För att säkerställa möjligheten till uppföljning av ärenden behövs ytterligare utbildningsinsatser om hur incidenthanteringssystemet fungerar. Vidare skulle en månatlig kontroll behövas för att säkerställa nuläget i ärendena.

Process:

Trädvård

Arbetssätt	Systematiska kontroller	Kontrollaktivitet
Inventering, åtgärdsplan samt beskärning, nedtagning och nyplantering av träd	Löpande av entreprenören enligt avtal och av parkingenjörerna enligt trädvårdsplan.	Uppföljning av trädvård Beskrivning och resultat av kontrollaktivitet: Under året har en ny trädvårdsplan tagits fram för Gustav Adolfsparken, och åtgärder har vidtagits för att minska de risker som denna plan samt den befintliga trädvårdsplanen för Stureparken pekar på. Trädvårdsarbeten har även genomförts i Hjorthagen och Kaknässkogen under året.

Process:

Vattenprovtagning av plaskdamm

Arbetssätt	Systematiska kontroller	Kontrollaktivitet
Vattenkvaliteten kontrolleras av upphandlad konsult	Under säsong kontrolleras vattenkvaliteten dagligen av upphandlad konsult och rapporteras till digitalt ärendehanteringssystem	Kontroll av att upphandlad konsult kontrollerar vattenkvaliteten Beskrivning och resultat av kontrollaktivitet: Parkingenjören har under badsäsongen 2019 tagit del av entreprenörens dagliga egenkontroll av vattenkvaliteten i plaskdammarna samt miljöförvaltningens oberoende månadsvisa kontroll av densamma. Efter badsäsongen analyserades resultaten ytterligare i syfte att planera större åtgärder i den fysiska miljön kring plaskdammarna för att förbättra vattenkvaliteten på längre sikt.

1.5. I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande

Process:

Uppföljning av verksamhet

Arbetssätt	Systematiska kontroller	Kontrollaktivitet
Avtals- och verksamhetsuppföljning	Uppföljning sker enligt fastställd modell och planering.	Uppföljning sker genom att stadsgemensam modell används. Utvecklingssekreterare och MAS som genomför uppföljningarna träffas varannan vecka för planering och avstämning av gemensamt arbetssätt. Verksamhetsuppföljningarna rapporteras till nämnden. Beskrivning och resultat av kontrollaktivitet: Entreprenader har följts upp enligt den nya, stadsgemensamma modellen. Ansvariga på förvaltningen har regelbundet träffats för avstämning och planering av uppföljningarna och de har också deltagit i stadsövergripande nätverk på äldreförvaltningen. Samtliga uppföljningar har rapporterats till stadsdelsnämnd. Förvaltningen har genomfört olika former av samverkansmöten kontinuerligt med entreprenörerna. Vid oklarheter har förvaltningen varit mån om att, utifrån helhetsansvaret, i första hand främja och hjälpa. Förvaltningen har påbörjat ett samarbete och dialog med SLK för att tydliggöra arbetsordning och delegation om andra åtgärder behöver vidtas.

3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna

Process:

Frånvarorapportering

Arbetssätt	Systematiska kontroller	Kontrollaktivitet
Personal ansöker om semester i Lisa självservice och får den beviljad inför frånvaro.	Chefen kontrollerar i Lisa självservice.	Kontroll av semestersaldo. Beskrivning och resultat av kontrollaktivitet: Förändringar i systemet har medfört att HR-avdelningen inte kunnat ta ut lista över semestersaldon. Felsökning pågår. Manuell granskning har påbörjats. Den totala bilden över eventuella avvikelser saknas därför.

Process:

Identifiering av förtroendeskadliga poster

Arbetssätt	Systematiska kontroller	Kontrollaktivitet
Intern och extern representation sker enligt stadens regelverk och redovisas korrekt	Beslutsattestant kontrollerar att deltagarförteckning och syfte framgår av underlaget vid intern och extern representation.	Granskning av konton avseende; kurser och utbildningar, konferenser, personalrepresentation, resekostnader och hotell och logi. Beskrivning och resultat av kontrollaktivitet: Under året så görs löpande kontroll av fakturor som utgör förtroendeskapande poster. De konton som granskas är 7651 "avgifter för kurser och utbildningar", 7652 "avgifter för konferenser", 7111 "personalrepresentation", 7051 "resekostnader personal" och 7052 "Hotell och logi personal". Av dessa tas ett slumpmässigt urval ut för kontroll av om syfte och deltagare finns bifogat. Totalt har 75 fakturor granskats. I några fall har begäran om deltagarlista krävts in och i ett fall har momsjustering på skett på personalrepresentation, samt i något fall har faktura kompletteras med överordnad attest. Vid förfrågan om komplettering har alla frågor besvarats skyndsamt. Sedan övergången till beställningar av konferenser inom e-handel så har förvaltningen noterat att fakturorna kommer in förkonterade på konto 7052 "Hotell och logi personal". Den som godkänt fakturan har inte noterat felet och därför godkänt, även dagkonferenser, med detta konto. Serviceförvaltningen har kontaktats och de har lovat att ändra förkonteringen till konto 7652. Redovisningsansvarig har också noterat att de som godkänner och attesterar inte alltid har vetat hur man lägger till syfte och deltagarförteckning på dessa fakturor, varför detta har behövt kompletteras i efterhand. Utbildning måste genomföras separat för de som beställer dessa tjänster för att de inte ska behöva kompletteras i efterhand. I samband med granskningen har också råd om att använda beskrivningsfältet skickats ut, så att det tydligare ska framgå vad fakturan avser. (Beskrivningsfältet i Agresso Webb blir nämligen text i huvudboken.)

Process:

IT- och informationssäkerhet

Arbetsätt	Systematiska kontroller	Kontrollaktivitet
Tjänste-/SITHS-kort behandlas som en värdehandling, är personligt och tas alltid med när medarbetare lämnar sin IT-arbetsplats.	Kvittens undertecknas i samband med att korten lämnas ut.	Utkvittering av uppdaterade tjänstekort/SITHS-kort i samband med GSIT 2.0 samt stickprovskontroll av efterlevnad. Beskrivning och resultat av kontrollaktivitet: I och med övergången till GSIT 2.0 och de nya leverantörerna behövde nya certifikat läggas på tjänste-/SITHS-korten. Samtliga medarbetare fick då, återigen, skriva under en blankett och kvittera att de läst och förstått vilka regler som gäller för användningen av tjänstekort. Överföringen till nya leverantörer blev kraftigt försenad, genomfördes under hösten istället för under våren. Av det skälet har inte stickprovskontroller efter övergången hunnit genomföras.

Process:

Upphandling och inköp

Arbetsätt	Systematiska kontroller	Kontrollaktivitet
Behöriga beställare anskaffar varor och tjänster inom ramen för ingångna avtal.	Uppföljning av e-handel	Uppföljning av avtalstrohet. Kontroll av konton för möbelinköp och konferensbokningar Beskrivning och resultat av kontrollaktivitet: Avtalstrohet har granskats inom varugrupperna kontorsmaterial och möbler. Uttag av samtliga transaktioner på konto 6511 och 4023 januari till och med oktober månad har tagits ur bokföringen och kontrollerats mot befintliga ramavtal. Resultatet av undersökningen av avtalstrohet avseende inköp av möbler var 100 procent avtalstrohet, vilket innebär att förvaltningen endast har handlat från befintliga avtal gällande möbler. Resultatet av undersökningen av avtalstrohet avseende inköp av kontorsmaterial var 96 procent avtalstrohet, vilket innebär att förvaltningen har handlat utanför befintliga avtal med 4 procent gällande kontorsmaterial utifrån genomfört stickprov. Respektive enhet som har genomfört inköpen utanför avtal har kontaktas och informerats om befintliga ramavtal, och om riktlinjerna för direktupphandling, om varan är av sådan art att de inte träffar in på befintliga ramavtal.

2019

**Dokumentation av arbetet
med aktiva åtgärder enligt
Diskrimineringslagen**
Östermalm stadsdelsförvaltning

Det förvaltningsövergripande arbetet med aktiva åtgärder enligt Diskrimineringslagen

Östermalm stadsdelsförvaltnings arbetsplatser ska karakteriseras av en god arbetsmiljö fri från trakasserier, sexuella trakasserier, repressalier och diskriminering. Förvaltningen erbjuder kontinuerligt utbildningsinsatser, stödmaterial och operativt stöd till verksamheterna i syfte att säkerställa att arbetsplatserna har den medvetenhet och kunskap som krävs för att kunna vidta aktiva åtgärder enligt Diskrimineringslagens bestämmelser.

Aktiva åtgärder är ett förebyggande och främjande arbete för att motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Arbetet genomförs i fyra steg: undersökning, analys, åtgärder och uppföljning.

En förutsättning för ett framgångsrikt arbete med aktiva åtgärder är därför att kontinuerligt undersöka och åtgärda identifierade risker för diskriminering i den fysiska, organisatoriska och sociala arbetsmiljön. Trygghet i arbetsmiljön skapas när det finns kända rutiner i verksamheten för hur trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier ska hanteras samt förebyggas.

Utifrån Diskrimineringslagens bestämmelser i kapitel 3 ska arbetet med aktiva åtgärder dokumenteras enligt nedan:

1. *Redogörelse för arbetet med aktiva åtgärder enligt 3 Kap. 2,3,5 och 16 §§ Diskrimineringslag (2008:567).*
2. *Vilka åtgärder vidtas och planeras för att förhindra trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier?*
3. *Vilka åtgärder vidtas och planeras för att främja en jämn könsfördelning?*
4. *Redogörelse av arbetet med lönekartläggningen.*
5. *Redogörelse för hur samverkansskyldigheten har fullgjorts.*

1. Redogörelse för arbetet med aktiva åtgärder enligt Kap 3. 2,3,5 och 16§ Diskrimineringslag (2008:567)

2 § Arbetet med aktiva åtgärder innebär att bedriva ett förebyggande och främjande arbete genom att:

- 1. undersöka om det finns risker för diskriminering eller repressalier eller om det finns andra hinder för enskildas lika rättigheter och möjligheter i verksamheten,*
- 2. analysera orsaker till upptäckta risker och hinder,*
- 3. vidta de förebyggande och främjande åtgärder som skäligen kan krävas, och*
- 4. följa upp och utvärdera arbetet enligt 1-3.*

3 § Arbetet med aktiva åtgärder ska genomföras fortlöpande.

Åtgärder ska planeras och genomföras så snart som möjligt.

Östermalm stadsdelsförvaltning ska vidta aktiva åtgärder mot diskriminering både i rollen som arbetsgivare och som utbildningsanordnare inom förskolan. Dokumentationen av vidtagna aktiva åtgärder presenteras därför nedan i två olika stycken beroende på vilket perspektiv som avses. I syfte att säkerställa effekten av vidtagna åtgärder följs föregående års åtgärder upp i nästkommande års dokumentation av aktiva åtgärder.

1:1 Aktiva åtgärder ur ett arbetsgivarperspektiv

5 § Arbetsgivarens arbete med aktiva åtgärder ska omfatta

- 1. arbetsförhållanden,*
- 2. bestämmelser och praxis om löner och andra anställningsvillkor,*
- 3. rekrytering och befordran,*
- 4. utbildning och övrig kompetensutveckling, och*
- 5. möjligheter att förena förvärvsarbete med föräldraskap.*

Ur ett medarbetarperspektiv ska aktiva åtgärder genomföras utifrån ovanstående fem områden. Förvaltningen strävar efter att arbetet med aktiva åtgärder mot diskriminering och hinder för lika rättigheter samt möjligheter ska vara integrerat som en naturlig del i det systematiska arbetsmiljöarbetet i verksamheterna. Detta både på enhets- och förvaltningsnivå. Samtliga dagordningsmallar inom samverkan har därför reviderats så att punkten ”Arbetsmiljö och lika rättigheter och möjligheter” alltid finns med.

Att erbjuda stödmaterial och utbildning till chefer inom arbetsmiljöarbetet som även omfattar Diskrimineringslagens bestämmelser har därför varit prioriterat under året och en viktig del för att säkerställa måluppfyllelse på enhetsnivå. Ett exempel är de riskbedömningsmallar för arbetsmiljö som tagits fram som även omfattar risker för diskriminering samt lika

rättigheter och möjligheter och ett nytt kalendarium för arbetsplatsträff där dessa riskbedömningar är en obligatorisk aktivitet.

Ett annat exempel är det stödmaterial som tagits fram utifrån frågan ”På min arbetsplats behandlas alla med respekt” i årets medarbetarenkät, vilket 70 procent av förvaltningens medarbetare svarade positivt på. En del i att öka andel positiva svar till nästa år kan vara att skapa dialog kring bemötande och respekt på arbetsplatsträffar. Under året har därför ett stödmaterial till chefer för arbetsplatsträff tagits fram partsgemensamt med delar från Sunt arbetslivs utbildningsmaterial och Stockholm stads personalpolicy. Syftet med materialet är bland annat att möjliggöra för dialog i arbetet med aktiva åtgärder mellan medarbetare och chef samt vara ett praktiskt stöd i det förbyggande arbetet mot trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier.

Verksamheternas arbete med att kontinuerligt undersöka, analysera, åtgärda och följa upp risker för diskriminering samt hinder för lika möjligheter kommer från år 2020 att följas upp ytterligare av förvaltningen. I medarbetarenkäten 2019 svarade 71 procent positivt på frågan ”På vår arbetsplats arbetar vi aktivt för medarbetarnas lika rättigheter och möjligheter”. Förvaltningen ser denna siffra som en risk och vill ännu tydligare följa upp hur verksamheterna arbetar med frågan på enhetsnivå. En uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet, samverkan och aktiva åtgärder enligt Diskrimineringslagen har därför tagits fram och kommer att genomföras från 2020.

I enkäten ingår frågan om risker för diskriminering undersöks och åtgärdas systematiskt när det gäller: fysisk, organisatorisk och social arbetsmiljö samt om rutinen om trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier är kommunicerad och används i verksamheten. Uppföljningen kommer att behandlas i lokal samverkansgrupp och resultatet kommer att följas upp av förvaltningen i både avdelnings- och förvaltningssamverkan.

1:2 Aktiva åtgärder ur ett utbildningsanordnarperspektiv

16 § Utbildningsanordnaren ska inom ramen för sin verksamhet bedriva ett arbete med aktiva åtgärder på det sätt som anges i 2 och 3 §§.

Östermalms kommunala förskolors utbildning ska präglas av en människosyn där alla barn har lika värde och där olikheter ses som kompetenser och tillgångar. Inget barn ska bli diskriminerat, trakasserat eller utsatt för kränkande behandling. För att uppnå detta arbetar varje förskola förebyggande och utifrån lokala likabehandlingsplaner. Barnen är delaktiga i planernas framtagande genom dagliga observationer av, och samtal med, pedagogerna.

För att uppfylla uppdraget enligt värdegrunden i förskolans läroplan, Lpfö18, arbetar förskolorna dagligen förbyggande med fokus på

arbetssätt, förhållningssätt och uppmärksamhet. Ett av de viktigaste verktygen i arbetet är närvarande och delaktig personal bland barnen.

Vårdnadshavarna har bedömt vårt arbete på området genom stadens årliga förskoleundersökning. Resultatet för 2019 visar att 95 procent av vårdnadshavarna upplever att deras barn ges lika möjligheter att utvecklas oberoende av kön, etnisk tillhörighet, religion eller funktionsnedsättning.

En övergripande inventering av årets arbete med risker och hinder samt analys av dessa sker under december 2019. Analysen ligger sedan till grund för ett gemensamt utvecklingsarbete kring hur införandet av arbetet med *Aktiva åtgärder* ska ske, i relation till de likabehandlingsplaner som idag finns.

1:3 Uppföljning och utvärdering av föregående års aktiva åtgärder

Under 2018 implementerades en förvaltningsövergripande rutin för att motverka kränkande särbehandling och trakasserier, vilket har reviderats ytterligare under 2019 (se avsnitt 2).

2. Vilka åtgärder vidtas och planeras för att förhindra trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier?

2:1 Arbetsgivare

6§ Arbetsgivaren ska ha riktlinjer och rutiner för verksamheten i syfte att förhindra trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier. Arbetsgivaren ska följa upp och utvärdera de riktlinjer och rutiner som finns.

Östermalms stadsdelsförvaltnings arbetsplatser ska vara fria från trakasserier, sexuella trakasserier samt repressalier. En förvaltningsövergripande rutin är framtagen som alla chefer och medarbetare ska ha kännedom om.

I medarbetarenkäten 2019 svarade 79 procent av förvaltningens medarbetare positivt på frågan om de känner till var de ska vända sig om de upplever sig utsatta, 2018 var siffran 87 procent. Förvaltningen ser detta som en risk och har därför under året partsgemensamt reviderat rutinen om trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier partsammansatt ytterligare i syfte att öka användbarheten för verksamheterna. En processkarta för utredning har även tagits fram, i syfte att säkerställa en tydlig och enhetlig hantering inom förvaltningen.

Förvaltningen har även genomfört informationsinsatser för att öka kunskapen bland medarbetare om den rutin som finns. Chefer har även fått tillgång till ett APT-material där rutinen tas upp samt filmer som bjuder in till diskussion kring frågan, vilket kan öka kännedomen bland medarbetarna.

Förvaltningen kommer fortsatt erbjuda utbildningsinsatser, stödmaterial samt ta fram ytterligare material till verksamheterna för att bistå dem i deras fortsatta arbete med att hantera samt förbygga trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier. Vidare har verksamhetsnära stöd till enheter där risk för diskriminering, trakasserier och repressalier har identifierats erbjudits kontinuerligt av förvaltningen, vilket kommer fortsätta framöver.

3. Vilka åtgärder vidtas och planeras för att främja en jämn könsfördelning?

7§ Arbetsgivare ska, genom utbildning, annan kompetensutveckling eller andra lämpliga åtgärder, främja en jämn könsfördelning i olika typer av arbeten, inom olika kategorier av arbetstagare och på ledande positioner. I september 2019 var könsfördelningen bland medarbetare på Östermalms stadsdelsförvaltning 87 procent kvinnor och 13 procent män. I jämförelse med samma period 2018 då fördelningen var 86 procent kvinnor och 14 procent män.

Enligt Nyckeltalsinstitutets resultatrapport för Jämställdhetsindex (JÄMIX) är andelen av det totala antalet yrkesgrupper som har en könsfördelning mellan 40-60 procent för år 2018 inom förvaltningen 10 procent. Siffrorna för 2019 är ännu inte tillgängliga. Andel chefer som är kvinnor i förhållande till andel anställda kvinnor är 1,04, vilket innebär att karriärmöjligheterna är goda inom förvaltningen. Representanter i högsta ledningsgrupp utgör kvinnor 57 procent, vilket inte speglar den könsfördelningen som finns inom förvaltningen totalt sett.

För att möjliggöra för ökad mångfald bland förvaltningens medarbetare erbjuds chefer kontinuerlig utbildning i kompetensbaserad rekrytering. Syftet med utbildningen är att säkerställa alla ska få samma möjlighet till en rättvis bedömning vid rekrytering samt öka kunskapen om kompetensbaserad rekrytering som metod. Förvaltningen har även haft introduktion med samtliga nya chefer där kompetensbaserad rekrytering ingår som en del.

Vidare godkänns alla rekryteringsannonser av HR innan publicering i syfte att säkerställa en enhetlighet i processen samt minska risken oberättigade krav som kan vara diskriminerande. I samtliga chefsrekryteringar är HR-konsulter eller Serviceförvaltningen involverade i urval, intervjuer och tillsättning.

4. Redogörelse av arbetet med lönekartläggningen

4:1 Resultatet av kartläggningen och analysen enligt 8-10 §§ Östermalms stadsdelsförvaltning strävar efter att inga osakliga löneskillnader ska förekomma. Personalstrategiska avdelningen stadsledningskontoret (PAS) genomför vart tredje år lönekartläggning

enligt reglerna i Diskrimineringslagen. Det stadsövergripande resultatet av 2018 års lönekartläggning, som baserats på medianlönerna i september 2018, visade bland annat att de mansdominerade yrkena IT-tekniker samt tekniker, hade betydligt högre medianlön än det kvinnodominerade yrkena administratör och kock. Östermalm har inga anställda IT-tekniker eller tekniker.

Östermalms stadsdelsförvaltning genomför varje år en löneanalys som är baserad på medianlönerna i september. 2019 års löneanalys visar att administratörernas arbetsuppgifter och ansvar skiljer sig stort inom befattningen vilket även speglar medianlönen. Kockarna på Östermalm har en högre medianlön än staden totalt (2019) och löneskillnaden mellan könen är marginell jämfört med staden i stort där männens medianlön är 1 453 kronor högre än kvinnornas. Kockarna i stadens förvaltningar är verksamma inom olika verksamhetsområden där skillnad på ansvarsnivå, kunskapskrav och färdigheter förekommer. På Östermalm finns kockarna i kök på förskolorna. Lönen ska vara individuella och differentierade och därför påverkar individens prestation och arbetsresultat medianlönen.

I den 2018 års stadsövergripande lönekartläggning kan det även konstateras att de kvinnliga cheferna har en något lägre medianlön jämfört med de manliga cheferna. Det är svårt att analysera chefslöner då det är marknaden, bristyrke och erfarenhet som chef som styr lönesättningen. På Östermalms stadsdelsförvaltning är alla enhetschefer, biträdande enhetschefer, rektorer och biträdande rektorer kvinnor och medianlönen något högre än i staden totalt.

Östermalms stadsdelsförvaltnings löneanalys för 2019 visar att löneskillnaden till männens fördel inom befattningarna är som störst i gruppen biståndshandläggare. Männerna är få, endast fyra, vilket påverkar medianlönen. De män som är anställda som biståndshandläggare är äldre och har arbetat länge. Manliga boendestödare har även en högre medianlön än kvinnor. Det finns endast åtta boendestödare varav tre är män vilket påverkar medianlönen.

För övriga befattningar är löneskillnaderna marginella. Ingen osaklig löneskillnad har hittats.

4:2 Redovisning av vilka lönejusteringar och andra åtgärder som behöver vidtas för att åtgärda förekommande löneskillnader som har direkt eller indirekt samband med kön. En kostnadsberäkning och en tidsplanering utifrån målsättningen att de lönejusteringar som behöver vidtas ska genomföras så snart som möjligt och senast inom tre år,
Utifrån analys av lönekartläggningen 2019 och vidare förvaltningens löneanalys upptäcktes inga osakliga löneskillnader jämfört med likvärdiga

befattningar samt mellan kvinnor och män, inga åtgärder vidtogs därför gällande detta års översyn.

4:3 Redovisning och utvärdering av hur föregående års planerade åtgärder har genomförts

Uti från analys av lönekartläggningen 2018 och vidare förvaltningens löneanalys upptäcktes inga osakliga löneskillnader jämfört med likvärdiga befattningshavare samt mellan kvinnor och män, inga åtgärder vidtogs därför gällande detta års översyn.

5. Redogörelse för hur samverkansskyldigheten har fullgjorts

5:1 Arbetsgivare

11§ I arbetet med aktiva åtgärder ska arbetsgivare och arbetstagare samverka.

Det förvaltningsövergripande arbetet med aktiva åtgärder samverkas på samma sätt som övriga arbetsmiljöfrågor både lokal-, avdelnings- och förvaltningssamverkan som består av representanter från både arbetsgivarsidan och arbetstagsidan. För att tydliggöra att arbetet med aktiva åtgärder sker inom ramen för samverkan har den stående punkten ”Arbetsmiljöarbete och aktiva åtgärder enligt Diskrimineringslagen” lagts till på dagordningen. Syftet med detta är att tydliggöra att frågor om aktiva åtgärder ingår som en naturlig del i samverkansprocessen och att frågor rörande detta behandlas kontinuerligt.

Arbetet med aktiva åtgärder på enhetsnivå samverkas även det inom ramen för samverkanssystemet. För medarbetare sker det genom arbetsplatsträff och för fackliga representanter sker det genom samverkansgrupp. Särskilda riskbedömningsmallar som ska behandlas i samverkansgrupp är framtagna där aktiva åtgärder har integrerats i det redan befintliga arbetsmiljöarbetet på enheten. Enheterna gör då alla fyra stegen av aktiva åtgärder inom ramen för samverkanssystemet. Detta arbetssätt på enhetsnivå följs även upp under den årliga uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet, samverkansavtalet och arbetet med aktiva åtgärder.

Utredning av budgetöverskott för äldreomsorg på Östermalm

Innehåll

1. Inledning	4
2. Kort introduktion till fördelningsnyckeln.....	5
3. Avvikelser i befolkningsprognosen	6
4. Demografiska jämförelser	8
5. Jämförelse av omsorgstagandet	11
5.1 Förväntat omsorgstagande och utfall	11
5.2 Omsorgstagande efter typ.....	13
5.3 Omsorgstagande efter funktion	17
6. Nyttjande av skattereduktion för RUT	19
7. Intervjuer med tjänstemän på Östermalm och Norrmalm	20
7.1 Hälsofrämjande och sociala åtgärder	20
7.2 Hemtjänst	22
7.3 Statistik över avslag och uppgifter om intäkter och kostnader	23
8. Sammanfattning och slutsatser.....	24

1. Inledning

Östermalms stadsdelsnämnd har ett överskott utifrån budgeterade medel som är avsatta för bistånd för äldre invånare över 65 år. Östermalms stadsdelsnämnds äldreomsorgsavdelning har därför givit Sweco i uppdrag att utreda orsakerna till överskottet genom en fördjupad analys av frågan.

Ett överskott i budgeten kan ha flera olika orsaker. Kortfattat kan sägas att överskottet antingen kan bero på att tilldelningen är högre än behovet eller på att biståndsbedömningen är mer restriktiv än det bedömda behovet och att den tilldelade budgeten därför inte förbrukas. Givetvis kan orsaken till överskottet även vara en kombination av de båda. För att förstå orsakerna till stadsdelsnämndens budgetöverskott behöver därför i möjligaste mån båda de faktorer som påverkar tilldelningen och de faktorer som påverkar utgifterna studeras. I avsnitt 2 ges en kort beskrivning av hur fördelningsnyckeln fungerar för att ge en bakgrund till och förståelse för på vilka grunder resurstilldelningen sker.

En viktig komponent i resurstilldelningen är givetvis den äldre befolkningen i stadens stadsdelsnämnder under budgetåret. Då budgetfördelningen görs för kommande år är utfallet för befolkningen ännu inte tillgänglig då budgeten sätts, vilket innebär att befolkningsprognosen måste användas i arbetet. Om befolkningen i en stadsdelsnämnd konsekvent skulle över- eller underskattas i befolkningsprognosen skulle det kunna leda till en budgettilldelning som över- eller understiger behovet av äldreomsorg. Därför ges en översiktlig utvärdering av befolkningsprognosen för den äldre befolkningen i avsnitt 3. I avsnitt 4 ges en beskrivning av den äldre befolkningen på Östermalm jämfört med övriga delar av staden för de faktorer som är relevanta ur resursfördelningshänseende. Därefter beskrivs själva omsorgstagandet på Östermalm i avsnitt 5 och hur det skiljer sig ifrån stadens övriga delar.

En faktor som kan påverka omsorgstagandet, fram för allt vad gäller nyttjandet av hemtjänst, är hushållsnära tjänster. Statistik över nyttjandet av så kallade RUT-tjänster för den äldre befolkningen på Östermalm respektive övriga delar i staden har beställts från SCB för att få en bild av eventuella skillnader i omfattningen i olika delar. Denna statistik redovisas i avsnitt 6.

För att få en bild av andra faktorer som kan påverka Östermalms äldre invånare, deras omsorgsbehov och beviljandegraden av äldreomsorg har tjänstemän på stadsdelsförvaltningen intervjuats. För jämförelse har även tjänstemän på Norrmalms stadsdelsförvaltning intervjuats. Resultatet av dessa intervjuer redovisas i avsnitt 7.

I avsnitt 8 görs en sammanfattning och analys av vilka slutsatser som kan dras av studien. Analysen visar att budgetöverskottet sannolikt inte beror på att Östermalm har mer restriktiv biståndsbedömning, utan snarare att de äldre invånarna är friskare och har mindre omsorgsbehov än vad som förväntas i resursfördelningsmodellen.

2. Kort introduktion till fördelningsnyckeln

Budgettilldelningen till stadens stadsdelsnämnder beror naturligtvis till stor del på hur många äldre som förväntas bo i stadsdelen under det kommande budgetåret. Samtidigt baseras fördelningsnyckeln också på ett antagande om att äldres hälsa, och i förlängningen äldreomsorg, hänger samman med de äldre invånarnas ålder och socioekonomi. Uppgifter om ålder och socioekonomi antas därför ge ett indirekt mått på hälsa och omsorgsbehov och används i resursfördelningsmodellen. Det innebär att äldre i olika stadsdelsnämnder antas ha olika behov av äldreomsorg beroende på att socioekonomin skiljer sig mellan olika delar av staden.

En grundläggande princip för stadens resursfördelningsmodeller är att de faktorer den baseras på ska vara omöjliga för stadsdelsförvaltningarna att själva påverka. För att modellen ska vara oberoende av eventuella skillnader i biståndsbedömning mellan stadsdelsnämnderna behöver behovet av äldreomsorg därför mätas via andra faktorer som är omöjliga för stadsdelsnämnderna att påverka.

Inför att modellen för den generella nyckeln togs i bruk år 1997 gjordes en utredning¹ om vilka faktorer som har ett samband med behovet av äldreomsorg. Utredningen kom fram till att resurser skulle fördelas baserat på de äldre invånarnas antal, ålder, inkomstnivå, om den äldre är ensam- eller samboende (hushållstyp) och kön. Inkomstnivå speglar social bakgrund och är konstruerad så att det är den högsta inkomsten i hushållet som används i modellen. Anledningen till att den högsta inkomsten i hushållet används är att båda personerna i ett par antas ha samma socioekonomi även om den ena personen har haft ett lägre betalt arbete eller kanske inte varit förvärsarbetande alls. Då kön inte har någon större omfördelningseffekt samt har tappat i betydelse har detta senare uteslutits ur modellen. Den senaste översynen av resursfördelningsmodellen för äldreomsorg gjordes år 2016. Översynen visade att de faktorer som även fortsättningsvis bäst fångar omsorgstagandet är ålder, inkomst och hushållstyp.

Kort beskrivet sker resursfördelningen i följande steg.

1. Den äldre befolkningen i hela staden delas in i 132 grupper baserat på ålder (11 klasser), inkomst (6 klasser) och hushållstyp (2 klasser, ensam-/samboende).
2. Andelen omsorgstagare och kostnaden i varje grupp i staden totalt beräknas. Med hänsyn taget till de tre bakgrundsfaktorerna förväntas andelen omsorgstagare i alla stadsdelsområden vara densamma. Det innebär exempelvis att en ensamboende 73-åring i den högsta inkomstklassen som bor på Östermalm väntas ha behov av omsorg i samma omfattning som en person som tillhör samma grupp men bor på Norrmalm, Bromma eller Spånga-Tensta.
3. Det förväntade antalet omsorgstagare per stadsdelsnämnd beräknas baserat på stadsdelsnämndernas specifika åldersfördelning hos den prognostiserade befolkningen och dess socioekonomi (inkomst och hushållstyp).
4. Den förväntade kostnaden per omsorgstagare multipliceras med det förväntade antalet omsorgstagare per stadsdelsnämnd. På så sätt beräknas en förväntad total kostnad per stadsdelsnämnd.
5. En resursfördelning mellan stadsdelsnämnder beräknas baserat på de förväntade kostnaderna. Fördelningen används sedan för att fördela rambudgeten mellan stadsdelsnämnderna för kommande budgetår.

¹ Fördelningsmodeller för Stockholms stad, Utrednings- och statistikkontoret Stockholms stad 1997

3. Avvikelser i befolkningsprognosen

Då resurstilldelningen baseras på befolkningsprognosen för kommande budgetår är prognosens träffsäkerhet av stor betydelse för hur väl budgeterat antal omsorgstagare stämmer överens med utfallet.

Då avvikelserna från utfall för befolkningsprognosen i en viss åldersklass i en viss stadsdelsnämnd hänger samman med avvikelserna för samma åldersklass i hela staden är det intressant att jämföra avvikelserna för Östermalm med avvikelserna för staden. Om exempelvis någon åldersklass är överskattad i samtliga stadsdelsnämnder är det inte säkert att någon av förvaltningarna gynnas av överskattningen i resursfördelningen eftersom det är just en fördelning som beräknas, och inte absoluta behov. Hur Östermalm påverkas i resursfördelningen av en över- eller underskattning av befolkningsprognosen beror alltså på hur befolkningsprognosen har slagit för hela staden.

Då den senast kända befolkningen avser år 2018 kan befolkningsunderlaget för budget 2019 ännu inte utvärderas. Fördelningsnyckeln för budget 2018 togs fram under sommaren 2017 och baserades därför på den befolkningsprognos som utgick ifrån befolkningen vid senaste årsskiftet 2016. Befolkningen som används för resursfördelningen är den så kallade medelbefolkningen som för budget 2018 beräknas som ett genomsnitt av befolkningen i slutet av år 2017 och slutet av 2018. För att dra slutsatser om budgeterat omsorgsbehov år 2018 behöver alltså befolkningsprognos 2017 avseende år 2017 och 2018 utvärderas. På motsvarande sätt behöver åren 2016 och 2017 i den befolkningsprognos som togs fram år 2016 utvärderas för att dra slutsatser om budget 2017.

I Diagram 1 visas prognosavvikelsen för medelbefolkningen år 2017 för Östermalm och för hela staden som låg till grund för resursfördelningen för budget 2017. Diagrammet visar att befolkningen överskattades något på Östermalm i de äldsta grupperna över 90 år och de yngsta i åldrarna 65-69 år medan den underskattades för 70-89-åringar. I staden skedde en överskattning av befolkningen över 80 år och för åldrarna 70-74 år.

I Diagram 2 visas avvikelser för medelbefolkningen år 2018 i prognosen som togs fram år 2017 och som låg till grund för resursfördelningen för 2018. Diagrammet visar på en större underskattning av befolkningen 70-89 år på Östermalm medan den yngsta och den äldsta åldersgruppen överskattades något. Även i hela staden skedde en underskattning av befolkningen åldrarna 70-84 och 90-94 år.

De båda diagrammen visar att avvikelserna i befolkningsprognosen för de flesta grupper inte har gynnat Östermalm. Även om överskattningen av befolkningen i de allra äldsta åldrarna är relativt hög jämfört med överskattningen av samma åldersgrupp i hela staden finns relativt stora underskattningar i andra åldersgrupper. I kommande avsnitt visas också att antalet omsorgstagare i fördelningsnyckeln har överskattats för de flesta åldrar, i både budget 2017 och 2018, oavsett om befolkningsprognosen över- eller underskattade befolkningen.

Värt att nämna är att det generellt gäller att den procentuella avvikelserna för befolkningsprognoser för större populationer, som hela staden, är mindre än för mindre populationer, som Östermalm. Flyttmönster och dödlighet blir stabilare ju större populationen är, vilket gör att prognosen blir mer träffsäker. Detta förklarar att avvikelserna för den äldre befolkningen för Östermalm ser relativt stora ut jämfört med avvikelserna för hela staden.

Diagram 1 Befolkningsprognos framtagen 2016 minus utfall för Östermalm respektive hela staden, medelbefolkning 2017

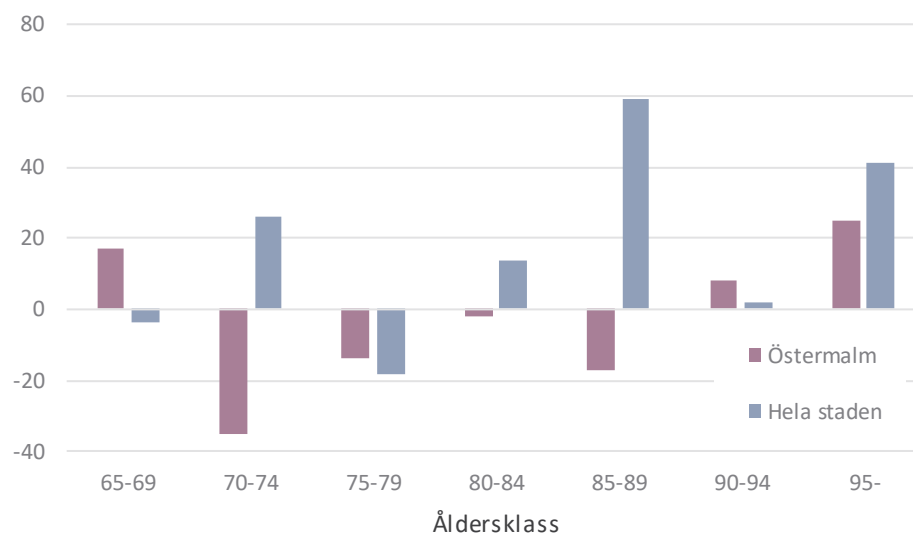
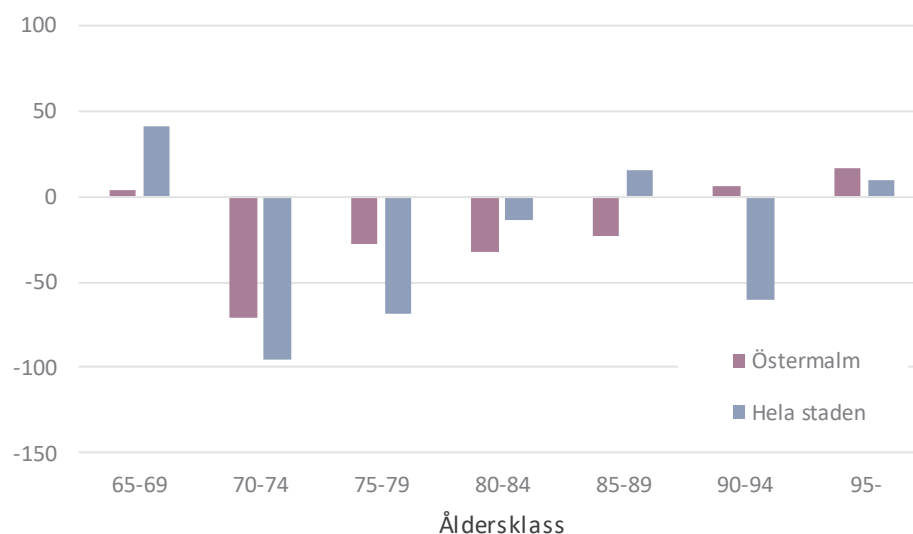
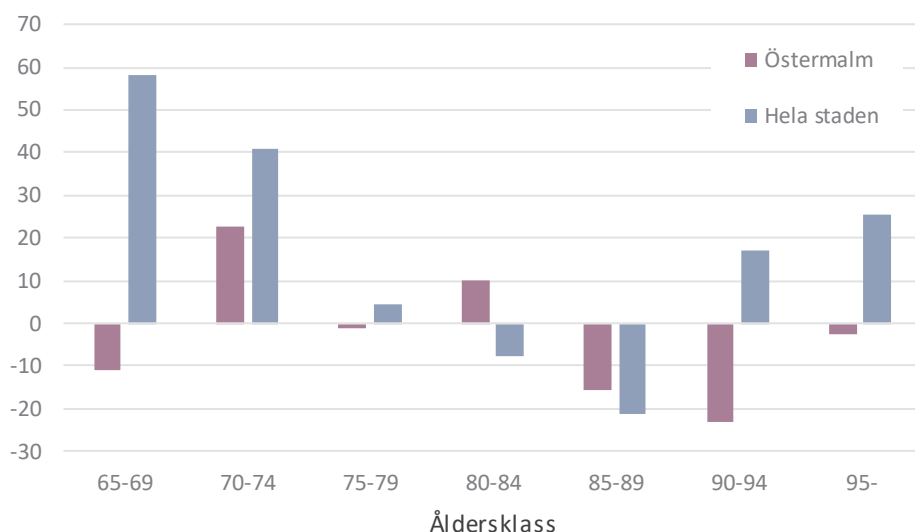

Diagram 2 Befolkningsprognos framtagen 2017 minus utfall för Östermalm respektive hela staden, medelbefolkning 2018

Resursfördelningen för år 2019 togs fram under sommaren 2018 och baserades då på den befolkningsprognos som togs fram under våren 2018. Denna går ännu inte att utvärdera då utfallet för 2019 publiceras först i februari år 2020. Däremot togs en ny befolkningsprognos fram våren 2019 och det går att se hur mycket befolkningsprognosen för medelbefolkningen 2019 förändrades jämfört med föregående års prognos, vilket sannolikt ger en hint om hur prognosen som låg till grund för resursfördelningen kommer att skilja sig från utfallet. I Diagram 3 visas skillnader mellan den prognostiserade befolkningen år 2019 på Östermalm och i hela staden i befolkningsprognos framtagen år 2018 och i prognos framtagen år 2019. Diagrammet visar att det är relativt små skillnader mellan prognoserna för Östermalm. De största skillnaderna finns för åldersgruppen 70-74 år, där den senare prognosen är cirka 20 personer högre än den tidigare, samt för åldersgruppen 90-94 år, där den senare prognosen istället är cirka 20 personer lägre än den tidigare.

Diagram 3 Medelbefolkning 2019 enligt prognos framtagen 2019 minus medelbefolkning 2019 enligt prognos framtagen 2018

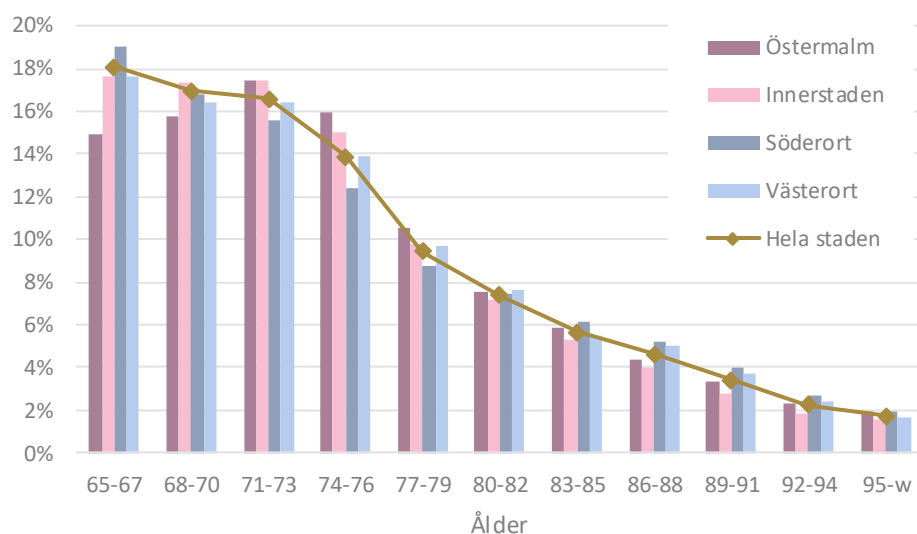
4. Demografiska jämförelser

Totalt bor cirka 143 000 personer över 65 år i Stockholms stad varav knappt 15 500 personer bor på Östermalm. Som nämnts tidigare är ålder, inkomst och hushållstyp de faktorer som används i resursfördelningsmodellen för äldreomsorg.

Mellan stadsdelsnämnderna finns ett köp- och säljsystem som gör att den stadsdelsnämnd som gör en biståndsbedömning har ekonomiskt ansvar även om personen väljer ett vård- och omsorgsboende i en annan stadsdelsnämnd. I resursfördelningsmodellen tas hänsyn till detta och resurser fördelas till biståndsbedömande stadsdelsnämnder även om personen är skriven någon annanstans. I det här avsnittet redovisas invånare uppdelat på Östermalm, Innerstaden (inklusive Östermalm), Söderort, Västerort och hela staden fördelat på olika åldrar, inkomstklasser samt hushållstyp (ensam-/samboende). Diagrammen ger en bild av hur de äldre invånarna på Östermalm skiljer sig ifrån äldre invånare i andra delar av staden. Det ger en bild av bakgrunden till Östermalms resurstilldelning för äldreomsorg. Statistiken avser befolkning oktober 2018 även om deras inkomster avser 2017 som är de senaste uppgifterna.

I Diagram 4 redovisas åldersfördelningen för invånare över 65 år på Östermalm och i övriga delar av staden. Åldersklasserna som visas i diagrammet är desamma som de som används i resursfördelningsmodellen. Som diagrammet visar är andelen yngre äldre upp till 70 år betydligt lägre på Östermalm än i Innerstaden och i övriga delar av staden. Istället är andelen äldre i åldrarna 71-79 år betydligt högre på Östermalm än i flera delar av staden. Samtidigt är andelen äldre i de äldsta åldrarna något högre på Östermalm än i Innerstaden i stort men lägre eller i nivå med andelarna i Söderort respektive Västerort. Då Östermalms äldre invånare relativt sett har en hög ålder gör detta att stadsdelen förväntas ha ett högt antal omsorgstagare relativt det totala antalet invånare över 65 år.

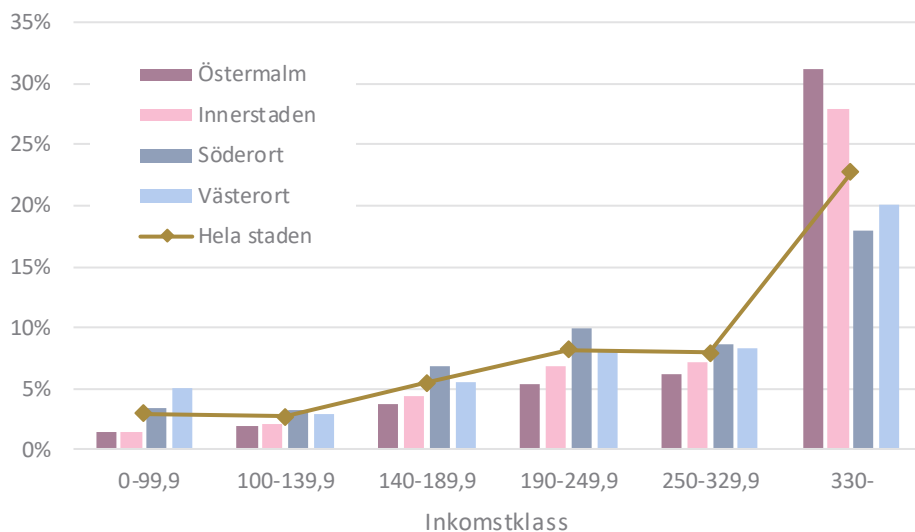
Diagram 4 Åldersfördelning för invånare över 65 år på Östermalm, stadens delar samt hela staden, år 2018

I Diagram 5 visas fördelningen av den äldre befolkningen på Östermalm och stadens olika delar fördelat på de sex inkomstklasser som används i resursfördelningsmodellen. Diagrammet visar att det finns stora skillnader i inkomstfördelning mellan stadens olika delar. På Östermalm hade drygt 30 % av de äldre invånarna på Östermalm en årsinkomst på över 330 tusen kronor år 2017 medan motsvarande andel i Innerstaden i stort var 28 % och i hela staden 23 %. I Söderort och Västerort var andelarna betydligt lägre, 18 respektive 20 %. Istället är andelen personer på Östermalm lägre i samtliga inkomstklasser än i övriga staden. Inkomstfördelningen verkar för att resurstilldelningen per invånare blir lägre på Östermalm än i övriga delar.

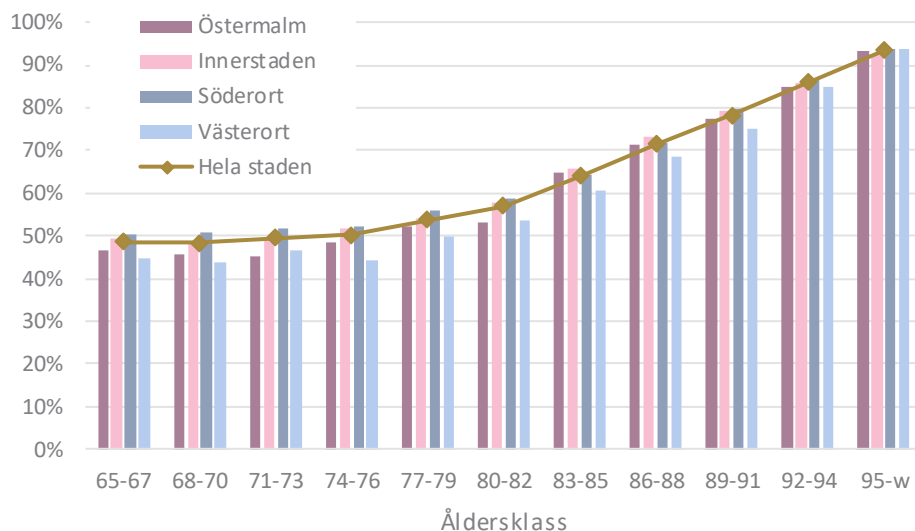
Viktigt att påpeka är att även om inkomsterna hos de äldre på Östermalm är höga jämfört med många andra delar av staden är åldern den faktor som har störst betydelse för omsorgstagandet, bland annat enligt de beräkningar som Sweco gjort i samband med översyn av resursfördelningsmodellen. Det kan alltså sägas att om åldersfördelningen på Östermalm verkar för en hög resurstilldelning motverkas det till viss del av inkomstfördelningen.

Diagram 5 Inkomstfördelning för invånare över 65 år på Östermalm respektive i hela staden, oktober 2018. Inkomsten avser 2017²

Den tredje faktorn i resursfördelningen, hushållstyp, är den faktor som i lägst utsträckning har påverkan på omsorgstagandet. Det är även den faktor som i modellen i minst grad omfördelar resurser mellan stadsdelarna. Andelen omsorgstagare är högre för ensamstående än för sammanboende men skillnaderna mellan olika delar av staden är relativt små om hänsyn tas till åldersgrupp. Andelen ensamstående ökar med stigande ålder, vilket är naturligt då risken att avlida ökar. Andelen ensamstående på Östermalm är något lägre än i hela staden i stort sett i alla åldrar. Samtidigt är andelen ensamma på Östermalm högre än i Västerort i de flesta åldrar.

Diagram 6 Andel ensamstående äldre på Östermalm, Innerstaden samt i staden totalt, oktober 2018

² Summa av förvärvs- och kapitalinkomst

5. Jämförelse av omsorgstagandet

I föregående avsnitt visades Östermalms befolkning fördelat på olika grupper inom de faktorer som ingår i resursfördelningsmodellen. Avsnittet gav en bakgrund till hur befolkningsstrukturen på Östermalm påverkar resurstilldelningen. I det här avsnittet redovisas uppgifter om själva omsorgstagandet. I avsnitt 5.1 redogörs för omsorgstagandet i stort enligt resursfördelningsmodellen jämfört med faktiskt utfall. I avsnitt 5.2 visas hur omsorgstagandet av de två största omsorgsformerna hemtjänst i ordinärt boende eller i servicehus samt vård- och omsorgsboende på Östermalm skiljer sig mot övriga delar i staden. Uppdelningen på omsorgstagande för dessa två omsorgsformer ger en bild av om Östermalm skiljer sig från staden på samma sätt för båda omsorgsformerna. Tillsammans med uppgifter om RUT-tjänster och uppgifter lämnade av stadsdelsförvaltningen själv kan det ge en ledtråd till om den biståndsbedömda omsorgen på Östermalm delvis kan antas ersättas av andra tjänster. I avsnitt 5.3 sammanfattas vissa resultat och slutsatser i rapporten *StockholmsSNAC – Rapport från undersökning 2017 av behov och insatser inom äldreomsorgen i Stockholms stad* av Mårten Lagergren på Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum, som är särskilt intressanta för utredningen om Östermalms budgetöverskott.

5.1 Förväntat omsorgstagande och utfall

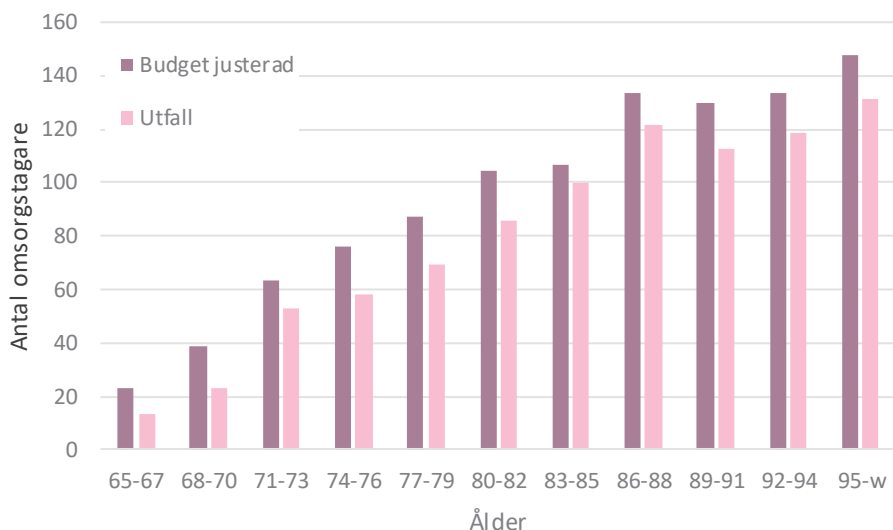
Som beskrevs i avsnitt 2 delas invånarna i varje stadsdelsnämnd in i 132 grupper efter ålder, inkomst och hushållstyp. I varje grupp beräknas sedan ett förväntat antal omsorgstagare. I det här avsnittet jämförs det förväntade antalet omsorgstagare på Östermalm med det faktiska utfallet i de olika grupperna. Då det förväntade antalet omsorgstagare i hela staden kan över- eller underskattas innebär inte en överskattning av en grupp på Östermalm nödvändigtvis att det i slutändan leder till en för hög resurstilldelning för stadsdelen. Resurstilldelningen baseras på en fördelning och om omsorgstagandet i en grupp har överskattats proportionellt lika mycket i samtliga stadsdelsnämnder blir fördelningen densamma som om omsorgstagandet hade skattats korrekt. För att underlätta analysen av vilka grupper på Östermalm för vilka omsorgstagandet har under- respektive överskattats relativt mer eller mindre än i staden i stort har ett justerat antal omsorgstagare beräknats på Östermalm. På så sätt kontrolleras för skillnader mellan beräknat antal omsorgstagare och utfall som beror på skillnader som finns för respektive grupp i hela staden.

Justeringen har gjorts genom att kvoterna mellan beräknat antal omsorgstagare och faktiskt utfall för hela staden har beräknats för var och en av de 132 grupperna. Dessa kvoter har sedan applicerats på det ursprungligt beräknade antalet omsorgstagare på Östermalm. I diagrammen i det här avsnittet visas dels det justerade antalet beräknade omsorgstagare samt utfall.

I resursfördelningsmodellen används sex inkomstklasser, vilka alla har studerats var för sig i den här studien. För att förenkla redovisningen har de sex inkomstklasserna slagits ihop till två klasser (under respektive över 250 tkr) för att göra det mer överskådligt för läsaren. Det innebär dock inte någon förlust av information då det i analyserna inte har kunnat påvisas några skillnader i mönster mellan beräknat antal omsorgstagare och utfall mellan de olika inkomstklasserna.

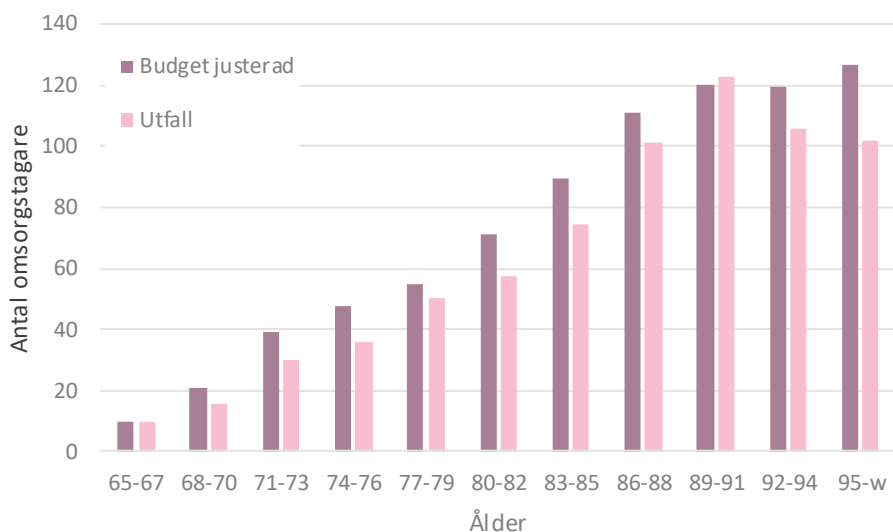
I Diagram 7 redovisas beräknat antal omsorgstagare och faktiskt utfall för ensamstående personer med förvärvs- och kapitalinkomst upp till 250 tusen kronor fördelat på ålder. Diagrammet visar att både det förväntade och det faktiska antalet omsorgstagare ökar med stigande ålder, men att det faktiska utfallet är lägre än det beräknade antalet omsorgstagare för samtliga grupper. Det innebär alltså sannolikt att fördelningsmodellen tilldelar Östermalm en högre budget än vad som faktiskt förbrukas för dessa grupper.

Diagram 7 Antal ensamstående omsorgstagare på Östermalm med disponibel inkomst under 250 tkr, enligt budget samt utfall, genomsnitt år 2017-2018

I Diagram 8 redovisas beräknat antal omsorgstagare och utfall för ensamstående men med en inkomst över 250 tusen kronor på Östermalm. Diagrammet visar att det faktiska utfallet är lägre än beräknat även i denna grupp för de flesta åldrar.

Diagram 8 Antal ensamstående omsorgstagare på Östermalm med disponibel inkomst över 250 tkr, enligt budget samt utfall, genomsnitt år 2017-2018

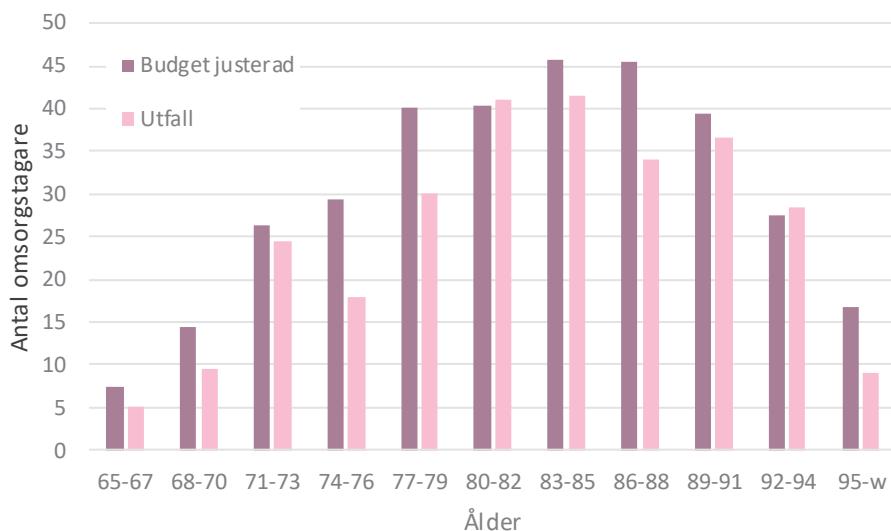

I Diagram 9 redovisas beräknat och faktiskt antal omsorgstagare som är gifta eller sammanboende. Denna grupp är betydligt mindre än gruppen med ensamstående och de redovisas därför inte uppdelat på inkomstgrupper då detta skulle leda till redovisning av mycket små grupper, vilket kan skapa sekretessproblematik. Även om mönstret inte är riktigt lika entydigt som för de ensamstående finns det ändå en tydlig överskattning av antal omsorgstagare jämfört med utfallet.

Sammanfattningsvis kan sägas att resursfördelningsmodellen fördelar resurser till fler omsorgstagare på Östermalm än vad som faktiskt får ett biståndsbeslut. Däremot säger diagrammen i det här avsnittet inte något om varför det ser ut så. Överskattningen skulle kunna bero på att det faktiska omsorgsbehovet hos Östermalms invånare är lägre än vad som fångas i modellen, även med hänsyn tagen till ålder, inkomstnivå och hushållstyp. Det skulle också kunna bero på att Östermalm har en strängare biståndsbedömning än andra stadsdelar. En tredje förklaring skulle kunna vara att invånarna väljer andra

alternativ till den biståndsbedömda omsorgen, exempelvis RUT-tjänster eller andra lösningar som är svåra att fånga i statistik.

Diagram 9 Antal gitta/samboende omsorgstagare på Östermalm oavsett inkomst, enligt budget samt utfall, genomsnitt år 2017-2018

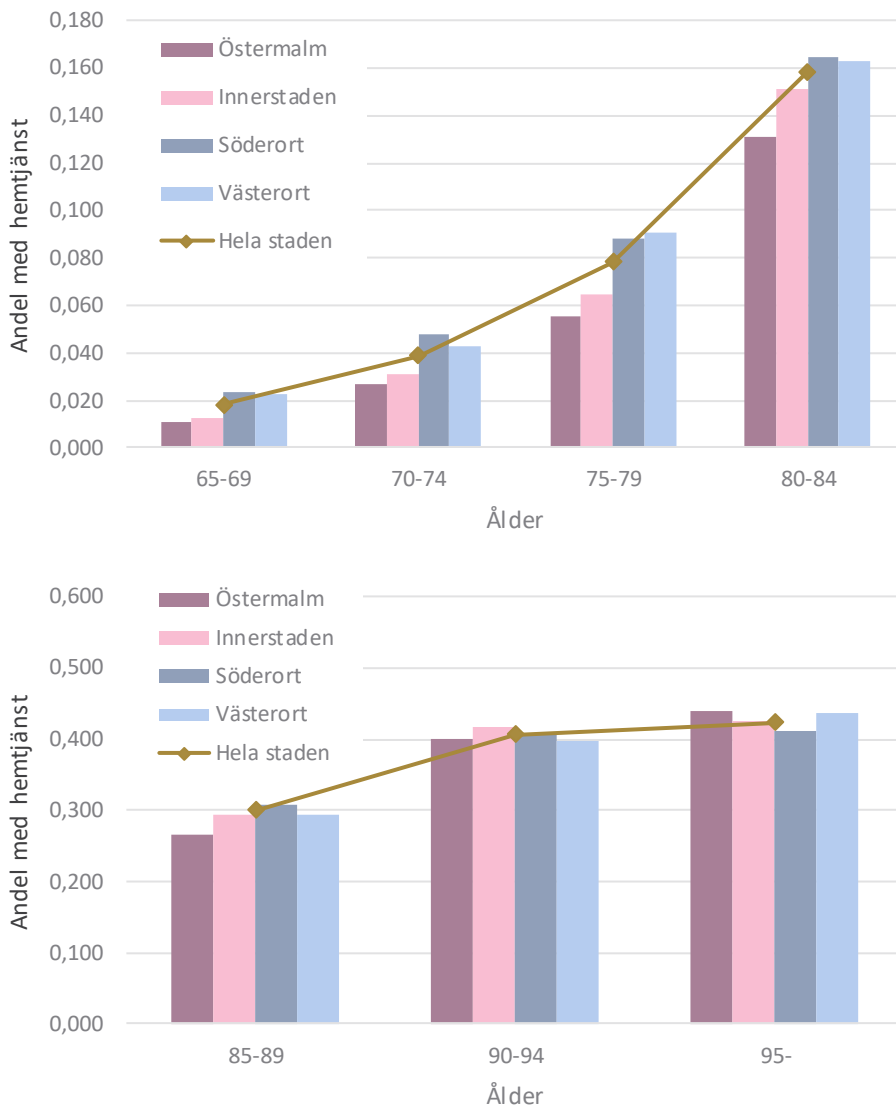

5.2 Omsorgstagande efter typ

I det här avsnittet jämförs andelen hemtjänstagare och andelen boende i vård- och omsorgsboende på Östermalm med andra delar i staden och i staden i stort. Totalt finns drygt 14 000 hemtjänstagare i ordinärt boende varav knappt 1 300 bor på Östermalm. Därtill kommer cirka 1 000 hemtjänstagare boende i servicehus i staden varav Östermalm är biståndsbeslutande för ett 30-tal personer.

I Diagram 10 visas andelen invånare med hemtjänst efter ålder. Diagrammet är för tydlighetens skull uppdelat i två delar då det finns avsevärda skillnader mellan hemtjänsttagandet i olika åldersklasser. Vid redovisning av samtliga åldrar i samma diagram blir skillnader i hemtjänsttagandet för de yngsta åldrarna vara svåra att se. Diagrammet visar att hemtjänsttagandet på Östermalm för de äldre under 90 år är betydligt lägre än i Innerstaden i stort och övriga delar i staden. För den nästa äldsta åldersgruppen är skillnaden mellan hemtjänsttagandet på Östermalm och i hela staden betydligt mindre och för de över 95 år är andelen till och med något högre.

Diagram 10 Andel i befolkningen som hade hemtjänst i ordinärt boende, genomsnitt åren 2016-2018. Observera skillnad i skalor mellan diagrammen

I Diagram 11 visas en tidsserie för andelen hemtjänsttagare i ordinärt boende de senaste tio åren på Östermalm, i hela staden samt för stadens övriga delar för tre grövre åldersklasser. Diagrammet visar att mönstret med lägre hemtjänsttagande på Östermalm i de yngsta åldersklasserna under 80 år har varit stabilt och tydligt under hela den studerade perioden. Även för åldersklassen 80-89 år har andelen hemtjänsttagare varit lägre under en lång period även om den vid periodens början var i nivå med hela staden. I den äldsta åldersklassen har hemtjänsttagandet tvärtom varit tydligt högre på Östermalm än i hela staden. Jämfört med hela staden är det endast senast studerade året, 2018, som andelen hemtjänsttagare var något lägre på Östermalm.

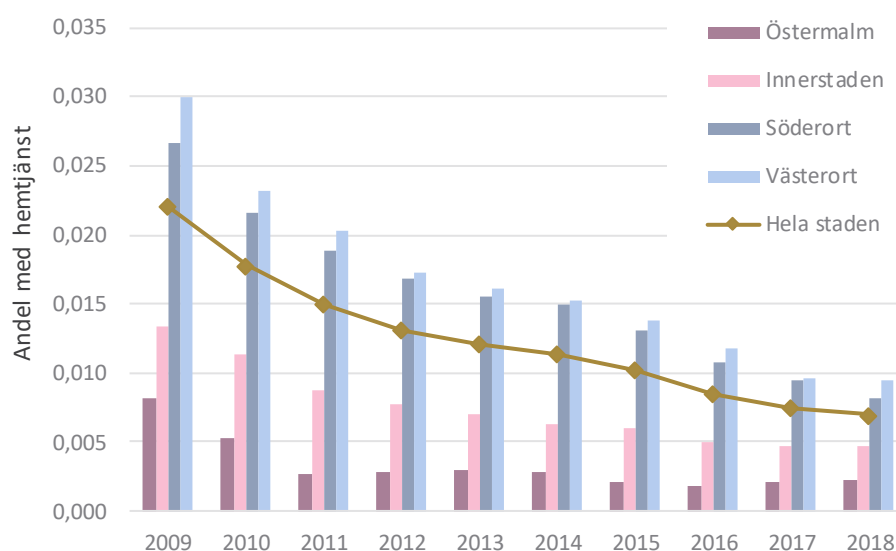
I dagsläget saknas korrekta uppgifter om hemtjänstens omfattning i ordinärt boende och i servicehus på grund av pågående omprogrammering i stadens statistiksystem, så jämförelser för detta är inte möjliga vid detta tillfälle. Uppgifter om detta beräknas finnas tillgängliga i slutet av året.

Diagram 11 Andel i befolkningen som hade hemtjänst i ordinärt boende på Östermalm, i hela staden samt i stadens delar december åren 2009-2018. Observera skillnad i skalor mellan diagrammen

I Diagram 12 visas andelen personer med hemtjänst i servicehus efter bostadsfattande del av staden. Då det är relativt få personer som bor i servicehus visas andelarna för hela den äldre befolkningen över 65 år oavsett åldersfördelning inom gruppen. Diagrammet visar dels att andelen personer med hemtjänst i servicehus har minskat under de senaste tio åren, dels att andelen är betydligt lägre på Östermalm än i övriga delar.

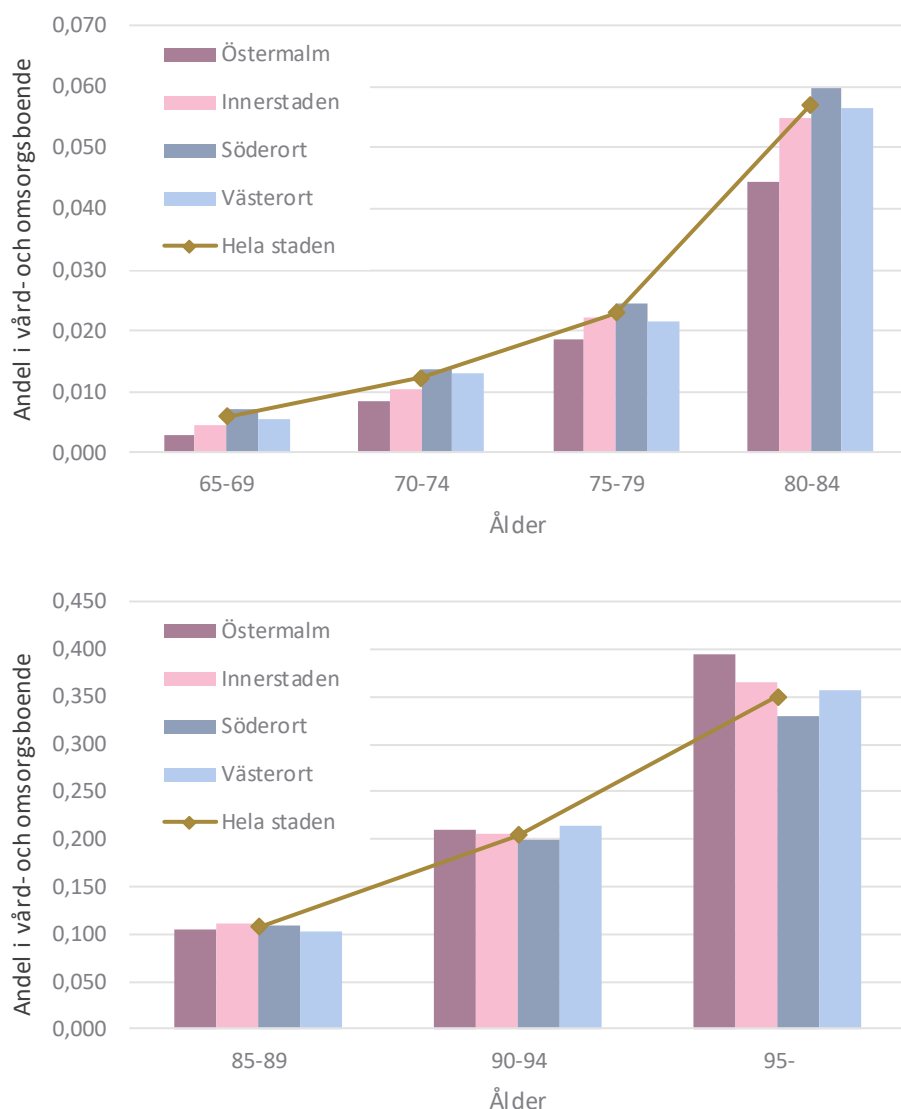
Diagram 12 Andel i befolkningen som hade hemtjänst i servicehus på Östermalm, i Innerstaden samt hela staden december åren 2009-2018

I Diagram 13 visas andelen äldre som bor på vård- och omsorgsboende på Östermalm, i hela staden och i stadens delar i olika åldersgrupper. Diagrammen visar på ett liknande mönster som för hemtjänst i ordinärt boende. För yngre åldrar är andelen personer på Östermalm som bor i vård- och omsorgsboende avsevärt mycket lägre än i Innerstaden i stort och i staden som helhet. Däremot är andelen som bor i vård-

och omsorgsboende ungefär i nivå med staden i åldrarna 85-94 år och i den äldsta åldersklassen är andelen på Östermalm tydligt högre än i övriga delar.

Diagram 13 Andel i befolkningen som bodde i vård- och omsorgsboende, genomsnitt åren 2016-2018

I Diagram 14 visas utvecklingen de senaste tio åren av andelen äldre invånare som bodde i vård- och omsorgsboenden på Östermalm och övriga delar av staden. Diagrammen visar att andelarna för personer under 80 år har varit stabilt lägre under hela den studerade perioden för Östermalm än för övriga delar. För 80-89-åringar var andelen bland östermalmare ungefär på samma nivå som för staden år 2009. Därefter har andelen boende minskat stadigt både i staden och på Östermalm men minskningstakten har varit snabbare på Östermalm. För de allra äldsta har andelen på vård- och omsorgsboende legat över andelen i staden under de senaste tio åren.

Diagram 14 Andel i befolkningen som bor i vård- och omsorgsboenden på Östermalm, hela staden samt stadens delar december åren 2009-2018. Observera skillnad i skalor mellan diagrammen

5.3 Omsorgstagande efter funktion

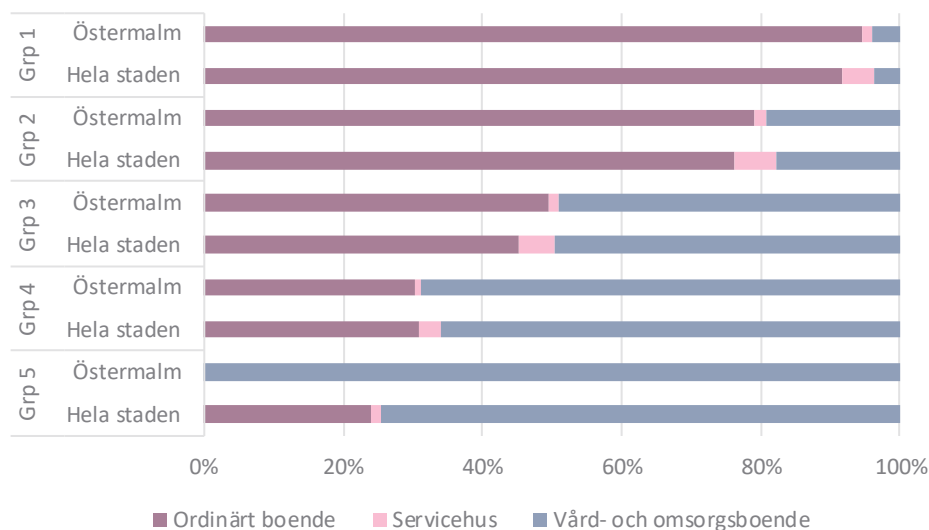
År 2017 genomfördes undersökningen StockholmSNAC av Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum³ på uppdrag av äldreförvaltningen i Stockholms stad. Syftet med undersökningen var att ställa beviljade insatser av hemtjänst och plats i särskilt boende i relation till behov på individnivå och att göra jämförelser mellan stadens stadsdelsnämnder. Undersökningen baserades på data som samlades in i mars 2017 genom stadens verksamhetssystem Paraplyet. Baserat på undersökningen skapades index för graden av funktionsnedsättning och samtliga personer med biståndsbeslut enligt Socialtjänstlagen, exklusive de med endast matdistribution och/eller larm, grupperades i fem grupper beroende på behovsnivå. Därefter jämfördes omsorgstagandet i stadsdelsnämnderna uppdelat på nivå av funktionsnedsättning. Studien gör det möjligt att jämföra i vilken utsträckning stadsdelsnämnderna beviljar omsorg av olika former med hänsyn tagen till invånarnas funktionsnedsättning.

I StockholmsSNAC delas omsorgstagarna in i fem så kallade PADL-grupper baserat på ett beräknat index där grupp 1 är den grupp som har lägst funktionsnedsättning och grupp 5 är den som har högst. Det vanligaste är att ingå i grupp 1 eller grupp 2. I grupp 1 ingår cirka 28 procent av samtliga med beslut medan 46 procent ingår i grupp 2. I grupp 3 och 4 är det cirka 18 respektive 7 procent medan det endast är 1 procent i grupp 5. Mer om hur indexet är konstruerat och vad som ingår går att läsa i rapporten som går att ladda ner från Äldrecentrums hemsida.

I Diagram 15 visas hur omsorgstagare uppdelat i de fem PADL-grupperna på Östermalm och hela staden fördelas mellan olika boendeformer. Diagrammet visar att med hänsyn taget till funktionsnedsättning är andelen som bor på vård och omsorgsboende något högre på Östermalm än i hela staden i alla grupper utom grupp 3. Samtidigt är det något vanligare att ha hemtjänst i ordinärt boende på Östermalm än i hela staden medan servicehusboende är vanligare i staden än på Östermalm.

³ StockholmSNAC – Rapport från undersökning 2017 av behov och insatser inom äldreomsorgen i Stockholms stad

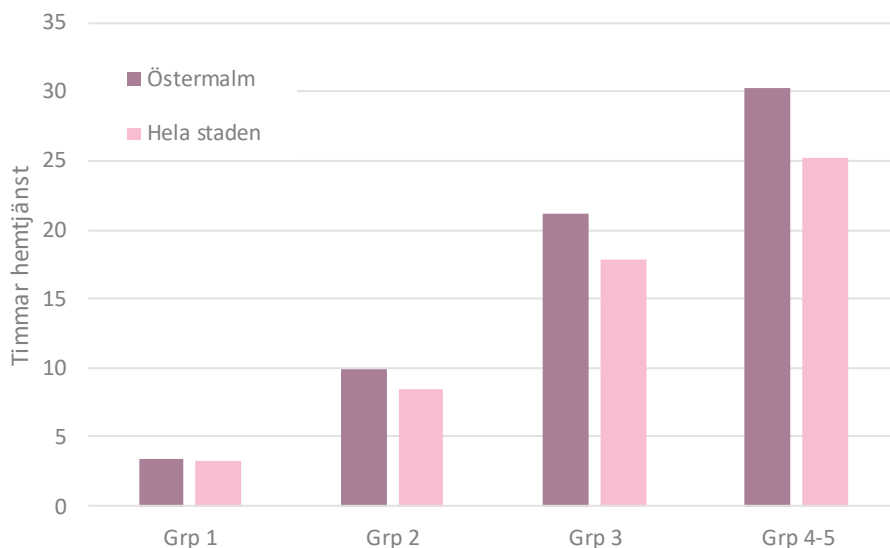
Diagram 15 Boendefördelning för omsorgstagare på Östermalm och hela staden efter funktionsnedsättning (PADL-grupp 1-5)

Källa: StockholmSNAC, Äldrecentrum

I Diagram 16 visas det genomsnittliga antalet hemtjänsttimmar på Östermalm och i hela staden i de olika PADL-grupperna. Diagrammet visar att det beviljade antalet hemtjänsttimmar på Östermalm är tydligt högre än i staden i stort i samtliga grupper, även om skillnaden för grupp 1 är liten.

Diagram 16 Genomsnittligt antal timmar hemtjänst i ordinärt boende eller servicehusboende på Östermalm respektive hela staden

Källa: StockholmSNAC, Äldrecentrum

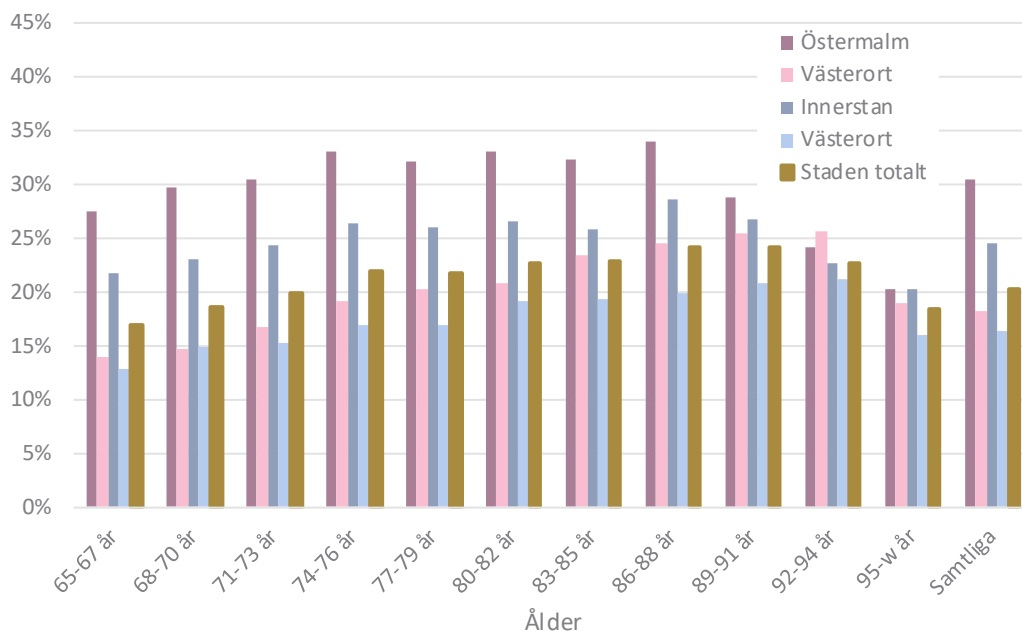
6. Nyttjande av skattereduktion för RUT

I det här avsnittet redovisas uppgifter om reduktion för hushållsarbete (RUT) för Östermalm och övriga delar av staden. Inom ramen för RUT-tjänster är det möjligt att anlita privata utförare för sådana tjänster som delvis kan utföras av biståndsbeslutad hemtjänst. Det är exempelvis möjligt att göra avdrag för städning, personlig hygien, på- och avklädning, hjälp vid promenader och enklare ärenden på vårdcentral, på bank eller i butik, hjälp med enklare matlagning och att vaka över en förvirrad person för att förhindra att personen lämnar bostaden⁴. Samtidigt anlitas RUT-tjänster av många personer, både under och över 65 år utan att det finns underlag för biståndsbedömd omsorg, för att det är bekvämt och för att det finns möjlighet att få tid över till annat.

Statistiken om RUT-tjänster ska alltså ses som ett komplement till övriga uppgifter i studien och tolkas med försiktighet vad gäller förklaring av skillnader mellan omsorgstagande i olika delar av staden. Samtidigt kan RUT-tjänster vara användbara om en person är i behov av mindre omfattande hemtjänst. En fördel med att använda privat hjälp med stöd av RUT är att personen inte behöver ansöka om hemtjänst hos kommunen och att personen själv får bestämma vad den skall användas till.

I staden totalt var det 28 256 personer över 65 år som nyttjade RUT år 2017, varav 4 640 personer bodde på Östermalm. I Diagram 17 visas andelen som nyttjat RUT i olika åldrar över 65 år på Östermalm och övriga delar i staden. I diagrammet syns tydligt att Östermalm stadsdel har en högre andel personer över 65 år som nyttjar RUT än övriga i staden och tydligast är skillnaden i grupperna under 90 år. Andelen äldre personer som nyttjar RUT-tjänster ökar upp till 88 års ålder. Därefter minskar både andelen användare och skillnaden mellan stadsdelarna. Det skulle kunna hänga samman med att den biståndsbedömda omsorgen ökar med stigande ålder då omsorgsbehovet blir större och att efterfrågan av RUT-tjänster då minskar.

Diagram 17 Andelen som nyttjar RUT i stadsdelen över 65 år av personer i stadsdelen över 65 år, år 2017

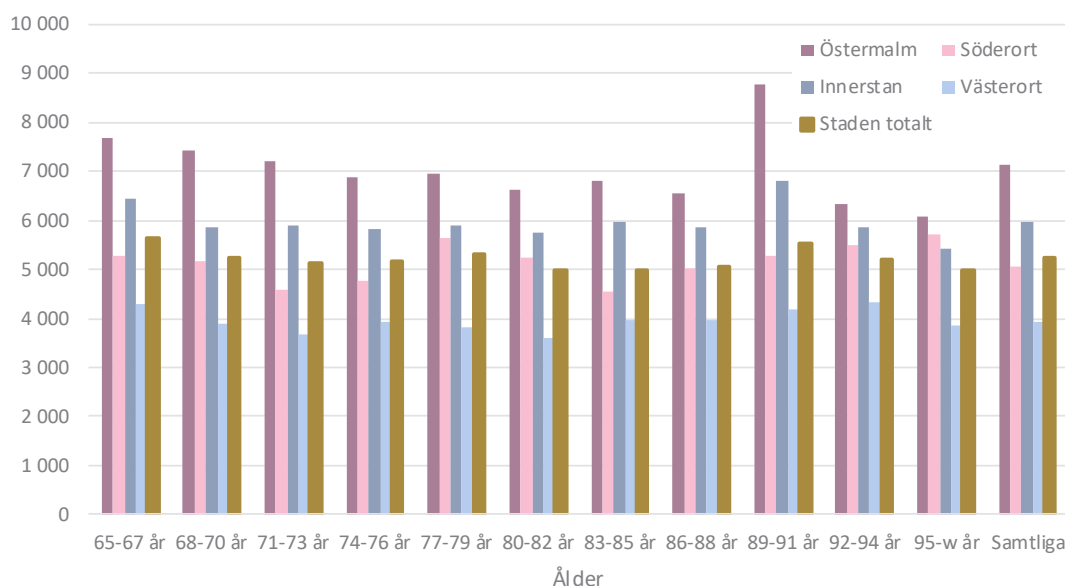

Källa: SCB/Sweco

⁴ <https://www.skatteverket.se/privat/fastigheterochbostad/rotochrutarbete>

Diagram 18 visar den genomsnittliga skattereduktionen för RUT per användare efter ålder. Summan i genomsnitt avser en summering över hela året 2017. I diagrammet kan vi se att Östermalm har en högre summa per person än övriga staden för alla åldrar. Stadens nyttjande av RUT i hela åldersgruppen 65 år och uppåt var ca 5 200 medan motsvarande summa för Östermalm var 7 100, för Västerort ca 4 000 kr, Söderort ca 5 200 kr och för Innerstan omkring 6 000 kr.

Diagram 18 Omfattning av skattereduktion i kronor per person som har nyttjat RUT, år 2017

Källa: SCB/Sweco

7. Intervjuer med tjänstemän på Östermalm och Norrmalm

I de första delarna av rapporten har Sweco undersökt om de äldre Östermalmsborna skiljer sig från staden utifrån demografi, omsorgstagande och användning av RUT-tjänster. Det kommande avsnittet består i högre utsträckning av kvalitativt material. Syftet med avsnittet var att ta reda på om Östermalms hälsofrämjande- och sociala verksamheter skiljer sig från resten av staden, om Östermalm möjligtvis kan vara mer strikt i sina bedömningar och om det finns andra relevanta faktorer som kan hjälpa till att förklara Östermalms äldreomsorgs överskott. På grund av projektets begränsande omfattning beslutades det att jämförelser skulle göras med en stadsdelsförvaltning med relativt lika socioekonomiska förhållanden. Sweco genomförde i början av december 2019 intervjuer med avdelningschefer för äldreomsorgen och enhetscheferna för biståndsenheten i Östermalm och Norrmalm.

7.1 Hälsofrämjande och sociala åtgärder

Under de senaste åren har betydelsen av sociala relationer och ett socialt deltagande betonats som allt viktigare för äldres fysiska och psykiska hälsa. Även om det finns svårigheter med att forska om de bakomliggande faktorerna för ett hälsosamt åldrande (på grund av mängden variabler och för att mentala och fysiska funktioner är mer variabla bland äldre⁵) så anser många forskare ändå att den sociala

⁵ <https://ki.se/forskning/halsa-in-i-det-sista>

aspekten är av stor betydelse. Likaså att det är viktigt att hålla igång kroppen. En del av uppdraget bestod av att undersöka om stadsdelsnämndernas hälsofrämjande och sociala åtgärder skiljer sig. Östermalms stadsdelsnämnd har haft funderingar på om det är möjligt att deras hälsofrämjande arbete kan vara en av förklaringarna till överskottet inom äldreomsorgen, genom att de äldre i stadsdelsområdet håller sig hälsosamma längre och att färre personer ansöker om omsorg (och de gör det i ett senare skede i livet). Den första delen av intervjuerna bestod därför av frågor om stadsdelsnämndernas hälsofrämjande arbete, öppna verksamheter och privata aktörers utbud.

Både Östermalm och Norrmalm har öppna mötesplatser för seniorer, där det går att umgås över en fika och att delta i aktiviteter. Östermalms stadsdelsnämnd har fyra träffpunkter: Rio, Bo Bergman, Ruddammen och Hjorthagen. Träffpunkterna Rio och Bo Bergman är öppna samtliga vardagar och erbjuder en mängd aktiviteter med inriktning på hälsa och kultur. Träffpunkterna Hjorthagen och Ruddammen är endast öppna en gång i veckan och har inte schemalagda aktiviteter på samma sätt.

I Norrmalm finns tre stycken träffpunkter: Ljuspunkten, Balder och Vasaträffen. Utöver de tre öppna verksamheterna finns även ett aktivitetscenter som är på gång. Vasaträffen, den mest besökta träffpunkten, är öppen alla vardagar och erbjuder olika aktiviteter varje dag. Exempel på de aktiviteter som erbjuds är gymnastik, bingo och allsång. Balder har också öppet på vardagar och är en träfflokal för personer med psykisk ohälsa. På Ljuspunkten, som bedrivs av Röda korset, är det möjligt för seniorer att fika på måndagar.

Vid jämförelse mellan stadsdelsområdena bör hänsyn tas till att Östermalm har fler antal boende som är 65 år och äldre än vad Norrmalm har⁶. Kvoten mellan den äldre befolkningen och antal träffpunkter är i stort sett densamma i Östermalm och Norrmalm (exklusive aktivitetscentrumet som är som är under utbyggnad och uppbyggnad), cirka 3 900 seniorer per träffpunkt. Om aktivitetscentrumet inkluderas i beräkningarna blir kvoten istället runt 2900 seniorer per träffpunkt i Norrmalm. Aktivitetsutbudet är dock något större på Östermalms träffpunkter. Ett större utbud innebär dock inte nödvändigtvis ett större deltagande, vilket är orsaken till att Sweco även bad om att få uppgifter om besöksstatistik.

I Östermalm deltar över 1 000 personer i Rios aktiviteter under en månad och Bo Bergman har i genomsnitt mellan 600 och 800 besökare i månaden. På Rio kommer även runt 50–70 personer in per dag och fikar. På träffpunkterna i Hjorthagen och på Ruddammen är det små grupper om ca 8–10 personer som kommer varje gång. De sistnämnda träffpunkterna har som tidigare nämnts endast öppet en dag i veckan. Det bör observeras att statistiken inte avser unika personer och att det är möjligt att boende i andra stadsdelar besöker träffpunkterna. Vasaträffen i Norrmalm hade cirka 400 besökare i veckan under 2019, dock deltog färre under sommarmånaderna. I aktivitetscentrumet har 1 432 personer deltagit på olika aktiviteter under 2019.

Utöver de fasta träffpunkterna anordnas emellanåt utflykter och aktiviteter anpassade efter årstiderna i både Östermalm och Norrmalm. Under december månad anordnas exempelvis julshopping och jullunch i Östermalm. I de båda stadsdelsområdena finns även en mängd privata aktörer och föreningar som riktar sig till seniorer, t.ex. gym, kyrkor och pensionärsföreningar. I Norrmalm finns det också väntjänster för de äldre. De privata aktörerna gör att det blir svårare att få en klar helhetssyn över aktivitetsutbudet för seniorerna i stadsdelsområdena.

Vilka är det då som kommer till de öppna träffpunkterna och är det något som är specifikt för de äldre i stadsdelsförvaltningarna? Både Östermalm och Norrmalm svarade att de flesta besökarna som kommer är ensamstående. Enligt Norrmalm stadsdelsförvaltning är besökarna övervägande pigga medan det på Östermalm varierar mer. Till samtliga träffpunkter i staden är det dock möjligt att ta sig dit med en följeslagare och lokalerna är anpassade för personer med funktionsnedsättning. Enligt Östermalms stadsdelsförvaltning hör många besökare först av sig relativt sent i livet, då många av stadsdelsområdets invånare har haft ett sunt liv med ett förhållandevis stort socialt nätverk. Stadsdelen har vidare många

⁶ I Östermalm var 15 488 personer i åldern 65 år och äldre folkbokförda den 31 december 2018. Motsvarande siffra var 11 653 i Norrmalm.

äldre som är resursstarka och med det följer ofta en hälsomedvetenhet. Även i Norrmalm har de flesta det välbeställt men det finns en grupp fattiga och ensamma pensionärer som bor i hyresrätter.

Utöver träffpunkterna arbetar Östermalm och Norrmalm med ett flertal andra hälsofrämjande och sociala åtgärder. De båda stadsdelsförvaltningarna har bland annat ett gemensamt samarbete tillsammans med Kungsholmen där anhörigkonsulter är ute och informerar om anhörigstöd. Stödet kan vara i form av råd, information eller grupper för gemenskap. I Östermalm finns det också ett informationscenter på Bo Bergman, dit äldre kan vända sig med synpunkter eller för att få information. Äldreomsorgen på Östermalm anordnar också föreläsningsforum, där stadsdelsförvaltningen informerar om olika typer av boenden och vad som skiljer dem åt.

I intervjun med Norrmalm lyfts även två dagverksamheter: Mimers och Klockhuset. Mimers dagverksamhet är en social och aktiverande dagverksamhet för äldre med psykisk ohälsa. Dagverksamheten i Klockhuset är för personer med en demenssjukdom som fortfarande bor hemma. Utöver dagverksamheter och träffpunkterna arbetar stadsdelsförvaltningen med att minska ensamheten bland äldre, bland annat genom att rusta upp ett gym för seniorer. Stadsdelsförvaltningen har även flera samarbeten med frivilligorganisationer, bland annat en organisation som anordnar fikastunder med äldre.

Utifrån intervjuerna finns det inget direkt som pekar på att Östermalms hälsofrämjande och sociala arbete är unikt för stadsdelsförvaltningen. Utifrån den begränsade jämförelsen som gjorts i studien går det därför inte att dra slutsatsen att stadsdelsförvaltningens förebyggande arbete skulle i högre grad resultera i bättre hälsa och att det skulle förklara överskottet inom äldreomsorgen. Det som snarare sticker ut under intervjuerna är beskrivningen över de äldre Östermalmsborna. Att de boende i stadsdelsområdet först söker sällskap senare i livet då många har ett stort socialt nätverk och att det finns en hälsomedvetenhet bland befolkningen. De många parkerna i stadsdelsområdet beskrevs också bidra till att äldre kommer ut och rör sig.

7.2 Hemtjänst

En ytterligare hypotes för att förklara överskottet inom äldreomsorgen på Östermalm var att invånarna i högre grad använder sig av privata tjänster än hemtjänst. Även om statistiken över RUT-avdraget, tidigare presenterat i rapporten, visar att Östermalmsborna i högre grad använder RUT-tjänster och att den genomsnittliga kostnaden bland de som nyttjar tjänsterna är något högre än i resten av staden, bedömdes dock inte skillnaderna vara tillräckligt stora för att kunna förklara överskottet. Utifrån statistiken går det dock inte att utläsa kostnadsfördelningen. Det är möjligt att vissa använder privata tjänster för städning och personlig hjälp och omsorg i större utsträckning (och därmed som ett substitut för hemtjänst) medan andra enbart använt det för mindre tjänster som fönsterputsning. Det finns vidare flera tjänster inom personlig hjälp och omsorg som inte ger rätt till RUT-avdrag. Dessa tjänster är bland annat hälsovård, kontroll av puls eller blodprov, fotvård, installation av tekniska hjälpmedel och hemkörning av livsmedel.

I detta avsnitt presenteras resultatet från den del av intervjuerna som rörde hemtjänst. Det fanns flera orsaker till att det lades ett stort fokus på hemtjänsten i intervjuerna. Ett av de främsta var att ta reda på vilka tjänster som brukas utifrån de olika avgiftsgrupperna och om dessa skiljer sig mellan stadsdelsförvaltningarna. Tanken var att det skulle kunna ge en fingervisning om vissa tjänster tenderar att ersättas med RUT. Utifrån svaren i intervjuerna finns det inget som tyder på att det skulle finnas skillnader mellan Östermalm och Norrmalm. Bland de med få hemtjänsttimmar (tillhörandes avgiftsgrupp 2) är det vanligast med servicetjänster såsom städning och tvätt. I den tredje avgiftsgruppen tillkommer matlåda, inköp och ledsagare (det vill säga främst veckoaktiviteter). I den fjärde gruppen har den äldre mer eller mindre daglig tillsyn.

Under intervjun ställde Sweco även en fråga om det fanns några indikationer på att det fanns flera aktörer inblandade (exempelvis hemvård, privat städare etc.) när hemtjänstpersonalen är på plats. Enligt Norrmalm skulle det kunna röra sig om en städare som den äldre haft sedan tidigare. Det var dock inte särskilt vanligt förekommande. På Östermalm bedömdes det dock vara relativt vanligt med flera aktörer. Det vanligaste är att det rör sig om en städhjälp och/eller en privat omvårdshjälp, som till exempel en ledsagare. Det nämndes under intervjun att en del äldre är rädda för myndighetsutövning och vill gärna

anlita egna tjänster. Med en privat städfirma bestämmer också den äldre själv vad som skall städas medan städning genom hemtjänst är mer som en paketlösning.

Det fanns ursprungligen en tanke hos Sweco om att vissa äldre kanske väljer en privat tjänst framför hemtjänsten i de fall där de beviljas relativt få timmar. Det verkar dock inte vara särskilt vanligt att avböja hemtjänst efter beslut i vare sig Östermalm eller Norrmalm. Enligt enhetschefen för biståndsbedömningen på Östermalm rör det sig nog snarare i dessa fall om anhöriga som är oroliga medan den äldre bedömer att den klarar sig själv. Det är vidare ovanligt att få avslag på hemtjänststimmar inom äldreomsorgen på Östermalm.

Avslutningsvis ställde Sweco en fråga om det fanns statistik över hur många som har hemsjukvård men inte hemtjänst. Stockholms län är det enda länet där kommunerna ännu inte har tagit över ansvaret för hemsjukvården. Eftersom det är vanligt att många med hemsjukvårdinsatser också får stöd från den kommunala hemtjänsten i resten av landet, så skulle en hög andel som saknar hemtjänst ge en indikation på att privata alternativ används i högre utsträckning i Östermalm. Dessa uppgifter fanns dock inte tillgängliga eftersom det rör sig om två olika huvudmän. Även om det inte var möjlighet att utreda denna frågeställning inom ramen för projektet kan det vara en intressant att utreda i framtiden.

7.3 Statistik över avslag och uppgifter om intäkter och kostnader

För att kunna få en indikation på om Östermalm är hårdare i sina bedömningar eller om det kan finnas något annat skäl till att äldreomsorgen i stadsdelsförvaltningen går med överskott bad Sweco att få in uppgifter om kostnader och intäkter för de olika insatserna samt statistik över avslag. Både Östermalm och Norrmalm skickade över bokförda intäkter och kostnader till och med tertial 2 år 2019 (uppgifter lämnades även för år 2018, för att Sweco skulle kunna säkerhetsställa att det inte var alltför stora variationer mellan åren). I siffrorna ingick internhandeln mellan stadsdelsförvaltningarna, vilket bedömdes som relevant då det inte finns ett serviceboende i Östermalm och kostnaderna annars skulle underskattats. Från Östermalm fick Sweco uppgifter om avslag under året 2019. Motsvarande siffror från Norrmalm avsåg helåret 2018. Detta gör att jämförelserna försvåras något och att resultatet bör tolkas med försiktighet. För att kunna uttala sig med säkerhet krävs det vidare underlag från flera år.

Med hänsyn till ovanstående reservationer så indikerar statistiken över bifall och avslag ändå att Östermalm är något mer generös vad det gäller bifall för hemtjänst än Norrmalm. I stort sett beviljar Östermalm alla som söker hemtjänst. Stadsdelsförvaltningen har endast i några få fall utfärdat ett delavslag, det vill säga att insatsen beviljades men i en annan omfattning än vad av ansökan avsåg. Från underlagen framgår det dock att Norrmalm i högre utsträckning ger bifall på ansökningar om servicehus och i något högre grad beviljar ansökningar om vård- och omsorgsboenden. Utifrån uppgifterna går det dock inte att uttala sig om bedömningarna som är gjorda är korrekta eller inte. Eftersom denna utredning är av mindre karaktär är det inte möjligt att inom projektet utvärdera bedömningarna utifrån de ansökningar som lämnats in. Sweco kan endast göra en mindre jämförelse utifrån domstolsbeslut. Under 2019 har Östermalm fått 31 domar som meddelats gällande avslag för hemtjänst, serviceboenden och vård- och omsorgsboenden, varav nämnden gått emot i 7 fall. Andelen där nämnden gått emot beslutet uppgår därmed till 23 procent. Det kan jämföras med Norrmalms andel på 34 procent under år 2018. Domarna indikerar därmed inte att Östermalm skulle vara striktare i sin bedömning.

En tes Sweco hade var att intäkterna från omsorgstagare kunde vara högre på Östermalm och därmed bidra till överskottet. Detta baserades på ett antagande om att fler Östermalmsbor betalar maxtaxa i respektive avgiftsgrupp. Hypotesen stöds dock inte utifrån uppgifterna om intäkter och kostnader för äldreomsorgen. Kvoten totala intäkter delat på totala kostnader var ungefär densamma i Östermalm och Norrmalm.

8. Sammanfattning och slutsatser

I rapporten visas att äldre invånare på Östermalm relativt övriga staden har höga inkomster, vilket ger en lägre resurstilldelning per person efter att hänsyn tagits till ålder. Samtidigt visar en jämförelse mellan utfall för det faktiska antalet omsorgstagare och det beräknade att omsorgstagandet på Östermalm är lägre än väntat i resurstilldelningen. Frågan är om det beror på att den äldre östermalmaren generellt sett är friskare även med hänsyn taget till de faktorer som ingår i resursfördelningsmodellen, om de äldre invånarna på Östermalm löser omsorgen på annat sätt eller om utgifterna på Östermalm av någon anledning är lägre, exempelvis genom restriktivare biståndsbedömning.

I rapporten visas att omsorgstagandet är lägre på Östermalm än i staden i stort både för hemtjänst och för vård- och omsorgsboende för de flesta åldrar under 90 år. Det visas också att det är ett mönster som har hållit i sig åtminstone de senaste tio åren. Relativt sett är skillnaden mellan Östermalm och hela staden ungefär densamma för hemtjänst som för vård- och omsorgsboenden. Detta talar emot att användandet av RUT-tjänster är avgörande för lägre hemtjänsttagande på Östermalm, även om det givetvis kan vara en bidragande orsak. RUT-tjänster kan sannolikt inte antas ersätta ett vård- och omsorgsboende, varken helt eller delvis.

Rapporten från Äldrecentrum som baseras på StockholmsSNAC, visar på att det biståndsbedömda omsorgstagandet snarare är högre än lägre på Östermalm än i staden som helhet efter att hänsyn har tagits till graden av funktionsnedsättning. De östermalmare som har biståndsbedömd omsorg bor i något högre grad i vård- och omsorgsboende medan omsorgstagare i hela staden bor i servicehus eller ordinärt boende och har hemtjänst. Däremot är omfattningen i timmar räknat för hemtjänsttagare på Östermalm i genomsnitt högre än i hela staden med hänsyn tagen till graden av funktionsnedsättning. Detta pekar snarare på att Östermalm har en mer generös biståndsbedömning, eller åtminstone inte mer restriktiv än i staden som helhet. Bilden bekräftas av intervjun med stadsdelen där information om att i stort sett alla som ansöker om hemtjänst får den beviljad. I jämförelse med Norrmalm går det heller inte att se att de avslag som ges skulle bero på stramare bedömning i Östermalm.

Genomgången av de olika underlagen pekar på att Östermalms äldre befolkning är friskare och har ett lägre omsorgstagande beroende på bättre hälsa. Delvis fångas detta genom de faktorer som ingår i resursfördelningsmodellen, men inte fullt ut. Även med hänsyn tagen till socioekonomi verkar Östermalms äldre vara friskare och ha lägre behov av omsorg än i staden i stort. I intervjuerna framkom att stadsdelen har ett antal hälsofrämjande aktiviteter för äldre. På vilket sätt dessa insatser bidrar till de äldres bättre hälsa på Östermalm jämfört med andra stadsdelar är svårt att säga. Även på Norrmalm finns liknande insatser som på Östermalm utan att stadsdelen sticker ut på samma sätt vad gäller resurstilldelning och förbrukning.

Översyn av nämndens fritidsverksamheter för unga

Innehållsförteckning

1. Bakgrund.....	3
2. Syfte.....	6
3. Metod.....	6
Enkätundersökning.....	6
Dokumentstudier.....	6
Intervjuer med andra stadsdelsförvaltningar.....	7
4. Beskrivning av nämndens fritidsverksamheter för unga.....	7
4.1 Humlanhuset.....	7
<i>Besökare.....</i>	<i>7</i>
<i>Ekonomi</i>	<i>8</i>
<i>Verksamhetens innehåll.....</i>	<i>8</i>
<i>Lili</i>	<i>9</i>
a. Ungdomsparken.....	9
<i>Övrig utomhusmiljö omkring Humlanhuset.....</i>	<i>10</i>
b. Hjorthagens ungdomsgård.....	10
<i>Besökare.....</i>	<i>10</i>
<i>Ekonomi</i>	<i>10</i>
<i>Verksamhetens innehåll.....</i>	<i>10</i>
<i>Lovverksamhet.....</i>	<i>11</i>
<i>Marknadsföring.....</i>	<i>11</i>
5. Analys.....	11
Enkätundersökning.....	11
<i>Respondenterna.....</i>	<i>11</i>
<i>Kännedom om Humlanhuset.....</i>	<i>11</i>
<i>Besök på Humlanhuset.....</i>	<i>12</i>
<i>Ungdomars övriga fritid.....</i>	<i>13</i>
<i>Önskemål om förbättringar.....</i>	<i>13</i>
<i>Sammanfattning.....</i>	<i>13</i>
Dokumentstudier.....	14
<i>Jämlig fritid, bättre framtid – om unga stockholmares fritidsvillkor.....</i>	<i>14</i>
<i>Genussmart såklart!.....</i>	<i>16</i>
<i>KTH Arkitektur.....</i>	<i>18</i>

Erfarenheter från andra stadsdelsförvaltningar.....	19
6. Slutsatser och förslag.....	20
a. Förslag för förändrat verksamhetsinnehåll.....	20
<i>Utökat aktivitetsutbud:</i>	20
<i>Personal:</i>	22
<i>Lokalmässiga förändringar:</i>	22
<i>Nå prioriterade målgrupper:</i>	23
b. Förslag för ökad kännedom.....	24
c. Samutnyttjande av lokaler.....	25
7. Avslutande reflektion.....	26

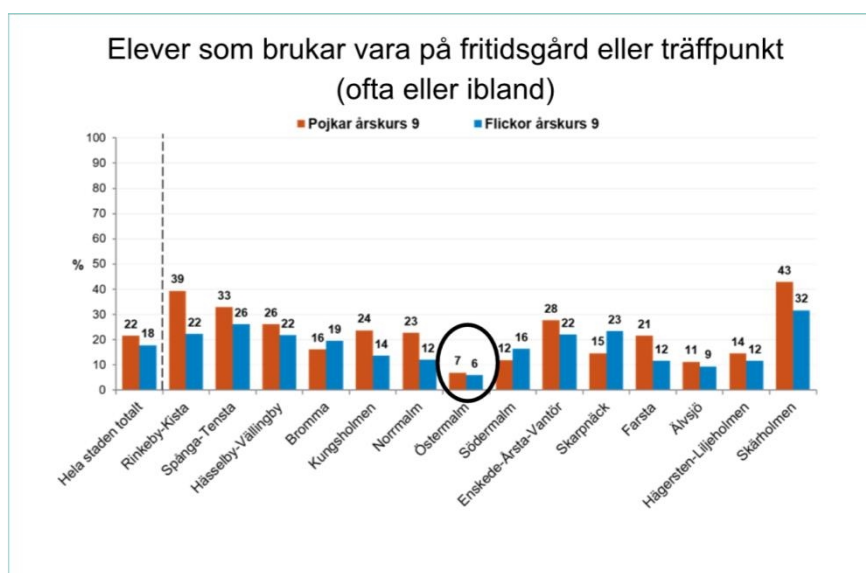
1. Bakgrund

I nämndens verksamhetsplan 2019 fick förvaltningen i uppdrag att göra en ”Översyn av nämndens fritidsverksamheter för unga, med avseende på kännedom, verksamheternas innehåll samt möjligheten att samutnyttja lokalerna med andra verksamheter”.

I Stockholmsenkäten får ungdomar i årskurs nio och år två på gymnasiet svara på frågor uppdelade i olika områden. Ett av områdena som berörs är ungdomarnas fritid. Nedan visas stadens resultat från undersökningen 2018. På Östermalm svarade totalt 270 ungdomar i årskurs nio på enkäten, och 195 ungdomar i år två på gymnasiet.

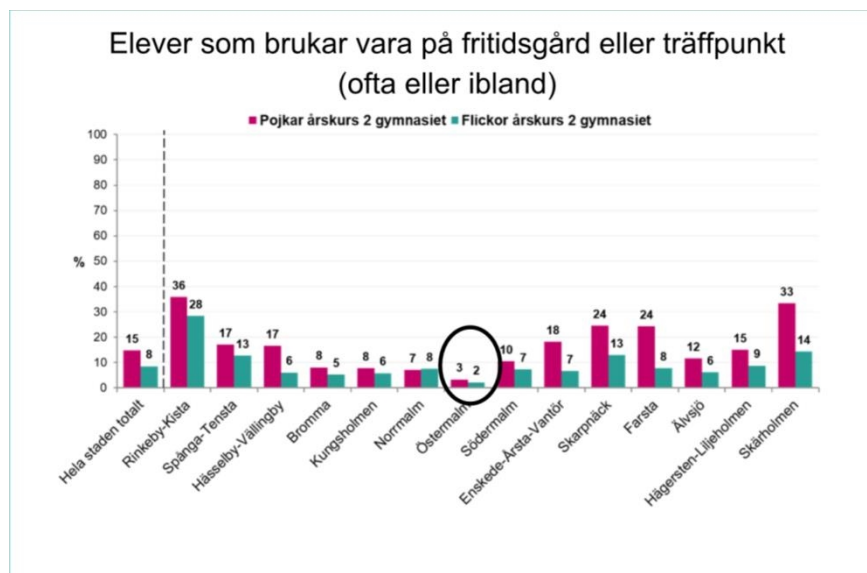
Östermalm är det stadsdelsområde inom Stockholms stad där lägst andel ungdomar uppger att de brukar vara på en fritidsgård eller träffpunkt ofta eller ibland, såväl i årskurs nio som år två på gymnasiet. Andelen minskar något med stigande ålder och generellt över staden uppger fler pojkar än flickor att de brukar vara på en fritidsgård eller träffpunkt.

Diagram 1: Andelen elever som brukar vara på fritidsgård eller träffpunkt, årskurs 9.

Stockholmsenkäten 2018

Diagram 2: Andelen elever som brukar vara på fritidsgård eller träffpunkt, årskurs 2 gymnasiet.

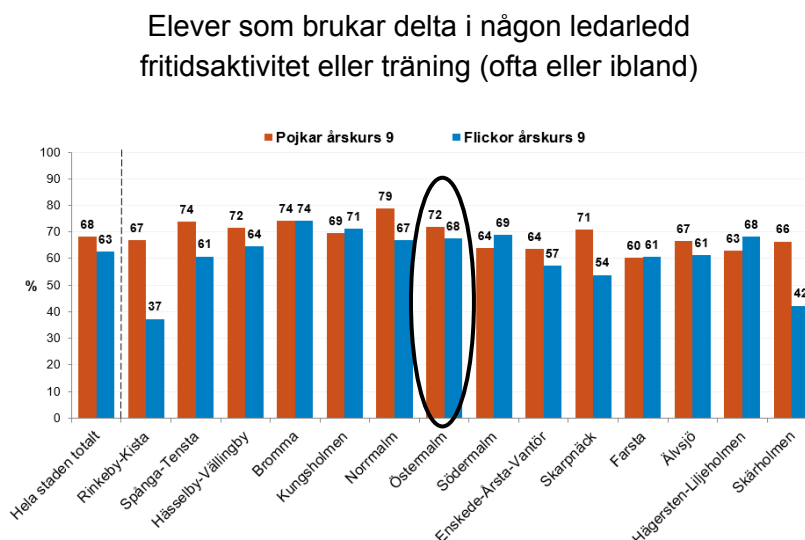
Stockholmsenkäten 2018

I rapporten *Jämlik fritid, bättre framtid – om unga stockholmares fritidsvillkor* från Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm (2017) konstateras bland annat att en generell tendens är att barn och unga från socioekonomiskt svagare förhållanden i större utsträckning besöker öppna fritidsverksamheter som till exempel fritidsgårdar och bibliotek, än de från socioekonomiskt starkare förhållanden. Barn och unga från socioekonomiskt starka förhållanden deltar enligt rapporten i större utsträckning i idrottsföreningar och kulturskola. Det kan till viss del förklara varför det på Östermalm, som är ett av de socioekonomiskt starkaste områdena i staden, är färre ungdomar som uppger att de besöker en fritidsgård än vad det är i områden som är socioekonomiskt svagare. Övriga innerstadsdelar, vars socioekonomiska förhållanden liknar de på Östermalm, har dock enligt Stockholmsenkäten högre andel ungdomar som uppger att de brukar besöka en fritidsgård än vad Östermalm har.

I Stockholmsenkäten får eleverna även svara på om de brukar delta i någon ledarledd fritidsaktivitet eller träning. Resultatet kan ge en fingervisning om huruvida Östermalms unga deltar i föreningsliv. I jämförelse med snittet i staden är det något fler ungdomar från Östermalm som uppger att de ofta eller ibland brukar delta i ledarledda fritidsaktiviteter eller träningar, dock är det ingen anmärkningsvärd skillnad. Ingen markant skillnad märks heller i jämförelse med övriga innerstadsdelar. Generellt över staden är det

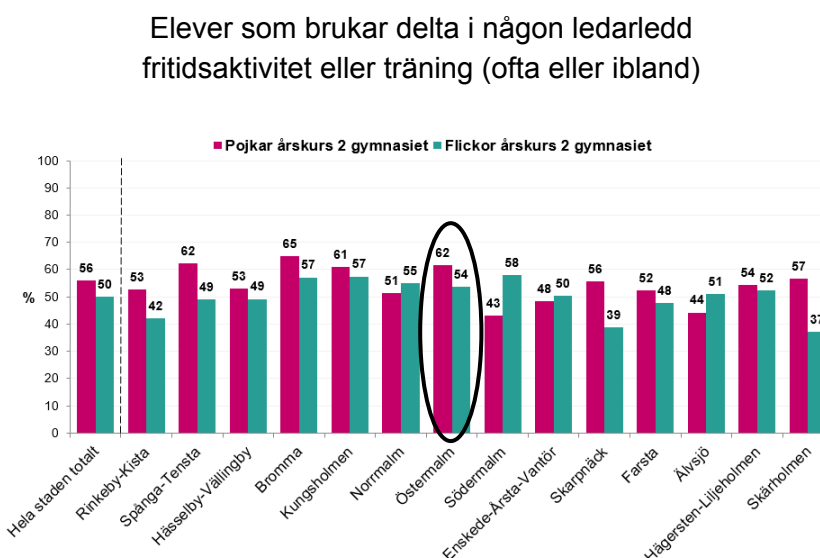
fler pojkar än flickor som uppger att de brukar delta i ledarledda fritidsaktiviteter eller träningar.

Diagram 3: Andelen elever som brukar delta i någon ledarledd fritidsaktivitet eller träning, årskurs 9.

Stockholmsenkäten 2018

Diagram 4: Andelen elever som brukar delta i någon ledarledd fritidsaktivitet eller träning, årskurs 2 gymnasiet.

Stockholmsenkäten 2018

Sammantaget ger det skäl till att undersöka om det finns andra faktorer som kan förklara och påverka benägenheten att besöka fritidsverksamheterna på Östermalm.

2. Syfte

Nämnden har en egen fritidsverksamhet för ungdomar, Humlanhuset. Därtill finansierar nämnden Hjorthagens ungdomsgård, som drivs av en ideell förening. Översynen ska utreda hur nämndens fritidsverksamheter för unga kan utvecklas i syfte att anpassa verksamheten efter ungas levnadsmönster och behov. Översynen syftar även till att ge förslag om hur verksamheterna kan göras kända för att nå fler unga inom olika målgrupper, samt till att undersöka om verksamhetslokalerna bättre kan samutnyttjas med andra verksamheter. Störst fokus läggs i översynen på Humlanhuset, som är den fritidsgårdsverksamhet som nämnden driver i egen regi.

3. Metod

Inom ramen för översynen har förvaltningen genomfört en egen enkätundersökning, genomfört intervjuer med personal på Humlanhuset och chefer för motsvarande verksamheter i fyra andra stadsdelsförvaltningar, samt genomfört dokumentstudier.

Enkätundersökning

Förvaltningen har genomfört en enkätundersökning där 90 elever i årskurs åtta i Engelbrektsskolan och Carlssons skola har fått svara på frågor om sin kännedom om Humlanhuset, vad de gör på sin fritid samt vilka önskemål de har om verksamhetsinnehåll på Humlanhuset.¹ Ungdomsrådet har involverats och gett medskick till frågorna i enkätundersökningen.

Dokumentstudier

Förvaltningen beaktat rapporten *Jämlik fritid, bättre framtid – om unga stockholmars fritidsvillkor* från Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm (2017), metodboken *Genussmart såklart!* från Kalmar kommun (2014) samt den rapport som en grupp

¹ Med anledning av det relativt låga antalet svarande, i förhållande till antalet ungdomar på Östermalm, går det inte att dra några säkra slutsatser om vad ungdomar på Östermalm tycker. Däremot kan undersökningen ge en indikation om ungdomarnas kännedom om, uppfattning av, och önskemål för Humlanhuset. Det i sig kan ses som en grund för att kunna göra ytterligare fördjupningar och till att ringa in var utvecklingsområden finns.

masterstudenter från KTH Arkitektur tagit fram specifikt för Humlanhuset (2019). Därtill har förvaltningen beaktat Stockholmsenkäten.

Intervjuer med andra stadsdelsförvaltningar

Förvaltningen har under översynen samtalat med representanter som arbetar i andra stadsdelsförvaltningar. Representanterna har varit personer med ansvar för fritidsverksamhetsområdet. Stadsdelsförvaltningarna som kontaktats är Kungsholmen, Norrmalm, Hägersten-Liljeholmen och Spånga-Tensta. Samtalens fokus har varit att få en övergripande beskrivning av deras arbete inom fritidsverksamhetsområdet vad gäller verksamhetens innehåll, marknadsföring och samutnyttjande av lokaler.

4. Beskrivning av nämndens fritidsverksamheter för unga

I detta avsnitt beskrivs de fritidsverksamheter för unga som nämnden driver och finansierar. Störst fokus läggs på Humlanhuset som är den fritidsgårdsverksamhet som nämnden driver i egen regi.

4.1 Humlanhuset

Humlanhuset tillhör socialtjänstavdelningens preventionsenhet, vilket också fältassistenter, ungdomsmottagningen, preventionssamordnare, tillsynshandläggare och feriejobbshandläggare gör. Humlanhusets ungdomsgård är en fritidsverksamhet som riktar sig till ungdomar i åldern 13-19 år. Verksamheten ligger i Humlegårdens nordvästra del intill Engelbrektsgatan och har öppet fem dagar i veckan, tisdag till lördag. Tisdag, onsdag, torsdag är verksamheten öppen klockan 15-21 och fredag och lördag klockan 14-22. I verksamheten finns tre heltidsanställda samt två timanställda. Ytterligare en fritidsledare håller på att rekryteras.

Besökare

Personalen för statistik över antal besökare i verksamheten varje kväll. På tisdagar och onsdagar är det generellt något färre besökare medan det på fredagar och lördagar brukar vara fler. De flesta besökarna är i åldrarna 14-17 år, men vissa 19-åringar brukar komma till Humlanhuset för att använda musikstudion. De flesta som besöker Humlanhuset är enligt personalen återkommande besökare.

Under 2019 har Humlanhuset haft öppet 210 kvällar med totalt 3827 besök, varav 78 procent pojkar och 22 procent flickor.

Verksamheten har under 2019 ökat andelen besök med 13 procent, i jämförelse med 2018.

Ekonomi

Den totala kostnaden för att driva Humlanhuset 2019 var 2 194 000 kronor. De största utgifterna var personalkostnader (löner, personalförsäkringar med mera), och lokalkostnader såsom hyra och drift (el, städning med mera).

Verksamhetens innehåll

Ungdomarna som besöker Humlanhuset har möjlighet att kostnadsfritt nyttja lokalens många olika funktioner och möjligheter till aktivitet. På entréplan finns ett kök med tillhörande café-del där fika och lättare mat finns till försäljning, samt soffor, stolar och bord att sitta vid. På detta plan finns även ett rum med en projektor och sittplatser där möjlighet finns till att exempelvis titta på film eller spela tv-spel. I samma rum finns även datorer som används för datorspel.

På källarplan finns ett dansgolv med tillhörande spegelvägg, en musikstudio med DJ-utrustning samt ett skaparrum med möjlighet att använda screentrycksutrustning. Besökarna som kommer till Humlanhuset har möjlighet att kostnadsfritt också nyttja alla dessa rum och dess funktionaliteter. Källarplan nås via trappor från entréplan alternativt via en asfalterad ramp utifrån parken.

I verksamheten finns även möjlighet att sy, snickra, meka, spela spel, pingis, biljard eller bara ta det lugnt. Vilka aktiviteter som genomförs varierar beroende på besökarnas önskemål och intressen.

Återkommande aktiviteter

Humlanhuset har två planerade aktiviteter som erbjuds varje vecka, ”torsdagsfika” och ”pastafredag”. Vid dessa tillfällen finns möjlighet för besökarna att hjälpa till i köket och att sitta ner tillsammans och äta.

Under hösten 2019 har Humlanhusets personal även startat med lördagsbio, det vill säga att personal följer med, och bekostar, ett biobesök med en grupp ungdomar en lördag i månaden.

Utifrån Stockholms stads idrottspolitiska program ansvarar stadsdelsnämnderna för att stimulera till fysisk aktivitet bland ungdomar. Sedan några år tillbaka samarbetar preventionsenheten med kickboxningsklubben Kalvhagen-Sthlm. Tillsammans med en fältassistent erbjuds varje vecka ungdomsträning på Kalvhagen i

Vasastan. Intresset att delta brukar vara stort och de flesta som deltar i ungdomsträningen är tjejer.

Lili

Tillsammans med Kungsholmens stadsdelsnämnd har en nytt "HBTQ+-häng" för ungdomar startats under hösten 2019. Hänget kallas för Lili och riktar sig till ungdomar som identifierar sig som annat än CIS-personer eller har en annan sexuell läggning än heterosexuell. Verksamheten har under hösten haft öppet varannan torsdag på Kungsholmen och bemannats av fältassistenter från Kungsholmen tillsammans med en fritidsledare ur personalen på Humlanhuset. Under våren 2020 kommer uppdraget utökas och planeras bättre för att inte krocka med andra HBTQ+-häng i staden. Ett led i detta är att hänget flyttas till Humlanhuset på måndagar, som då annars står outnyttjat.

Lovverksamhet

Under skolloven brukar Humlanhusets öppettider förändras. Då är verksamheten öppen tidigare på dagen för att, utifrån verksamhetens bedömning, bättre anpassa sig till målgruppens behov och levnadsmönster. Då brukar också andra typer av aktiviteter erbjudas, såsom att kostnadsfritt åka och bowla eller besöka Gröna Lund. Personalens erfarenhet är att denna typ av aktiviteter lockar andra besökare än de som vanligtvis brukar besöka Humlanhusets verksamhet. Erfarenheten är vidare att aktiviteter som innebär att åka iväg, i högre grad lockar flickor än vad den ordinarie verksamheten vanligtvis gör.

Marknadsföring

Humlanhuset marknadsför sig på följande sätt:

- Instagram (@humlanhuset)
- Facebook, sedan oktober 2019 (@Humlan2019)
- Finns på stockholm.se: <https://ung.stockholm/hitta-fritidsgard-och-ungdomsgard/fritidsgard-och-ungdomsgard/humlanhuset/>
- Fältassistenter informerar om verksamheten vid skolbesök
- Fältassistenter affischerar i skolor

a. Ungdomsparken

Ungdomsparken ligger precis intill Humlanhuset och består i huvudsak av en skateyta, en skateramp och en basketplan. Basketplanen har under 2019 byggts om så att den nu är planare och kan spolås till isbana vintertid. Den utrustades samtidigt med volleybollmål som kan sättas ut eller tas bort vid behov. Förhoppningen är att platsen ska befolkas mer under den mörka

årstiden vilket förväntas leda till ökad upplevelse av trygghet i parken. Ungdomsparken är bemannad med personal under sommaren, då det även går att låna sportutrustning. Ungdomsparken har tillhört förvaltningens förskole- och parkleksavdelning men ska från och med 2020 övergå till att tillhöra socialtjänstavdelningens preventionsenhet.

Övrig utomhusmiljö omkring Humlanhuset

Förutom Ungdomsparken finns även en konstgräsplan intill Humlanhuset samt ett utomhusgym. Aktivitetsytorna omkring Humlanhuset, inklusive Ungdomsparken, förnyades och rustades upp av förvaltningen under 2018-2019 efter att ett medborgarförslag lämnats till nämnden. Förvaltningen genomförde, på uppdrag av nämnden, en utökad medborgardialog under hösten 2017 om hur aktivitetsytorna kunde förbättras. Det resulterade i att bollplanen fick nytt konstgräs, att basketplanen förnyades, att nya planteringar, sittplatser och ny markbeläggning kom till, samt att en ny pergola och ett nytt utomhusgym anlades. Därtill har belysningen kring området förstärkts och entrén till Humlanhuset tydliggjorts.

b. Hjorthagens ungdomsgård

Hjorthagens ungdomsgård finns på Skogvaktargatan 11 i Hjorthagen och drivs av en ideell förening. Föreningens målgrupp är barn och ungdomar i åldern 11-16 år och verksamheten har öppet kvällstid på onsdagar och torsdagar klockan 18-22 samt fredagar klockan 19-23. Personalen består av fyra deltidsanställda.

Besökare

De flesta som besöker verksamheten är mellan 11 och 13 år. Föreningen uppskattar att kunna öka 2019 års besöksantal, från 10 besökare per kväll till 15 besökare per kväll 2020.

Ekonomi

Föreningen ansöker sedan 2019 om föreningsstöd från stadsdelsnämnden för att driva verksamheten. Föreningsstöd söks för ett år i taget. 2019 beviljades föreningen 271 000 kronor i verksamhetsstöd och fortsatt kostnadsfri tillgång till lokalen, vilken bekostas av nämnden. 2019 var lokalhyran 229 860 kronor.

Verksamhetens innehåll

I verksamheten erbjuds aktiviteter såsom filmkvällar, pyssel, disco, matlagning, pingis, biljard och grillkvällar. Under 2019 har verksamheten också erbjudit en prova på-kväll med akrobatik samt tacokväll med övernattnings. Intill ungdomsgården finns en skateramp som håller på att rustas upp.

Lovverksamhet

Verksamheten är stängd under sommaren men har under övriga lov öppet några timmar extra.

Marknadsföring

Hjorthagens ungdomsgård marknadsför sig på följande sätt:

- Hemsida: www.hjorthagensungdomsgard.wordpress.com
- Facebook: @hjorthagengarden
- Instagram: @hjorthagengarden
- "Sms-kedja" bland föräldrar.
- Skolbesök och 2019 medverkan vid Bobergsskolans invigning där flyers delades ut.

5. Analys

Enkätundersökning

Som en del i översynen har förvaltningen genomfört en enkätundersökning där 90 elever i årskurs åtta i Engelbrektsskolan och Carlssons skola har fått svara på frågor om sin kännedom om Humlanhuset, vad de gör på sin fritid samt vilka önskemål de har om verksamhetsinnehåll på Humlanhuset.

Respondenterna

Totalt har 90 elever i årskurs åtta besvarat enkäten. Eleverna går i Engelbrektsskolan respektive Carlssons skola. 48 procent av respondenterna har uppgett att de är pojkar, 43 procent flickor, 8 procent har uppgett "annan könsidentitet" och 1 procent valt att inte uppge kön.

Kännedom om Humlanhuset

På den inledande frågan *Känner du till att det finns en fritidsverksamhet för ungdomar som heter Humlanhuset?* har 87 procent av respondenterna svarat ja, och 13 procent nej.

Kännedomen om Humlanhuset, bland dessa respondenter, får därmed sägas vara god. Det är aningen fler pojkar än flickor som svarat att de känner till Humlanhuset.

Att det är en så pass stor andel av de tillfrågade ungdomarna som svarat att de känner till Humlanhuset kan delvis förklaras med att flertalet av dessa elever uppger att de tidigare har haft besök av "någon som varit här och berättat om det". Såväl preventionssamordnare som fältassistenter gör klassrumsbesök, och brukar i samband med detta informera om Humlanhuset. Om eleverna hade känt till Humlanhuset utan att ha fått besök av en representant från förvaltningen tidigare går inte att veta. Däremot

går det att konstatera att den information som getts vid förvaltningens tidigare besök tycks ha uppmärksammats av ungdomarna.

Besök på Humlanhuset

På frågan *Har du varit på Humlanhuset någon gång?* har 54 procent av respondenterna svarat *nej*, 28 procent *ja, en gång* och 18 procent *ja, flera gånger*. Det är något fler flickor än pojkar som svarat att de aldrig har varit på Humlanhuset. Lika många flickor som pojkar har svarat att de varit på Humlanhuset en gång. Bland de som svarat att de varit på Humlanhuset flera gånger är det fler pojkar än flickor.

Utifrån respondenternas svar tycks därmed fler pojkar än flickor återkomma till Humlanhuset.

De respondenter som svarat att de aldrig har varit på Humlanhuset har fått frågan *Hur kommer det sig?* Förklaringarna varierar men tycks i huvudsak bero antingen på 1) att de inte vill eftersom de saknar intresse eller tycker att det verkar tråkigt, eller 2) att de inte har tid, vilket de delvis förklarar med att de har andra fritidsaktiviteter och läxor att göra. Några har även svarat att det beror på att de inte bor i närheten eller sällan brukar vara i området.

De respondenter som svarat att de varit på Humlanhuset, en eller flera gånger, har fått frågan *Hur var din upplevelse av besöket/besöken? Vad tyckte du var bra, fanns det något du inte tyckte var bra?* De flesta, oavsett kön, svarar att upplevelsen var bra och att det var kul och mysigt. Bland pojkarna lyfts främst pingisbordet som ett positivt inslag, däremot framförs att nya pingisracket skulle behöva inskaffas, och några tycker att lokalerna behöver fräschas upp. Flickorna beskriver upplevelsen framförallt med ord som ”bra”, ”trevligt”, ”mysigt”. En del, både flickor och pojkar, beskrev att de bara varit på Humlanhuset en kort stund för att dricka eller gå på toaletten, eller att besöket hade varit för flera år sedan och att de därför inte mindes hur det var. De respondenter som inte uppskattat besöket har inte förklarat varför i någon större utsträckning, men vissa framför att besöket var ”okej”, ”mediokert” eller att ”det finns roligare saker att göra”. Samma variationer av svar som finns bland flickor och pojkar återfinns också bland de respondenter som valt alternativet *annan könsidentitet*.²

² Det är förhållandevis få (7) respondenter som uppgett *annan könsidentitet*, varför mest fokus i analysen läggs på pojkar respektive flickor. *Annan könsidentitet* lyfts fram om svaren skiljer sig åt på något vis.

De respondenter som besökt Humlanhuset fick även frågan *Skulle du vilja gå dit igen?* Bland flickorna har ungefär lika många svarat *ja* som *nej*. Bland pojkarna är det betydligt fler som svarat *ja* än *nej*. Bland respondenter med *annan könsidentitet* är det fler som svarat *ja* än *nej*. De respondenter som inte vill besöka Humlanhuset igen ger svar som exempelvis: ”kanske vill gå dit igen”, ”vill hellre göra andra saker med mina kompisar” och ”har annat för mig”.

Ungdomars övriga fritid

I enkäten ställdes frågan *Vad gör du annars på din fritid, om du inte är på en fritidsgård?* Bland respondenternas svar är det tre förklaringar som dominerar: 1) deltar i en idrottsaktivitet som exempelvis fotboll, basket eller tennis, 2) är med kompisar, 3) pluggar, gör läxor. Kategorierna gäller oavsett vilket kön respondenterna uppgett. Oftast ger respondenterna flera förklaringar: ”Jag tränar fotboll och annat ca 4-6 gånger i veckan, jag pluggar väldigt mycket efter skolan och sedan hänger jag med kompisar eller chillar hemma.”

Önskemål om förbättringar

I syfte att försöka fånga upp förbättringsförslag till Humlanhusets verksamhet ställdes frågorna *Vad skulle behövas för att du skulle vilja besöka Humlanhuset oftare än du gör idag?* samt *Har du några andra förslag som du vill skicka med till oss nu när vi ska utveckla vår fritidsverksamhet för ungdomar?* På den första frågan svarar många respondenter, oavsett kön, ”vet inte”. Vidare beskriver många att de saknar tid till att gå till en fritidsverksamhet eftersom de har andra aktiviteter eller läxor som behöver göras på fritiden, och att de därför inte kommer gå dit oavsett vad som förändras på Humlanhuset. En del beskriver även att de inte har något intresse av att vara på fritidsgårdar. Bland de respondenter som lämnar förbättringsförslag nämns, oavsett kön, ”fler aktiviteter” som något de vill ha mer av. Vissa lämnar förslag såsom ”mer sport”, ”läxhjälp” och ”bättre snacks- och matalternativ”. Bland pojkar finns även förslag om nya pingisracket, bättre och fler datorer samt datorspel. Bland flickor nämns ”marknadsföring”, ”mer information om vad man kan göra där” och ”att mina kompisar är där” som exempel på vad som skulle kunna få dem att vilja besöka Humlanhuset.

Sammanfattning

Utifrån de enkätsvar som förvaltningen mottagit kan det konstateras att kännedomen om att Humlanhuset finns tycks vara god. Att många respondenter känner till Humlanhuset tycks framförallt bero på att flertalet respondenter tidigare har haft klassrumsbesök av en representant från förvaltningen som informerat om Humlanhuset.

Om respondenterna hade känt till Humlanhuset ändå går inte att veta. Däremot indikerar svaren att information genom klassrumsbesök är en marknadsföringsmetod som fungerar.

Att ha fått information om och känna till verksamheten leder dock inte automatiskt till ett besök. Utifrån respondenternas svar går det att se att det är något fler som **inte** har varit på Humlanhuset än vad som **har** varit där. Bland de som har besökt Humlanhuset är det något fler som endast varit där en gång än vad det är som har varit där flera gånger. Det är fler pojkar än flickor som har återkommit till verksamheten, Humlanhuset lyckas alltså bättre med att locka pojkar än flickor. Det framkommer även i Humlanhusets egna statistik och i Stockholmsenkäten, där det i den senare också syns att det är ett generellt förhållande över staden.

Anledningarna till att respondenterna inte har besökt Humlanhuset någon gång alls tycks framförallt bero på att de saknar intresse för fritidsgårdar och att de tycker att det verkar tråkigt där, eller att de inte har tid att vara på en fritidsgård eftersom de har andra fritidsaktiviteter och läxor att göra. De fritidsaktiviteter som respondenterna ägnar sig åt verkar främst vara någon form av idrott, men även att vara med kompisar på andra platser.

När respondenterna får möjlighet att beskriva vad som skulle kunna få dem att besöka Humlanhuset oftare än vad de gör idag lyfter framförallt flickor fram att de skulle göra det om deras kompisar var där. Några respondenter nämner även att lokalerna skulle behöva förbättras. Gemensamt, oavsett kön, är en efterfrågan av fler aktiviteter. Aktiviteter, marknadsföring, nya inventarier och vissa lokalmässiga förbättringar tycks därmed vara områden som skulle kunna få fler ungdomar att vilja vara på Humlanhuset.

En flicka sammanfattar det såhär: ”Försök att locka dit några ungdomar för då kommer det komma flera. Så prata i skolorna om det och berätta vad för kul grejer man kan göra där.”

Dokumentstudier

Nedan sammanfattas och lyfts några av de viktigaste delarna fram från respektive studie.

Jämlik fritid, bättre framtid – om unga stockholmares fritidsvillkor

Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm tog 2017 fram delrapporten *Jämlik fritid, bättre framtid – om unga stockholmares fritidsvillkor*. Rapporten handlar om ungdomars fritid i stort och

öppna fritidsverksamheter för unga är en av flera delar som beskrivs och analyseras. I rapporten framkommer det att det är stora skillnader i nyttjande av det offentligt subventionerade fritidsutbudet inom Stockholms stad utifrån faktorer såsom kön, ålder, socioekonomi, familjeförhållanden och utländsk/svensk bakgrund. Som nämnts inledningsvis är en generell tendens att barn och unga från socioekonomiskt svagare förhållanden i större utsträckning besöker öppna fritidsverksamheter som till exempel fritidsgårdar och bibliotek, än de från socioekonomiskt starkare förhållanden. Barn och unga från socioekonomiskt starka förhållanden deltar enligt rapporten i större utsträckning i idrottsföreningar och kulturskola.

Pojkar besöker i högre grad fritidsgårdar än flickor, och i rapporten beskrivs att mönstret över tid har förstärkts. Besök på fritidsgård görs i störst utsträckning i mellanstadiet för att sedan avta i takt med stigande ålder. Över tid kan också en påtaglig minskning ses avseende andelen besökare på fritidsgårdar. Pojkars intressen på fritidsgårdarna är enligt rapporten framförallt inriktade på tv-spel, idrottsturneringar, biljard, pingis och dart, medan flickor föredrar dans, cafékvällar eller läger/utflykter. Gemensamt för båda könen är intresset att delta i verksamheter som inriktas på att lära sig något nytt.

Fritidsgårdar beskrivs vidare som en viktig arena som når unga vilka ofta inte deltar i organiserade fritidsaktiviteter. Fritidsgårdarna har ofta inslag som är både ostrukturerade och strukturerade. Ett sätt att motverka en negativ utveckling för barn och unga med riskbeteenden är att successivt införa mer styrd och strukturerad verksamhet. Mer styrd verksamhet kan förvisso öka risken för en minskad närvaro av unga som söker sig till fritidsgårdar bara för att umgås, vilket nödvändiggör en balans i fritidsgårdarnas utbud i detta avseende. Mot bakgrund av detta beskrivs i rapporten att ungas önskemål avseende verksamhetens innehåll bör vara en utgångspunkt, samtidigt som verksamheten behöver utformas på ett sätt som främjar en prosocial utveckling och gynnsamma uppväxtvillkor.

Ytterligare en aspekt som lyfts i rapporten handlar om fritidsledarnas roll och betydelse för verksamheten. Fritidsledarnas uppdrag beskrivs vara att utforma verksamheten så att unga tycker att den är attraktiv. De behöver vara vuxna förebilder och hjälpa ungdomarna att utveckla sociala relationer. Fritidsledarnas uppdrag är således såväl komplext som viktigt. Därför behöver fritidsledarna

stöd i sitt arbete och en löpande kompetensutveckling för att kunna forma, leda och utveckla verksamheten.

I rapporten beskrivs även att ett hinder för deltagande i befintliga fritidsaktiviteter kan vara att barn och deras föräldrar inte har information om det samlade fritidsutbudet lokalt. Det beskrivs att staden därför kan behöva utveckla sin kommunikation för att tillgängliggöra information i sammanhang som når barn, unga och deras föräldrar. Störst fokus bör enligt rapporten läggas på att nå prioriterade målgrupper, såsom ungdomar med funktionsvariationer, flickor och nyanlända. Det handlar dels om att samla och sammanställa information om det lokala fritidsutbudet, och att göra det på flera språk. Det handlar också om att sprida informationen via exempelvis skola, socialtjänst, boenden för ensamkommande unga och via uppsökande funktioner som regelbundet kommer i kontakt med unga, såsom medborgarvårdar och fältassistenter.

Utifrån rapporten lyfts flera tänkvärda aspekter gällande ungdomars fritid och besök på öppna fritidsverksamheter att ha med sig i utvecklingsarbetet framöver. Bland de många åtgärder som framförs kan några ses som särskilt relevanta för Humlanhuset att arbeta vidare med: 1) att utveckla syfte och innehåll för verksamheten, 2) att tydliggöra fritidsledarnas roll och utveckla deras kompetens, 3) att stärka kommunikationen om fritidsaktiviteter mot prioriterade målgrupper.

Genusmart såklart!

Kalmar kommun tog 2014 fram en metodbok – Genusmart såklart! – som handlar om det jämställdhetsarbete de genomfört i sin fritidsgårdsverksamhet. Kommunens mål var att ha en jämställdhetssäkrad verksamhet och service för invånarna. Som ett led i detta mål beslutade kultur- och fritidsförvaltningen i Kalmar 2007 att fritidsgårdarna skulle se över sitt arbetssätt så att servicen och bemötandet till flickor och pojkar gavs på lika villkor.

Förutsättningarna som fanns på fritidsgårdarna i Kalmar tidigare liknar förutsättningarna som finns på Humlanhuset idag, sett ur ett jämställdhetsperspektiv. I Kalmar var det betydligt fler pojkar än flickor som besökte fritidsgårdarna, och aktiviteterna på fritidsgården var ofta uppdelade mellan könen. Efter renovering och ett omfattande jämställdhetsarbete gick de från ett besöksförhållande där 10 procent av besökarna var flickor till att 43 procent av besökarna var flickor. Det är också ett stadigt förhållande som har varit bestående under en längre tid.

I metodboken finns flera användbara tips på hur det går att utveckla verksamheten utifrån ett jämställdhetsperspektiv. I Kalmar genomfördes en kartläggning och analys av fritidsverksamheten ur ett jämställdhetsperspektiv. Resultatet visade bland annat att fler män än kvinnor arbetade som fritidsledare, att fler pojkar än flickor besökte fritidsgårdarna, att aktiviteter som biljard, pingis och tv-spel utnyttjades till större del av pojkar medan aktiviteter som pynt och ”snack i fiket” dominerade bland flickor. Pyssel och bakning var aktiviteter där både flickor och pojkar deltog i samma utsträckning. Fysiska tävlingar dominerade stort bland pojkar och sällskapsspel verkade vara mer intressant för flickor.

När kartläggningen var genomförd påbörjades arbetet med att formulera mål och åtgärder. Det var svårt att veta vilka faktorer som hade lett till att fler pojkar än flickor besökte fritidsgårdarna. Det kunde bero på öppettider, lokalernas fysiska miljö, aktiviteter på fritidsgården eller könsfördelning bland personalen. Den fysiska miljön kunde ha stor påverkan – att inte våga sig in, bli uttittad eller att inte kunna sitta tryggt i en mindre grupp. Eftersom majoriteten av besökarna var pojkar kunde det ha medfört att verksamhetens aktiviteter främst motsvarade pojkars behov.

Verksamheten formulerade två mål: 1) att andelen flickor på fritidsgården ska öka varje år och år 2014 är minst 40 procent av besökarna flickor, 2) att fritidsgården ska vara en mötesplats där både flickor och pojkar har lika möjlighet att utvecklas efter sina intressen och förutsättningar.

För att uppnå målen ville de:

- Förändra fritidsgårdens fysiska miljö för att påverka rörelsemönster och beteenden, skapa nya aktivitetsområden och anpassa utrustningen
- Öka personalens genuskompetens. Personalen som arbetar på fritidsgården skulle vara genusmedvetna och ha kunskap om jämställdhetsintegrering
- Förändra innehållet i verksamheten så att bemötande och aktiviteter sker på ett genusmedvetet sätt.

Verksamheten konstaterade att en jämställd fritidsgård innebär ett förändrat beteende för personalen och att detta kräver insikt och kunskap. De insåg att det var viktigt att först gå från kunskap till färdighet på ett teoretiskt plan, innan de var redo att omsätta tankarna i en fysisk miljö och bemötande. Utifrån detta satsade de

stort på utbildning av personalen och därefter på renovering av lokalerna.

KTH Arkitektur

Femton studenter från KTH Arkitektur har, som en del i sin masterutbildning, tagit fram ett förslag på hur Humlanhusets verksamhet kan utvecklas. Studenterna har genomfört intervjuer med personalen på Humlanhuset och i Humlegårdens parklek, gjort platsbesök i och utanför verksamheten samt genomfört egen omvärldsbevakning. Under arbetet med översynen har förvaltningen fått studenternas förslag presenterat för sig.

Studenterna har tagit fasta på att utveckla en mer jämställd verksamhet som kan locka och tilltala fler ungdomar än idag. De ger en rad förslag på interiöra och exteriöra förändringar, samt har genom sin omvärldsbevakning även gett tips om andra verksamheter som genomfört framgångsrika jämställdhetsarbeten.

Många av förslagen handlar om att skapa en mer öppen och luftig känsla i lokalen med större överblickbarhet och ljusinsläpp. De föreslår också att öppna upp lokalen, med fönster eller ny entré, mot Ungdomsparken i syfte att koppla samman verksamheterna på ett bättre sätt än idag och på så sätt kunna locka ungdomar som idag bara har en relation till ena sidan, att komma in eller ut i större utsträckning. Ytterligare ett sätt för att koppla samman in- och utsida är, enligt studenternas förslag, att hitta aktiviteter som involverar båda delarna, exempelvis gemensam utomhusträning i utegymmet eller i parken som efterföljs av kvällsfika inomhus. En del av förslagen som framförs, exempelvis ommålning av dörrar, skulle även kunna engagera Humlanhusets ungdomar och personal.

Arkitektstudenterna lyfter också frågan om upplevelsen av trygghet i Humlegården, som en aspekt som skulle kunna påverka benägenheten att vilja besöka Humlanhuset. Arkitektstudenterna har i sitt arbete tagit del av ett examensarbete som en annan student på KTH gjort 2017, där det genom intervjuer med parkbesökare i Humlegården framkommit att flera delar av Humlegården upplevs otrygga och att det främst är kvinnor som upplever det. Området kring Humlanhuset är ett av dessa områden. Arkitektstudenterna framför dels att förstärkt belysning i parken skulle kunna höja känslan av trygghet, dels menar de att mer aktivitet kring Humlanhuset som skapar rörelse och närvaro kan bidra till ökad känsla av trygghet i området. Som nämnts tidigare har förvaltningen under 2018-2019 rustat upp aktivitetsytorna omkring Humlanhuset.

Bland annat har belysningen förstärkts och basketplanen byggts om så att den nu är planare och kan spolas till isbana vintertid. Den utrustades samtidigt med volleybollmål som kan sättas ut eller tas bort vid behov. Förhoppningen är att platsen ska befolkas mer under den mörka årstiden vilket förväntas leda till ökad upplevelse av trygghet i parken.

Erfarenheter från andra stadsdelsförvaltningar

Förvaltningen har under arbetet med översynen samtalat med representanter som arbetar i andra stadsdelsförvaltningar. Representanterna har varit personer med ansvar för fritidsverksamhetsområdet. De stadsdelsförvaltningar som kontaktats är Kungsholmen, Norrmalm, Hägersten-Liljeholmen och Spånga-Tensta. Förvaltningen har även tagit del av kulturförvaltningens analys av ungdomskulturens trender i Stockholm. Nedan sammanfattas och analyseras några av erfarenheterna och perspektiven som framkommit.

Utifrån att översynen bland annat har fokus på verksamhetsinnehåll har det varit relevant att ta reda på mer om vilket innehåll som erbjuds på andra fritidsverksamheter. De flesta fritidsverksamheter tycks erbjuda möjligheter till att både ta det lugnt och till att delta i aktiviteter, spontana eller mer organiserade. Sett till utvecklingen framåt tycks trenden gå mot en mer aktivitetsinriktad verksamhet. Ett exempel på det är Hägersten-Liljeholmen som planerar att öppna ett aktivitetshus. Deras erfarenhet är att färre söker upp den traditionella fritidsgården men att ungdomar däremot är mer benägna att söka upp aktiviteter. Ibland kan det, enligt deras erfarenhet, vara svårt att få ungdomar att uttrycka exakt vad de *vill* göra, men tittar man istället på vad många ungdomar faktiskt *gör* så är att delta i aktiviteter en sådan sak. I Spånga-Tensta tycks trenden också gå mot att erbjuda fler aktiviteter i sina verksamheter, även om de redan idag arbetar så, i olika hög grad, inom sina fritidsverksamheter.

Vad gäller att nå specifika grupper av ungdomar är erfarenheten att det kan vara fördelaktigt att avsätta särskilda tider eller dagar då verksamheterna enbart riktar sig till specifika målgrupper. Till exempel har Spånga-Tensta, som har flera fritidsgårdar inom sitt område, valt att i en av sina verksamheter enbart ha verksamhet för flickor – detta utifrån att efterfrågan om detta har funnits från flickor i deras område. I en annan verksamhet vill de framöver särskilt rikta sig till personer med olika funktionsvariationer. Norrmalms fritidsverksamhet har under en utvald kväll i veckan

verksamhet särskilt för personer med funktionsvariationer, och i Hägersten-Liljeholmen har de samma princip även om verksamheten för personer med funktionsvariationer där växlar mellan två fritidsgårdar. På en av sina parklekar utvecklar Norrmalm nu också en träffpunkt för unga nyanlända.

Marknadsföringsmetoderna som används i de andra stadsdelsförvaltningarna tycks i huvudsak likna varandra. Det handlar om att nå ut med information via skolor, besök i klassrum och andra platser där ungdomar befinner sig samt att finnas och marknadsföra verksamhetens innehåll på sociala medier. Vissa använder sig av kalendarium eller vecko- eller terminsprogram som sprids såväl i fysisk form som via sociala medier. Fördelen med exempelvis veckoprogram tycks vara att de ger möjlighet för ungdomar att få överblick över verksamheten och de aktiviteter som erbjuds, vilket kan locka nya ungdomar att vilja besöka den.

6. Slutsatser och förslag

Syftet med översynen har varit att utreda hur nämndens fritidsverksamheter för unga kan utvecklas i syfte att anpassa verksamheten efter ungas levnadsmönster och behov. Översynen ska enligt uppdraget från nämnden fokusera på kännedom, verksamhetens innehåll, samt möjligheten att samutnyttja lokalerna med andra verksamheter. Översynen har framförallt fokuserat på Humlanhuset, som är den fritidsgårdsverksamhet som nämnden driver i egen regi.

Översynen har genererat ett flertal aspekter och erfarenheter att ta hänsyn till i utvecklingsarbetet framåt, inom alla tre fokusområden. Förslagen framåt handlar om att erbjuda fler aktiviteter i verksamheten, att erbjuda kompetensutveckling för personalen, att se över möjligheter till förändringar i lokalen, att fortsätta arbeta för en mer jämställd verksamhet, utveckla samplaneringen av fritidsverksamhetsinnehållet med övriga innerstadsdelar, att utveckla marknadsföringen, hitta former för samutnyttjande av lokaler samt att utveckla samarbete och dialog med Hjorthagens ungdomsgård.

a. Förslag för förändrat verksamhetsinnehåll

Utökat aktivitetsutbud:

I jämförelse med andra fritidsverksamheter inom staden tycks Humlanhuset ha få organiserade aktiviteter inom sin verksamhet.

Att arbeta aktivitetsinriktat verkar även vara något som det satsas mer och mer på i andra stadsdelsförvaltningar. Det tydligaste exemplet är Hägersten-Liljeholmen som planerar att öppna ett aktivitetshus. I rapporten från Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm beskrivs att för att säkerställa verksamhetens attraktivitet och möjlighet att nå bredare målgrupper kan fritidsgårdar utvecklas till en plattform som kopplar samman besökarna med ett bredare utbud av fritidsaktiviteter. Det framhålls också att ungas önskemål avseende verksamhetens innehåll bör vara en utgångspunkt i verksamheten, samtidigt som verksamheten behöver utformas på ett sätt som främjar en prosocial utveckling och gynnsamma uppväxtvillkor för barn och ungdomar. Det är även viktigt att det finns en balans mellan att dels erbjuda strukturerade aktiviteter och dels möjligheter till att bara få vara.

Sett till de önskemål som förvaltningen mottagit i enkätundersökningen är just ”fler roliga aktiviteter” en sådan sak som efterfrågas, oavsett kön. Gemensamt för såväl flickor som pojkar är också, enligt Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm, intresset av att delta i verksamheter som inriktas på att lära sig något nytt.

Utifrån styrdokumentet ”Kultur i ögonhöjd”, har samtliga stadsdelsnämnder bland annat i uppdrag att alla barn och unga i staden, oavsett förutsättningar eller uppväxtvillkor, ska ha tillgång till professionella kulturupplevelser samt möjligheter till eget skapande tillsammans med professionella vuxna och på egna villkor. Barn och unga ska ha inflytande över och delaktighet i sitt eget kulturliv och nämnden ska hjälpa till att stödja ungas entreprenörskap inom kultur och media. Arbetet med att utöka kulturinnehållet på Humlanhuset har påbörjats men kan utvecklas än mer. I arbetet med att utveckla organiserade aktiviteter vore det därför motiverat att öka antalet kulturaktiviteter.

Nämnden ansvarar även, enligt stadens idrottspolitiska program, för att stimulera till fysisk aktivitet bland ungdomar. Närheten till Ungdomsparken och de övriga aktivitetsytor i anslutning till Humlanhuset skapar möjligheter till att också anordna aktiviteter med fokus på hälsa och fysisk aktivitet.

Att arbeta vidare med:

- **Erbjuda fler organiserade aktiviteter i verksamheten.** Aktiviteterna kan med fördel rymmas i verksamhetens egna lokaler eller på aktivitetsytor intill, och inte främst ske genom utflykter. I arbetet bör även ungdomar kontinuerligt

involveras i förslag och planering av aktiviteter, exempelvis kan verksamhetens egna besökare, ungdomsrådet eller ungdomar som möts vid skolbesök involveras. Det är lämpligt att också involvera förvaltningens kultursekreterare i arbetet med att utveckla verksamhetens aktivitetsutbud.

Personal:

I Kalmar kommun konstaterades att en jämställd fritidsgård innebär ett förändrat beteende för personalen och att detta kräver insikt och kunskap. Därför la de stor vikt vid kompetensutveckling hos personalen för att säkerställa att de har den kunskap och medvetenhet som behövs för att agera, och bemöta ungdomar, ”genussmart”. Att personalen spelar en avgörande roll för den kvalitet och likvärdighet som kan erbjudas av stadens öppna fritidsverksamheter konstateras även i rapporten från Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm. Där lyfts att fritidsledarna behöver stöd i sitt arbete och en löpande kompetensutveckling för att kunna forma, leda och utveckla verksamheten.

En förutsättning för att verksamheten ska kunna utöka aktivitetsutbudet framöver är också att personalen har kunskap om programplanering och att de både kan anordna egna aktiviteter och stödja ungdomar att anordna aktiviteter.

Kompetensutveckling och inspiration är något som personalen på Humlanhuset har efterfrågat och det kan därför vara motiverat att undersöka vilka typer av kompetensutvecklingsinsatser som skulle kunna erbjudas dem inom området. Även studiebesök i andra fritidsverksamheter kan vara värdefullt som kompetensutveckling för att inspireras av andras arbetssätt.

Att arbeta vidare med:

- **Kompetensutveckling av personal.**

Lokalmässiga förändringar:

Parallellt med kompetensutvecklingsinsatser såg Kalmar kommun, under sitt utvecklingsarbete, även över vilka lokalmässiga förändringar som kunde genomföras i verksamhetens lokaler. Syftet var att verksamheten skulle vara inbjudande och tilltalande för ungdomar oavsett kön. Förvaltningen har under översynen fått ta del av ett utvecklingsförslag från en grupp masterstudenter från KTH Arkitektur. I förslaget finns det flera delar som är möjliga att ta vidare i arbetet med att utveckla Humlanhuset. Dels vad gäller

Humlanhusets interiör och exteriör där både enklare och mer omfattande förslag framförs, dels vad gäller att arbeta för att hitta aktiviteter som kopplar samman in- och utsida. Från och med 2020 organiseras Ungdomsparken och Humlanhuset inom samma enhet, vilket möjligtvis också kan leda till att det blir lättare att samplanera verksamheterna och att känslan av en mer sammanhållen verksamhet för ungdomar ökar.

Att arbeta vidare med:

- **Se över möjligheter till förändringar i lokalen.**
Prioritera bland förslagen från KTH Arkitektur och ta reda på vilka lokalmässiga förändringar som kan genomföras med befintlig budget, och om det i annat fall exempelvis finns medel att söka för att genomföra mer omfattande förändringar i lokalen.

Nå prioriterade målgrupper:

I dagsläget når Humlanhusets verksamhet främst pojkar. Detta är inte unikt för Humlanhuset utan är ett mönster som finns över hela staden. Anledningarna till att det ser ut så kan vara flera. I Kalmar kommun fanns tidigare liknande förhållanden som idag finns på Humlanhuset, vad gäller fördelning mellan pojkar och flickor. I Kalmar konstaterade de att det till exempel kunde bero på öppettider, lokalernas fysiska miljö, aktiviteter på fritidsgården eller könsfördelning bland personalen.

Förutom flickor är även unga med funktionsnedsättningar och unga nyanlända prioriterade målgrupper att nå inom fritidsverksamheten, enligt stadens budget.

I dagsläget är Humlanhusets verksamhet alltid öppen för vem som helst, men under 2020 kommer HBTQ+-hänget Lili att flytta från Kungsholmen till Humlanhuset på måndagar. Huruvida det vore bra att avsätta fler kvällar för specifika målgrupper på Humlanhuset kan behöva utredas närmare. Förutom att undersöka behovet ställer det krav på personalens kompetens. Alla ungdomar, oavsett förutsättningar, har rätt till en meningsfull fritid, och ett sätt att möjliggöra verksamhet för ungdomar med olika behov skulle också kunna vara att inom innerstaden söka komplettera varandras verksamheter i större utsträckning snarare än att erbjuda allt överallt. Idag finns det till exempel fritidsverksamhet såväl för unga med funktionsnedsättningar som för unga nyanlända på Norrmalm.

Sett till Humlanhusets verksamhetsutveckling framåt kan det vara klokt att inte behöva fokusera på alltför många saker samtidigt, utan

att istället ges tid att bygga en stabil grund. Av den anledningen föreslås *inte* att Humlanhuset i första hand ska arbeta för att ha ytterligare fler kvällar för särskilda målgrupper, utan istället prioritera att arbeta för att skapa en jämställd och inkluderande verksamhet. Däremot är det viktigt att, när möjligheterna till lokalmässiga förändringar ses över, se till att lokalen är tillgänglighetsanpassad för att öka möjligheten för ungdomar med fysiska funktionsnedsättningar att delta i verksamheten.

Att arbeta vidare med:

- **Fortsätta arbeta för att nå flickor, i syfte att uppnå en mer jämställd verksamhet.**

Förslag för detta finns inom områdena ”öka aktivitetsutbudet”, ”personal” och ”lokalmässiga förändringar”. Därtill finns, nedan, förslag om möjligheter att ytterligare stärka marknadsföringen vilket enligt förvaltningens enkätundersökning varit efterfrågat av flickor.

- **Utveckla samplaneringen av fritidsverksamhetsinnehållet med övriga innerstadsdelar.**

Syftet är att komplettera varandras verksamheter i högre grad.

b. Förslag för ökad kännedom

I rapporten *Jämlig fritid, bättre framtid – om unga stockholmares fritidsvillkor* från Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm beskrivs att ett hinder för deltagande i befintliga fritidsaktiviteter kan vara att barn och deras föräldrar inte har information om det samlade fritidsutbudet lokalt. Det beskrivs att staden därför kan behöva utveckla sin kommunikation för att tillgängliggöra information i sammanhang som når barn, unga och deras föräldrar. Mer information om Humlanhuset och vad det går att göra där är också efterfrågat av framförallt flickor, sett till de svar som förvaltningen mottagit i enkätundersökningen. Det framgår också av enkätundersökningen att information via klassrumsbesök tycks vara en metod som fungerar.

Klassrumsbesöken görs idag framförallt av fältassistenter. En möjlig utveckling framöver skulle kunna vara att fritidsledarna arbetade mer utåtriktat för att nå ut till ännu fler ungdomar. Eftersom klassrumsbesök och utåtriktat arbete kan vara relativt tidskrävande, behövs även andra metoder för att nå ut med information. Ett exempel som inhämtats från andra

stadsdelsförvaltningar är att arbeta med programblad/kalendarier för att på ett tydligt sätt kommunicera vilka aktiviteter som erbjuds i verksamheten och när de äger rum. Programblad kan både delas ut, sättas upp på anslagstavlor i skolor och spridas i sociala medier.

För att lyckas, inte bara med att få nya ungdomar att veta att Humlanhuset finns, utan att också få dem att vilja gå dit – och återkomma – behöver verksamhetsinnehållet vara tillräckligt lockande och intressant. Därför är utvecklingen av verksamhetens innehåll en viktig del i att kunna locka fler ungdomar till Humlanhuset.

Att arbeta vidare med:

- **Utveckling av marknadsföring.**

För att utveckla marknadsföringen rekommenderas att Humlanhuset, tillsammans med förvaltningens kommunikatör, tar ett helhetsgrepp om marknadsföringen för att identifiera hur och var marknadsföringen kan stärkas för att på ett bättre sätt nå ut med information om verksamheten och dess innehåll. Även i detta arbete kan ungdomar involveras i högre grad än idag.

c. Samutnyttjande av lokaler

Förvaltningen har i arbetet med översynen även tittat på möjligheten till samutnyttjande av lokaler. Vad gäller Humlanhuset så finns möjligheter till samutnyttjande, både när verksamheten är öppen och stängd. Under 2020 flyttar HBTQ+-hänget Lili in på Humlanhuset på måndagar, vilket är en kväll som tidigare inte nyttjats för verksamhet.

Humlanhuset har tidigare använts av andra personalgrupper inom förvaltningen under vissa tider på dagen. Även Kulturskolan har tidigare använt Humlanhuset. Sett utifrån fritidsverksamhetens perspektiv är det lämpligt att ett eventuellt samutnyttjande görs med någon eller några som också har verksamhet för barn och ungdomar för att uppnå synergieffekter.

Att finna lokaler i innerstaden är inte helt lätt. Därför torde det finnas ett intresse hos andra aktörer, inom eller utanför staden, att kunna använda Humlanhuset om de visste att möjligheten fanns. Det kan vara motiverat att fortsätta föra dialog med Kulturskolan och andra liknande verksamheter för att ta reda på om det finns intresse av att använda Humlanhuset. Även studieförbund och föreningar kan ha verksamhet som skulle kunna passa för ändamålet.

Utöver de synergieffekter som ett samutnyttjande kan tänkas innebära, skulle ett samutnyttjande också kunna gynna Humlanhuset ekonomiskt i form av hyresintäkter.

Om ett samutnyttjande ska initieras behöver dock ett arbete inledas för att dels hitta former för hur samutnyttjandet ska ske och dels finna lämpliga aktörer att samutnyttja lokalerna med. Troligen skulle detta arbete behöva involvera lokalintendenter och kultursekreterare.

Gällande Hjorthagens ungdomsgård så finns även där möjligheter till samutnyttjande av lokaler. Samma saker som ovan lyfts för Humlanhuset gäller också för Hjorthagens ungdomsgård. Hjorthagens ungdomsgård bedriver sin verksamhet i lokaler som bekostas av nämnden genom föreningsstödsbudgeten. För att eventuellt kunna inrymma fler verksamheter i lokalerna, och för att Hjorthagens ungdomsgårds verksamhet i sig ska utvecklas och bättre kunna följas upp inom ramen för föreningsstöd, finns ett behov av att föra tätare dialog med föreningen.

Att arbeta vidare med:

- **Hitta former och intressenter för samutnyttjande av lokaler.**
- **Tätare dialog med Hjorthagens ungdomsgård om såväl samutnyttjande av lokaler som verksamhetsutveckling.**

7. Avslutande reflektion

Översynen av nämndens fritidsverksamheter för unga har visat på att det finns stora utvecklingsmöjligheter inom samtliga tre fokusområden; verksamhetens innehåll, kännedom och samutnyttjande av lokaler.

Sammanfattningsvis finns ett flertal förslag och erfarenheter att ta hänsyn till i utvecklingsarbetet framåt. Förslagen som framkommit i och med översynen handlar om att: erbjuda fler aktiviteter i verksamheten, erbjuda kompetensutveckling för personalen, se över möjligheter till förändringar i lokalen, fortsätta arbetet för en mer jämställd verksamhet, i högre grad samplanera verksamhetsinnehållet med andra innerstadsdelar, utveckla marknadsföringen, hitta former för samutnyttjande av lokaler samt att utveckla tätare dialog med Hjorthagens ungdomsgård.

Som med allt förändringsarbete är det viktigt med långsiktighet och uthållighet, för bästa möjliga förutsättningar för verksamhetsutveckling. För att utvecklingsarbetet inte ska bli övermäktigt föreslås att störst fokus, i ett första steg, läggs på att:

1. Utveckla syfte och innehåll för verksamheten.
2. Tydliggöra fritidsledarnas roll och utveckla deras kompetens.
3. Stärka kommunikationen om fritidsaktiviteter mot prioriterade målgrupper.

Signerat av

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Namn	Datum
Andréa Marieanna Arlene, Ström	2020-02-18
BIRGIT, MARKLUND BEIJER	2020-02-18